Hfabio APARE SUB EGIDA
UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

POEZIA

revistă de cultură poetică/ trimestrial
nr. 3 (101)/ toamnă 2022

101

Tema numărului
POEZIE ŞI INFINIT
Toamnă 2022

Editor: FUNDAŢIA CULTURALĂ POEZIA
Număr apărut cu sprijin de la bugetul local

REDACŢIA:
DIRECTOR FONDATOR: Cassian Maria SPIRIDON
REDACTOR ŞEF: Marius CHELARU
REDACTORI: Liviu PAPUC
SECRETARIAT DE REDACŢIE: Doina BUCIULEAC

COLEGIUL:
Lucian ALEXIU (Timişoara)
Diana Dobriţa BÎLEA (Constanţa)
Leo BUTNARU (Chişinău)
Dragoş COJOCARU (Iaşi)
Ioan HOLBAN (Iaşi)
Olimpia IACOB (Satu Mare)
Carmelia LEONTE (Iaşi)
Güner AKMOLLA (Constanţa)
Mircea PLATON (Iaşi)
Mircea M. POP (Germania)
Adam PUSLOJIC (Serbia)
Cristina RUSU (Iaşi)
Christian W. SCHENK (Germania)
Baki YMERI (Priştina)

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA:
Str. I.C. Brătianu nr. 22, etaj 1
700037, Iaşi
Tel./Fax: 0799 987449
e-mail: *poezia95@yahoo.com*
www.poezia.usriasi.ro

ISSN 1582-0890

RO53RNCB0175033618300001 – BCR IASI
CUI 11850040

ABONAMENTE pe adresa **REDACŢIEI** sau în **contul** revistei
(cu condiţia expedierii pe adresa revistei a documentului de plată precum şi a adresei poştale complete unde să fie expediată revista).
Costul unui exemplar este 15 lei.
Costul unui abonament anual este 60 lei + 8 lei taxe postale.

*Tipărit la **BLUE SIM & CO SRL Iaşi***

SUMAR 101

Cassian Maria SPIRIDON – *Marginile universului liric* / **32**

„POEZIA – OGLINDĂ ÎN CARE LUMEA SE ARATĂ MEREU ALTFEL...”
Convorbire cu scriitoarea VERONICA BALAJ **/ 11**

POEME de: Eduard Filip PALAGHIA (19), Victoria MILESCU (21), Leonard CIUREANU (24), Lina CODREANU (26), Cristina SCARLAT (29), Miruna Mureşanu (34), George CEAUŞU (37), Gabriela PACHIA (39), Elena NETCU (41), Ovidiu PETCU (42), Mihaela OANCEA (45), Alexandru CAZACU (46), Nicolae NISTOR (48), Paula BÂRSAN (50), Mihai HORGA (52), Iulin BARCU (53), Camelia IONIȚĂ MIKESCH (55)
TINERI AUTORI: Claudiu-Ilie BUJDEI (58), Marilena B. MATEI (61)

POEZII DE IERI PENTRU AZI – Anonim/ **63**

ARTE POETICE LA ROMÂNI:
Alecu RUSSO – *Cugetări* / **64**

POEME ROMÂNEŞTI de: Mihai EMINESCU (68), Tudor ARGHEZI (83), Marin SORESCU (84), Gabriela PACHIA (86), Ion POPESCU-BRĂDICENI (88), Spiridon POPESCU (89), Hellmut SEILER (90), Radu STANCA (93(, Alexandru ANDRIȚOIU (94), Adrian PĂUNESCU ((%), Ana BLANDIANA (96), Cassian Maria SPIRIDON (97, 113), Florentin SMARANDACHE (98), Lucian ALEXIU (100), Simona-Grazia DIMA (101), Eugen DORCESCU (102), Nicolae MAREŞ (103), Radu ŞERBAN (105), Simion BOGDĂNESCU (107), George VIDICAN (110), Valentin NICOLIȚOV (116)
Traduse de: Viorel BOLDIŞ, Gabriela PACHIA, Mircea M. POP, Joachim SCHWIETZKE, Andrei ZANCA, Constanţa NIȚĂ, de Elisabeta BOGĂȚAN şi Linda BASTIDE, Carmen BULZAN, Nicoleta CRĂETE, Olimpia IACOB, Bill Wolak

Marius CHELARU – *BIBLIOTECA HAIKU***/ 119**

P O E Z I E de: Li BAI (127), Yves BONNEFOY (132), Abhay K. (137), Takashi ARIMA (139), Edgar Allan POE (142), Bill WOLAK (145), Gabriel ROSENSTOCK (148), Peter Thabit JONES (150), Friedrich NIETZSCHE (153), Serena ROSSI (154), Metin TURAN (156), W.B. BAYRÎL (159), Narlan MATOS (164)

În românește de: Constantin LUPEANU, Kathy FRÂNCU, Olimpia IACOB, Marius CHELARU, Mircea M. POP, Alexandru MACADAN, Niculina OPREA, Ana VRĂJITORU

POEZIE ŞI INFINIT
Diana Dobriţa BÎLEA – *„Ierihonul" infinitului personal* / **164**
Cristina RUSU – *„Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον"*
– *că Maica Ta înveşmântată cu soarele urcă spre veşnicie* / **169**

ESEU:
Traian D. LAZĂR – *Titlul luptei – „lupta" cu titlul* / **172**

CRONICI ŞI RECENZII
Marius CHELARU – *Biblioteca de poezie*/ **176**
Marius MANTA – *Diana Iepure – „În rest, viaţa e frumoasă"* / **184**
Simion BOGDĂNESCU – *Un poem de poeme* / **187**
Delian MUNTEAN – *Cântecul din rană* / **190**
Mircea M. POP – *Şaptezeci de ani şi tot atâtea poeme* / **195**
Raluca FARAON – *Maria Grădinaru şi cactusul ei de la etajul doi* / **196**
Marian BARBU – *Lanţul strămoşesc al poeziei nu se curmă* / **198**
Livia CIUPERCĂ – *Fascinaţie* / **199**
Ion POPESCU-BRĂDICENI – *Cele două antologii de poezie ale lui Spiridon Popescu* / **203**
Ottilia ARDELEAN – *Poezie cu îngeri* / **210**
Elisabeta BOGĂŢAN – *Jurnalul ca poiesis la Eugen Dorcescu* / **211**
Marius CHELARU – *Stadionul tuturor sfinţilor. Romanul unui bibliofil* / **219**
Elisabeta BOGĂŢAN – *Reflexe intuitiste în poezia lui Michel Bénard* / **221**
Daniela ANDRONACHE – *Umanitate şi divinitate în opera poetului mistic persan Jalal ud-Din Rumi* / **224**
Elena ARMENESCU – *Lirica de reflecţie în opera lui Sorin Cerin* / **229**

ÎNSEMNĂRI:
Florentina NIŢĂ – *POEZIA DIASPOREI* (XXIV)/ **236**

PAGINILE AFORISMULUI: Nicolae MAREŞ – *Iorga cugetător*/ **240**
Maxime şi aforisme 247

Carmelia LEONTE – *Prima verba*/ **248**
Mihai EMINESCU – *Sara pe deal* / **250**

Cassian Maria SPIRIDON

Marginile universului liric

Infinitul, în sens filosofic, dar şi în cel de toate zilele, este ceea ce nu are limite de întindere, durată, cantitate şi măsură.

Simplicius, cum citim în *Filosofia greacă pînă la Platon* (vol.1/ Partea I, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1979, studiu istoric de I. Banu), scrie, între alţii, despre unul dintre primii filosofi care s-a ocupat de natura infinitului, următoarele: „Din numărul învăţaţilor care afirmau că principiul lucrurilor este unul, aflat în mişcare şi nedeterminat, Anaximandros din Milet, fiul lui Praxiades, urmaşul şi discipolul lui Thales, a afirmat că principiul şi elementul constitutiv al lucrurilor este *apeiron*-ul şi el a fost primul care a folosit acest termen pentru *arché* (principiu). Această *arché*, afirmă el, nu este nici apa, nici vreunul din aşa-numitele elemente, ci o altă substanţă(φύσις), *apeiron*, din care-şi trag obîrşia toate cerurile şi lumile cuprinse în ele.

Aristotel în *Fizica* (traducere N.I. Barbu, Moldova, 1995) întregeşte şi comentează viziunea lui Anaximandru: „Într-adevăr, toate lucrurile sau sînt principiu sau rezultă din principiu, dar infinitul nu are principiu, pentru că atunci ar exista o limită a infinitului. Tot aşa infinitul este negenerat şi nedestructibil, ca fiind un principiu. Într-adevăr, în mod necesar, ceea ce este generat are un sfîrşit şi există un sfîrşit la orice distrugere. De aceea, cum spunem, infinitul nu are principiu, ci el este, după cît se pare, principiul altor lucruri, pe care le conţine pe toate şi le guvernează pe toate, aşa cum susţin aceia care spun că nu există alte cauze în afară de infinit, ca de pildă, Inteligenţa şi Armonia. Ei mai susţin că infinitul este divinitate, pentru că este fără de moarte şi imperisabil, cum spun Anaximandru şi cei mai mulţi fiziologi.

Convingerea că există infinit s-ar putea deduce, pentru cei care cercetează, din cinci fapte: din timp (căci este infinit), din diviziunea în mărimi (pentru că şi matematicienii se servesc de infinit), pe lîngă asta din faptul că generarea şi distrugerea nu se epuizează niciodată, prin faptul că este infinită sursa de unde se ia ceea ce este generat; pe lîngă asta şi din faptul că limitatul este întotdeauna limitat faţă de ceva,

astfel că, în mod necesar, nu există limită, daca în mod necesar, întotdeauna, un lucru este limitat de altul".

Şi tot aici, propune cîteva definiri proprii ale infinitului, astfel: *infinitul este prin adăugare sau prin luare; infinitul nu este lucrul faţă de care nu există altul mai mare, ci lucrul faţă de care nu există lucru în afară*.

Iar Platon, în dialogul său *Philebos* (sau *Despre plăcere*, dialog etic) publicat în *Opere*, vol. VII, Editura Ştiinţifică, 1993, traducere Andrei Cornea) şi la care face trimitere şi Stagiritul, vorbeşte despre *Ideea nelimitatului*, concept în apropierea infinităţii; că *nu trebuie raportată la multitudine, pînă ce nu s-ar vedea întreg numărul acestei multitudini situat între nelimitat şi unu. De abia atunci, după ce fiecare unu a fost aşezat astfel în raport cu nelimitatul, putem să-i dăm pace. Iar zeii, cum spuneam, ne-au lăsat în acest fel, prin tradiţie, să cercetăm, să învăţăm noi înşine şi să-i învăţăm şi pe alţii în acest fel*.

Descartes în *Meditaţii metafizice* (traducere Ion Papuc, Crater, 1997) afirmînd despre sine *că eu nu sînt decît un lucru care gîndeşte*, înţelege prin Dumnezeu *o substanţă infinită, eternă, imuabilă, independentă, atotcunoscătoare, atotputernică, şi prin care eu însumi, şi toate celelate lucruri care sînt (dacă este adevărat că ar exista vreunele) au fost create şi produse. Însă aceste avantaje sînt atît de mari şi atît de eminente, încît cu cît le iau în considerare mai atent cu atît mai puţin mă conving că ideea pe care o am şi-ar putea avea originea în mine singur. Şi, în consecinţă, trebuie cu necesitate, ca din tot ceea ce am spus mai înainte, să trag concluzia că Dumnezeu există; căci, chiar dacă ideea de substanţă este în mine, nu voi putea, numai din faptul că sînt o substanţă, să am totuşi ideea unei substanţe infinite, eu care sînt o fiinţă finită, dacă ea nu a fost pusă în mine de vreo substanţă care să fi fost cu adevărat infinită.*

Şi nu trebuie să-mi imaginez că nu-mi reprezint infinitul printr-o idee adevărată, ci doar printr-o negaţie a ceea ce este finit, tot aşa cum înţeleg repausul şi tenebrele prin negarea mişcării şi a luminii: pentru că, dimpotrivă, eu văd în mod manifest că există mai multă realitate în substanţa infinită decît în substanţa finită, şi prin urmare că într-un anume fel am în mine mai întîi noţiunea de infinit, şi numai după aceea de finit, adică de Dumnezeu mai înainte de a mă avea pe mine însumi. Căci, cum ar fi posibil să pot cunoaşte că mă îndoiesc şi că doresc, adică să am sentimentul că îmi lipseşte ceva şi că nu sînt absolut perfect, dacă nu aş avea în mine nici o idee despre o fiinţă mai perfectă decît fiinţa mea, şi prin comparaţia cu care să cunosc defectele mele?

Este calea prin care își limpezește și motivează îndoielile și putința de a refuza, de a nu accepta neantul.

Cu totul alta este poziția lui Pascal, în *Cugetări* (traducere George Iancu Ghidu, Ed. Științifică, 1992), unde afirmă: *veșnica tăcere a acestor spații infinite mă înspăimîntă;* este angoasa, abandonul prin care este definită condiția omului fără Dumnezeu. Dedică un capitol în *Cugetări*, *cunoașterii generale a omului. Locul omului în natură. Cele două infinituri*. Filosoful francez cere omului: „Să nu se mărginească a privi numai lucrurile ce-l înconjoară. Să contemple natura întreagă în înalta și deplina ei măreție. Să examineze lumina strălucitoare pusă aici ca o lampă eternă pentru a lumina Universul; să i se pară Pâmîntul ca un punct prin comparație cu vastul cerc pe care-l descrie acest astru. Și să fie uimit de aceea că acest mare cerc nu este el însuși decît un punct foarte mic prin raport cu cel pe care-1 descriu aștrii ce se învîrtesc pe firmament. Dacă vederea noastră se oprește aici, să treacă atunci închipuirea dincolo. Va obosi, văzînd atîtea lucruri; natura însă nu obosește punîndu-i-le în față. Tot ceea ce vede nu este decît o trăsătură imperceptibilă în sînul amplu al naturii. Nici o idee nu se apropie de întinsul spațiilor ei. În zadar ne vom umfla în idei, nu dăm naștere decît la atomi prin comparație cu realitatea lucrurilor. Totul e o sferă infinită al cărei centru se află pretutindeni, iar circumferința nicăieri. Închipuirea noastră se pierde la acest gînd".

E o percepere a Universului în concordanță cu descoperirile științifice ale epocii sale, de heliocentrismul lui Copernic și Galilei, etc. Se întreabă: „La urma urmei, ce este omul în natură? Nimic în raport cu infinitul, tot prin comparație cu neantul, un lucru de mijloc între nimic și tot. El este infinit de îndepărtat de ambele extreme; iar ființa lui nu stă mai aproape de nimicnicia din care este scoasă decît de infinitul în care-i înghițită".

O astfel de abordare *va înspăimînta, fără îndoială,* spune Pascal*, omul vâzîndu-se ca suspendat în masa pe care natura i-a dat-o între aceste două prăpăstii, a infinitului și a neantului, de care omul este deopotrivă de îndepărtat.*

În *Analitica sublimului* din *Critica facultății de judecare* (traducere Vasile Dem. Zamfirescu-Alexandru Surdu, editura Științifică și Enciclopedică, 1981), Kant pe acest subiect ne spune: „Infinitul este mare în mod absolut (nu doar comparativ). În comparație cu el, orice altceva (mărimi de același tip) este mic. Dar, ceea ce este esențial, posibilitatea fie și doar de a-l gîndi ca pe *un întreg*, indică existența unei facultăți a sufletului care depășește orice unitate de măsură a

simţurilor. Căci, pentru aceasta ar fi fost necesară o sintetizare care ar fi produs ca unitate o măsură ce ar fi avut cu infinitul un raport determinat exprimabil în cifre, ceea ce este imposibil. Totuşi, pentru *a putea măcar gîndi* fără contradicţie infinitul dat este necesar ca sufletul uman să conţină o facultate care să fie ea însăşi suprasensibilă. Căci doar datorită ei şi ideii pe care şi-o face despre un noumen care nu poate fi intuit el însuşi, dar care stă ca substrat la baza intuirii lumii ca simplu fenomen, infinitul lumii sensibile este sintetizat în întregime într-un concept în aprecierea intelectuală pură a mărimii, deşi în aprecierea matematică el nu poate fi gîndit niciodată în întregime prin *concepte numerice*. O facultate prin care infinitul intuiţiei suprasensibile (în substratul lui inteligibil) este gîndit ca fiind dat depăşeşte orice unitate de măsură a sensibilităţii şi este mare dincolo de orice comparaţie, chiar cu facultatea aprecierii matematice; desigur, nu din punct de vedere teoretic, pentru facultatea de cunoaştere, dar totuşi ca extindere a sufletului care se simte capabil să depăşească din alt punct de vedere (practic) limitele sensibilităţii.

Prin urmare, natura este sublimă în acele fenomene ale ei a căror intuire conduce la ideea infinităţi ei".

Şi ne apropiem de ceea ce ne preocupă a argumenta prin aceste pagini. Citim, tot aici, cu privire la sublim: „Dispoziţia spiritului pentru sentimentul sublimului necesită receptivitatea lui pentru idei; căci tocmai inadecvarea naturii la idei, deci numai presup-unîndu-le pe ele şi efortul imaginaţiei de a trata natura ca pe o schemă pentru idei, înspăimîntă şi, în acelaşi timp, atrage sensibilitatea; acest fenomen derivă din puterea exercitată de raţiune asupra sensibilităţii, pentru a o extinde în consonanţă cu domeniul ei propriu (practicul) şi pentru a o determina, să întrezărească infinitul, care pentru ea este o prăpastie. De fapt, fără dezvoltarea ideilor morale, ceea ce noi, pregătiţi de cultură, numim sublim i se pare omului necultivat doar înspăimântător.

Deşi judecata asupra sublimului naturii are nevoie de cultură (mai mult decît judecata a-supra frumosului), totuşi ea nu este mai întâi creată de cultură şi apoi introdusă doar prin convenţie în societate. Dimpotrivă, ea îşi are temeiul în natura umană, şi anume în ceea ce putem totodată atribui şi pretinde de la fiecare, alături de mintea sănătoasa, adică în aptitudinea de a avea sentimente pentru idei (practice), deci sentimente morale".

Pentru Eminescu, în continuarea anticilor şi nu numai, *infinitul nu e concret ci absolut*, iar toate ţin de *natura valului în nesfîrşită mişcare*.

Eminescu în acelaşi *Fragmentarium* face o necesară diferenţiere între oameni de talent şi cei fără, prin cîteva *comparaţiuni*, cum spune poetul, *ce s-ar putea urma la infinit*.

Posibilităţile de exprimare ale emoţiilor sunt nelimitate pentru cei în care harul poetic lucrează. Nu departe de ceea ce afirma Eminescu mai sus, citim la Paul Valéry: „Prin amestecul de cuvinte foarte obişnuite, scriitorul ştie să îmbogăţească lumea exprimată. El nu adaugă un cuvânt sau un obiect, ci transformă un sentiment vag pe care-l am – (şi fără de care nu aş înţelege) – într-un contur, într-un fapt articulat. El face ceea ce fac eu chiar în acest moment. – În el, cuvintele sunt mai libere decât în alţii. Randamentul lor este mai mare. Acelaşi cuvânt intră datorită lui în zece combinaţii, în timp ce dumneavoastră n-aţi putea face cu acel cuvânt decât una singură. Acest om are puterea de a dezlega, de a lega mai des cuvintele" (*Caiete – fragmente*, traducere Marius Ghica, Humanitas, 2022).

Faţă de poet, pentru omul obişnuit un copac e un copac, pe cînd în cazul celuilalt, copacul poate fi *axis mundi*, simbol al germinării, purtătorul de frunze sau cel care înfruntă crivăţul, un punct de sprijin, dătătorul de energie; în marginile infinitului sunt imaginile şi emoţiile lirice provocate celui însoţit de har. Astfel, creaţia artistică îşi are universul de exprimare de necuprins în potenţialităţile sale, *Arta-Operaţia artistului*, cum spune Valéry, *constă în a încerca „să închidă un infinit". Un infinit potenţial „într"-un finit actual*.

Poezia este receptacolul în care îşi află sublima forţă infinitul emoţiilor umane, cale prin care poetul are putinţa de a vedea în nenumărate faţete acelaşi lucru, fapt însoţit de capacitatea de a-l trata în nebănuite pluralităţi.

O cerinţă a artei, a creaţiei lirice este capacitatea de a îmbrăca opera într-o formă în care gustul prezent şi viitor să-i descopere noi şi noi valenţe, cale prin care îşi asigură durata de receptare în lungul vieţii umanităţii. „«Sensul» unui poem, ca şi cel al unui obiect – este treaba cititorului. *Quantum potes, tantum aude*. Treaba poetului este de a construi un fel de corp verbal care sa aibă soliditatea, dar şi ambiguitatea unui obiect. Experienţa arată că un poem prea simplu (de exemplu cel abstract) este insuficient şi se uzează de la prima privire. Nici măcar nu mai este un poem. Puterea de a fi reluat şi de a-i suge toată seva depinde de numărul de interpretări compatibile cu textul,

iar acest număr rezultă el însuşi dintr-o claritate ce impune obligaţia unei interpretări şi a unei indeterminări care respinge această claritate". (Paul Valéry)

Este ceea ce am putea numi infinitatea de sensuri pe care o poate oferi marea poezie. Un astfel de poem citit la ore diferite ale zilei şi nopţii ne va prilejui de fiecare dată noi încîntări estetice.

Un exemplu remarcabil la care apelează şi poetul *Cimitirului marin* este nemaipomenita bogăţie de sensuri, dar şi de contrasensuri a textelor biblice: „Cel mai mic gest evanghelic (act limpede în sine şi fără echivoc) este făcut capabil de o infinitate de sensuri (care nu câştigă nimic dacă sunt explicitate)".

Marea poezie oferă la fiecare lectură noi şi noi sensuri, diferite, se înţelege, de la cititor la cititor, de la epocă la epocă, fără a-şi epuiza puterea de seducţie intelectuală, dar şi emoţională. Un curcubeu de sensuri la limita infinitului, graţie impreciziei în care textul poemului, impecabil gramatical şi lingvistic, lasă libere funcţiile termenilor.

Faptul că limbajul, că limba oferă poetului, prin pluralitatea de sensuri şi ambiguităţi ale cuvintelor şi asocierii lor posibilităţi infinite de exprimare a emoţiilor, face posibilă Poezia.

Omar Khayyam, într-un catren tradus de Al.T. Stamatiad, se leagănă între două infinituri:

„Ignorantule care te crezi un savant, mă uit cum te zbaţi
între infinitul trecutului şi infinitul viitorului.
Ai vrea să-nfigi un stîlp între aceste două infinituri şi să te sui pe el
Mai bine aşează-te sub un copac, lîngă o sticlă de vin care te va face să-ţi uiţi neputinţa!"

Infinituri egale în tot lungul timpului, oriunde s-ar afla stîlpul.

„Totul e o sferă infinită al cărui centru se află pretutindeni, iar circumferinţa nicăieri" (Pascal). La fel şi universul liric, prin potenţialităţile sale aproape magice, îşi are centrul pretutindeni şi marginile nicăieri.

Viitoarele numere vor avea ca temă:

2022 – *Poezie şi timp*
2023 – *Poezie şi inimă; Poezie şi spaţiu, Poezie şi senzaţie, Poezie şi revoluţie*
2024 – *Poezie şi pîine; Poezie şi realism, Poezie şi miracol, Poezie şi natură*
2025 – *Poezie şi limbă; Poezie şi moralitate, Poezie şi regalitate, Poezie şi idee*

„POEZIA – OGLINDĂ ÎN CARE LUMEA SE ARATĂ MEREU ALTFEL…”

Convorbire cu scriitoarea VERONICA BALAJ

George MOTROC: *Vă propun să începem cu o întrebare dificilă: Cum arată definiția dumneavoastră despre ceea ce înseamnă poezia în raport cu alte puncte de vedere…?*

Veronica BALAJ: Abruptă provocare**.** Drept să spun, nu m-am încumetat niciodată să răspund la așa o întrebare. Pentru că, poezia este un *teritoriu al imaginarului*. Atât de vast!... La tot pasul, frânturi de trăiri pe care, oricine le află, crede că sunt ale sale, fix ale sale, numai ale sale. De-a lungul vremii, de la *Poetica* lui Aristotel încoace, s-au adunat nenumărate definiri. Reţin aleatoriu: pentru Théophile Gautier, poezia însemna îmbinarea *dintre muzică şi ritm*, Ezra Pound clama accesul spre *esenţă,* Edgar Allan Poe, miza pe *creaţie ritmică*, Martin Heidegger, *fondarea fiinţei prin cuvânt* şi tot așa, poți căuta coordonate de care să te agăți pentru a înțelege un crâmpei din acest miracol al lumii. În ce mă privește, sper să scap onorabil dacă îl invoc pe Aristotel care ştia bine ce înseamnă în limba sa, cuvântul *poesis,* înseamnă, *a face.* Preiau ideea şi... fantazez. Aş putea spune că plonjez într-un areal cu alunecuşuri, înălţimi, cărări la răscruci neaşteptate. Poezia poate fi asemuită cu *o imensă oglindă magică în care lumea se arată mereu altfel. Mereu vie, deopotrivă reală şi imaginară. Doar* Poetul o poate *face* așa, (apropos de semnificaţia originară a termenului), uneltele fiindu-i cuvintele. Poezia însăşi devine astfel *o fiinţă din spirit.* Şi aici, mă raliez cu părerea lui *Nichita Stănescu, pentru* care, poezia însemna *stare de spirit şi prietenie durabilă.* Mai frumos şi mai real, mai tentant teritoriu nici că se poate afla. Prietenie durabilă... Asta da adevăr!. Peste veacuri suntem prieteni de comunicare întru stări şi percepţii cu poeţii lumii.

G.M.: *Sunteţi de acord să adăugaţi şi o definire personală în versuri, din creaţia dvs. sau realizată chiar acum?*

V.B.: Mai mult e o sugerare decât o definire**: …** *recitind facerea lumii/cuvintele în mine s-au răsucit/pe faţă şi pe dos/ înroşindu-se de osteneală/ iar eu/ purtam pe umeri/ crengile unui copac/ de un roşu edenic/ şi recitind m-am mutat în cuvinte/şi ele s-au prefăcut într-o zburătoare cu pene roşii*/ Ce zbor, *ce înălţimi ating*!...

Sau,o definiţie într-un singur vers: *La porţile soarelui, carnavalul cuvintelor.*

G.M.: *Cum vă raportați azi la trecut, la primele poezii? Le-ați rescrie sau, credeți în ideea de vârste diferite ale creației și care trebuie asumate?*

V.B.: Nuuu, nu le-aș rescrie. A fost un parcurs anume. Ar însemna să amestec etapele. Ideea de vârste ale creației, trebuie acceptată.Așa am putut atunci să mă exprim, așa am simțit atunci. Așa eram eu la vremea aceea. Cum să mă preschimb? Mai ales că, pentru mine poezia nu a fost o întâlnire fulminantă, posesivă cum am auzit adesea că se poate întâmpla. Poezia a venit după câteva sinuozități, dacă pot numi așa diferite exerciții de scriere literară. Mă refer mai întâi la reportajele literare publicate in revista *Orizont*, săptămânal, nu cu mult înaintea lui Decembrie 89. Scriam reportaje pe temă dată. Am înțeles mai târziu că exista în expresia frazelor, un *anume ce,* literar o undă poetică a cadrului deși vorbeam despre *cristale care creșteau în laborator, sau,* despre plante care deveneau sursă de cercetare *științifică inovatoare*, rezultând în final, spre exemplu, un... ser antialergic. Fiecare dintre personajele implicate în inovații spuneau *ce frumos ați scris*, mirați și oarecum derutați că adevărul lor, exactitatea cercetărilor încăpea și în altfel de cuvinte. Ideile lor căpătau o aură oarecum, neașteptată. Imaginativă. Sau, poate erau dezolați că, dintr-un studiu riguros, ieșea la iveală o poveste... Apoi, a venit faza *proza scurtă*. Abordată la sugestia scriitorului și sculptorului Aurel Gh. Ardeleanu, care mi-a spus: „nu pierde timpul cu reportaje, treci la proză! Ai toate datele". După doi ani de revizuiri repetate a textelor, după moda vremii, (de la București se tot întorceau cu recomandări), în aprilie 1989, a apărut la *Editura Facla*,proiectatul volum colectiv de proză scurtă în care semnam și eu. Ei, se putea spune că eram publicată editorial. Dar, poezia nu exista încă vizibilă. Urmă publicarea volumului *Jurnal de Timișoara*, editat în franceză, la Bruxelles, 1990, sub titlul, *Ne tirez plus*!, urmat de romanul, *Sărbători amânate,* și, abia, abia după toate acestea, a fost să fie întâlnirea cu poezia. Drum ocolit. Așa că, da, cred în etapele devenirii unui scriitor. Fiecare moment cu plusurile sau minusurile sale. Pentru definirea cărora, adesea intră în calcul și conjunctura. Oricum, îmi aparțin. Mi le asum.

G.M.: *Ați avut și modele poetice de-a lungul timpului?*

V.B.: Mai degrabă, lecturi. Nu le-aș numi modele. Nici nu căutam așa ceva. Deoarece, departe era gândul de-a scrie eu însămi poezie. Fascinația diverselor moduri de transmitere a sensurilor și a trăirilor prin versuri asta da, se arăta. De aici dorința de-a citi. Adesea la nimereală. Nu mă simțeam îndemnată să și scriu. În schimb, mă produceam pe scenă, recitând cu și la orice ocazie festivă. Acum pot spune că, poezia se dezvolta în sinele meu insinuant. În liceu, profesorul de matematică, mi-a dat să-l

citesc pe Allan Poe. Nu mai ştiu de ce anume. Ştiu că era foarte încântat de opera americanului.

M-am străduit să încerc şi eu aceeaşi stare. Nu prea mi-a reuşit la vremea aceea.

G.M.: *Poeţii pot fi şi prieteni între ei? Sau orgoliul creator rămâne un zid de netrecut?*

V.B.: Pornind de la întrebare s-ar putea dialoga îndelung. Ar rezulta o carte. Singura părere onestă, este cea personală. Ca o mărturie. Aşadar, declar că, admir prieteniile de acest fel. Trebuie să fii spirit ales. Îmi vine în minte mărturia lui Andrei Pleşu din prefaţa la volumul *Despre îngeri*, cum a renunţat la câteva sute de pagini de manuscris la sugestia prietenului său, Gabriel Liiceanu. Admirabilă subtilitate intelectuală!. Pentru că,ambii autori sunt spirite de aceeaşi factură. Prietenia literară poate exista/rezista, numai dacă nu încap orgoliile sau temerile că, unul dintre actanţii acestui rar legământ ar putea să-l umbrească pe celălat. *În alte* încercări de prietenie literară, îşi fac loc lăudăroşenia. Îngâmfarea. Pactul cade imediat, se anulează. Nu rezonez nici eu cu aşa ceva şi mă las păgubaşă. Mulţi se aşează singuri pe un podium care nu li se potriveşte. Secvenţe de prietenii literare, doar secvenţe, da, sunt mai des întâlnite. În actualitate, se leagă mai degrabă acest tip de prietenii. Le-aş numi *secvenţiale*. Atât. Există însă şi cazuri unde se aşează lucrurile a la long. Asta se întâmplă numai dacă unul, măcar unul dintre cei doi actanţi,este sigur pe gloria sa. În istoria noastră literară, Eminescu şi Creangă. Prietenie de esenţă existenţială. Un alt admirabil exemplu care-mi vine în minte este momentul când Balzac l-a recomandat unei edituri pe Stendhal întrucât ,nici un editor nu-i primea romanul *Roşu şi negru.* Când e vorba de spirite elevate, de valori, lucrurile stau altfel. La ordinea zilei, mai bine se potriveşte enunţul din întrebarea de mai sus: orgoliul creator *devine un zid de netrecut*. Ca şi când, posteritatea ar putea fi târguită. Atâta mi se cuvine mie, şi numai atâta ţie, coleg în contemporanitate.

G.M.: *Mă abţin să fac vreun comentariu personal şi mă grăbesc să vă întreb altceva ce vroiam de mult să aflu: Cum, unde şi în cât timp se scrie o creaţie poetică marca V. B.?*

V.B.: Nimic exact. Pentru că toate acestea se leagă. Cum scriu? Cu plăcere. Fără cramponări, zbateri, sunt mai degrabă încântată când pot atrage cuvântul într-un joc imprevizibil. Mai ales neuitând ce putere are. În acest sens, fac un fel de pact instinctiv. Eu accept să mă străduiesc, să aloc timp, să caut esenţa,nuanţele sale,iar cuvântul, acest miraculos *dar care scapără de o vitalitate specială,* se lasă atras în jocul de-a descifrarea. Nu totdeauna găsesc formula, cheia potrivită. Sau, pe care o cred eu potrivită.

N-am încotro şi, revin. Fără să mă angoaseze situaţia sau, să stric pactul despre care vorbeam. În *cât timp* se conturează un poem? Niciodată nu pot cuantifica. Nu fac planuri în acest sens. Nu am ore fixe de scris. Nici nu aş putea dacă ţin cont de programul meu zilnic, obligatoriu. Când scriu proză, da, fac un plan, cam ce tematică, ce anume aş vrea să iasă în final. Proza e construcţie, migală, impune planuri epice, personaje, etc. Poemele însă, au un anume halou.Se agaţă de mine absolut diferit. Totul e spontan. Uneori, se ivesc din prea mult zbor în propriul meu interior. Alteori, aşa, tam nesam dintr-o relaxare. Vin poate, de undeva din memoria afectivă unde sunt nişte straturi care se desfac deodată. Precum o falie. Şi ies la iveală cuvinte care chicotesc de bucuria evadării din propria lor cochilie, sau, *cuvinte* prea pline de sine şi, *ajung să-şi ceară iertare devenind vers*. Aşa s-a conturat un volum de poeme ivit în pauza când lucram la romanul *Baltazara.* Alteori, poezia se apropie într-o formulă de-a dreptul hilară. De pildă, titlul *Cotidiene pariziene***,** mi-a venit în minte, urcând nişte scări, undeva la Ottawa, la ora când ceasul meu biologic arăta trei dimineaţa, însă acolo, după fusuri orare diferite, era doar opt seara. Se înţelege că, nicidecum nu-mi era gândul la vreun poem. Dar, dacă s-a prezentat mai întâi ca un titlu, m-am obligat să-l păstrez. Cât despre *unde scriu*?, răspunsul este în complementaritate cu celelate aspecte. Nu scriu oriunde.Am nevoie de un cadru, de linişte. Proza mai merge şi în alte configuraţii. Poezia, jocul de-a frazele, împletite, salvate din ape iluzorii, apoi transformate într-un ghem de jar şi aruncate spre ceruri, aşteptând să le prind în braţe când revin pe pământ, cere o oarecare intimitate. Cuvintele trebuie să-mi fie confident. Aşa că, mă împrietenesc cu sensurile lor. Începe un flux vital,până când, iese la iveală poemul. E cel mai minunat şi fantast şi magic lucru de pe lume să intri pe tărâmul fantazării. Şi apoi, revenind la cotidian, să te distrezi cât de naiv ai putut fi crezând toate fantasmele care nu-ţi dau nici măcar un pahar de apă real. Totul este iluzie. Cu o forţă de atracţie căreia nu i te poţi opune. Şi porţi pe umeri haloul.Precum sugerapoemul lui Charles Baudelaire, *Chacun sa chimere.*

G.M.: *Aveţi şi o activitate radio-tv impresionantă şi susţinută de aceea o să vă întreb, cum vi se pare viaţa literară şi lumea poeziei de dinainte de 89, în raport cu cea de astăzi?*

V.B.: Vorbim de două epoci. Prima, înainte de 89, când eram doar un reporter de actualităţi şi, n-am apucat să-mi termin stagiul acesta că, s-au şi desfiinţat Studiourile Teritoriale de Radio. Evident că programul de ştiri nu-mi dădea ocazia să cunosc prea mulţi scriitori. Totuşi, în aceeaşi perioadă de tăcere a studioului, am reuşit să realizez câteva interviuri de neuitat. Printr-un act de reciprocitate, să zic aşa. Adică, nevrând să renunţ la munca în radio,(şi să fiu profesoară, cum mi-ar fi permis diploma),

făceam benevol colaborări pentru emisiunea de tineret realizată de Gabrielei Mantu la Radio Bucureşti. În schimb, ea îmi aranja întâlniri pentru interviuri cu anumite personalităţi scriitoriceşti. Aşa am avut ocazia s-o înregistrez pe doamna Lelia Rugescu, (nepoata lui Lucian Blaga), pe Gerda Barbilian, pe Marin Sorescu, pe Ioan Alexandru... Toţi s-au arătat amabili, fără ifose de prestigiu. Vă închipuiţi că acceptau să vorbească pentru un interviu care nu se ştia dacă va fi publicat undeva sau, transmis în curând pe singura frecvenţă existentă, cea a Radioului Bucureşti. Măcar bine că am păstrat benzile acelui aparat rusesc, mare, de vreo cinci kilograme, numit reportofon. Lansările de carte din vremea aceea le puneam în linie cu sărbătorile. Pe scriitori, lumea îi vedea ca pe nişte soli, *oameni cu aură.* Erau preţuiţi. Mai mult decât acum când, rigoarea scrierii unei cărţi a suferit modificări grave.

A doua etapă la care vă referiţi, cea de după'89, este mult mai efervescentă. Cu nume noi. Am realizat 20 de ani emisiunea *Viaţa literară*. S-au perindat foarte multe nume la microfonul emisiunii. Ne referim deci la un răstimp în care s-a scris şi se scrie foarte mult. Poezia a cunoscut adevărate meandre. Şi un nefamiliarizat poate observa permanenta dorinţă de înnoire a formulelor de expresie artistică. Au apărut experimente, se caută modalităţi de şocare a cititorului, pentru ca, temerarul poet să nu fie dat uitării, să iasă din rând, să atragă atenţia. În mare parte, lucrurile sunt comparabile şi cu alte etape istorice care au suferit schimbări socio-politice. Firesc. Rămâne de văzut care şi câte dintre experimente vor rezista timpului.

Scriitorul însă, şi-a pierdut aura. Nu mai este considerat un ales. E hărăzit cu talent. Ei, şi?, spun contemporanii. Azi poţi publica/semna o carte fără să ai nimic de-a face cu talentul. Nu mai trage în balanţă, nu mai funcţionează nici faptul că mulţi dintre scriitori aveau, unii au la activ un şir de ani de studii. Pentru că, azi, grila valorilor s-a modificat. Poet? Ce-i mare scofală? Cuvinte avem la dispoziţie cu toţii. Le folosim cum ne vine bine, şi, gata o poezie.Păreri des întâlnite. Nu este obligatoriu să le şi credem dar, filozofia falsă, că poţi fi oricine, oricând, fără un eşafodaj specific, (mă refer la cultură în cazul de faţă), dă bătăi de cap chiar fanteziei poetice. Poezia poate fi „mers în *străchini sau.. mers astral*", cum bine spunea dramaturgul francez şi român, Eugen Ionesco. Unii nu pot face diferenţa şi aleg *varianta cu străchinile*. Mai accesibilă decât *calea astrală.*

G.M.: *În ceea ce priveşte Calea astrală de astăzi, cenzura financiară e mai puternică decât cea ideologică de ieri?*

V.B.: De data aceasta, conjunctura contemporană ţine cu noi. Să ne ferească cel de sus de cenzura ideologică! La capitolul finanţe, se mai găsesc soluţii. Am avut acum câţiva ani invitat la emisiunea literară un

tânăr poet din Reşiţa care, mi-a spus foarte bucuros că, mama lui a vândut un porc şi, iată, are bani pentru a-şi publica volumul de versuri. Aşadar, impedimentele financiare sunt... negociabile. Cele ideologice însă, nu.

G.M.: *Pe de altă parte, pandemia Covid a schimbat definitiv viaţa literară?*

V.B.: În mare măsură, da. Scriitorul a fost pus în gardă. Nu poate ignora niciodată prezentul, aşa că, s-a conectat la tensiunea iscată şi care a declanşat butonul... *atenţie, viaţa în pericol!* Prin urmare, scriitorul, cu o acuitate specială a realităţii, a preluat ca un soldat bine instruit rolul de *cercetaş perspicace* şi apoi, *rolul de general* care caută soluţii.

După logica meseriei sale, au fost rapid inventate câteva coordonate. De pildă: Au apărut *tematici noi/subiectele au căpătat accente preponderent existenţiale, dramatice/* scriitorul *a* devenit mai *responsabil, atent la* ceea ce alege din *cotidianul care-l înconjoară...* Nu în ultimul rând, *formulele de exprimare* au fost din mers adecvate *temelor.* Cărţile au şi ele o altă viaţă. Dublă. Tipărite şi on-line*.*

G.M.: *Ce avem de învăţat din această lecţie dură, existenţială?*

V.B.: Poate am învăţat că fără artă, lumea ar fi mai săracă. Şi istoria sa mult mai scurtă. Orice formă de artă aduce un plus. Unul cât de mic dar, necesar frumuseţii şi echilibrului planetei. Lumii vii. Prelungirii acesteia în timp.

G.M.: *Cum şi cât aţi scris despre în această perioadă?*

V.B.: Despre anume *cum***,** pot spune onest că, am scris febril, din frică. Îmi trebuia un punct de sprijin. un refugiu*. Aveam nevoie de comunicare.* Scrisul fiind singura formulă salvatoare în acest sens. Dar, să nu fiu plângăcioasă. Chiar în plină pandemie, am avut parte şi de împliniri ca răsplată a... acelui *cât am* scris. Notez publicarea volumului *Cotidiene pariziene*, Editura *Junimea*, Iaşi,2021. În acelaşi an, am scris/publicat despre pandemie, volumul de proză poematică, *Tatuaj interior*, Editura *Castrum de Thymes,* Timişoara. Se adaugă apoi, o antologie de poeme, editată în limba franceză, *La porte de solei*, Editura, *Stellamaris*, Franţa, Brest, 2022. Să mai spun că, zilele acestea voi primi volumele antologiei, *O sută una poezii*, tipărit la Editura *Academiei Române*, Bucureşti.

G.M.: *Vă propun să încheiem cu o invitaţie la lectură, cu nişte versuri din perioade diferite din creaţia dumneavoastră, de ieri şi de astăzi...*

V.B.: Desigur, cu plăcere**!** Selectiv...

Parade Platz în pandemie
Interzis a ieși din istorie
până și tropotele cailor
din alaiul Mariei Tereza
sosită în vizită imperială,/la supușii urbei Temeswar,
lacăte peste lacăte sunt țintuite pe ușile
fostei săli de bal din Parade Platz
zăvorâte stau și privirile portretelor
prețuite în muzeu
să nu mai poată umbla hai-hui
după bunul plac al pictorilor care,
le scoteau în secret la plimbare.
Frica de moarte
se zvântură acuzatoare
într-o lectică de liniște vicleană
în frondă, s-au găsit flori
depuse noaptea la picioarele Sfântului Nepomuk
e periculos a ieși din casă
chiar dacă ai întâlnire cu sfântul
ocrotitor al orașului/în vremea ciumei,
acum vreo trei secole și ceva.
Geamgiul orașului își montează
trei rânduri de sticlă la ferestre
virusul poate privi totuși înlăuntru
până-n măruntaiele sale
poate crănțăni orice urmă de bucurie.
Nu mai e pe Corso,bărbatul
cu ani vechi și-o pălărie ponosită
proprietarul unui cântar greoi,
demodat
dar care, îți arăta exact
câte grame avea iconița purtată la vedere
ori sub anteriul călugărițelor.
Cantaragiul, viclenește,
adăuga la preț
și gramajul unui pas
al unui gând pătimaș ușor dibuit
sau, orice-i putea aduce un chilipir.
Luna-i albită de frică
peste liniștea sinucigașă.
E liber să mărșăluiești
doar în interiorul tău
mă-ntreb, ce doamne ferește,
îmi va fi interzis mâine?

ce culoare de mănuşi ,
de mască
şi care culori de aducere aminte
voi avea voie să port?.

(Din vol. *Cotidiene pariziene*, Editura Junimea, Iaşi, 2021)

Scribul
Cad artificii din bifurcaţii astrale
şi– un plâns.
E scribul.
Tot el?,cu tocul său dematerializat?
din degetu-i noptatic
ies lacrimi, sughiţuri,îngăduinţi
pentru cărarea furnicilor
a dragonului, a celor ce se târăsc
ori a felinelor/
îngăduitor, scribul ne face parte
un huruit din cuvinte,
bune şi rele,
precum săbiile, sulițele ,trădările,
aburii unor ceainice,
iubirile,
sau, potcoavele rătăcite ,
felurite zgărzi,alteori,
cutii de tinichea unde se păstrează
secrete
şi alte minuni ale lumii....
Călugări înţelepţi
împing,(spre duminicile când
nu se fac judecăţi),
şapte ceruri paginate
în tot atâtea cărţi.

(Din vol. *Le cafe du bouchiniste/ Cafeneaua anticarului,*
Editura Vinea, Bucureşti, 1999)

Interviu realizat de **George Motroc**

Eduard Filip PALAGHIA

Slava Mir !
Bizară lume… Pacea ta s-a dus.
Foşnesc doar mercenarii în stepe de pripas,
Oraşele-s desprinse de un famelic ceas
Şi toţi aşteaptă singuri o Voie de mai Sus !

Cât veţi mai duce demonilor prunci ?!
Câţi veţi mai face-averi din astă suferinţă ?
Măcar în Post de Paşti, aveţi căinţă,
Neoamenilor fără de Porunci !

Lăsaţi-ne în lumea noastra mică,
Mignionă chiar spuneţi-i… de ocară,
Unde adastă-n zvon de călimară
Mirabila şi ultima Pisică !

Şi unde-s laolaltă, ca-n Pricesne,
Deopotrivă toţi – şi oi, şi urşi, şi lupi,
Unde copiii râd când rup din cantalupi
Şi unde noi, românii, suntem oameni – lesne !

Paş'nouă
Dudeştii mei de-odinioară
Erau înveşmântaţi spre seară
De-autumnale simfonii,
Când zvonuri simple de copii
Dădeau străduţelor un rost.
Chiar şi în zilele de post !

Şi nu ştiu dacă-s cel mai prost,
Sau cel mai gureş sacagiu,
Dar străzile făr'de muftiu,
(Făr' de alviţă şi meterhanale,
Fără de dedulcitele pocale
În care vinul rubiniu,
Spre seri înveşmântate-n viu
Şi-n crioline de macat
Dădeau iubirii mele-un cat
De casă-ncremenită-n vis),
M-au aburcat din mort spre viu

Și mi-au ucis, în fiecare dimineață,
Strigoii preaschimbați într-o paiață
Înveșmântată-n blând cadril.

Și-n străzile unde-un vechil
Încremenea privind frontoane
De-alămuri învelite-n gips,
Al iederei apocalips
s-a revărsat ca o genune-anume
spre vălătucii dintr-o lume..
pe unde urmăream o fetișoară–
Dudeștii mei de-odinioară !

Gând
În așteptarea Învierii, ridic un ochi spre cer,
o întrebare,
Vii, Doamne ? Să mai am răbdare ?
Și vântul îmi șopteste – "Vin !"

Și-n nopțile de grea ispită,
cu liturghii pe prag de piatră,
Când risipirea de miresme și adumbrirea de agată
Mă mai îndeamnă către humă,
Strig Domnului ? Vii, Doamne ? Și prin brumă ?
L-aud cum îmi șoptește – "Frica ta o gată !"

Pun un genunchi în colb, în tina moale,
Las liniștea să-mi vina, cu pricesne,
Și boarea nopții-mi dă din nou miresme,
De mir de nard, tămâie – Sfantă boare.

Și dau iar clopotele și vești de bucurie,
Când toți se bucură de Trup dezvăluit,
Eu tot întreb cu teamă – „Tu ești, Doamne?"
E-adevărat? La mine ai venit?

Acum că e aici, a câta oară?
Strâng candela la piept, înfrigurat,
Zâmbesc noianului de stele
Și cânt și eu – „Adevărat e c'a-nviat!"

Victoria MILESCU

Impactul toamna
Impactul nu va fi dur
va fi ca o îmbrăţişare
mai puternică, mai energică, bărbătească
să nu strivească braţele calde, aripile de mătase, razele
de lumină venite-n întâmpinare
ca între cei ce nu s-au mai văzut de milenii
impactul va fi sonor ca începutul unei simfonii patetice
ca hohotul unui trol pe câmpiile mezozoice
vom ţipa, vom striga până la epuizarea
tuturor vocalelor şi consoanelor cunoscute şi necunoscute
ca la o demult plănuită întâlnire astrală
cu aurul şi argintul anilor şiroind pe obraji
impactul va fi ca un sărut pătimaş
al marilor, eternilor îndrăgostiţi regăsindu-se
teferi trecând prin sabie, pumnal, salve de tun
trecând prin păci şi războaie
încheiate cu victoria tuturor asupra tuturor
impactul nu va fi dureros, superstiţios, oţios
impactul va-mprăştia pe trotuarele verticale
fructe coapte şi rare, poleite cu aur
sclipind sub soarele de rubin
impactul va fi precum toamna fiecărui participant
la traficul vieţii în amurgul însângerat
scurgându-se voluptuos, fără voie şi fără regrete
impactul va fi punctual, cu un trabuc la vedere
la piatra kilometrică zero a infinitului
îmbrăcat în haine de gală, sub ecleraj
aşteptând să deschizi balul, regină a balului
să strigi: Motor! filmului în care jucăm rolul vieţilor noastre
pe autostrada ce duce spre rai
pe margini, îngeri cu aripioare de fluturi şi lampioane colorate
dau onorul, cântă în limba universului
suntem personajele principale ce mor la final cu adevărat
în toamna regizată până la ultima picătură de ploaie a sorţii
cei ce asistă flancaţi aplaudă, râd, glumesc
ne fac semne de încurajare
suntem actorii lor preferaţi fiindcă cineva trebuie să moară zilnic
în zori măturătorii vor aduna resturi de celuloid, cioburi de stele

mirându-se că unele mai lăcrimează încă
poate dintr-un vechi obicei pământesc
cineva trebuie să moară zilnic pentru hrana poemului...

Scriu în toamna
Scriu în toamna bătrână şi rară
cu instrumente simple din cutia craniană
pe muchia ferestrei dinspre miază-zi
scriu despre zboruri neîntâmplate încă
dar trecând fericite şi tandre
prin mine, prin tine, privind
lacul pe care plutesc trunchiuri de copaci arşi de fulgere
sau de o bucurie devastatoare
încotro, bucurie, ca un fluture verde când totul e cenuşiu
porţi încă urmele sforilor de mătase peste vene
cu cine să te asemăn dacă eşti fără seamăn
şi frumuseţea ta doare
scriu pe un colţ de frunză
ce a fost odată atât de sus, de aproape de soare
încât s-a aurit fără voie
scriu dăruindu-i alune cerşetoarei cu ciorapi spanioli
citind înfrigurată o tăietură din ziar
strecurată pe sub uşa ei de hârtie de vântul toamnei
el ştie unde locuim fiecare
el ştie că vorbim prea mult de iubire
şi gesturile rămân dezarticulate
ca ramurile unui copac goale, lipsite de apărare
sub ochii curioşi ca spiralele de burghiu
ce lasă în urmă rumeguş de lacrimi
toamna e o muţenie zgomotoasă
mulţi îi vânează chipul invizibil
printre penele păsărilor părăsindu-şi cuiburile
în care vor dormi nori pufoşi
visând vise omeneşti
scriu printre castanele dezghiocate căzând ca gloanţele
unui pistolar de ocazie
în faţa lui mă postez şi el nimereşte
acuarela gravă a toamnei
pe dealurile înroşite de măceşii târzii cu lăstuni rătăciţi
toamna îmi retrocedează iubirile, poemele
pe care nu le-am scris niciodată

sinuciderile în doi ratate în clipa de-apoi
toamna eliberează ploaia din colivie
automobilele derapează
pe liniile de forţă ale destinului
în dreptul inimii ei nevăzute scrie: închis pentru renovare
ploaia se plimbă cu biciul în mână
scriu pe pielea roză purtând mantaua de heruvim
când dragostea e uneori atâta de ură
încât iubirea e vinul pelin rămas pentru cei devotaţi
lustruindu-şi pantofii de lac
într-un ciob de oglindă ca o plagă rece
răsfirându-şi pletele cu reflexe galben-portocalii
ce dulce tihnă de a nu vorbi şi-a ne face înţeleşi
în toamna ca un gong de aramă
unii nu vor mai apuca răsăritul
alţii îşi vor smulge perfuziile
tu vei dezlipi eticheta de pe lăzile inscripţionate *danger*
toamna-mi promite că va reveni
citind telegrama iernii: sosesc
curg streşinile oraşului
oraşul plânge pierzându-şi dinţii
scriu despre oamenii toamnei colindând pieţele, magazinele
aiuriţi, buimăciţi, nevrotici
cărând în sacoşe uzate nimicuri valorând mai nimic
cu picături de apă pe frunte, mirul toamnei
doar compasiune le oferă tuturor din belşug
toamna, toţi oamenii îmi par cunoscuţi
cu chipuri de mere, pere, prune, struguri albi şi negri
mai copţi ori stafidiţi
numai buni pentru mustul zilei de mâine
pentru tescovina cu care-l vei cinsti pe gropar
bătând cuie în miresmele, culorile, cununile de nemuritoare
scriu despre toamna ireversibilă
licoarea ei brumată e sângele meu stors din trupul
uscat, vechi, numai bun pentru foc
scânteile din el se fac stele în Calea lactee...

Leonard CIUREANU

Motto „Numai iarba știe gustul pământului
Numai sîngelui meu îi e dor
într-adevăr
de inima mea
cînd o părăsește"
(Nichita Stănescu)

Foșnesc pașii tăi
prin singurătate
vîntul rupe mătasea
tăcerii
pașii tăi mici se scurg
civilizați
Tragi perdeaua
depărtării
Și așa anii se scurg.

Sub ridurile așteptării
ceva-ul există
Pe buzele mirărilor
strigătul meu
coboară-n inert
Asfinţituri
jilave
îţi curg în priviri
Provinciale înserări
mă strigă-n rătăciri
Destinul cu umilinţă
îţi urmărește
ființa sub tăcere
Muşcând bucăţi de clipe
și de prin alte
ere.

Motto „Nimenea nu-i fericit
Nefericirea se știe îi parte
Însă pe toți de soare ce-s
luminați" (Solon)

Un vis pribeag
zburînd prin vînt

Un vis pribeag
zburînd prin vînt
Cu privirile ridicate spre cer,
întoarse întru cuvînt
Trăind abisuri crude,
genuni nebănuite
Pe treptele aşteptărilor prăfuite
Să scrie poezii, proză fantastică
Sărmanul Dionis
Geniul pustiu
Într-o stare de urgenţă
prin social
cenuşiu
Un Geniu Eminescu
pustiu
Trăind un decor social cenuşiu

Motto „Clipa îşi pierde un lung trecut
Şi numele. E lumea parfum de flori
Albastre. Iar rîul ca şi omul, mereu
la început."
(Jorge Luis Borges, Poezii, Manuscris găsit într-o carte de Joseph Conrad)

Despărţire
Pe veci îmi pare
cum te scurgi
ca o apă prin glodul
înstrăinării
Sub cerul înstelat
mult m-ai lăsat
iubito
într-o gară pe marginea
disperării
Nu m-ai văzut
aşa cum sunt
Ci m-ai luat la întîmplare
Insieme era ceva sfînt
Şi merita eternă alergare.

Motto „Tot răul nostru provine din faptul că nu putem să fim singuri."
(La Bruyère, Caracterele)

Luna sub dealul aşteptărilor
Stîrnind admiraţie
Demnă de invidiat
Eu al tău fac faci senzaţie
Glodorus, necivilizat

Umblet ţanţoş de foc pur
Curge sub un deal prin tribal
Despicînd al meu obscur
Din sumbrul primitiv areal

Lina CODREANU

Fire de colb
Două fire de colb
dansând în marea nebuloasă
din Andromeda
ne vom rotunji
în ochiul vreunui singuratic
de pe pământ,
împlinindu-i
dorul de iubire.

Mai ştii
cum năluceam
cu ochii aprinşi din steaua
noastră rătăcindă?...

Jocu-i fatal, iubite!
Alungă gândul strâmb
şi-aşază-mă iute
în galaxia cuvintelor...

Între stele şi iarbă
Răsar iarăşi fire de iarbă
înrourată
pe care mai ieri,
superbă tinereţe,
te legănai

dinaintea somnului.
Dorul desenai cu ele
pe-o palmă de țărână
cam cât încape veșnicia mea
sub iarbă.

Tăișul călăului
ne-ngenunchiază pe rând,
lumea se uită
cum unii plâng, cum alții râd
și uită...

Doar îngerii pun aripi peste
efemera noastră respirare
și ne-nveșnicesc praful peregrin
între steaua și iarba
sub care
ne culcăm definitiv
biografiile
pentru ca alții
să-și creioneze dorul.

De unde vii, poete
De unde-ai coborât, poete,
de risipești roiul de cuvinte
despuiate
ca un afront adus
tăcerii mătăsoase
din bezna nopții?
Ne pari un pom împovărat
de-oglinzi dezacordate
și-n floarea dulce-amară
purtând iubire de fiară...

Ce semne te-apropie în salt
vagabond și-acrobatic
de inima celuilalt?

Te-ai lepădat de vorbe
și-ai cernut prin sita inimii
pulbere imponderabilă
pe-aripile altora,

niciunde cuibărind
cu alte rodiri
ale iubirii de cuvânt.

Sub coroana albă,
vrăjiți de poemele ninse,
noi, fanatice și naive inimi,
am râs și-am oftat
pe urmele versurilor întinse
ca niște rufe la uscat.

De-atunci, în noi,
pofta de joc saltă febril
și-n aer un tril
hoinărește indecis,
de parc-ar fi plecând,
de parc-ar fi zăbovind...

Ce-ai picurat în noi, poete,
și unde te-ai ascuns?

Pe strada ta
De-atâta căutare
strâmtoarea viselor se-albea
sub pași șovăitori.
De la numărul șapte
strada ta se torcea-n
subțiratică spirală
tot mai departe,
încât emoțiile
se-nvârtejeau prelung
din ce în ce mai deșarte,
pierind foarte.

Pe culmea spiralei
zăbovea nădejdea,
cam cât un tic-tac
de miez de noapte:
să treacă peste muchie
aproape moartă
ori să se-ntoarcă
-n fuiorul de la poartă?…

Făr' de izbândă,
şi fără de cumpăt
în geana zorilor,
strada se prăvălea-ndărăt
ca bolovanul lui Sisif.

Şi-atâta bucurie găsea
în privirea ta,
de-mi părea c-o tornadă
mă sălta bezmetic
în caierul rotitor
de pe cerul inimii mele

Pe-aceeaşi strad' a ta,
bucuroasă spaima mea.

Cristina SCARLAT

ALCOFORADO (1)

miercuri, 27 iulie 2022, Iaşi

I. nu sunt decât un călător ai trecut prin gara mea vagon îţi era o altă poveste eu rămâneam acelaşi călător care ţi se muta de la un vagon la altul din poveste în poveste eu cu tine în aceeaşi poveste tu mereu într-o alta
II. tu tren eu călător
III. alcoforado
IV. beatrice
V. un fel de sihastră răzvrătită ca nietzsche
VI. tu tren călător
VII. te-am luat în sens invers vagon după vagon te-am ajuns în copilărie pe hârtie şi mă credeam sigmund şi încercam să-ţi repar fiecare vagon fiecare rotiţă să-ţi găsesc scuze pentru fiecare chichiţă pentru fiecare dinte căzut din rotiţă pentru fiecare curbă luată defect care te sărea de pe şine
VIII. te-am crezut tren eu călător mergând mereu pe lângă tine
IX. sperând să opreşti în vreo haltă
X. deşi ai doar clasa business
XI. acum ar trebui să o iau în sens invers pe şine pe lângă vagoanele tale din copilărie până la locomotivă să văd dacă eşti întreg

sau îţi lipseşte o verigă mă rog vreun vagon dacă nu eşti în derivă

XII. ca din dantură vreun dinte

XIII. săream pe lângă tine vagon după vagon ca-ntr-un şotron

XIV. să văd dacă e vreun vagon în care aş fi încăput ştiu doar că am vrut dar nu am urcat în tine te-am privit doar pe lângă tine trecând pe lângă mine vagon după vagon

XV. trecând pe lângă mine

XVI. viaţa pe un peron

XVII. eşti un tren care face curbe prin oraş şi mai sari de pe şine

XVIII. na

XIX. e un oraş nărăvaş

XX. nu e făcut pentru tine ştii bine

XXI. ştiu bine

XXII. mi se părea că te unduieşti ca un şarpe subtil tăcut printre blocuri printre frunze prin parcuri peste paşi

XXIII. am greşit direcţia peronul

XXIV. nu ştiu în ce vagon aş putea urca am greşit anotimpul

XXV. n-am bilet pentru trecerea ta

XXVI. nu ştiu dacă aş nimeri din mers la clasa întâi sau direct în cuşeta de dormit dacă aş fi găsit loc sau aş fi mers în picioare

XXVII. dar mi-ar prinde bine o cuşetă de dormit

XXVIII. fiindcă

XXIX. ştii

XXX. am obosit tot urmărindu-te vagon după vagon prin oraş

XXXI. aş vrea să-mi ţii tu locul cât dorm

XXXII. viaţa pe un peron

XXXIII. să-mi plimbi poveştile cu tine cât dorm să-mi continui tu povestea să intri în ea

XXXIV. să cobori din tren şi să cauţi pe şinele tale călătorul care te priveşte vagon după vagon până în copilărie pe hârtie şi-ţi face revizia cu inima ticăind crezându-se sigmund încercând să te repare să te pună pe şine ca să nu mai sari de pe şine

XXXV. să mergi lin şi să opreşti cândva într-o staţie ducând cu tine poveştile mele ca şi când ar fi poveştile tale să le creşti să le tălmăceşti să le înveleşti bine când te scuturi pe şine

XXXVI. să opreşti într-o staţie

XXXVII. în care să te simţi

XXXVIII. bine

XXXIX. tu tren eu călător

XL. acar

XLI. scuturând fluturi la picior

XLII. mă întreb
XLIII. ce știi despre mine
XLIV. făcându-ți revizia vagon după vagon după vagon

LA CASTEL
miercuri, 29 iulie 2022, Iași

I. am invitat la castel cu rime și surle în anotimpuri inventate în culori inventate în sunete inventate nou nouțe toate tot ce în lume e rbl
II. am întors pentru o clipă spatele lumii din vis am evadat în realitate v-am invitat cu rime și surle la castel un castel de sticlă arcuindu-și turlele spre cerul de sticlă
III. samsa
IV. gregor samsa
V. rbl

TE-AM SCOS DIN TABLOU
sâmbătă, 16 iulie 2022, Iași

I. tu nu mai aparții lumii te-am scos din tablou și te privesc cum în palmă vezi prin ghindă pădurea cum prin fulg stolurile cum prin bobul de grâu vezi lanurile pâinea
II. tu nu-ți mai aparții
III. te-am scos din tablou și te întorc de pe-o parte pe alta ca pe-un bibelou mi te închipui din carne și duh doar atât nu te pot respira nu-ți pot mușca din ciocolata privirii nu te pot simți supărat așa cum trandafirii dacă-i atingi greșit îți lasă pe degete picături de sânge rubin ud
IV. nu mă mai știu
V. fiindcă nu mă mai știi
VI. te tot scot din ramă și mă tot uit la tine ca-n vis ca prin perdele de care nu știi fiindcă tu nu mă mai știi
VII. te-am scos din tablou

PRINCEPS
sâmbătă, 16 iulie 2022, Iași

I. m-am șters la ochi de norul care-și ploua plânsul prin ochii mei
II. mi-am făcut din perlele ploii cercei
III. mă știi
IV. nu mă mai știi
V. sunt cea care în anotimpuri întârziam într-atât încât credeam că ajung prea devreme când era primăvară în privirea ta eu

veneam ca grâul copt în vara dinainte când era toamnă îți
veneam iarnă deja
VI. și tot așa
VII. până când am rămas ca un copac cu crengile la pământ scuturând
vânt fiindcă
VIII. nu mă știai
IX. nu mă mai știi
X. eram în gândul tău doar un fel de boare de gând
XI. și eu mă credeam altceva poveste în povestea ta
XII. povestea ta
XIII. între timp am inventat anotimpuri pe care nu le-ai trăit nu le-ai văzut nu le-ai murit
XIV. nu mă mai știi
XV. anotimpurile toate acum sunt
XVI. cu mult prea târzii
XVII. și mă simt ca un poem cu solstiții în prima ediție
XVIII. un tom ca un copac mâncat de cari din care prin nu știu ce miracol
XIX. prin ce mirare
XX. zvâcnesc mlădițe
XXI. princeps

ÎNCEPUTURI
duminică, 17 iulie 2022, Iași

I. car mereu spre începuturi bagaj greu de ochi și de inimi de fluturi
II. mulți fluturi
III. cad repetat
IV. și mă tot ridic
V. o iau mereu de la capăt cu startul
VI. e start
VII. perpetuum mobile
VIII. nu e glumă
IX. căzut repetat e ca mersul stricat ca acul pe discul stricat
X. un repeat infinit
XI. care-ți subție sângele și te leagă de tine de începuturi de adami de eve de tenebre
XII. mulți fluturi
XIII. fluturi înfluturi în sânge
XIV. și cazi și te scuturi și înveți să zbori pe repeat de la zero
XV. e ca roata olarului firul vieții
XVI. un ol se ridică
XVII. olarul îl strică

XVIII. nu e ceea ce vrea ceea ce se ridică din roata sa
XIX. şi iar strică
XX. eu nu sunt eu nu sunt nici el nu sunt cine aş vrea să fiu dar sunt ceva între cer şi pământ mai mult pământ un ol ars mestecat stricat lucrat din start pe repeat
XXI. un ol infinit nefinit
XXII. mă înfrupt şi din cer şi din stele mestec şi vânt
XXIII. sunt mai mereu la pământ ca spicul greu de rod culcat de vânt
XXIV. sunt ca o pasăre mare făcând cu greu surfing pe vânt între cer şi pământ
XXV. de cele mai multe ori pe pământ
XXVI. cineva însă ştie că pic mă ridic mă ridică de aripă
XXVII. fac ochii roată să văd
XXVIII. desagii plini ochi cu ochi şi inimi de fluturi atârnă ca nişte mărgele de sticlă
XXIX. fac roată în povestea vieţii
XXX. ol
XXXI. şi-atât
XXXII. vânare de vânt

BEAT (CLUB 27)
sâmbătă, 23 iulie 2022, Iaşi

I. inimă înflorită
II. ghemuită într-un vis chinuit
III. beat
IV. generation

BUBBLE
luni, 25 iulie 2022, Iaşi

I. te privesc pe faţă înfloreşte crud zâmbet de după zidul de sticlă
II. ridic mâinile să sparg zidul de sticlă dar nu pot şi crezi că te privesc şi-ţi zâmbesc şi glumesc şi nu vezi cât mi-e de frică
III. dau din aripi fluture obosit să sparg zidul de sticlă dintre mine şi lume
IV. şi nu vezi
V. zâmbetul şi ochii îmi sunt semnele pe care marinarii le fac în larg pierduţi în valuri când nu-i vede nimeni dar ca şi când i-ar vedea cineva să-i scoată din valuri
VI. privirea zâmbetul sunt steag pe catarg
VII. lacrima
VIII. tu crezi că glumesc
IX. dar am pânzele-n vânt fluturând aiurit

X. merg după cum bate vântul tânjind să respir pământul să-l simt
XI. să sparg zidul de sticlă
XII. nu eşti tu marinarul care să citească în semnele altui marinar decât dacă ai fi fost şi tu în valuri
XIII. nu eşti catarg nu eşti far
XIV. nu eşti
XV. eşti dintr-un alt hotar de apă care credeam că putea să mă-ncapă
XVI. sunt marinar zburător călător cu lanţuri pe trup pe aripă
XVII. tu ai lanţuri la picior
XVIII. mă rotesc în zidul de sticlă pe care nu-l vede nimeni şi crezi şi tu că glumesc
XIX. ameţesc dând din mâini între pereţii de sticlă prin care văd clar cerul clar oamenii care pe lângă mine trec clar fără frică mă văd şi mă cred de-a lor dar nu mă simt
XX. că sunt hopa mitică şi că
XXI. merg ca melcul cu casa de sticlă în spate încercând să evadez să-i simt viu să-i respir direct fără lanţuri de vânt fără lanţuri de sticlă fără frică să-i ating cu mâinile să-i iau în braţe să plâng şi ei să-mi simtă vii pe obrajii lor lacrimile
XXII. mă zbat între aerul străzii şi sticlă ca un fluture în chihlimbarul care se răceşte
XXIII. înainte de somn
XXIV. şi nu-s decât om
XXV. marinar dând în valuri cu mâinile ca din aripă
XXVI. nu pot să sparg zidul de sticlă
XXVII. melc ocnaş nărăvaş sunt visându-mă om mergând cu picioarele pe pământ
dar până acum totul în marea mea în cochilia mea e

Miruna MUREȘANU

Jurnal prescurtat al durerii

O uşă a vieţii normale se-nchide
printr-un zgomot cumplit de arme şi bombe
liniştea moare

o dimineaţă altfel împarte amintirii
jucării şi lacrimi uscate

copiii se-ntreabă unde pleacă tata cu noaptea în cap

de ce mama strânge în grabă câteva lucruri
restul după plecarea lor fiind cu siguranță îngropat
în scrum și-n cenușă

când o ușă a vieții normale se-nchide
călăii luminii alungă din tărâmul lor oameni

obligați să ia calea bejeniei ei lasă totul în urmă

fugind undeva nicăieri

unde poate există doar ziua de ieri

pentru că un război crud și nedrept
deschide unei vieți anormale o ușă

tata poate să moară chiar mâine pe front

luptând împotriva celor care vor să le fure țara cu totul

crezând că hotarele ei sunt acolo unde ei visează să fie

*

într-o dimineață altfel
lumina privește prin fereastra închisă
un rest de ninsoare

încheind (e 24 februarie) parcă o ultimă frază

cu un zgomot de fond venit de dincolo de înțeles

printr-un demers perfid al nebuniei și urii
o lumină bolnavă se zbate
în zgura nimicului străină și putredă

pretutindeni cuvinte carbonizate

prefăcute în lacrima Mariupol sau Bucha
se privesc în oglindă cu o voință disperată de-a fi

strângând sub pleoape mormane de trupuri moarte de vii

pe caldarâm sângele curs
seamănă cu un laitmotiv al durerii

când pe distanţa scurtă dintre veşnicie şi moarte
inima unei singure patrii bate-mpreună

în afara oricărui timp
o cenuşă vâscoasă e purtată de vânt

cu o voinţă fragilă de-a fi
un soare apatic mângâie-n van un rest de culoare

nimicul amorţeşte toate cuvintele înainte de vreme
contemplând sângele curs din belşug
ca moartea să se plimbe în voie
nestingherită prin lume

în zgomotul armelor viclean şi crispat

*

în dezacord cu ideea de linişte
veacul goneşte aproape nebun

pe un drum paralel cu o viaţă normală

eu scriu un jurnal prescurtat al durerii
numărând printre bombe jucării şi lacrimi uscate

să le-mpart nimănui

alergând în memorie pe urma altui război crud şi nedrept
care-o alungase pe mama la treisprezece ani
din hotarele inimii ei
împreună cu fraţii părinţii vecinii şi colegii de şcoală

pe un drum paralel cu viaţa normală

ei plecau în primul apoi în al doilea refugiu

în dezacord cu ideea de linişte

lumina trăgea după sine realul captiv îndoielii şi spaimei

dar mai ales unei istorii arogante nebune
care se repetă acum

încât inconştienţa unei părţi a lumii
preface legea iubirii-n desfrâu al urii şi vrajbei

inventând maşini infernale
în numele unei false inadmisibile cauze

amestecând în gustul tot mai anemic de pace
orori şi distrugeri

care smulg din rădăcinile lui sensul iubirii creştine

încât mult dincolo de ideea de bine
un sânge de culoarea disperării se prelinge-ntr-o parte a lumii

lovită de dorinţa absurdă a omului singur şi orb
(multiplicat în alţi oameni singuri şi orbi)

de a-i lua tot ce-i aparţinea până acum

George CEAUȘU

DOR DE EMINESCU
Te-am căutat ieri bădie
Acasă la Ipotești...
Mirosea a iasomie
Și a mere dulci domnești

Și pre nume te-am strigat
Așa cum era firescu'
Codrul a reverberat
EMINESCU! EMINESCU!

Mai departe, mai departe
Lângă lacul argintiu
Un scatiu îți ținea parte:

EMINESCU este viu!

Şi-au răspuns apoi şi teii,
Ei, custozii tăi de suflet
Într-un cor cu porumbeii:
– Domnu-i prin stele în îmblet!

Mulţumit de constatarea
Că eşti mult iubit, bădie!
Încheiat-am preumblarea...
Degustând o razachie!

COPILĂRIE
Aveam la vie-n panoplie
Diverse arme neletale,
Săgeţi din lemn, cu gămălie
Şi arcuri din esenţă moale.

Cu gloanţe din cânepă, oarbe
Şi mici puşcoace din cucută,
Eram cu grauri, corbi şi coarbe
Tot într-o veşnică dispută.

Ne războiam pentr-o redută,
Din boabe de fragă şi coarnă
Şi lupta nu era pierdută...
Nu se-ncheia suflând în goarnă!

Doar seara, când cădea amurgul
Pe via noastră ruginită,
Bătea din copită şi murgul,
Cel călărit... o răsărită!

SCHIMNICIE...
Convins că şansele nu-mi scapă,
M-am strămutat din deal în vale
Şi-adus-am mii de osanale
Unui mirific ochi de apă...

Cu-ai săi pescari în luntrii mici,
Cu păsăret, cu şerpi şi broaşte
Şi peşti ce reuşeau să-mproaşte,

Cu solzi ce parca-aveau lipici...

Dar timpul m-a-nghiţit ca şi un chit,
Cu gura-i pofticioasă, largă,
Riscând timpanele să-mi spargă...
O tihnă, cum nu este, nici la schit!

Gabriela PACHIA

Tălpi de vînt

Tulnicul străzii vuieşte gri pe-asfalt osificat.
Peisaje peticite înghit cămilele traversărilor.
Catarge înalţă lavanda peste grădinile de vară,
ecouri sclave răscolesc teatrele în aer liber,
drezina literară dă premii gorgonelor,
oraşul dedalic îşi prăbuşeşte labirintul
peste preumblările punctelor de vedere...
Te duci înspre abisuri despletite,
Te-mpiedici la cotiturile amintirilor,
printre ani desprăfuiţi şi rădăcini dezgolite...
Sunetele îşi întorc faţa, îngălbenite,
gîndurile-ţi scrîşnesc chirurgical sub tălpile
toroidalelor legiuni de vînt care au pavat
ultimul secol al Bulevardului Tinereţii.
Idei măşcate clintesc „*case de fier în case de zid*“...
Trotuare încercănate, şine clămpănitoare,
buluc de oameni pentru sferturi de bucate,
melancolia croazierelor sub orizont mecanizat,
paşi mocniţi pe ultimele nervuri ale bătrîneţii...
Dale hexagonale împleticesc calea cu pereţi dubli :
gînd de vînt – un strat de gînd, un strat de vînt...
Între ele, inima gri a tulnicului sideral...
Exilaţi în maşini, ne cheamă zboru-n pămînt –
catapultare continuă în grădini sculptate-n piatră.
Lucrurile n-au teamă. Tălpile sunt încărcate de reflexe.
Faci piruete cu peniţe sapienţiale, rupte din rai,
partiturile celeste atîrnă stihial pe turle globale...

Iluziile pentru care ne-am săgetat şi ne-am durut,
iluziile buclate îşi aveau dezlegările-n lut...
„*Wo ich auch hingehe, da ist vor mir schon ein Dichter gewesen.*“

Înghiţim Timp tot timpul — vîntoase ralieri spre-a fărîmí...

Şi astăzi ca ieri...
Semănăm vînt şi culegem furtună.
Ne-oglindim zîmbetul hîd în cioburi de lună,

Scuipăm pe-oseminte gumă de mestecat,
Ne pierdem în sufixe greu de-analizat.

Cu-o consoană smulgem aripi de elice-n visare,
Petale fără de care polenul din noi moare.

Leoaica-i îmbrăcată în ochi de sînge,
În fanta ei zăpada deşertului plînge.

Murim pe-delete, graţios şi elegant –
Costum gri, cravată, lucios ciorap colant.

Tratăm prietenul la masă cu melasă
Clocotită savant, à la nous, în a viermelui carcasă.

Injectăm cireaşa cu-aromă de kiwi, de-orhidee,
Să se autodenunţe, la serviciul stării celeste, atee.

Memoria pădurii trebuie să piară,
Să crească brînduşa în ghivece de ceară,

Copilul să bea lapte la dozator sau din alambic,
Să uite orice suflet c-a avut un bunic.

Amestecăm ceaţă de toamnă cu grindină de vară
Să guste seva mirifică starea de confuzie astrală...

Şi astăzi ca ieri confundăm viaţa cu moartea,
Mereu indecişi să ne jucăm elegant cartea...

Colecţionar de plinuri
Murăturile-s gata, vărzoanea-i nou îmbutoiată,
castraveţi-s îndesaţi, sfeclele-s sfeclite,
ţelinile-s la datorie, gogoneaua-i gogonată,

irascibile boabe de muştar sunt bine leorcăite,
sarea plaiurilor noastre se lasă metabolizată
şi, vajnic, piperul lui Robert testează limbi şincăite,
doar hreanu-i mai rebel din fire, aroma-i deschingată,
mărarele împăduririlor se dau înţelepţite,
apa-i sedentară, conopida s-a trezit arondată,
deasupră-le, creanga de vişin putrezeşte-nfumurată,
morcovii-s raşi, ridurile toamnelor păţesc nepăţite...
Mulţam Multpreabunului Dumnezeu
şi pentru ăst an dodoloţ al meu !

Elena NETCU

Încarcerată pasăre
Încarcerată pasăre,
Vin lângă tine
Să-mi faci culcuş de aripi
Drumul să-mi suie
Lăsarea serii să mă îmbie
Pe umărul tău, Poezie!
Mă sfarm în piatră, scapăr mocnind
Vin lângă tine, vulcan printre lucruri,
Mestec lumină, mă bat în cuie
Ia-mă cu tine mereu, Poezie!
Mă ghemuiesc neştiută de nimeni
În juru-mi e umbră
Ulciorul se umple
Cetate sfărmată de gânduri
Stă să mă îmbie
Ia-mă acasă, tu, Poezie!

Mi-e sufletul în rostogol
Zvâcnind iar paăsrea în zbor
Tremură surd, mă îmfăşoară
Cu aripele-n rostogol
Adânc izvor
Vestejesc amare frunze
Toţi arborii stau în răspăr
Strivesc tot verdele între buze
Toamna îmi plânge iar pe umăr
Se smulge gândul din izvor

Tot tremurând mă înfăşoară
Mi-e sufletul în rostogol
Clocot de apă într-o Sahară
Adânc izvor
Urzesc în mine, mă înfăşor
Smerit în miriştea de vară
Mi-e sufletul în rostogol

Nu te apropia
Nu te apropia
Se tulbură lumina între noi
Şi se răvăşesc toate dorurile în neodihnă
Ca o nebună alergare de cerbi
Rămâi acolo la o egală depărtare
de cer şi de mare
Cuvintele se vor rosti fără noi
Şi vor sângera şi ele de dor
Nu te apropia
Până nu te limpezeşti
cu multă lumină
Pe care s-o uiţi în fiecare fir de iarbă
Ascuns în mugur, ascuns în somn,
În zborul neînceput
De pasăre în spaţiu,
În piatra încremenită
În mâna cioplitorului
Şi toate între noi se vor împreuna
Cu un gest mut
Apropiindu-ne
imposibil

Ovidiu PETCU

Îmi lipsim
în sfârşit
în sfârşit ne privim
cu ochi mari de lumină nebună vorbim
de dorinţe şi răni vechi şi arse fierbinţi zvârlim haine şi spaime
ieşite din minţi buze caută, zboară, găsesc şi cădem
într-o mare de clocot
şi soare

și cer...
și-n sfârșit
ne privim

ne privim fără șir
ani și ani
cu ochi mari între stele dormim ne iubim
în lumină nebună sfârșim
și iarăși dorință și drag și fierbinți zvârlim haine și spaime
ieșite din minți buze caută, zboară, găsesc și cădem
într-o mare de clocot
și soare
și cer...

anii trec
în adânc
boala crește nătâng
cu o ură de ger te privește cum pier
boala vie, geloasă,-ți împuie pe cer
pui smintiți de-ntuneric ce mintea ți-o strâng
boala-noapte-fantasmă ne-ngână scălâmb
noaptea urcă
și urcă
ieșită din minți
nu e leac, nu e cer, nu-s dorințe fierbinți
nu e leac, nu e cer să ne facă iar „noi"
nu e vorbă, nu-i gând să te-aducă-înapoi
țin în brațe doar boala
ții în brațe un „tânt
incapabil
și slab
și lipsit de cuvânt"
ții în brațe un „prost"
fiindcă nu mai ești tu
e doar boala
frumoasa, sălbatica tu
nu mai ești
și nici eu lângă tine când sunt
nu mai sunt
ce-a rămas vrea să fugă curând
căci rămasul rămas
e doar spaimă

nesomn
e coşmar că n-a smuls un coşmar din alt om
şi e crezul înfrânt de-un gând ca de pripas
că din doi doar rămasul şi boala-au rămas...

anii trec
cenuşiu
în oglindă
nu-s eu
e doar praf
dar speranţa-mi răsare mereu
din aminte
de-a surda ochi mari şi fierbinţi şi ecou
de dorinţe ce-au ars
necuminţi
iar şi iar zvârlim spaime şi haine din minţi...

în zadar
nu vorbim
fără gând ne privim
doar o boală şi-un prost printre ani
cu nerost câştigaţi şi pierduţi ca din zdrenţe cusuţi
strâmb
cer stins şi anost
doi străini cum n-am fost
rupte lumi nerostim
lungă moarte
murim...

„noi”
doar „noi”
oare **doi**
ani în şir noi am fost
ani în şir sfârtecaţi de nesaţ fără rost
ochi de noapte şi grei ape goale petrec
şi degeaba mi-e dor

îmi lipsim...

sigur, plec.

Mihaela OANCEA

albastru cenușă
din locul în care își înalță cerul tulpina
greierii se-avântă spre tâmpla nopții
în timp ce fereastra cu irisul albastru cenușă
își flutură marama de borangic și-adulmecă
mireasmă de smirnă și crini

în zori, de pe o căpiță de otavă
o barză vestește noi și noi
începuturi

felinare de hârtie
în lumea ta nu mai e spațiu pentru visuri.
te rătăcești – libelulă în vânt –
până se rup din nou zăgazurile cerului
și te trezești din suflul continuu al adrenalinei
paznic într-un muzeu ce adăpostește
ultimele ei atingeri.

lumea ta se îngustează. la lăsarea nopții
sunt eliberate felinare de hârtie.

rană și cămin
în asfințitul moale, ferestrele capturează chipul copilului
cu un mănunchi de mușețel în mână –
pruncul e singurul atent la muzicianul de la marginea
bătrânului pod.

ca niște cineaști de pe banchetele unor cafenele pariziene
din anii 30, ferestrele scrutează împrejurimile,
volutele iscoditoare ale sânilor fecioarelor ce-aleargă
prin lanul de grâu,
liniile suple ale norilor cu guler rigid, tip stuart,
ori chipul bruegelian al poștașului obosit de pe drum.

asemenea unor martori tăcuți, ferestrele adăpostesc
glasul sângelui ciuntit de grenade;
ele sunt sacerdoții cu pupilele inundate de lacrimi
în fața neputinței și a morții.
ferestrele sunt ochelarii noștri de regăsire –
o rană vie și un cămin.

în ziua lupului
în ziua lupului, când pământul și-a deschis chepengul
iar tăciunii dogoreau în pliscul oalei de lut,
ai despicat frica în două jumătăți și ai făcut din luptă
amică devotată
până te-ai eliberat din ticăloasa îmbrățișare de oțel.

anul acesta, în ziua lupului, un lampion va privi țintă
spre steaua pe care ai aprins-o.

cenușă și semințe
îmi spui că până și somnul tău înfășoară dureri
pogorâte din mamă în fiică
răni invazive și-ai vrea să-mblânzești surpările
cu o bătaie de pleoape

se ascut seceri pe treptele timpului – mâine
iarba ce țipă-n ferestre se va cosi

în cimitir
ploaia biciuiește aerul leneș până alungă
marea de oameni strânsă ca-n Benares -
în lumina moale a candelei se încheie
încă o zi

Alexandru CAZACU

Oraș de provincie
Revederea noastră
ca un preludiul al singurătăților ulterioare
lângă obrajii de porțelan ai statuietei
rămasă cine știe cum să păzească un oraș de provincie
unde zâmbetul este mai eficient decât orice cagulă
pentru a deschide cifrul zilelor de Aprilie
pentru a folosi drept scut
blândețea celui care va continua să fie blând
solidar în bucurie și suferință
cu această primăvară unde
pomii înfloresc ca o parolă secretă
dincolo și dincoace de garduri cimentate

iar umbra lor cade peste
vitrinele cu noutăți ale magazinelor
spre care se va arunca cu pietre
smulse din caldarâm
la următoarea schimbare a orânduirii sociale

Spectacol baroc
Lăsarea nopții
sub ninsoarea cu fulgi mari
ca niște vrăbii de zăpadă
în această prelungire a iernii
ce se distrubuie pe alei
asemeni unui reverii în vasele comunicante
când asculți tăcuta complicitate a lucrurilor
și îți retragi gândurile care acum
nu mai pot decât să rănească această oră
devenită sală de spectacol baroc
unde străinul interior al fiecăruia dintre noi
îți cere să fii mai bun iar
radioul public analizează
marile momente de înțelegere și singurătate
ce te recunosc venind din depărtări precum
tatăl recunoaște fiul risipitor
și fuge înaintea lui
să-l prindă într-o îmbrățișare

O alegere
Să nu te uiți înapoi
la zorile care ne-au prins împreună
sub traiectoria soarelui de toamnă
ce adună plumbul în lucruri
și-n orele mumificate sub propria lor trecere
ca o înviere a ființelor din insectar
dincolo de albul cearceafului
precum cel al zăpezilor reci
căzute noaptea peste o câmpie
unde sufletele stau să treacă o strâmtoare
și fiecare dintre noi este o alegerea altcuiva
iar nisipurile vechilor deșerturi
se adună în geamurile odăii
unde îmi povesteai că iubirea este atunci
când albastrul venelor pe care le zărești

sub pielea biciuită de absenţa celuilalt
inundă cerul dimineaţa

Fotografii şi afişe
Razele lunii se întâlnesc peste penajul
pescăruşilor urbani adunaţi sub cornişă
în noaptea de Februarie
când obiectele se impregnează
cu spaţiul cărora le aparţin şi
într-un dulap închis ermetic
trecutul îşi lasă amprentele
ţipătul cuiva departe
face să tresară de durere un capăt al străzii
si acest pahar nebăut până la capăt
şi aceste afişe şi fotografii peste pereţii camerei
precum aripile păsărilor
ce nu au mai găsit la intoarcere fereastra
când ai vrea să-ţi iei în piept viaţa
ca pe un anotimp imprevizibil
iar la ore dificile o femeie necunoscută
vine să ne ierte iar nouă ne-ar trebui
o sută de ani să-i cerem iertare

Nicolae NISTOR

COŞMARUL UNEI PRIVIRI..
autor Nicolae Nistor
locuiesc într-un cub
lumină este peste tot
nu prea stau pe la colţuri
nu cunosc pe nimeni
uneori cineva ne inundă
nu ai unde să mergi
atunci pluteşti
toate intimităţile plutesc
lucrurile sau amestecat
după cataclism
evaluarea se face inutil
grămezi mari de lucruri
câte unul care a murit..
aşa de profund

graficianul ăsta mă introduce
în tabloul fără contur
aproape că m-am trezit
din coşmarul unei priviri...

COLŢ DE LUME
autor Nicolae Nistor
Deseori, eu mă întorc unde ne-am cunoscut:
Pe malul apei unde încolţise un stârc tăcut,
Unde pescarii visau de-un veac vrăjiţii peşti,
Unde lângă cabană aşteptam să te trezeşti.
De muzica de Bach, aroma de cafea, tihnitele zile
Când sorbeam iubirea cu pocale vechi, fertile,
Când noi uităm de tristeţile arse de brume,
Îmi amintesc mereu în acest colţ de lume.
Eu mă întorc acolo unde ne-am cunoscut
Şi parcă mai aud cum arde-n cer un flaut
Într-un oraş medieval, prin amintiri pierdut
Acum, când revăd anii pierduţi ce au trecut.
Şi iar mă întreb pe unde eşti, şi ce mai faci,
Cine îţi veghează somnul din valurile cu maci,
Cine îţi aduce trandafiri şi crini în stinsu-ţi glas,
Iubita mea trecută în ecou de ceas.
ALIN A FOST OM…
dormea în viitor
liniştit şi resemnat
alimenete nu mai dorea
doar lichide pline de viaţă
şi muzică clasică
pe care o înregistra în sufletul
lui bun
era medical meu
viaţa noastră şi a lui
sub acelaşi acoperiş
se derula leneş
nu mai era curios
nu mai scotocea
mă iubea printr-o privire plecată
eu ultimul rămas pe retinele lui
iar el cu lăbuţele strânse la faţă
rostea ultima rugăciune
avea peste 120 de ani

tot tânăr dar slăbit
ritualul călătoriei mari
era un somn liniştit
fără oftat şi sughiţat
aşezt în braţele mele
nu-l mai durea nimic
doar un zgomt al timpului
învins
năucit că are un pasager uitat
nu a plecat de lângă noi
doar doarme în viitor
iar noi nu ştim să toarcem
afară lumea căuta altă lume
iar noi noi nu ştim ce să facem

Paula BÂRSAN

Fecund
Sorbi secunda, o zbori în amor
Tandru, apoi vârtos gând,
Pântec generos încolțirii.
Să zburde mieii
Și anii, câmpiilor pure,
Să fure copilărie de iunie,
Să curgă salcâmii în tei.

Mulaj
Când nimeni nu poate doini sufletul meu,
Mă trezesc inocentă.
Apoi, chem al tău ecou
Miazăzi pe scâncet de zeu.
Mă cobori pantă de nor,
Elice pe al tău zbor
Curg dor în amprentă.
Fără cuie și plumbi
Pornesc toaca timpului tău.

Înălțarea
Mordanți de fixare
Ale mele împotriviri,

Cobori o mare
S-o urci nemuriri
De braţe topite-n sărut.
Da, sunt o secundă săltată,
Văpaie e sufletul meu
Pornit din dans de metoriţi,
Culoare de vii, făclie
Să învii.

Vecernia
Cadavre de rouă,
Prelinse incertitudini
Adună somnul de veci.
Limbi lungi, grăbite-n cadran
Deschid cripte,
Alunecă vântul paşi pe poteci.
Stinghere chemări
Smirna înalţă, zăludă,
A lor neputinţă
O curg în mormânt.
Ochi calzi de iubire
Năluca alungă,
Închină un gând.

Anodizare
Vindec al tău necuprins,
Desfac în silabe, caligrafiat, un păcat lustruit
Aflat faţetat pe aceeaşi aruncare de val.
Scufund peniţa voluptoasă-n adâncimi de hiat,
Aplec ciutură destăinuită în chemare de cer.
Nestinsa lună aşteaptă cuminte,
Să fie sorbită de ani,
Lăcuind electrolitic cuvinte.

Cumințenia pământului
Smerit baţi la uşi, bătrâne scripturi.
Ridate şi ferecate de noapte,
Devoratoare de insomnii.
Se deschid înalte şi amuţite
Repede intri, spre furişat,
Ca să nu doară în plâns
Al lor scârţăit nerostit,

Untdelemnul nelăcuit în cuvânt.
Falangele-ți răcorite de clanța lugubră
Sărută amprenta trecută,
Sfioasă și mută, o sorb,
Alte nude neliniști comută,
O tac.

Mihai HORGA

TOAMNA
A ruginit frunza-n castani
În stoluri zboară ciocârlani
De prin porumbi lucesc bostani

E înnegrit cerul de ciori
Ai ploii soli cârâitori
Rău prevestind ne dau fiori

Covorul ierbii e brumat
Se duce vara, s-a-ntomnat
Oare de ce s-a îmbufnat?

Gutui pufoase, gălbioare,
Cu zâmbete dulci-acrișoare
La geamuri și-au găsit parcare

S-au strâns recoltele bogate
Hambarele sunt îndesate
Și dat-am grijile la spate

La cramă strugurii buboși
Grei de păcate, dulci, zemoși,
Zdrobiți se lasă-n teascuri storși

Iar mustul cuminţit în vin
Lăsat de-un Creator Divin
Ne-o îndulci al vieții chin...

RÂNDUNELE
Furculiţe zburătoare
Tăind aeru-n zig-zag

Ciripind în înserare
Uimit vă ascult cu drag!

Îmi cântați fără motiv
Pe sârme de telegraf
Rânduite-n portativ
Dar vreau și-un autograf

Că plecați unde-i mai cald
Alungate de îngheț
Și eu vai, rămân s-o scald
Plătind la utilități...

Ca și în vara trecută
Tot cu Euro-speranță
Privind cursul leu/valută
V-aștept din nou, în vacanță!

Iulian BARBU

Memoria
Memoria are
Casă în secunda din
Eternitate

Moartea captivă
Moartea captivă
In tunelul umbrelor
Vine călare

peștera
Peștera mută
Loc unde noaptea duce
Lumina lunii

Poveștile
Poveștile o
poartă deschisă spre trecut
un copil e prinț

Sacrificiu
Mugetul vitei
Ce merge la căsăpit
Ecou plâns de timp

Tăcere
Tăcerea vitei
Ce merge la căsăpit
Ecou dus prin timp

Pocher
Jocul de pocher
O partidă cu moartea
Un şut în destin

Prizonieră în
cordul de plumb al morţii
viaţa e clipă

apa cade pe
frunza verde de cireş
zăpadă în vis

Solstiţiu
Cireşe coapte –
Solstiţiu de vară sub
Norul de ploaie

Primăvara
Primăvara e
Lumina închisă în
Floarea de cireş

Narcisa
Narcisa albă
E cerul deschis peste
Pământul de vis

Pasărea
Bătută de vânt
Pasărea bea din sunet
Furtună pe cer

Camelia IONIȚĂ MIKESCH

şi parcă aşa îmi este mai bine
stau cu zăbrelele acestea
peste ochi
umbre în liniştea unei tăceri
uzată de ziduri
hapsân
sufletul cere
o ultimă înflorire de maci
când pământul nu mai e de mult fertil

cineva se încumetă
se decide roşul
în grâul din care
şi aşa nu se va mai face pâine

în capul meu se perindă
muşuroaie de gânduri
servind munca silnică
din secolul ochilor

nu mai văd, nu mai aud
şi parcă aşa îmi este mai bine

în frigul propriei inimi
soarta s-a dezvelit de noi
când pe pământ
nu mai este loc
pentru încă o umbră.
mă uit în adâncul meu
văd cum aerul a îmbătrânit
încât roua nu-l mai poate respira
seara se prelinge în ADN
pe căi numite virtuale
timpul fuge din trecut
zburdă prin viitor ca un nebun
călcâiele se numără
întâmplă impar
bâjbâie prin ţărână îmbibată
cu ceară şi rouă
resturile altor umbre se caută

(spre întregire)
în niște vămi rotunde
tânguim
bucăţile propriei noastre umbre
haos și muguri striviți
nicovalele timpului
când se îngheaţă în frigul propriei inimi

calea crucii
la răscruci de lacrimi
se înscriu nume de tristeţi

din pomelnicul timpului
viaţa pleacă în drumeție

orele se declară într-un divorţ
perpetuu de zile
minutele copii orfani de părinții niciodată ai lor.
senectutea și uşa tinereții
nasc
perechi de ochi flămânzi

cu noi nu mai e nimeni
mâinile stau pironite
într-o rugă nedemnă

ochi de ceaţă
se sting într-un răsărit crud
prea crud
pentru vara din călcâie

viaţa nu îşi mai încape în piele
se mută tiptil spre altă galaxie
unde încărunţirea
este o modă
o necesitate

calea crucii moare încet

drumul din palme bătătorite
la săpatul mormintelor
devine viaţă

prin gura dimineții mă salută Dumnezeu
și iarăși m-am ascuns hai-hui în cuib de ghindă,
sunt rouă cardinală-n gardul de cicoare
bate dimineața-n ochi mătănii, să aprindă
ameţite gene-n nebunia mea de floare

piscurile poartă gustul sufletului meu
salut cu steag de trifoi vijelios răsărit
prin gura dimineții mă salută Dumnezeu
în desfrâul ăsta de lumină, stând pitit

în fereastra pleoapei mele cântă-o rândunică
se cunună văile c-un orizont, cu un vis
se sinucide negura și nopții îi e frică
când ziua-mbracă forme de păcat comis.

ar fura și îngerii cerește de-ar putea
lumina ferecată în căușul ierbii
se dezbrăca cu falangele iubirii noaptea
când vii și peste trupul meu iți lepezi cerbii

talpa zorilor hotarul zilei-l definește
și o împodobește în muguri albi de brad
prin macii mei galopează lumina mușește
și complice Dumnezeu, îi construiește vad.

TINERI AUTORI

Claudiu-Ilie BUJDEI

Epitaful unui gropar

și socotind că vremea s-a-mplinit
mi-am căutat pantofi, la fel veșminte,
și am probat, mereu nemulțumit,
cotrobăind, sicrie și morminte

am învățat deja și rânduiala
eu însumi asta fac de când mă știu
așa e lumea azi, așa e boala
se-ngroapă mortul cât e încă viu

mai vizitez și astăzi gropile săpate
pe-unii i-am luat din pat sau de la masă
de la vecini, prieteni sau de-acasă
nu altul, eu, cu mâinile crăpate:
unul se-ascunde, altuia nu-i pasă
unii vin singuri, alții nu se lasă
iar câte unul (altfel nu se poate)
dă din picioare-ntruna și se zbate

și n-am crezut c-ar fi peste putință
speram, ceream, cu multă umilință
numai atât, pe undeva, prin măruntaie
să îmi găsești și mie o odaie

credeam că-n limbă undeva sau printre dinți
o să îngropi într-un locșor numele meu
ca să îți fiu și în ocări, și-n rugămînți
și-n tot ce-n gând sau printre buze o să-ți treacă
și tot ce spui să spui puțin mai greu
iar fiece cuvânt să-ți mai și tacă

credeam că o să-ți folosești mai mult membrele stângi
c-o să te temi din când în când și c-o să plângi
c-o să eziți ceva mai mult, ceva mai des
atunci când ai ceva de hotărât sau de ales

că o să-ți tremure degetele necontrolat
iar mersul o să-ți fie șchiopătat
n-a fost așa: groparilor, ce toată ziua sapă,

nu le e dat să își găsească groapă;
chiar dacă scormonesc din zori și până-n seară,
ei tot rămân mereu pe dinafară
și sunt, ei pentru ei, acolo, între râne
singura groapă ce le mai rămâne

cuvinte stricate
cuvintele pe care nu le-am spus
cuvintele care-ar fi fost în plus
pe care n-ar fi voit nimeni să le-audă
de lacrimi, de durere și de ciudă
cuvintele pe care le-am ascuns

cuvinte reci, cuvintele fierbinți
de care-o vreme nu m-am mai atins
cu urme peste tot de gheare și de dinți
cuvintele pe care mi s-au prins
pojghițe groase de tăcere
cuvintele de sânge și de fiere

cuvintele uitate, amintite
cuvintele tăioase sau tocite
cuvintele scuipate, înghițite
cuvintele de care nu mai știu
cele lăsate pentru mai târziu
pe câte-un raft, înghesuite
râncede toate și mucegăite

cuvintele care mi-au stat pe limbă
sau care încă mi se plimbă
pe-undeva pe-aproape

cuvintele puse deoparte
cuvinte pentru zile-ndepărtate
cuvinte rupte, sparte, reparate
cuvinte care-au fost scăpate
de-atâtea ori pe jos
cuvintele călcate și lovite
cuvintele lăsate sau clocite
ce n-au să-i fie nimănui de vreun folos
cam ce n-a mai trecut de buze
și printre ele un salut

un nu-i nimic, vreo trei sau patru scuze
şi nume care sună cunoscut

nu se mai poate, doamnă
şi-n fiecare seară, la televizor
doamna de la vreme ne-ameninţă
şi prooroceşte grav, ca pe-o sentinţă,
încă 3 ani de zile-ntregi de ploaie
cu patimă, cu hotărâre şi cu dor

şi-mi vine, să mă ierte, s-o omor
sau cineva, vă rog, să o omoare
pentru c-aşa trăi nu se mai poate
încă 3 ani de zile fără soare,
fără lună, fără stele, fără cer
3 ani de ploaie fără nori
în care plouă-ntruna zilele de ieri

nu se mai poate, doamnă, înţelege
nu mai avem ce strânge sau culege
de când n-am pus o pâine-n gură nu ţin minte
şi am ajuns să-nfulecăm cuvinte
şi să bem ploaie
din tot ce curge peste noi şiroaie
de când stăm înăuntru, tot ca proştii,
nu ne mai ştim urmaşii şi strămoşii
şi când ne lunecă ciubota în noroi
cerem iertare semenilor noştri
că nu ştim dac-am dat în ei sau noi

de când tot cade ploaia, fără lege,
se scurge înăuntru-n, crăpături
ne udă mesele, ne udă cuverturi,
nu se mai poate, doamnă, înţelege,
şi fiecare dintre noi are să plece
nu se mai poate, ăsta nu e trai
şi pielea asta prinde mucegai

cât, doamnă, cât şi unde să mai stai?

Hipnoză
călătorim împreună
îndrăgostiţi din prima secundă
m-a învăţat să sfidez ereziile
ascultând păsările dimineţii
când moare noaptea printre pietre
să văd ce oră este
nu cum funcţionează ceasul
nu a uitat niciodată ziua mea de naştere
ne bucurăm inocenţi
chiar dacă ne apropiem de nunta de gheaţă
coborând scări
ca într-o hipnoză profundă
până când ultima treaptă
se va dezbrăca de mine
şi Timpul
va divorţa şi el

***
avem ceasuri
dar ne lamentăm întruna
că n-avem timp
poate l-am pierdut
când eram tineri
sau din greşeală
l-am scăpat
pe arcul indiferenţei
el tot ne va găsi
ca să ne fluiere finalul

Pregătiţi
s-a săturat timpul
să devoreze atâţia demoni
a pus pansamente colorate
pe rănile orbilor
a ascuns în ospicii
păpuşi bolnave
a transformat în corali
bărci de cărămizi cu găuri
azi

fosile
sau paşi pregătiţi
înainte de a se închide raiul

Mi-a şters numele
noaptea pedepseşte gândurile
aruncă peste gard
instinctele fabricate de nevoie
sau din rutină
port cămaşa moştenită din frate în frate
parola avuţiei şi a tinereţii
mi-a şters numele
să nu mă găsească moartea
în registrul ei
nu ştiu ce am să fac
cu atâta nemurire

***
mi-e atât de primăvară câteodată
îmi pun pe aripi mâneci scurte
ajung acolo unde
prospeţimea e albastră
să pansez timpul cu iertare

POEZII DE IERI PENTRU AZI

ANONIM

PSALOMUL LUI DAVID 1

Ferice de omul ce n-a miarge
În sfatul celor fără de liage,
Şi cu răii nu va sta-n cărare,
Nici a şedia-n scaun de pierzare.
Ce voia lui va fi tot cu Domnul,
Şi-n liagea lui ş-a petriace somnul:
De să vă-mvăţa de zî, de noapte,
Să-i deprinză poruncile toate.
Şi va fi ca pomul lîngă apî,
Carele de roadă nu să scapî.
Şi frunza sa încă nu-ş va piarde,
Ce pre toată vriamea va sta viarde,
Şi de cîte lucrează-i sporiaşte,
Şi agonisita lui va criaşte.Iară voi necuraţi ca pleava
De sârg veţi cunoaşte-vă isprava.
Cînd s-a vântura dintr-are pravul
Vă veţi duce cum să duce spravul,
Şi cu grîul nu-ţi cădia-n făţare
Ce veţ fi suflaţi cu spulbărare.
Şi la giudeţ nu vă s-afla locul
Să vă sculaţi, ce-ţi peri cu totul.
Nici păcătoşii din direapta
Vor fi cu direpţii să-şi ia plata
Că celor direpţi Domnul le viade
Toată calia din scaun ce şiade
Şi calia păgînilor cea strîmbă
Va peri şi vor cădia-n gria scârbă.

Poezia română clasică (de la Dosoftei la Octavian Goga), ediţie de Al.Piru , Ioan Şerb, Minerva, 1970 , vol. 1, p. 3-4

ARTE POETICE LA ROMÂNI

Alecu RUSSO

Cugetări

Oamenii care au ieşit la rînd astăzi, literaţi, oameni politici, artişti şi alţii, în ţara Moldovei, sînt acei tineri care cu vreo douăzeci de ani mai înainte era cunoscuţi sub nume de nemţi, sau capete stropşite, şi cu denumirea de franţuzi, introdusă mai tîrziu. Nici o limbă în lume nu are un cuvînt destul de puternic, ca să exprime dispreţuitoarea semnificare a numelui de franţuz, cu care unii bătrîni din Moldova porecliseră tinerii de pe la 1835, oamenii de astăzi.

Acei bătrîni, ce se născuseră în giubele şi caftane, încet cîte încet au părăsit lumea, şi cîmpul a rămas nemţilor şi franţuzilor.

Curioază nălucire omenească!... Deşi un patrar de veac aproape a trecut de atuncea, totuşi urmăm a ne chema tineri, şi ni se pare că sîntem copilaşii cu plete lungi de la 1835; tot ne îngîmfăm cu denumirea de bonjurişti, poreclă iscodită la 1848. Dar vai de tinerimea aceasta şi de tinereţile acelei tinerimi! Franţuzii şi nemţii de la 1835, bonjuriştii de la 1848 sînt albi, suri, şi cei mai mulţi în vîrsta celor ce era bătrîni pe cînd am răsărit noi.

Oamenii de astăzi uit că nu au avut tinereţă! În ziua răsărirei lor, pe la 1835, cel mai tînăr din ei era mai bătrîn încă decît cel mai bătrîn din bătrîni, fie acel bătrîn din vremea celor întîi nemţi!... şi de la 1835 pînă la 1855, adică într-un curs de 20 de ani, mai mult a trăit Moldova decît în cele ele pe urmă două veacuri. Viaţa părinţilor a trecut lină ca un rîu ce cură prin livezi şi grădini şi se perde fără vuiet în Siret. Pe cît era ei departe şi străini de voinicii ce dorm la Valea Albă, pe atîta ne-am născut şi noi străini şi departe de dînşii. Întîmplările lumei de pe-mprejur murea la graniţa ţărei; vălmăşagul veacului îi găsea şi-i lăsa liniştiţi...

Ei au deschis ochii într-un leagăn moale de obiceiuri orientale; noi am răsărit în larma ideilor nouă; ochii şi gîndul părinţilor se îndrepta la Răsărit, a noştri ochi stau ţintiţi spre Apus!

Este o vorbă ţărănească: „Săracu, Ştefan-vodă, unde-i să vadă!...” Îmi închipuiesc cîteodată că a ieşit din mormînt un strămoş, un voinic de Ţara de Sus, un boier de Orhei, un hatman adevărat, ca un căpitan de tîrg, sau macar cel mai ascuns postelnicel din Adunarea ţărei, care a iscălit dezrobirea vecinilor la 1772, în biserica Trei-Ierarhilor. Oare hatmanul acela ar pute să-şi cunoască urmaşii în moldovenii de astăzi? Hainele, naravurile, pămîntul au luat prefacere, pănă şi limba, pănă şi numele! Ştefan-vodă s-ar crede în altă ţară. Pentru odihna sufletului său n-aş dori să mai vie Ştefan-vodă, chiar şi de ar fi cu putinţă. Ce ar face el pe un pămînt unde n-a mai rămas urme de umbra lui măcar?... Vorba lui nu mai este limbagiul nostru... Strănepoţii Urecheştilor, Dragomireştilor, Movileştilor i-ar zice în versuri, în ode şi în proză : „Eroule ilustru! trompeta gloriei tale penetră animile bravilor romani de admiräciune

grandioasă şi neidefinisabilă pentru meritul neîninvincibilităciunei tale! !...“ la care lucruri frumoase, deşi neîntelijibile pentru dînsul, Ştefan-vodă, bietul! ar holba ochii lui cei înfricoşători... şi s-ar culca iarăşi în mormînt... Mi-e teamă că în ziua de pe urmă, cînd trîmbiţa cerească ne va chema la giudecata cea mare, nu ne vom pute înţelege cu strămoşii noştri, nici în limbă, nici în idei.

„Unde-i Ştefan vodă să ne audă !“

Să spun drept, răsipirea cea iute a trecutului mă pătrunde de jale!... lupta dogmelor nouă a năruit răsipă peste răsipă în societatea moldovenească aşa de grabnic şi de temeinic, că ni se pare că nu au putut fi alte lucruri şi alte obiceiuri decît aceste de astăzi. Jalea mea nu este însă că au trecut, dar că au trecut fără a-şi lăsa testamentul; răpegiunea cu care s-a stins trecutul dintre noi este giudecata cea mai înfricoşată al acelui trecut! Ce este vrednic de trăit nu moare!... Unde sînt faptele de la 1772 până la 1835, care vor rămînea drept fală şi folos în hronicile ţărei?... Unde sînt numele neuitate de popor?... Trecutul e mort şi de tot mort! Dar mai înainte de a arunca ţărîna vecinică pe săcriul lui, să-l mai privim puţin... Nu se întîmplă adeseori într-o casă un mort pe care în viaţa lui nu-l iubea casnicii ?... Copiii, însă, rudele, vecinii se strîng, privesc încă o dată la el, îşi aduc aminte de bunele răposatului şi îl petrec la groapă cu un frumos şi creştinesc: „Dumnezeu să-l ierte“.

Să zicem şi noi, Dumnezeu să ierte trecutul! Însă, ca vecinii şi rudele, să luăm aminte ce a avut bun răposatul.

Sîntem de ieri; putem încă să ne amintim cîteva din obiceiurile copilăriei noastre, obiceiuri ce nu vor trece la copiii noştri... Adevărat, avem inimă moldovenească, dar am fost copii în doi peri: ne-am născut în Moldova bătrînă, am supt străinătatea; deşi capul ne este de neamţ sau de franţuz, avem o datorie firească de a arunca cîteva flori pe mormîntul trecutului. Va veni vremea, dacă n-a şi sosit, în care şi noi, tinerii de pe la 1835, tinerii şi bonjuriştii suri de astăzi vom fi chemaţi bătrîni; vom fi giudecaţi, nu după ceea ce am făcut, dar după ceea ce minţile strechiete or socoti că a trebuit să facem; vom fi osîndiţi, nu după greutatea luptei şi a vremei de atuncea, ci după patima partizilor şi după placul opiniei mulţimei. Umbra trecutului, ce întunecă cînd şi cînd o parte din viaţa noastră zilnică, se împrăştie. Moldova veche mi se înfăţişează ca o pădure deasă şi mare, unde toporul a tăiet iute în dreapta şi în stînga, fără a fi încăput vremea de a curăţi locul. Plugul, adică civilizaţia, stîrpeşte pe fiecare zi rădăcinile şi preface codrul în curătură, curătura în lan frumos, iar lanul în cîmpii roditoare... La ziua judecăţei, noi ne vom măguli că am fost toporaşii muncăi iar strămoşii noştri, cu ce să se mîngîie, sărmanii! florile care aş vré să arunc, le-aş culege nu numai în viaţa politică a trecutului, dar în cele multe obiceiuri casnice, dar care unele ne-au legănat în faşă, şi de care părinţii noştri se rezăma în ziua luptei!... Multe din ele au rămas, dar, sărmanele! ruşinoase şi ascunse.

Franţuzii zic că oamenii cei mari nu au nici părinţi, nici urmaşi!... Poate am puté să zicem şi noi ca dînşii, deşi nu sîntem mari. Nimică nu mai leagă Moldova de astăzi cu trecutul, şi fără trecut, societăţile sînt şchioape. Naţiile

care au pierdut şirul obiceiurilor părinteşti sînt naţii fără rădăcină, nestatornice, sau, cum zice vorba ce proastă, nici turc, nici moldovan; limba lor şi literatura nu au temelie, şi naţionalitatea atunce este numai o închipuire politică.

Obiceiurile părinteşti au părăsit clasele cultivate; aceste clase s-au depărtat de fizionomia poporală precît s-au depărtat de tradiţiile boiereşti... Să nu ne înşelăm: în Moldova, astăzi, există cinuri, dar boieri nu mai sînt!... avem proprietari, amploiaţi, bogaţi, speculanţi, poeţi, advocaţi, profesori, alegători, oameni mai bine sau mai rău crescuţi... Cine şi-ar mai zice astăzi om de casa cuiva? Credinţele, vorba era una la boier şi la plugar; acea legătură s-a întrerupt! o prăpastie adîncă desparte astăzi omul nou, poreclit boier, de popor, şi prăpastia aceea se cheamă ştiinţa. Pe cît boierul creşte în idei şi în învăţătură, pe atîta poporul rămîne în urmă. În vremea trecută, boierul vorbea, trăia cu ţăranul, precum ar fi vorbit cu alt al său necăftănit; se înţelegea amîndoi în limbă şi în idei ; astăzi îl înţelegem cu inima numai, şi trebuie să învăţăm limba lui. El nu mai este pentru noi decît un capital sau o studie morală sau pitorească. Părinţii nu cunoştea studia pitorească. Avem dar o datorie sfîntă, firească şi naţională a culege odoarele vieţii părinteşti. Nenorocirea literaturei, pedantă în condei, pedantă în forme, pedantă în idei, care îneacă şi omoară în ţările româneşti; literatura aceasta nu are rădăcină, nici dă roadă.

Cînd Dragoşii şi Răduleştii a literaturei au descălecat pe ţărmurile române, nu au întins urechile să audă de unde bate vîntul, ce limbă vorbea şi ce vorbe spunea românii; nu au auzit răsunînd cimpoiul prin văi; nu au ascultat nici jalea, nici bucuria cînticelor; nu au apipăit inima lăutei... Rădeştii şi Drăgoeştii, fugari de la Turnul Babilonului, vorbea latineşte, unii italieneşte, alţii nu ştia nici o limbă, unii galiceşte... cum putea ei să înţeleagă românească, adică: o limbă plămădită două mii de ani în lacrimi, în sînge, în căutătura stelelor şi a naturei? în loc de a zidi o literatură cu materialul naţiei, ne-au adus haosul păcătos a oaspeţilor, a învăţaţilor, a tehnologiştilor, a gramaticilor imperiei răsăritene, care alerga viaţa lor întreagă după un cuvînt nou, o regulă ingenioasă, o logografă; şi ne-au prefăcut pe noi românii ardeleni, moldoveni şi bucureşteni în Trisotinii şi Vadiuşii (personaje din *Les femmes savantes* (Femeile savante, 1672) de Moliere, tipul poetului pretenţios şi al pedantului) veacului al XIX-lea.

Dumnezeu îşi va face milă cu noi şi va trimite vreun Champollion ca să tălmăcească urmaşilor noştri operele şi limbile ce ne-au adus Drăgoeştii şi Rădeştii aceştii.

Dacă este ca neamul român să aibă şi el o limbă şi o literatură, spiritul public va părăsi căile pedanţilor şi se va îndrepta la izvorul adevărat: la tradiţiile şi obiceiurile pămîntului, unde stau ascunse încă şi formele, şi stilul ; şi de aş fi poet, aş culege mitologia română, care-i frumoasă ca şi acea latină sau greacă; de aş fi istoric aş străbate prin toate bordeiele, să descopăr o

amintire sau o rugină de armă; de aş fi gramatic, aş călători pe toate malurile româneşti şi aş culege limba.

Am agiuns departe-departe şi nu prea departe, cum zice cînticul. Sîntem în minutul vajnic unde trebuie să facem chipul trecutului...

Cîţi(va) ani să mai treacă, şi hainele, limba, obiceiurile societăţii vechi de ieri se vor cufunda. Cum vom fabrica atunce drama sau elegia trecutului? Cu ce vom tălmăci istoria dacă nu cunoaştem sufletul mortului?... Ce va putea fi propăşirea dacă nu vom şti de unde a pornit?... Ce mîngîiere putem simţi noi, ostaşii propăşirei, dacă nu ştim mărirea luptei... Ce soi de părinţi vom fi dacă lepădăm toată moştenirea părinţească?...

Cînticele mancelor, stahiile nopţilor, poveştile chelariului, prieteşugul ţiganaşilor, ocara şi zaharul giupînesei, grecească dascălului, şi cîte alte obiceiuri şi credinţe, care s-au dus şi n-or mai veni, sînt legate c-o viaţă politică şi morală obştească, istoria filosofică a vremurilor trecute şi introducţia vremei nouă [...]

Din Arte Poetice.Romantismul, Univers 1982, p. 628-632
Alecu Russo. Cugetări, 1855
În: *Opere Complete*, Scrieri, ed. L. Predescu, 1942

POEME ROMÂNEŞTI ÎN LIMBI STRĂINE

Mihai EMINESCU

Lucifero

C'era come nelle fiabe,
E come mai fu nulla,
Da reali stirpi trabe,
Un fiore di fanciulla.

Era la bella del castel,
Ai genitori una,
Come la vergine nel ciel
E tra le stelle, luna.

Dall'ombra dei soffitti bui
Il suo passo tende
Alla finestra, dove lui,
Lucifero, l'attende.

Guarda l'orizzonte donde
Sui mari luce porta,
E sulle vie delle onde
Velieri neri scorta.

E giorno dopo giorno là,
Il desio affiora;
Eppure lui, guardandola,
Di lei si innamora.

Poggiando di codest amor
Sui gomiti le tempie,
Dal suo desio il cuor
E l'alma si riempie.

E lui illumina il ciel
Di tanto avvampare,
Verso le ombre del castel
Quand'ella gli appare.

Passo a passo dietro lei
Fluisce nella stanza,
Tessendo strisce cerulei
In una strana danza.

E quando adagiata sta
Figliola, e sbadiglia,
Le sfiora blando l'anima,
Le chiude pur le ciglia;

E dallo specchio scalpita,
Sopra di lei si china,
Sull'occhio che le palpita,
Sul viso che reclina.

Lei lo guarda sorridente,
Lui, mosso dal tremore,
Nei suoi sogni, invadente,
Le ruba pur il cuore.

Lei, dai sogni interrotti
Disse tra i baleni:
– O, Signore delle notti,
Perché non vieni? Vieni!

– Scendi qua giù, Lucifero,
Sul tuo raggio slitta,
In casa e nel pensiero
Rischiarami la vita!

Lui l'ascoltava tremulo,
Più forte s'accendeva
E si buttava cerulo,
Nel mare sprofondava.

E l'acqua dov'è caduto
In cerchi si contorce,
E dal buio sconosciuto
Un bel giovane sorge.

Varca sotto il frontone
Lieve come il fiato,

Ha in mano un bastone
Di canne adornato.

Pare un giovin voivoda
Con chiome d'oro gialle,
Un vel limpido s'annoda
Sopra le nude spalle.

Il suo volto luccica
Di cereo pallore –
Eppur lo sguardo fulmina
E lancia un bagliore.

– Dal mio mondo arrivar
Mi fu assai pesante,
E come madre ho il mar,
Il cielo, come padre.

Per giungere dove stai tu,
Guardarti da vicino,
Son sceso con il cielo blu,
Dell'acqua son bambino.

Oh, vieni gioiello mio,
E lascia ogni cosa,
Sono Lucifero io,
Tu sii la mia sposa.

Nei palazzi di corallo
Starai accanto a me,
E tutti nell'oceano
Obbediranno a te.

– Oh, sei bel come nei sogni
Un angelo appare,
Sulla strada che mi sproni
Non potrò mai andare.

Da me tu sei estraneo,
E brilli senza fiato,
Io son viva e tu no,
L'occhio ti è gelato.

...
Passa un giorno, passan tre,
E ancor il buio scende,
Lucifero ancora c'è,
Con i suoi raggi splende.

Nel sonno lei di lui ancor
Dovette ricordare,
E palpita il suo cuor
Del principe del mare:

– Scendi qua giù, Lucifero,
Sul tuo raggio slitta,
In casa e nel pensiero
Rischiarami la vita!

Quando dal cielo l'ascolta,
Si spegne con dolore,
E il cielo pure rotea
Nel punto dove muore;

Purpureo baglior nel ciel
Il mondo abbellisce,
E dal caotico mister
Bel volto apparisce;

Sul capo la corona par
Che bruci con ardore,
Lui corre nel baglior solar
Di verità candore.

Si slungano dal nero vel
Marmoree le braccia,
E va assorto dal pensier
E pallido in faccia;

I suoi occhi grandi assai
Risplendono sconvolti,
Due tormenti sazi mai,
Di tenebra avvolti.

– Dal mio mondo arrivai
Per sentirti ancora,
La notte ho per madre, sai,
Il sol m'è padre ora;

Oh, vieni gioiello mio,
E lascia ogni cosa,
Sono Lucifero io,
Tu sii la mia sposa.

Nella tua chioma folta
Porrò serti di stelle,
Che tu splenda sulla volta
Ancora più di quelle.

– Oh, sei bel come nei sogni
Un demone appare,
Sulla strada che mi sproni
Non potrò mai andare.

Quest'amor così crudele
L'alma me la scucia,
Occhi, fulgide candele,
Il tuo sguardo brucia.

– Tu vuoi ch'io mi prosterni
Per esserti uguale?
Io vivo tra gli eterni,
Mentre tu sei mortale!

– Non cerco parole scelte,
Né ha spiegar ambisco,
Benché parli chiaramente,
Io non ti capisco;

Ma se vuoi con giuramento
Amarti come tale,
Discendi dal firmamento,
Sii come me, mortale.

– Mi chiedi l'immortalità
In cambio di un bacio;

Avrai la mia fedeltà,
E per l'amor lo faccio;

Sì, rinasco dal peccato,
Altra legge accolgo,
All'eterno son legato,
Ma ora me ne sciolgo.

E se ne va... Se ne andò.
D'amor per la fanciulla,
Dall'alto ciel si sradicò,
Perdendosi nel nulla.
...
Nel frattempo, Catalino,
Un paggio pazzerello,
Che riempie di vino
Le coppe al castello,

E che regge tra le porte
Lo strascico regale,
Trovatello senza sorte
Col sguardo che assale,

Con le guance tutte rosse
D'astuzia divina,
Il furbetto pian si mosse
Spiando Catalina.

Ma quant'è bella, bella è,
Fiera come nessuna;
Dai, ragazzo, tocca a te
Tentare la fortuna.

La ferma nell'angolino
E la tiene là, dov'è;
– Ehi, sta buono, Catalino,
Che cosa vuoi tu da me?

– Che cosa voglio? Vorrei che
Fossi un po' più sciolta,
Che ridi e che baci me
Almeno una volta.

– Ma vai lontano pure tu,
Non so cosa vuoi dire –
Lucifero che sta là su
Mi manca da morire.

– T'insegnerei, se non lo sai,
L'amor punto per punto,
Stai calma tu, e scoprirai
Il bello inconsunto.

Come tende il cacciator
Ai passeri il laccio,
Quando col braccio ti sfior,
Avvolgimi col braccio;

E gli inermi occhi tuoi
Sotto i miei l'impunta...
E se ti alzo, più che puoi,
Alzati sulla punta;

Quando mi chino su di te,
Resta col volto fermo,
Per guardarci dolcemente
E sazi in eterno;

Che ti sia rivelato
L'amore come tale,
Se ti bacio affamato,
Tu baciami uguale.

Lei sentiva Catalino
Stupita e inconscia,
Pur timido, pur carino,
Si lascia, non si lascia.

E gli disse: – Da bambino
Ti conoscevo bene,
Chiacchierone birichino,
Potremo star insieme...

Ma l'astro risorto donde
L'oblio fa silenzio,
Mi sconfina l'orizzonte
Del mare dell'assenzio;

E le ciglia restan chine
Bagnate per il pianto,
Onde passano vicine
Per star a lui accanto;

E lui splende ancor di più
Per spegnermi il dolor,
Ma si leva ancor più su,
Lontano dal mio cuor.

Arrivan fredd'i raggi suoi
Dal mondo non umano...
Per sempre l'amerò, ma poi,
Per sempre sta lontano...

Per questo i miei giorni son
Deserti e infermi,
Le notti magiche che non
Riesco a spiegarmi

– Tu sei bambina, questo è...
Al mondo siam sortiti,
Si dimenticheranno che
Siamo esistiti,

E gioiosi pur nei cuori
Saremo per davvero,
Scorderai i genitori,
E pure Lucifero.
...
Partì Lucifero. Allor
Che ali'l tempo scuce,
Svanivano in un baglior
Migliaia d'anni luce.

Un ciel di stelle in basso,
Di sopra ciel di stelle –

Pareva un lampo squasso,
Ramingo sol tra quelle.

Vedeva a sé intorno,
Dal caos che traluce,
Come nel primo giorno,
Un zampillar di luce;

E avvolto dalle sfere
Come dal mar, a nuoto,
Si invola fin che pere
Nel vuoto di quel vuoto;

Non c'è una frontiera,
Né occhio sapiente,
Invano il tempo spera.
A nascere dal niente.

E nulla c'è, eppure c'è
La sete del restio,
È un abisso simile
Al più cieco oblio.

– Dal peso dell'eternità,
Oh, Padre, mi disciolga,
E per l'eterno che verrà
Lode a te si volga;

Chiedimi, Padre, quel che vuoi
In cambio d'altra sorte,
Che tu dai vita, e tu puoi
Dar altrettanta morte;

Toglimi l'immortalità
E tutto quest'ardore,
Dammi la possibilità
D'un ora di amore...

Signore, nel chaos giacqui,
Ritornerei voglioso,
Eppur dal riposo nacqui,
Ho sete di riposo.

– Iperione, che agogni
E sorgi con le sfere,
Non chieder segni e sogni
Che son solo chimere;

Vuoi essere come tanti,
Uguale ai mortali?
Periscano tutti quanti,
Nasceranno uguali.

Son nel vento che incombe
Foglie moribonde –
Quando onde trovan tombe,
Sorgono dietro onde;

Agli astri pagan dazio,
Son schiavi della sorte,
Noi, né tempo e né spazio
Non conosciam, né morte.

Sempre dallo stesso ieri
Vive l'oggi morente,
Se pere un sol nei cieli,
Un altro sol s'accende;

Pur che par etern fiorire,
La morte gli intasca,
Tutto nasce per morire
E muore perché nasca.

Ma tu, Iperione, resti
Dovunque a ponente...
Chiedimi i primi gesti –
Vuoi esser sapiente?

Vuoi sentire quella voce
Che pure fa sposare
Le foreste con le rocce,
Le isole nel mare?

Vuoi forse mostrar coi fatti
Che sei giusto e fiero?
Ti do il mondo a fratti
A fartelo impero.

Ti do barche e velieri
Ed eserciti ti do,
Per varcar terre e mari,
Ma la morte non si può...

E per chi vuoi tu morire?
Rivolgiti e scruta
Quella terra, per capire
Che cosa ti aspetta.
…
Il suo posto nei cieli
Iperion riprende,
E ancora come ieri
Illumina e splende.

Poiché il tramonto scende
Con i suoi luminari;
La luna pian risplende
E tremola sui mari

E riempie di grovigli
Lustri i vialetti.
Sotto un filar di tigli
Stan due, sol soletti:

– Oh, lascia ch'io appoggi
La testa sui tuoi seni,
Sotto i tuoi occhi dolci,
Ancora più sereni;

E allor con quella luce
Pervad'i miei dilemmi,
E versa eterna pace
Sul buio dei patemi.

Leniscimi il dolore,
Rimanimi affine,

Che sei il primo amore
E'l sogno della fine.

Iperione dal ciel scorge
L'amor faccia a faccia:
Se il braccio lui le porge,
Lei, dolce lo abbraccia...

Profumo di fior d'argento
Discende, dolce pioggia,
Su bionde teste al vento
Le chiome le irraggia.

Lei, ebbra ancor d'amore,
Alza gli occhi. Vede
Lucifero. E il cuore
Sussult'ancor e crede:

– Scendi qua giù, Lucifero,
Come le altre volte,
Nei boschi e nel pensiero
Rischiarami la sorte!
Lui ancora sta tremando
Sui colli e foreste,
Solitudini scortando
Su tumultuose creste;

Però, non è più caduto
Nel mar dal ciel stellato:
– Che t'importa, pover luto,
Se io son o l'altro?

Là, nel vostro cerchio stretto,
Sol la fortuna vale,
Mentre io, qui, mi sento
Freddo e immortale.

traduzione di **Viorel BOLDIȘ**

Each Narrow Mind
Each narrow-minded self a genius might seem,
Striving to please with lines devoid of content
And, since the coveted fame's flutter is meant,
Wreaths of laurels from the plebs will seemly teem.

Yet my muse inquires my own heart to consent.
I hold but one companion in high esteem,
And dedicate her my strings against the stream,
My sonneteering, despising glory's scent.

Whenever her sweet eyes rush along my verse,
She'd appraise the iambi cast in my words :
She might append some here, there she might disperse.

Then she'd unconfinedly walk my world onwards,
Embark on my thoughts' ship to broadly converse
And thus she'd reverse her soul for my soul's chords.

Since the World's Allness Is Sempiternal
The lonely sea gently weeps over sorrow,
Longsomely confessing his secret distress,
Alas ! thousands of years he struggled to voice
His sheer loneliness.
White hoisting sails flutter across the wide sea,
Black ships deeply plough, spreading the rippling waves,
Flapping its wings between the waves and the sky
The bird soars and craves.

The seawater abides evermore, the stars
Mildly twinkle through centuries from the heights,
Only lives fade out, foredoomed to utter ruin,
Departing in flights.

Since the wide world's allness is sempiternal :
For each fleeting form, birth and death lie in wait,
Yet, each and every bears within the life and
The Phoenix bird's fate.

In Vain Does Time Remove...
In vain does time remove all traces of my deepened thoughts !
You are engraved on my mind as if on the cold marble,
At night, oblivion drives the herds of dreams and distorts
All that passes like the wind – though your face wouldn't garble.

I'll whisper in my mind a name forever, night and day,
Forever will I wrap my arms around my love-sick chest,
I seek you everywhere but can't find you in the world's sway,
You, beauteous face, your head's turned to the left in unrest.

Thus impressed on my memory you stand fair evermore,
I'll always behold as true your divine profile, beguiled.
Forsaken, oh, I can't hold you and weepingly adore
You, my life's cherished blond angel and love's most worshipped child !

In vain do I strive to find comfort on my soft pillow,
It feels as if my temple harshly rests upon a stone
So all night long my eyes shed tears, drowning under billows
Till my mind decays in the everlasting night alone.

As long as there's a single drop of blood left in my veins,
As long as the last fibre of my heart is still alive,
They'll avariciously clasp your icon, despite the strains,
Hence dying together with your image, never to rive !
Oh, heaven of my youth, whence once I was sorely banished !
I look at you eagerly longing, like wretched Adam,
Little do I think of the happy moment that vanished,
But die, die from the anguish that my arms hold your phantom.

The Eternal Peace
Our lifetime lasts no longer than the sea foam
And yet, should the sea dry up to its bottom,
A further sea would bear tears to the world's home.

Much like oblivion's being the death of pain,
Death means life's falling into oblivion
Only to sprout again in a new life's reign.

Truly, there is a strong and nameless craving,
Pervaded and embraced to its very depths
By old chaos, the world's breeder of graving.

Many worlds revolve in the great chaos nest,
Their flight solely measuring the fleeting time,
Forever follow their course and find no rest.

Thus, they carry on, fly like a swarm, disperse,
And, in their hasty chase, they seethe and inflame,
Forever drifting through the cold universe.

It's in time's unbending nature to vastly
Roam through thousands of ages, reign sickenly,
Spawning and slaying life worldwide unjustly.

That's the rule of the boundless and timeless space,
While from the intricate merging of the two,
Which impelled movement, lights have woven their lace.

Since time's the father, the abysm the mother,
While their son is the movement, th' entwining love,
The kindled fire that burns and wouldn't smother.

Swirling like this, all revolves around the sun,
Though the sun himself together with the whole
Will descend another slope for good, outdone.

Three movements cluster into a higher rank,
All heading downward, spinning around themselves,
Weaving garlands around the others, then blank.

So the grim night condensed into sparkling lights,
Since, due to movement, the deep skies went ablaze,
Restlessness upholds the whole sky at great heights.

And who might know when the clock strikes their last hour
And the three rings loosen, slack and disengage
From motion's sacred trinity and power.

And the eternal peace enshrouds all the stage.

English version by **Gabriela PACHIA**

Odin und der Dichter

(Auszug)

Sie verlangen dass ich sänge…meinen tiefen Schmerz
Soll ich in Reimen und Rhythmus auf Hochglanz bringen
Süß wie das Mondlicht im Frühling
In einem italienischen Garten.
Ich soll mein Gedicht versüßen
Damit die Damen seufzen, wie schön
Könnte es für wen auch immer sein. Für mich
Nicht. Und ungelenke Jugendliche mit Zigarette im Mundwinkel,
Frisiert, mit Brille vor den Augen, mit Spitzbart unter den Zähnen,
Sollen meine Verse vortragen
Um mit tiefem Ausdruck
Ein wahres Gefühl zu verdecken – einige Hanswurste.
Lieber risse ich mir die Seele dem Leibe,
Mit grausamer, kalter Hand,
Presste aus ihr das ganze heilige Feuer damit sie als Funke
Verstiebt, bis sie sich erniedrigt
Die Leere und das Böse zu beleben.

Aus dem Rumänischen: **Mircea M. POP und Joachim SCHWIETZKE**

Tudor ARGHEZI

It Might Be the Time

It might be the time, since the tree crowns are shedding their leaves,
Their foliage of yore that once sparkled but has decayed,
To serenely look our past in the face, although frayed,
When the mere remainder of its shattered shadow grieves.

Thus, wholly dismissing both humiliation and pride,
Let us minutely remember ourselves at nightfall,
And contemplate our zigzag of chalk in the rocks' thrall,
Where our footsteps imprinted their frail token to abide.

One day we're trifling, then one night ablaze with astral fire,
Now crucified, now free, now mighty, most often weak,
Herders of chrysanthemums, prophets for the ants' freak,
In the high skies the eagles soared bluely to never tire.

Although our knees are torn and bruised by the thorny pathways,
Why should our lifespan wealth be food for despondency ?
Isn't it autumn's turn ? Let's nest in resplendency,
Housing our late wasteland by the warm hearth for cosy days.

Let's take the ever waning ashes from former altars,
Restore their olden flame, nourish a more fragrant smoke.
Sow ash seeds ahead on the fields of tomorrow's cloak,
Hoping for a further harvest, though cheerfulness falters.

English version by **Gabriela PACHIA**

Marin SORESCU

Balls and Hoops
The circus juggler is my father,
He was hastily summoned into the distant night
And left me to perform
As his successor.

"Everything you catch sight of all around
Is nothing but balls and hoops,"
He cautioned me, "Bear that in mind :
Balls and hoops."

"The trees are some green hoops,
They must be spun on your hand fast, faster,
Lest they should shed all their leaves
At the same time."

"The clouds are blue hoops,
They must be spun with the tip of your toes
And with your heart's throbbing."

"Women are hoops as well,
They ought to be exquisitely slipped in
Between the clouds and the smoke."

"As for the balls,
Mind not to drop the red one,
Or else you'll be forsaken in the darkest darkness,

And mind not to toss the black ball too high
Since all our country's kinsfolk
Are oathbound to it."

The game is fun,
I master my world of balls and hoops
As best I can,
But, look, it's very late at night
And father, the juggler,
Does not seem to be coming back.

Bowling
There's no doubt, the earth
Is an immense
Bowling alley.

Since there aren't enough
Trees,
People themselves
Stand upright as well.

Someone rolls the bowling balls
From afar
And marks the knocked-down pins
With chalk.

It's a society jousting pastime,
Decidedly,
As chivalresque as
The classic clunky armour and weapons.

Everything's calculated ahead of time
With utter precision,
While we, the naive ones,
Still keep frequenting the polyclinics.

Can't you hear the fallen stars rattling
On the conveyor belt,
Tonight they'll be spit back over the horizon.

English version by **Gabriela PACHIA**

Gabriela PACHIA

Trawl Net

Hardly had the threads, the long disparate strands, been knotted,
when sharp edges whizzed over flattened kins, though unspotted...

No sooner had your supercilious buds acted out
than the labyrinth above shanks stepped into autumn's doubt...

Scarcely had your portals leafed out in your unripened groves
when the deadwood smiled hideously, in the kernels' droves...

Barely had you fully bloomed on the whisper-stitched towels
when the night hung out to dry its dead branches like rowels...

You steadfastly fight the forthcoming streams to yield your fruit,
while the world's turmoil turns you back onto the trawl net route...

No sooner had you gained a fair and glowing complexion
than your starched inner wall carpets tarnished their inflexion...

You thickly stuffed big treasure trunks with empty trammel nets –
neatened them with your own epithelial strata sets...

You drilled the chernozem high up into the written skies,
wrapped the wooden trough in flannelled frosts — an ungodly guise.

Once you were fully encased in ordeals of clay and thought,
your glances went astray to the mystic realm, overwrought...

Hardly had you grown into North Polar thinking ashes
when someone else's dawns harshly squeezed you into splashes...

"*Time is but the stream I go a-fishing in.*" So here's the rhyme,
"*Only dead fish swim with the stream all the time !*"

Thus, one foot in the doctrine, the other in fallowness,
your nodulous poker making headway for sinlessness,

no sooner had you swerved to your fellowmen, volatile Word,
than the brambles devoured you, shunning the Gemini chord...

Selfie

Each day ordained by Our Lord lingers unhealed on Gaia...
The burg's caverns expectorate – a necrosed rayah,
the walls are sightless, time crouches under red chestnut wigs,
faces drift in the shade, souls in the light, flapping dedalian wings...

Here the public servants strivingly dismantle the Turkish fortress
to promptly raise the sparkling intercontinental hotel of progress
and carry the bricks home for their thoroughly concocted barns...
Here's the fish fountain spout, over there the hopscotch of starns,
the crickets of our youthful years, the white truth, the martyrs,
the soft Oxalis triangularis, unmown Morning Glory pastures,
here are the meat merdane börekler in winters stuck in the snow,
here is Newton's disc evenly spinning the chaste summers' flow...
Further down – the leisure days when you immured your hands...
Further up's the overripe mind — the watchdog of future strands...
And right here – the sleepless nights when the angels ignored you,
nearby – steaming hot manuscripts, from weeping magma's clue...
The comradely rain crumbles despondency's bewilderments,
over time's hammock, over flowering myths and effacements...
The paths hereabout shoot arrows from behind the battlements,
final exits commence to line up in voiceless attunements...
Garrulous days centrifugate isomorphous Ringelspiele and sieve,
longevist digestive coteries are non-connotative...
You treasured the Great Wheel, crammed with pods of courage,
and today you're heftily hunched up in your words' hermitage...
Our lifespans – well-washed boarded floors –, haberdasheries,
the handkerchiefs of the bleu partings frazzled embroideries,
the nervures of the propitious foliations ferment in flabbiness,
the body's ruined masks – a round dance for Reaper's grabbiness...

"*It's so easy for someone to joke about scars*
if they've never been cut."
"*The wound is the place where the Light enters you.*"
In vain did you take the shortcut !
Heaven's mirrors await us ! Free yourself from the echo's dole !
Edit ! Save ! You've soared beyond the self-imposed porthole !

English version by **Gabriela PACHIA**

11. Transzendenz
Der Dichter wusste dass bei seiner Geburt
eine Lilie verwelkte
und seit damals zieht er immer
das riesige Bildnis eines Brunnens nach sich,
in sein eigenes Schicksal geprägt.
Und Saint John Perse ist
fast Hellene. Abkömmling
des Orpheus aus Eutopien
und des eleusinischer Königreichs.

46. Etymologische Begriffe
Hauptwörter.
Adjektive, Verben…

Und ich werde
Niemals
Ihren Zusammenhang verstehen

Wie die großen Selbstlerner
der Weltmusik:
die Frösche,
die Grillen,
die Nachtigallen.

Die Blumen,
die Urfarben,
die flachen Blumensträuße.

92 Ohne Titel
Der Alptraum ein entgrenzter Galopp
der Spiegel.

66.**Im Heraklits Land**
Der Schlaf des Dichters versinkt in der
Nacht. Seine Oberschenkel
erobern den Augenblick.
Artemis, Aktaion und die Hunde. Und
die Schrift ist eine Welle.

94. Theorie der Wellenbewegung
Das Wort Fenster zwischen zwei goldenen
Wassern deren Schatten sich überschneiden.
Und danach wiegt sie der Wind.

96. **Fast gleiche Vorbestimmungen**
Auch auf diesem Platz, gefoltert
wie die Katzen vom mechanischen Vorbeimarsch
der Sterne, wird man den
Schatten der Götter zurückgegeben.

Traducere în limba germană: **Mircea M. Pop şi Joachim Schwietzke**

Spiridon POPESCU

Demokratie
In Rumänien
Darf heute jeder schwarze Gedanke
In weißen Versen
Ausgedruckt werden.

Siehe da das Ideal
Für welche viele Junge starben
Ist erreicht.

Nächtlicher Dialog
„Was machst du , geschätzter Herr,
Warum wachst du?“
(Fragt mich nachts
Ein Stern)

„Ich schreibe Gedichte…
(Eigentlich schlage ich Nägel
Nicht in die Hände von Jesus am Kreuz
Sondern in meine eigene Hand)“

Verlegenheit
Auf dem Meeresufer steht geschrieben: „Inventur“ –
Macht man Inventur der Quallen
Oder der ertrunkenen Dichter?

Psalm (9)
Hilf mir, Herr,
Soll ich mich vor mir verteidigen
Und nicht vor Dir,
Da vor Dir, Herr,
Kann ich mich selber verteidigen.

Liebesbrief (3)
Geliebte,
du bist so schön dass
wenn ich dir sage „Ich liebe dich!"
ich keine Worte ausspreche,
sondern auf meinem Himmelmund Sterne zu Strahlen bringe.

Traducere în limba germană: **Mircea M. Pop şi Joachim Schwietzke**

Hellmut SEILER

Licurici la Camaiore

Pentru Dieter Schlesak (n.1934- 29 martie 2019)

Tot la deal din Bagni di Lucca, iar la urmă pe *muletiere*,
cărarea pentru catâri: până la răscruce, unde am cotit
greşit şi-am întrebat: „Ah, il dottore!", este încolo, pe stânga.
Câinele care da din coadă, pisica întâi suspicioasă, totul
împletit într-o delicată armonie.
Linde a pus masa, curând ne simţeam acasă ca străini în acest loc
cu punți verde oliv și neînțelegeri aduse răbdător
la capăt. Până când, împăcați, senini, aproape de miezul nopții
am ieşit în poartă, am privit în vale pâcla luminoasă a portului
Viareggio, unde era şi ambarcaţiunea voastră. Dar iată! Brusc
aerul blând s-a aprins în dans: nenumărați licurici
ne fluturau în față, deasupra, de jur împrejur, de-a dreptul ameţitor.
Târziu, la întoarcerea pe drumul abrupt al catârilor, mi-am
dat seama: fiinţele luminiscente jucau după scrisul tău,
fiecare licurici purta câte o literă.

Singurătatea soldatului

In memoria lui Georg Trakl, după o sută de ani

Soldat singuratic e inima,
în uniforma zdrenţuită;

camarazii i-au rămas
în groapă, fumul și gazele
s-au evaporat, terenul cucerit
n-a folosit nimănui la nimic.

Vremea paradelor a trecut demult,
dușmanul e timpul, un ucigaș,
pe care nu-l vezi la față.

Inima, soldat singuratic, cel mai singur
soldat de pe lume. Fiindcă
după toate luptele, când războiul
s-a încheiat demult,

el luptă vitejește mai departe.

Profa de română
Mai întâi o auzeam, pe cea nouă: în coridorul
din fața sălii de clasă tocurile dânsei: clack!
Apoi o vedeam, mai bine spus mersul ei: hotărât.
La fel – cum aflam foarte curând – și verdictul ei despre noi:
puturoși în exprimare și gândire, excepții binevenite oricând.

Toceam forme de conjugare, analize sintactice, de neuitat
mi-ar fi până-n ziua de azi Eminescu, Labiș, Coșbuc,
Slavici și Caragiale. Dacă dânsa plutea
de-a lungul băncilor noastre, noi o urmam,
în gând, sau ce consideram a fi gând.

Norul ei parfumat ne încânta încă
în pauză. Dacă se sinchisea a ne pune
să ne strofocăm, noi ne chinuiam să n-o dezamăgim.
Ne tăia răsuflarea, și noi buchiseam. Doar purta
ciorapii de nylon până sus de tot!

Apoi însă umbla zvonul că s-ar fi logodit;
cu un coleg. Tocmai cu ăla!
Uitați au fost Slavici, Caragiale, Labiș și
Eminescu! Pentru ce tocisem atâta?
Atunci ne-a dezamăgit pe noi toți băieții total.

Am visat
Am visat că aș fi murit.
Fii me se holbau la mormânt
Care la rândul lui se zgăia la ei
Femeia scâncea

Își freca ochii. La margine, însă
În fagi șușoteau frunzele -
Ori șoptea vântul un nume?

Amici dădeau preotului, care
Părea a nu se sinchisi de asta, mâna.
Cu toții se bucurau că vor mânca
Pâinea uscată a pomenii
De după, undeva în apropiere, totul
În deplină relaxare. Cineva m-a bătut
în gând pe umăr, altminteri –

Sub dalba
Cădere a frunzelor

În afara unui scrâșnet
De dinți, nimic.

Traduceri de **Andrei ZANCA**

„TRADUTTORE – TRADITORE" sau ÎNTRECEREA CU ORIGINALUL de pe COORDONATELE LIMBII FRANCEZE. MOTIVUL INFINITULUI ÎN POEZIA MODERNĂ. EŞANTIOANE LIRICE

Radu STANCA
(1920-1962)

ARGONAUT COSMIC/ ARGONAUTE COSMIQUE

Motto: « ... Vom împlini făgăduiala dată/
De-a mărgini nemărginirea toată...»
«... On ne manquera pas à la promesse/
De bien délimiter l'immensité entière...»

Pareil à Noë, l'Argonaute des cieux
Surcharge sa mince arche élancée
De spécimens d'une race allant mieux,
Qui ne connaît ni morts, ni des âgés.

Forçant la parallaxe des rayons lunaires,
Vrais gardiens des abîmes de l'avenir,
Ils vont semer dans les espaces stellaires
Le grain des joies futures et des plaisirs.
Élevés du levain du bel Âge atomique,
Dans les chants de grandes sphères ionisées,
Ils ancreront par milliers leurs fusées magnifiques
Aux rivages solitaires des planètes éloignées.

Là-haut, frénétiques, ils débarquent leurs navires
Afin de conquérir le sauvage firmament...
Montrant du doigt la Terre, ils vont nous dire:
„– Voilà, on témoigne sous la foi du serment,

Qu'on ne manquera pas à la promesse
De bien délimiter l'immensité entière,
Afin qu'elle soit soumise avec adresse
Dans l'intérêt du bien, de la lumière ! »

S O N E T (*"Spuneai că niciodată n-o să piară...")/*
S O N N E T (*"Tu me disais souvent que cet instant..."*)
Motto: « *Iubirea, ea, nicicând n-o să dispară/*
Va dăinui- ntre noi la nesfârşit ...»/

« *L'Amour, le nôtre, va toujours durer,/*
Le nôtre ne disparaîtra jamais...»

Tu me disais souvent que cet instant
N'irait pas disparaître pour toujours,
Je me disais que, pareillement, l'amour
Disparaîtrait...mais lui, il est vivant !

Et, en dépit des soirs qui vont passer
Les uns après les autres sans arrêt,
L'amour, le nôtre, va toujours durer,
Le nôtre ne disparaîtra jamais.

Voilà pourquoi, les mains sur les genoux,
Attends-moi sous tes vitres: tout d'un coup,
J'arriverais avec des nimbes secrets.

Car tous les deux, cherchant la perfection,
On va apprendre que l'amour-passion
C'est la plus forte de nos faiblesses innées.

(vol. *Versuri/ Vers,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1980)

Alexandru ANDRIȚOIU
(1929-1996)

S O N E T (*"Aprinde-mi un chibrit, să văd mai bine/ ce-i veșnicia!")/*
S O N N E T (*"Allume une allumette pour que je voie mieux l'éternité!")*
Motto: « *Miop, nu pot deprinde infinitul... »*
« *Myope, je ne peux pas m'habituer à l'infini...»*

Allume une allumette pour que je voie
mieux l'éternité ! Et le soleil, aussi !
pour que j'accède à l'éphémère inscrit en moi,
à tout ce qui est compris dans l'infini.

Ce sont de vieilles choses, depuis longtemps
connues, dont la mémoire revient -
quelque chose, devant nous, qui s'étend,
quelque chose, en arrière, nous retient.

Myope, je ne peux nullement m'habituer
à l'infini : donc, donne-moi le feu !
Imite, d'un geste banal, le Prométhée !

Je veux que la flamme danse, tout agrandie,
sur les parois, dans l'au-delà, à l'infini -
à croire que c'est un dieu qui clignotait...

(vol. *Aura Sonetului/ L'Aura du Sonnet,* Ed. Primus, 2019)

SCHIȚĂ/ ESQUISSE

Motto:« *Prin lumea moartă a nopții,/ trece un duh de infinit... »*
« *De par le monde de la nuit,/ passe un esprit de l'infini... »*

Une raffale anarchique a arraché ma baie
de devant mes yeux. Dès lors, frustré,
je guette d'un coin l'étoile éloignée
à laquelle j'ai tant voulu accéder.

Comme elle se tient droite devant ma baie
l'étoile des noces, si bleue et nostalgique !
C'est à un ciel abstrait que je dois cette plaie:
d'être hanté par ce chemin magique.

Pendu au ciel, tout comme les astrologues -
(telles les grands mystères) - aux barbes logues,
moi, je regarde ce mythe interdit.

Une porte claque, comme chez Léopardi,
une palissade grince. De par la nuit -
au monde - se passe l'esprit de l'infini...

(vol. *Simetrii/ Symétries,* Ed. Eminescu, 1970)

Adrian PĂUNESCU

(1943-2010)

INFINITA BUNĂTATE/ L'INFINIE BONTÉ

Quelle nuit paisible dans cette petite bourgade
de Vaslui ! Mais, quant à cet endroit,

plus que leurs mères, plus important, je crois
c'est la bonté divine de ses gens.

Car les Moldaves ont l'âme hors de pair, si bonne
avec laquelle ils sont entrés au port,
c'est une bonté innée, gardée jusqu'à la mort,
ils ne sont comparables à personne.
Quelle nuit paisible à Vaslui, ô quelle merveille
quand face à face les frères jumeaux se tiennent,
et, entre eux, rien de palpable ne survienne
que cette bonté sereine et sans pareil.
.....

Et, quand je crois que l'on est veule et las,
n'ayant comme refuge que la forêt,
Qu'importe ! Si mes Moldaves sont là,
avec leurs âmes non-vendues à tout jamais !

C'est à Vaslui, dans cette ville moldave,
où les enfants frémissent dans leurs mères,
qu'ils sont toujours prêts à devenir peuplade
et de faire preuve de notre vie sur terre.

J'ai eu surtout la chance de constater
oui, quelque chose plus forte - d'ailleurs,
plus forte que la mort et le malheur -
cette moldave et tendre, infinie bonté.

Version française par **Constanța NIȚĂ**

Ana BLANDIANA

(n. 1942)

ZBOR/ ENVOLÉE

Motto: «*... Eternitatea,/ Un fel de cancer al Timpului – »*
«*... L'Éternité,/ Une sorte de cancer du Temps –»*

La maladie dont je souffre
N'est pas mortelle
Mais, par contre,
Elle donne la vie
Sa substance étant l'éternité même -
Une sorte de cancer du Temps

Qui se multiplie de soi-même
Sans arrêt C'est une maladie impeccable
Une souffrance perpétuelle
Telle une voyelle en verre
Laminée dans l'éther étourdissant
Une chute qui,
Vu qu'elle est sans fin
On lui dit
Envolée.

(vol. *Ochiul de greier/ L'Oeil de grillon,* 1981)

VEŞMÂNT/ VÊTEMENT

Motto : « *... Fericită că încă o zi (...)/ Voi fi la adăpost de veşnicie »*
« *...Tout heureuse d'être/ Encore une journée (...)/ À l'abri de l'éternité »*

Quelque fois,
Je me réveille au matin
Transie de froid,
Et, encore endormie,
Aux yeux mi-clos,
Je tire, tout ensommeillée et rabougrie,
Mon corps jeune,
Chaud et soyeux,
Dont je m'enveloppe
En claquant des dents comme un enfant,
Tout heureuse d'être
Encore une journée -
Une journée tout entière -
À l'abri de l'éternité.

(vol. *Ochiul de greier/ L'Oeil de grillon,* 1981)

Cassian Maria SPIRIDON

(n. 1950)

ATÂT DE PUŢINE.../ SI PEU DE...

Motto: « *Stelele (...) sînt gemene cu nemurirea»/*
« *Les étoiles (...) sont les jumelles de l'éternité»*

les étoiles
un essaim d'yeux

qui se tiennent fixés sur nos vies
clignotant à peine
qui ne veulent perdre
aucun mouvement
aucun tressautement de notre coeur
le moindre sentiment
aucun gémissement de notre venue au monde
nos premiers pas
nos amours impétueux
et nos péchés
les étoiles sont aux aguets
de ne pas perdre
notre dernier souffle
elles se tiennent confortablement
là-haut, dans le ciel,
elles sont les jumelles de l'éternité,
ayant un essaim d'yeux
qui veillent
les quelques mains
qui caressent

(vol. *Cu gândiri şi cu imagini/ Aux pensées et aux images)*

Florentin SMARANDACHE

n. 1954

ETERNITATE/ ÉTERNITÉ
Un instant qui dure
Un siècle.

EFEMERITATE/ ÉPHÉMÉRITÉ
Un siècle qui dure
Un instant.
ARTISTUL/ L'ARTISTE
Ce n'est qu'après la mort
Qu'il devient immortel.

IDEAL/ IDÉAL
S'emparer de
L'immensité...

EROISM/ HÉROÏSME
Une mort
Immortelle.

TRANSCENDENT
La mesure
Du démesuré.

ANALITIC/ ANALYTIQUE
Le fini comprend
L'infini.

NECONCLUDENT/ NON-CONCLUANT
Une fin
Sans fin.

ÎN DEPĂRTARE EXTREMĂ/ DANS L'EXTRÊME LOINTAIN
Par-delà
De l'au-delà.

ORIZONT/ L'HORIZON
Il met des limites
À l'infini.

MICROCOSMOS/ MICROCOSME
Le grand infini
Petit.

BOLTĂ CEREASCĂ/ VOÛTE CÉLESTE
Une limite
Illimitée.

(Extrase din vol. "601 Distihuri paradoxiste/ "601 Distiques paradoxistes", 1998)

Versions française par **Constanța NIȚĂ**

Lucian ALEXIU

Essai sur la colline aux ormes
monter et monter et monter
jusqu'à ce que l'automne
s'arrête
écoute
l'enfance se traînant en arrière
dans la pluie

Fifth avenue
premièrement ouvrir la porte
premièrement descendre les marches
premièrement apercevoir la femme translucide
fraîche tourbillonnant comme l'eau
la voir dégoulinnante dans la rue
en bas
l'entendre comme sautant de pierre en pierre
d'une auge à l'autre
lui dire bonjour
qu'elle regarde étonnée
et qu'elle tourne brusquement le coin vers
fifth avenue

De temps en temps
l'éclair – de temps en temps
de temps en temps – l'orge sauvage ses tendres tiges
sous les sabots des chevaux dans le groin du sanglier
dans la bleue cornemuse de l'été
l'éclair – de temps en temps

de temps en temps – la gorge serrée
la pluie à midi le brouillard
de temps en temps – l'ange tombé au coucher
les vautours qui tournent autour
le matin

Psaume
sortir dans la voie de l'hibou
réciter le psaume des perdus
te laisser dans la vallée des inertes

(écouter le fourmillement des ineptes)

et fais être encore soir
et fais être encore jour
(et lance encore une fois ton filet de pêche
parmi les âmes en baudruche
comme le regard
au-dessus des vivants)

Dans ce chant
dans ce chant : prédiction de l'hiver
le sang se tire plus profondément et se perd
les vestales de la nuit s'enfoncent en lui
des gras animaux de proie
et aucune étoile
et aucune lumière
seulement des cris

Traducere în limba franceză de **Elisabeta Bogățan și Linda Bastide**

Simona-Grazia DIMA

L'arbre de la douceur
Couché dans la paume d'un petit maître,
l'arbre de la douceur
cache dans ses feuilles
la lame d'un sabre au métal brûlant.
Des villes, des continents
palpitent sur ses nervures,
une multitude d'enfants
joue sous l'abri de verdure, épargnés
par le tranchant.
L'arbre aux longues et molles branches,
protégeant le sabre, brûle avec lui,
tandis que les petits enfants continuent de folâtrer
sur les structures intactes
des choses
qui invententent leur vie, frénétiquement.

Apprentissage

Je viens en volant
vers ma pauvre maisonnette.
Je n'ai pas de statues,
je n'ai aucun temple.
Au-dessus de la porte tu ne trouveras pas de blasons.
Des lettres pourries fertilisent le champ,
les trésors, je les ai jetés dehors,
à la pelle. Pour pouvoir t'adorer.
Et ton visage m'accueille,
le même, chaque fois :
lac de montagne , étincelant,
dont l'espiègle fraîcheur
me coupe la respiration.

Un monde idéal
Plus courageux que mille princes,
les enfants édifient un monde idéal,
où tous se félicitent les uns les autres
et cèdent réciproquement leur place
dans les vaisseaux qui volent, ennivrants au-dessus de
l'éclat des feuilles. Personne ne se lamente plus sur les
persécutions: un léger bruissement, une fraîcheur,
la vie indolore traverse les espaces,
des explosions de lumières,
une exubérante ébullition, une splendeur.

Traducere în limba franceză de **Elisabeta Bogăţan şi Linda Bastide**

Eugen DORCESCU

Montségur

À Mirela-Ioana

Je revois, comme dans un rêve, mon natal Montségur,
Vainqueur dans toute défaite.
Comme nous étions purs! Nous étions si purs,
Que nous semblions plus anges parmi les anges.

Détachés du monde, rompus des éléments,
De l'eau, de l'air et de la terre,

Nous nous sommes aimés, corps et pensée, réellement
Et nous avons ignoré l'hostile établissement
De l'humanité toujours démente.

Quand nous avons appris que tout ça n'est qu'un jeu
Et la sacrée montagne elle-même c'est une phantasma,
Te souviens-tu? Nous nous sommes jetés dans le feu ,
En tant qu'offrande au détesté Moloch,
Et nous sommes renés en deux fleurs de plasma.

Le templier
Je me suis rappelé la terrible "Dies Irae",
Une journée de vengeance. Ô, quelle journée!
Avec mon corps dans des batailles cicatrisé,
Vers une abbaye, au trot, je me dirigeais.

Moi, brave soldat du Christ, en cheminant,
Moi, qui auprès de la Croix du Seigneur je veillais
Par le sabre et le fer j'ai été passé,
Par les gens au Philippe le Beau appartenant.

Le crépuscule, violâtre caillot de sang ,
Et le soleil, de cendre chaude ou refroidie
Mon destin posthume ont repris .
Et me voilà, à travers les temps, de nouveau vivant.

Traducere în limba franceză de **Elisabeta Bogăţan**

Nicolae MAREŞ

Ešte hodinu

Удивление
Удивление родилось давно,
одновременно с буквой -
смелое было с самого начала
не такое, как нынче - немое.
Удивление родилось одновременно со слезой,
поднялось в виде божественного цветка,
любопытное, любопытное…

Из лепестков удивления
вздрогнула любовь тихо, не спеша
с самого начала, желая жить.
Спустя время удивление стало богиней,
прославленной даже мудрецами,
воспетой простыми людьми.
В отсутствии удивления
мир не двигался бы вперёд.
Удивление никогда бы не стало
ни слезинкой, ни знаменитостью.

Запуская мосты
Неоднократно строил вообразимые мосты.
Делал это всю жизнь.
Ни по одному не прошёл до конца.
Интересно, почему?
Из-за отсутствия силы?
С площадки собственных мостов
взлетал в дальние дали.
Даже сегодня они мне дороги.
Как можно их забыть?
Они помогли мне
из глуши выйти.
В отсутствии мнимых мостов
в бездне обитаешь.

Возрождение

Поскольку не дует ветер,
нам не грозят бури.
Лес наматывает свои мысли в глубинах,
зелёный покров любуется небом,
он присутствует в необъятной гуще,
откуда добывает растительный сок, силу
на сегодня и на завтра.
Лес живёт и выражает себя в листьях.
Временами поднимается сумасшедший ветер,
который всё на своём пути сносит,
вырывает деревья с корнями,
но Лес возрождается снова,
благодаря силе света.

Мгновение

Краковскому художнику
Дзвигай Чеслав

Учитель!
Прошу более не удивляться,
когда вновь узнаешь,
насколько растягивается мгновение.
Насколько сильно растягивается мгновение!
Мгновение рождается и умирает,
Учитель!
Потому что предназначено ему
не быть бесконечным,
а суждено было ему эфемерным быть.
Мгновение рождается и умирает,
не потому что его что-то беспокоит.
Оно постоянно в трудах.
Наподобие околдованному мыслями художнику.
Мгновение умирает, позволяя другому родиться.
Может, более мудрому,
Может, более отважному.
Мгновение хочет везти мир вперёд.
Напрасно опасаетесь мгновения.
Оно направлено на изменения ,
не зная, зачем ему это нужно
стремится узнавать, что последует.
Мгновение, подобно вечно незамужней девушке,
жаждет познать весь мир,
мир в непрерывном изменении.
Мир необычайно другой.

Radu ȘERBAN

Ecleziastic (haiku selection)

1. liturgical songs –
under the cathedral porch
swallow chicks chirping

2. pierced by the ivy
the old wall of the abbey –
prayer power

3. the deserted church
wild weeds all around it;
silent flight of owl
4. the big bell's silence
falling down with the snowflakes:
pulpit of sky dome

5. saint state of spirit
under Pantocrator dome –
swaying of censer

6. the dome of the psalm
tingling my fingertips;
keys of the organ

7. missing tower bells
in ivy drapped church ruins –
just a tit

8. morning by the lake
fog floating over the thoughts –
pantheon of heart

9. lily flower bell
over the incense in the nave –
kneeling child
10. land, water, fire, wind, space –
a five-storied pagoda;
the whispering wood

11. in the rhythm of life
timidly the bell rings –
heart sanctuary

12. in the book's altar
with divine glittering
the candle – word

13. in bell's corolla
looking for sacred nectar –
a lost bumble bee

14. deep bow to the sky
mirrored in the sacred lake:
deer drink the stars sap

15. caressing the sky,
the petal will soon caress
its tomb on the earth

16. first day of the year
at the church on the hill –
wind's best wishes

Simion BOGDĂNESCU

TÂRZIUL DE ATUNCI/ EL TARDÍO DE ENTONCES
Loco blando y en el cerebro
suave el humo de tu vestido
subía
cuando te desnudaba...
Pero tu estiraste el dedo
hacia la ventana
pereza, como el bebé mimado,
y me susurraste:
–Expulsa gorriones,
esos gorriones
amarillos y berenjenas
desde el balcón
que no vernos
que nos amamos...

FEMEIE DE TÂRZIU/ MUJER ÚLTIMAMENTE
¿Realmente me traicionaste, mujer últimamente?
Realmente me traicionaste, aunque desvela
a los ojos del tigre le puse una vela
para iluminar sus costillas perdidamente.

Pero el mar a tus pies saltaba mucho
cuando te los pones, si me recuerdo,
asar en la distancia como un cartucho
al cabello ahumado denuedo.

Cuando besaba tu antiguo alto
y abrigo gentil, ¿a quién habrás dicho
que quema el pelaje del tigre otro
en la estepa del oeste un capricho?

¿Realmente me traicionaste, mujer últimamente?
¿A quién el rifle del santo es de fuerza?
Para escribir más, ¿en quién dispara finalmente
con las venas heridas de vergüenza?...

CĂȚUIE NICĂIERI/ EL PLATO DE ESPECIAS EN NINGUN PARTE
Veranos perdidos, cenizas de ayer
en la urna del día nunca tener

en los caminos caen miles de globos,
dientes de león dispersados

a las carreteras ya no dan escalofrío
ha endurecido el plato de especias en frio

con potro de sacerdote dacio que cruja
los aprietos en las palmas, aguja por aguja

y pegarlos de nuevo en veranos
para que el plato en ningún parte quedarnos,

pero me preocupa que todavía me esconda
mis días bajo la grava son de fronda

hasta que la noche volvió en su lugar
las semillas de cebada a sembrar

y oigo en humo de dientes de león
un cementerio de dioptrías, un montón...

DINTR-O NIMICA.../ DE UNA NADA...
El Señor Lobo sabe lo que hace,

le gusta la carne de ave.

Sentado frente al espejo rumia
codornices de mediodía.

En el horizonte sentado en retiro,
mantén en sus pestañas un giro.

Y se peina el pelo loco
y mira al bosque cómo un coco.

Cómo en la montaña tiembla
la oveja en gris de nieva.

El Señor Lobo es el poeta
que el soneto prometa.

Se acerca la noche con su brillo
y terminará el cigarrillo.

Lo apuñaló, de la nada fina
un cuchillo de golondrina...

TRĂDĂTOAREA MEA HAINĂ/ MI ABRIGO TRAIDOR
Ya no te voy a colgar en la percha
suave como una ardilla lunática,
aterrador, otoñal, disparado,
mi mudanza, mi antigua,
mi abrigo traidor,

No voy a hablar más
en la oscuridad nunca
con las mangas cerradas, borracho
nunca más tengo que besarlos
con la santidad colgada de la percha del armario
como las manos de mi madre, sin pecado,
mi antiguo, mi mudanza,
mi harapiento, mi abrigo traidor.

Ya he empezado a oler
a la lavanda, al campo, al trigo.
Ya siento que estoy de pie desnudo

colgado sobre un agua oscura,
de un barco oscuro.
Ya mi novia parecía haberse desgastada
– un paño de préstamo
cosido en los bordes, un parche en gris
en los codos, una costura traidora superflua...

En un día insignificante,
lleno de cardos, espinas, cenizas, cuero
los dioses te encontrarán tirado en la playa
soltero, robusto, mórbido, arrugado, perra
mi abrigo traidor,
mi abrigo mudo,
mi vestimenta antigua,
como si hubieras llegado
por desprevenidos
y tú una garza
y nunca lo habrías sabido
en tiempos y climas
a las orillas de los mares
de mi cuerpo y de mi alma...

Din volumul în curs de apariție *Ursine sabia tăcerii* (2021), în versiunea spaniolă a traducătoarei **Carmen BULZAN**.

George VIDICAN

FEAR OUTSKIRTS
(SUBURBIILE FRICII)
fishing field mother's tear fishermen nets and
rearview mirrors are guessing fish's shade
the joy and dismay of the fear are stepping one in the wake of another
I'm striving to split up concentric rings from tear's luster
Earth's humid gravity is twirling me in fish's mouths
a full of skulls stage in mouth's corner
flesh can be used by the bedsheet in fear outskirts
tear is a shore free lake
our bodies are crawling through fishermen's breath rich in
nets
the voice mail of the golden fish is full of dreams
cleopatra's imagination a supermarket on corso
you are beautiful inside friends' laughter tuxedo free the past

becomes somebody else's voice
the mirror is a treason feeling on tear's luster
someone else is willing to bring order into your kiss
you're wearing me on probation you are buying my poem's skin
a post revolution experiment
I am chasing myself in fear outskirts
the corner beggars
stretching their arm into your blood finding me filled with ego
your shrieks are heralding the poem's birth a way of losing
head in fear outskirts
stray dogs' extinction from the bodies a future
erratum
outside ourselves we're being thrown out by the darkness
falling asleep within a poem's wrinkles
fear hanging behind as if a school bag
travellers holing their ticket in bus driver's teeth
the tram has got a childhood of oblivion filled
bodies turn into window travellers viewing frost
out of them
fear outskirts are typing stories about dinosaurs I delete
in the blind's finger
fishermen merry
I am splitting the mirror from the tear's luster
concentric rings around the stone thrown at fisherman's net
disturb our happiness
flesh used as a bedsheet in fear outskirts
mother's tear a shoreless lake
is rounding the hidden hunger within the magic morning land
I won't change your whispers for echo
the poem bleached laundry in our blood
the door phone enhancing our sigh
the elevator is a vertical tube in fear outskirts
going up and down
reversing the smell of the vodka within the empty glasses
toothbrush is washing our smile with mother's tear
apocalypse in love want
women love consciousness free men
grandma lowering my shadow on fire escape
matching it to the sunrise
fishermen with full nets rowing through mother's tear in the
top hat
painters loafers happy poets in fear outskirts

ME
(EU)
you're giving birth to me a beacon through hourglass sand
sunrise sprouting in dewdrop
a heaven and earth blending inside the cuckoo's nest
loneliness hiding ash its wings are filled with air
bucket's creak a thirst filled cage
a weak heel of the tear
the hawthorn tea is opening the dungeon's door
rust swaying in snake's hissing
an otherworldly body is our kiss
us alone drinking death from crystal glasses
us alone pensively loving our future
death mocking at our love mementos
fate hidden inside cheaters' pockets
fate limping in hourglass sand
barmaid's curse through watered vodka being heard
once again
I am lifting my clothes with your shoulders
you're forgiving
loving
giving birth to poems
I'm forgiving
loving
giving birth to you inside poems
an overturned glass in someone else's shadow
your blue-blood ego secretly feeding my poems
we're slipping from ourselves into our disappointments
yesterday a tomorrow within tomorrow
us a tomorrow in us
passers-by' s traces coming out of us stretching our blood over
the beggars' hunger
a twisted fate
me
memory's weeping
the hourglass sand a whisper caught inside time's trap
we relentlessly are in others' comedowns
the poets boat saving our togetherness
ana blandiana a wanted river by our thirst
yesterday is a never like tomorrow
we're cheating our disappointments way out

me a tomorrow never yesterday
steps beyond and beneath our traces
a promised dance
waiting for it as if a sunrise on happening cliff
myself a you
a childhood river
kiss sidelines
light flowing through our bodies like a sword blade
blood full of autumn branches
me
a bell knell in your kiss

Traducere în limba engleză: **Nicoleta CRĂETE**

Cassian Maria SPIRIDON

* * *
Life overflows
up to the wall
where your back stops

you walk on
the wall remains behind you
full of many holes

before the tracers
your chest is prepared
may glory be!
gods alone still can discern

with or without me
the sun
lifts its eyelid
every morning

* * *
dedicated to Gao Xing

the water from the sky
flows over poets

and poetry lovers
tiny and dense drops

drip down
the manuscript page

in the huge amphitheater
in the open air
they hear only the poem
and the attendant music
under umbrellas
under mackintoshes
no one goes away

the lines flow
in the rhythm of a steady
voice
like a spell
an incantation that links
the sky and the earth
like the multiple threads
of rain
the lyrical monsoon
present as long as poetry is alive.

the ring in the alley
Dedicated to Ding Chao

Yin and Yang
are together
in the stone in the alley
to the Temple of Fuâ xi
The Beginner
arising majestically on the hill
with pagodas all around
from where you can see in the valley
the whole land
towns and villages
fields and woods
The God is solitary
only his sister watches over him

Snow never gathers up
On Yin and Yang
not even when snow
rises all around
no matter how hard and frosty
winter may be
It melts
when it lies down on them.

Snowdrifts
      sift their powder
       from the primordial
with the snowflakes that follow
the geometry of the great principles
only for his Temple
   born to be ephemeral
leave Yin and Yang
in the light all the time
It is the place
where white frosts
never find rest
over the paired emblem
        of the two hearts
embedded in the cubical stones
      arranged in the ring
made eternal by the Teacher

* * *
            black stones
             above white stones
above red stones
above lives
and all deaths
grow up
rise like a mound

darken the horizon
 swept by waves
with no history

... can leave the body
the voice of the tribe speaks through you
don't let sleep seize you
with green tentacles and acid pupils
that wander through your soul
through the winding paths of the mind

neither the day nor the night
can reconcile you with life
nor the long succession of hours
that strike their seconds equally
with the metronome's precision

So much intelligence wasted
on sufficient mechanisms
on their cold perfection
devoid of caress
in the breasts/over ghosts

I rummage in the soul
as in the bowels of the earth
I purify it with the blazing fire
that melts even metal
removes all sinter

I've kept it in prayers
to see how the soul
can leave the body
through which it has loved

English version by **Olimpia Iacob & Bill Wolak**

Valentin NICOLIȚOV

CET AUTOMNE
Cet automne, ma chérie,
Est venu brusquement,
Sans s'être annoncé.
Il est venu ce matin,
Vers les sept heures trente,
Quand je partais au marché.

Cet hôte importun
A éparpillé
Tous mes projets.
J'ai dû l'inviter poliment
À une promenade dans le parc.

Je le regrette maintenant.
Il a déshabillé les arbres
Et a jeté les feuilles jaunes
Dans le miroir du lac le troublant,
Il a puni les cygnes
Les laissant sur une patte,
Parce qu'ils l'avaient regardée bizarrement,.
Puis, il a laissé tomber quelques châtaignes
Me les jetant sur la tête
L'une après l'autre, disparaissant
Parmi les buissons secs des églantiers.

Juste au moment où je pensais qu'il était parti,
Il est revenu à l'improviste
Et m'a arraché ta lettre des mains,
Ma chérie,
La jetant dans la brise,
Et l'emportant au loin, parmi les nuages.

Cet automne, ma chérie,
Est venu à mon insu, à pas de loup, en silence...
Renvoie-moi ta lettre
Qui finissait par „Je t'aime".

VEUX-TU ?
Veux-tu être ma femme ?
Le matin tu laveras le linge
En chantonnan**t** gaiement
Et tu l'étendras au soleil.

L'après-midi,
Tout en t'occupant des fleurs
Tu attendras
Que je rentre à la maison
Et ensemble

Nous appellerons le soir
Pour qu'il vienne plus vite
Et n'être que nous.

Et alors ce sera la fête à nouveau
Parce que les fleurs
Enivreront nos sens
Des parfums imprégnés la journée
Dans tes mains.
Et le linge séchera
Sous la douce brise du vent,
Claquant mollement
Dans nos oreilles
Assourdies par l'amour

LA LETTRE
„ Ma chérie"... Sur la feuille de papier
Une pensée s'est brisée ne sachant plus écrire
Et elle tremble solitaire dans l'encrier,
Dans les gouttes bleues de l'encre.

Est-ce bien de commencer ainsi,
En lui disant dès le début „ Ma chérie"?
Mais je l'aime et si elle ne le sait pas,
Je voudrais d'apprenne dans premier message.

Les mots naissent des moments de silence
Avec le cœur rempli d'arômes et de miel.
Mais ma plume pour la première fois,
Reste seule et oubliée dans l'encrier.

BIBLIOTECA *HAIKU*

Marius CHELARU

Ginyu, nr. 93, 25.01.2022

Ca de obicei, „Pelerinul" primit de la Saitama, are un sumar cuprinzător. Acest număr se deschide cu o rubrică intitulată „Un haiku în 2021 de la autorii *Ginyu*", selectate de Ban'ya Natsuishi. Redăm pe cele ale lui Toshio Kimura („în temniță/ aruncate înapoi/ semințe de piersic"); Hideo Saito („urechile formează o linie/ între ele/ pădurea udată de ploaia torențială"); Ban'ya Natsuishi („merg fiece zi/ să arunc o mască/ în cercuri concentrice albastre"). Apoi sunt un eseu de Ban'ya Natsuishi, meeting report de Chikubon despre întâlnirile pe „zoom" din 2021, alte meeting report de Yoshihiko Furuta, Saki Inui, eseuri de Tadao Shimomiya, Ban'ya Natsuishi, Sayumi Kamakura, Yoshihiko Furuta, Saki Inui. Avem o consistentă rubrică de haiku în care semnează Ban'ya Natsuishi (grupajul *Virus tsunami*), Sayumi Kamakura (*Jumping toward a cloud*), Georges Friedenkraft (*Open Bed*), Cristopher Calvin (*Unity then War*), Hasho hasegawa, Kimiko Nakanaga, Somin Yoshida, Nobuyoshi Kojima, Hare Sugahara, Mugen Satomura, Saki Inui, Hideki Ishikura, Kei Kinjo, Hinako Fukuoka, Hideo Saito, Shin'ichi Suzuki, Shihaku, Ichitaro Yamamoto, Akikatsu Kayou, Chikubon, Yoshihiko Furuta, Toyomi Iwawaki-Riebel, Ryuki Fuji, Ryuji Yamagashi, Toshio Kimura, Ario Asada, Gero Kawaguchi, Kunihiko Saito. În final, anunțuri diverse dar și „Ginyu Gallery", cu poeme selectate de Ban'ya Natsuishi.

Două poeme semnate de Christopher Calvin (Indonezia): „dincolo de cerul întunecat/ tunetele se rostogolesc încet, încet/ după o stea căzătoare"; „fotografii istorice/ război, război, invenție, război –/ unitate apoi război".

Tuning up the Violins, haiku anthology, Compiler and editor: **Ludmila Balabanova**, Ilustrator**: Irina Karakehayova**, Scribens Publishing, Sofia, Bulgaria, 200 p.

În Bulgaria autorii de haiku, deși, din ce am constatat în participările la diverse manifestări acolo, interviurile cu nume importante din domeniu din țara vecină (Ludmila Balabanova, Petar Tchouhov), nu sunt mai numeroși decât cei din România, au asociațiile lor de profil și, ce e mai important, primesc sprijin, în cazurile celor mai bine-cunoscuți, de la fonduri/ instituții de stat. Între aceștia sunt, ca și la noi, unii autori care sunt cunoscuți/ premiați și pe plan internațional. De-a lungul anilor, de altfel, am semnalat și mai multe volume de autor, antologii remarcând și acest aspect (în acest caz nu este o astfel de situație).

Această antologie realizată de Ludmila Balabanova, ea însăși o autoare cunoscută/ premiată și la noi, și în lume, propune un interesant „dialog" poetic, pe „note" de haiku, al „autorilor bulgari cu celebre poeme occidentale". Astfel, cartea include 128 de poeme de gen ale autorilor bulgari, „dialoguri" cu

astfel de poeme, începând cu William Butler Yeats, o strofă din *Among School Children* (autorii bulgari: Diana Teneva, Antoaneta Nikolova, Dilyana Giorgieva, L. Balabanova, Zlatka Timenova, Stoianka Boianova, Zdravko Karakehayov). Urmează Sheley, Rimbaud, Dyodor Tyutchev, Apollinaire, Paul Eluard, Miriam van Hee, Emily Dickinson, Kostas Montis, Paul Verlaine, Lamartine, Walt Whitman, A.C. Swinburne. Între autorii bulgari care au mai semnat sunt: Petar Tchouhov, Alexandra Ivoylova, Iliyana Stoyanova, Maria Dermendzhieva, Petya Popova, Radka Mindova, Detelina Tiholova, Vassislava Savova, Lyudmila Hristova, Nelly Dobrinova, Ivanka Yankova, Gergana Yaninska, Diana Petkova, Nadezhda Stanilova, Zornitza Harizanova, Tzetzka Ilieva, Radostina A. Angelova, Darina Deneva, Vladislav Hristov, Magda Borisova, Vania Stefanova, Lachezar Selyashki, Yordan Georgiev, Maya Kisyova, Dessislava Morosova, Daniela Mihaleva, ElisavetaShapkareva, Toni Tellalov ș.a.

Este, așadar, prezentat un fragment dintr-un poet cunoscut apoi autorii bulgari semnează poeme haiku „în dialog", prezentate , ca și strofele inițiale, în bulgară și engleză.

Așadar, încă o antologie de remarcat, în care autorii de gen din Bulgaria se prezintă cititorilor din țara lor și de peste hotare într-o concepție tematică interesant aleasă de Ludmila Balabanova, bine realizată, frumoasă și din punct de vedere editorial/ tipografic.

Încheiem cu poeme ale câtorva autori din antologie (după cum am făcut și până acum, care nu au mai fost traduși aici), în versiunea română: Maya Kissiova (dialog cu Paul Eluard) – „soare autentic/ umbrele actorilor/ în aceeași direcție"; Detelina Tiholova (în „dialog" cu Rimbaud): „Am plecat/ umbra mea încă ține/ mâna mamei"; Daniela Mihaleva (în dialog cu Emily Dickinson): „creanga ruptă/ înflorește și ea –/ cu flori mai mici"; Aleksandar Al. Dabnishki (în „dialog cu Walt Whitman): „un olar/ lumea se învârte în jurul/ unei oale goale".

Nada Jačmenica, *Latice/ Petals*, haiku, ediție croată – engleză, editor Vlasta Horvatić Grnaz, prefață (*Haiku is an awakening of the world*) și traducere în engleză: Djurdja Vukelici Rozici, ilustrația și coperta: autoarea, Zveti Križ Začretje, Croația, 2021, 224 p.

O nouă carte realizată cu mult bun gust și din punct de vedere tipografic am primit din Croația. Volumul, intitulat *Petale*, a apărut și prin colaborarea Nadei Jačmenica (medic psihiatru, cu o activitate profesională/ socială bogate, n. în 1953 în Zveti Križ Začretje, Croația), pentru traducere și prefață, cu un nume cunoscut cititorilor noștri, Djurdja Vukelici Rozici.

Autoarea a participat la diverse concursuri de gen, dar acesta este primul ei volum de lirică de sorginte niponă, Poemele (320 la număr) nu sunt grupate după principiul clasic, sezonal, ci în 28 de secțiuni numite: *Un dar de la Domnul, Mama, Răsărit de soare, Umbre în noapte, Loialitate* ș.a.

Este o continuă discuție de ani buni ce (mai) înseamnă haiku în vălmășagul de „modernizări" de tot felul, dacă mai trebuie sau nu scris „clasic", ori ce anume mai definește pe cel „modern" drept haiku, despre „1spiritul haiku" ori maniera în care un pot surprinde acel moment aparte („aha moment") ș.a. Din câte se vede în poemele în limba croată (și, adesea, prin traducerea Djurdjei, și în engleză) Nada Jačmenica este adepta stilului „clasic", cu elementele formale știute, 5-7-5 (deși nu întotdeauna, pevalând ceea ce vrea să spună, nu neapărat elementul acesta formal), cezură, nu întotdeauna strictă în ce privește kigo, dacă e să vorbim de tușele „moderne.

Multe poeme au o tușă aparte de delicatețe („o petală/ pe umărul copilului –/ zâmbetul mamei"), altele vorbesc despre meleagurile natale („râul Krka –/ joacă de-a ascunsa/ cu o autostradă"), de viașța cotidiană, acea „banalitate" atât de dragă nouă dar pe care adesea nu o mai remarcăm („la piață/ coșurile pline de culori/ și albinele"), altele despre momente de o frumusețe plăcută, cu un aer de fragilitate a căror evanescență o simți profund („un pod pe lac –/ ea își așază părul/ în propria oglindire").

Adesea am simțit, lecturând cartea Nadeia Jačmenica, acel „aha moment" pe care îl surprinde în varii feluri, dar cu aceeași tușă delicată proprie ei.

Nu este prima dată când cititorii noștri citesc (și în interviul cu Djurdja Vukelici Rozici, și cu alte ocazii când am scris despre cărți ale autorilor croați) despre felul în care este văzut/ abordat/ sprijinit haiku în Croația, despre seriozitatea concursurilor și revistelor de acolo. Nada Jačmenica este încă un exemplu de autor pe care îl propune acest spațiu poetic propice (și) acestui tip de poem.

Așadar, o autoare (despre ale cărei creații sperăm să mai putem scrie la „Biblioteca haiku") din școala croată de haiku pe care, o carte frumoasă, cu ilustrații alese cu grijă și tipărite la fel, realizată îngrijit din toate punctele de vedere.

Farid Huseyn, *Închinare memoriei*, traducere de Nicolae Spătaru, prefață, *(Ca) o viață trăită în poezie*, de Grigore Chiper, coperta: Dumitru Maxim, Editura Quadrat, Chișinău, 2021, 140 p.

Semnalăm acest volum al poetului azer Farid Huseyn (cu versiunea română semnată de Nicolae Spătaru), născut în 1989 într-un oraș din Azerbaidjan, Kurdamir pentru că un mini-ciclu din cartea sa se numește *Haiku din închisoare*. Deși este, în fapt, un set de terține, să le spunem, vag în stilul poemului nipon amintit, poate și plecând de la posibilitatea traducătorului de a găsi echivalențele în română, dar din ce cred mai degrabă e probabil ca autorul să fi vizat numai acest nume, și, în viziunea sa, poate astfel ar fi aproape de haiku. Am dorit să le semnalez și datorită zonei de unde vine, și pentru că nu am sesizat ample preocupări relativ la lirica de sorginte niponă, cel puțin dacă ne uităm la activitatea WHA și publicațiile acesteia, din zona azeră.

Doar două exemple, în versiunea română a lui Nicolae Spătaru: „Închisoarea a fost demolată –/ pietrele și-au recăpătat libertatea,/ deținuții – o *casă nouă.”;* „Natura își păstrează credința –/ dimineața răsare Soarele, noaptea – Luna./ Supraveghetorul nu înregistrează/ aceste vizite”.

Dan Doman, *O seară în deltă, fotohaiku și alte poeme vizuale,* ediție bilingvă română – engleză, versiunea engleză: Vasile Moldovan, coperta și fotografiile aparţin autorului, Editura Societății Scriitorilor Români, București, 2022, 240 p.

Dan Doman este un nume cunoscut în lumea haiku de la noi din ţară, și nu numai. Despre tehnica/ felul de a scrie al autorului, ca și despre fotohaiku, cum a apărut și evoluția în timp a acestuia am scris la „Biblioteca haiku”, astfel că începem prin a nota că acesta este al cincilea volum de acest gen al lui Dan Doman.

Autorul ne spune în cuvântul său de deschidere că, lucrând la cartea anterioară, *Vești de acasă* (semnalat, ca, de altfel, toate celelalte în această rubrică), constatând că „numărul poemelor a tot crescut”, le-a împărţit în două, rezultând astfel, pas cu pas, și această *Seară în deltă*, apariția căreia a fost și sub impresia morții lui Ivan Patzaichin. În carte (deschisă de o prefață interesantă – *Hoinărind prin Delta Dunării* – , o discuție cu fiica unui prieten, Anastasia, despre diverse întâmplări mai deosebite din viața autorului), se regăsesc fotorengay compuse împreună cu David Cobb și Cezar-Florin Ciobîcă.

Ca de altfel și în celălalt volum amintit, *Vești de* acasă, cu ceva nuanțe care le diferențiază (începând cu tema principală), unele poeme sunt inspirate din istorie, din cele văzute în ţară (parte dintre ele, din nefericire, urâte – defrișările), din cărți (de pildă din *Viața lui Ștefan cel Mare a lui Mihail Sadoveanu*: „Poduri de gheață – satele fumegă/ pe costișe”. Altele din sărbători creștine („ajun de Crăciun –/ dansul fulgilor de nea/ doar pe scenă”; „pregătiri de Paște –/ întârziate doar florile/ de măr”). Dar, firesc, majoritatea vorbesc despre viața din Deltă, caii de acolo, sosirea vaporașelor, nopțile pe grind, ţânțari ș.a.

Așadar, o frumoasă călătorie prin locuri și timp, în ritm de fotografii și haiku.

Clelia Ifrim, *haijindao/ calea poeților*, cuvânt înainte (*Floare de cireș pe tortul poeziei*) de Radu Șerban, Editura Universitară, Bucurşti, 2022, 118 p.

În *Calea poeților* Clelia Ifrim reunește un număr de eseuri, de dimensiuni diferite, despre istoric, ce înseamnă, cum se scrie, terminologie ș.a. privitoare la poemul haiku, în viziunea sa. Conexiunile pe care le face autoarea plecând de la micul poem sunt diverse, de la „numere transcendentale” la Carl Sagan, de la astronomie, Anul Astronomiei și Space Poem Chain la icoane, rugăciunile noastre încă din copilărie ori la cuvintele sezoniere, ori de la Masaoka Shiki la Artificial Inteligence. Ori despre copilul sau dragostea în haiku, ori...

Vorbește și despre întâlniri ale sale, cărțile altor autori, ale prietenilor săi, experiențe ale sale, ce a scris și ce are de gând să scrie ș.a.

Una peste alta o carte în care Clelia Ifrim vorbește despre haiku, despre carte și despre lume. Să notăm și colaborarea cu Radu Șerban, un nume întâlnit în revistele „Poezia și „Convorbiri literare", fost ambasador al României la Tokyo și, la rândul său, autor de haiku. Încheiem cu un fragment pe care Clelia Ifrim îl are în vedere ca motto pentru o viitoare antologie a sa, una de teatru: „o carte este o pasăre de hârtie. Se lasă prinsă de tine/ și o poți ține în mână. Bate din aripi când/ vrea să-ți spună ceva./ Dar mai întâi, și mai înainte de toate, trebuie să-i promiți/ că nu o vei închide niciodată în nicio colivie".

Coord. **Doina-Maria Tudor**, *Feerie de iarnă,* poezie de inspirație japoneză, ediție bilingvă română – franceză, traducere și coperți: Bogdan Creangă, editura PIM, Iași, 2022, 106 p.

Cu ceva timp în urmă semnalam o altă carte din același proiect, coordonată tot de Doina-Maria Tudor, anume *Poemele* toamnei, apărută la aceeași editură ieșeană în 2020. Apoi a venit o alta, *Ție, floarea mea de cireș,* apărută tot la Pim, în 2021,

Ca și în celelalte două volume de „poezie de inspirație japoneză", poemele sunt așezate pe cicluri tematice variate (exemplu: sfârșit de toamnă, lumină după solstițiu, noapte de Crăciun, O nouă zi, magia primei zăpezi, un om de zăpadă, la gura sobei, chiciură în grădină, și, către final, briză de primăvară sau parfum de zambile). După „modelul" deja agreat de participanți, fiecare grupaj tematic este deschis de unul sau două texte, motouri, preluate după diverse surse/ diverși autori.

Poemele din carte (haiku sau în stil haiku) sunt semnate de 20 de autori (parte prezenți și în precedentele cărți amintite, parte nu): Loch Aber, Vasile Moldovan, Andrée Dametti, Anne Delorme, Madeleine Duval, Françoise Gabriel, Tania Gogan, Natacha Karl, Marie-Alice Maire, Françoise Maurice, Naeja, Martine le Normand, Adriana Pop, Anca Popescu, Marin Rada, Rose DeSables, Mugurel Sasu, Patrick Somprou, Elena Stănescu, Marius Voinaghi.

Sunt autori cu alegeri formale și de conținut diferite, pe care le subsumează temelor în speță, dar fără ca acesta să apară din cauza asta ca un tot monocrom.

Un proiect care deja capătă de acum continuitate, având deja trei apariții în trei ani, și pe care îl vom semnala de câte ori vom avea posibilitatea. Este, totodată, și o colaborare interesantă, din mai multe puncte de vedere, între autori proveniți din medii cu maniere diverse de înțelegere/ scriere a poemelor, în cazul de față haiku, unii, cum este cazul lui Vasile Moldovan, cu o notabilă experiență.

Citățm, și cu titlu de exemplu, numai în limba română însă, câteva poeme, a trei autori prezenți prima dată în rubrica noastră: Andrée Dametti – „zi geroasă –/ două siluete în contre-jour/ cu aură aurită"; Naeja – „privirea

veveriței/ pe acest morcov frumos/ om de zăpadă"; Marius Voinaghi – „primăvară iar –/ se-ntoarce la cuibul ei/ o rândunică".

Pe scurt din reviste

„Argeș", Revistă de cultură fondată în 1966, Serie nouă, anul XXII (LVI), nr. 6 (480), 7 (481), 8 (482) și 9 (483) din 2022.

Cu începere din luna iulie revista piteșteană va avea o pagină numai pentru haiku, o rubrică în coordonarea lui Florin Golban. În numărul din iunie a apărut un grupaj haiku semnat de F. Golban. Apoi, în lunile iulie, august și septembrie apar câte doi autori în limbile română și engleză. Astfel, în iulie: Corneliu Traian Atanasiu și Ram Krishna Singh, august: Hidenori Hiruta și Florin Cezar Ciobîcă, septembrie: Jim Kacian și Ion Codrescu. De fiecare dată versiunile în și din engleză, după caz, au fost semnate de Mona Iordan.

„Am avut această inițiativă pentru a promova poezia haiku în România și a promova revista Argeș în mediile literare internaționale", ne scrie domnul Paul Golban. O inițiativă pe care o semnalăm în paginile „Bibliotecii haiku" în speranța că va dăinui cât mai mult.

Climate literare (director fondator: Ion Iancu Vale; director editor: prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca; director imagine: Anton Gagiu) anul 16, nr. 144, 2022

În acest număr un amplu text intitulat „Execuție" și monolog „bifurcat" cu și despre Ion Pachia Tatomirescu, colaborator de ani buni și al revistei noastre, „reprezentant de seamă al Generației Resurecției și a Paradoxismului/ The Generation of the Resurrection and the Paradoxism", care „face al 88-lea *ocol al Soarelui*".

Regăsim în revistă și un grupaj de poeme al altui autor care publică și lirică de sorginte niponă: Mihai Merticaru.

Alternanțe, nr. 1 (34) din ianuarie 2022

În primul număr din acest an al revistei care apare în Germania (din redacția căreia fac parte autori care scriu și lirică de sorginte niponă: Eugen D. Popin, Mircea Petean), Șerban Chelariu (fiul lui Traian Chelariu, cunoscut creatorilor de gen de la noi grație antologiei sale de lirică niponă) publică un grupaj de poeme, Mircea Petean, un *Carnet de editor* iar Florentin Smarandache un grupaj de distihuri.

Constelații diamantine, anul XIII, nr. 4 (140),2022 și 5 (141), mai, 6 (142), 8 (144) 2022.

În nr. 140 al „revistei de cultură universală editată sub egida Ligii Scriitorilor Români și a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România") Florentin Smarandache semnează un text intitulat *Neutrosofia și Paradoxixmul*,

Dumitru Ichim un grupaj de poeme. În nr. 141 regăsim pe Ion Pachia Tatomirescu, *Poet-protopopul de-a văzut lacrima "în clătinare" de pe diamantul din Graal* , din nou pe Fl. Smarandache, *Columbia profundă.*

În nr. 142 întâlnim un scurt grupaj semnat de Nicolette Orghidan, intitulat „Haiku".

În numărul 144 citim un interviu de interes al lui Nicolae Mareş cu Radu Şerban, fost ambasador al României în Japonia între 2012 – 2016 (el însuşi cunoscător dar şi autor de lirică de sorginte niponă): *Premierul Shinzo Abe, ucis mişeleşte, în iulie 2022, la Nara*, din care citäm: „Am multe amintiri legate de cel mai longeviv premier din istoria Japoniei, dar cuvintele mi se împotmolesc în indignarea ce mă cuprinde faţă de barbaria acelui act incredibil pentru Japonia, ţara cea mai sigură din lume.". În acest număr este şi un articol al Emiliei Stroe, Lumina şi iubirea în psalmii preotului-poet Dumitru Ichim şi în cei arghezieni în care autoarea aminteşte că Dumitru Ichim a scris şi haiku, tanka.

Vatra veche, „lunar de cultură. Serie veche nouă", anul XIV, nr. 1 (159) martie 2022, suplimentul „Nichita"-al numărului 159, 4 (160), aprilie, nr. 6-7 (162-163) iunie-iulie, 8 (164) august 2022

În nr. 159 Zenovie Cârlugea semnează o amplă recenzie, ci titlul *Cealaltă faţă a poeziei*, la cartea lui Şerban Codrin apărută în prestigioasa colecţie a Editurii Academiei Române „O sută şi una de poezii, în care, de fapt, îl prezintă pe autor şi activitatea sa inclusiv în domeniul liricii de sorginte niponă. Ion Mugurel Sasu publică un grupaj intitulat „Haiku".

În suplimentul „Nichita" al numărului 159 Nicolae Băciuţ semnează un text despre Aurel Rău, un „laudatio" rostit cu prilejul acordării unui premiu.

În nr. 160 citim un text intitulat *Patriarhul haiku-ului românesc, (Laura Văceanu)*, de Mara Paraschiv – în fapt, este vorba despre o carte a Laurei Văceanu, semnalată şi în rubrica noastră, despre Radu Patrichi.

În nr. 162-163 Mara Paraschiv (autoare de lirică de sorginte niponă şi ea) semnează un articol despre revista Albatros.

În nr. 164 Radu Şerban scrie despre Shinzo Abe, într-un articol intitulat *Părintele „Abenomics" un patriot şi un lider mondial, a încetat din viaţă. L-am cunoscut şi eu pe Excelenţa Sa Shinzo Abe*,

Sud, revistă editată de „Asociaţia pentru Cultură şi Tradiţie Istorică Bolintineanu", nr. 5-6 (254-255), anul XXVI, mai-iunie 2022

În acest număr al revistei (care apare din 1996) Şerban Codrin publică a treia parte a unui articol *intitulat Nicolae Silade dinaintea unor mari mirări, treziri, priviri, cântări.*

Actualitatea literară, nr. 118, anul XII mai-iunie 2022

În acest număr al revistei Şerban Codrin, autor remarcabil (şi) de lirică de sorginte niponă, semnează un grupaj amplu de poeme.

*

Încheiem cu un grupaj de poeme preluate din antologia WHA pe acest an, traduse în română:

Stéphane D'Amour (n. 1961; Canada): „spaţiul explodează/ găuri albe cad/ prin tăcerea iernii"; Aleksandar Dabnishki (n. 1944; Bulgaria): „pic de ploaie pe o frunză devin mic/ devin Alice"; Marcel Domonkos (n. 1982; Ungaria): „primăvară cu covid/ femeile poartă mască chirurgicală/ cu umerii goi"; Dinh Nhât Hanh (n. 1928, Vientam): „După Hiroshima/ viaţa s-a reluat/ ceva supravieţuitori după covid?"; Engan (n. 1954, Franţa/ Vietnam): „în aşteptare pe patul de spital/ trecerea infirmierelor la opt treizeci/ pentru a administra medicamentele"; Jorge Alberto Giallorenzi (n. 1947, Argentina): „zi ploioasă/ aproape la orizont/ apusul soarelui"; Jodie Hawthorne (n. 1972, Australia/ Taiwan): „bătrânul soldat/ singurul lui adversar la şah/ e el însuşi"; David He Zhuanglang (n. 1963, China): „ploaie.../ acoperişul nostru picură/ acelaşi cântec", Mark Holmes (n. 1951, SUA): „Vremea inocenţei/ un hit şi maşina tatălui meu/ car al viselor"; Ho Phu'o'ng (1979, Vietnam): „în grădina de meditaţie/ plimbându-mă cu luna/ meditez la Basho"; Vladislav Hristov (n. 1976, Bulgaria): „salt după salt/ o muscă atinge/ templul"; Motoyoshi Imoto (1943, Japonia): „sub un fluture negru în zbor/ o ghilotină în grădina de trandafiri"; Nadia Karim (1960, Kurdistan, Suedia): „an după an/ intrând în profunzimile vieţii. Respiraţia bătrâneţii".

P O E Z I E S T R Ă I N Ă Î N T R A D U C E R E R O M Â N E A S C Ă
POEZIE CHINEZĂ CLASICĂ

POETUL NEMURITOR LI BAI
(III)

Moştenirea poetică a poetului李白Li Bai cuprinde între trei şi cinci mii de poeme, dintre care s-au păstrat aproximativ o mie, iar astăzi un intelectual cunoaşte bine şi chiar poate recita cel puţin o sută. Exegeţii au constatat de-a lungul timpului că acest poet a creat capodopere eterne în toate genurile poetice, triumf neegalat până astăzi.

După legendă, înainte de a rămâne gravidă, mama poetului a visat că Luceafărul nespus de alb a intrat în ea, de aceea i-a dat copilului numele Bai, Alb, şi i s-a spus Tai Bai, Prea Albul (Pornind de aici, Eusebiu Camilar i-a transcris numele: Li Tai-Pe). După altă legendă, şcolar fiind, el a vrut să se lase de carte. La trecerea unui pârâu, a zărit o bătrână care pilea un pistil şi a întrebat-o ce face. Fac din el un ac, a răspuns femeia. Atunci, Li Bai şi-a dat seama că învăţătura trebuie să fie la fel de persistentă precum preschimbarea unei bucăţi de fier într-un ac, aşa că s-a întors la studiu. Mai multe variante ale altei legende se referă la pescuirea lunii din apă, gest care i-a adus moartea poetului. De aceea, el a fost onorat drept Zeitate marină şi Rege al narciselor (fiindcă în limba chineză la narcisă se spune: 水仙 shuixian, zâna apelor) socotind că Li Bai îi ocroteşte din lumea de dincolo pe marinari, pescari, pe călători, precum şi comerţul pe ape.

Adesea, el transcende timpul şi spaţiul, pentru a împleti realitatea cu visele, pentru a împleti natura şi societatea umană şi pentru a reproduce realitatea obiectivă. Nu este vorba de o reflectare directă a realităţii obiective, bineînţeles, ci exteriorizarea lumii sale subiective interioare, realitatea artei.

《把酒问月》Băjiŭ wèn yuè ÎNTREB LUNA

De când veghează luna pe cerul albastru?
Ţin azi pe loc ulcica şi-ntreb înaltul astru.
S-atingă strălucirea-i, omul deloc nu poate,
Dar luna-l urmează pe om în tot şi în toate.

Ca oglinda-n zbor, ea luminează palate de cinabru,
De ceaţa norilor se risipeşte, strălucirea ei se simte-n ansamblu.

Iar noaptea o văd cum răsare din mare,
Dimineața-n spatele norilor dispare.

Zi după zi, iepurele alb, face doctorii pe lună,
Chang E frumoasa cu cine e vecină bună?
Omul de astăzi n-a văzut luna de altădată,
Doar luna, ea a luminat și ce a fost odată.

Anticii și oamenii de azi ca apa curg,
Ei văd aceeași lună în amurg.
Ah, doresc, când cânt la băutură, peste plaur,
Razele lunii să-mi lumineze-ndelung carafa de aur.

Note: Cu un pahar plin în mână, Li Bai se adresează lunii, prietenul său de totdeauna, și o prezintă astfel din unghiuri diferite, pentru ca în final să o invite să bea. Sentimentul timpului, al spațiului, miturile existenței, sunetul, emoția și rațiunea coexistă. El vede originea universului, eternitatea, măreția, înțelege sensul și valoarea vieții scurte a omului. Luna este unică, frumoasă, infinită și afectuoasă, de aceea o și cheamă lângă el.

Distinctă se străvede gândirea liberă, neîngrădită a autorului, deasupra societății sale, de dincolo de timp. Scrisă cel mai probabil în 744, în deplină forță creatoare. El caută originea universului, sensul și valoarea vieții omului. Vede eternitatea, măreția datelor cosmice. Luna este unică, frumoasă, infinită și afectuoasă.

嫦娥Chang E (în românește se pronunță aproximativ Cean Ă) este Zeița Lunii. Ea a furat de la soțul său后羿Hou Yi, un arcaș vestit, drogul nemuririi și a zburat pe lună. Numele ei semnifică femeie tânără, frumoasă. Era smeadă, cu pielea lăptoasă, părul negru ca noaptea și buzele ca florile de cireș. Obișnuia să poarte în brațe un elegant iepure alb, care a însoțit-o pe lună. Se crede că ar fi fost o nemuritoare din preajma Împăratului de Jad, de unde dorința de a se întoarce la Ceruri.

《越中览古》Yuè zhōng lǎn gǔ PRIVIND LA ANTICII DIN YUE

Din bătălie, regele Yue revine-n triumf, principatul Wu și l-a supus,
Bravii săi oșteni se-ntorc acasă în robe de brocart, mândri nespus.
Ca niște flori de mai, femeile de la palat, pe rege-l împresoară,
Azi prin ruinele de altădată doar potârnichile zboară.

Note: O poezie nostalgică, pe ideea trecerii timpului, a gloriei. Poetul alege perioada când China era împărțită în țări mici, care se războiau între ele pentru supremație. Aici, e vorba de două principate vecine din sud, Yue și Wu. Regele Yue iese victorios din înfruntare, iar palatul său va fi împodobit de prezența unor femei frumoase. În trei versuri, poetul anunță victoria, revenirea oastei, petrecerile din palat, pentru ca în ultimul vers să prezinte niște potârnichi drept noile stăpâne peste locul cândva glorios. Chinezii cred că ciripitul acestor păsări ar însemna,

onomatopeic: „Nu se poate, frate mai mare!” Păsările au fost alese cu bună intenţie pentru lecţia morală: victoria, puterea, bogăţia şi gloria de odinioară dispar fără urmă. Impermanenţa prosperităţii. Declinul urmează epocilor înfloritoare, eşecul apare după orice mare împlinire.

《宣城见杜鹃花》Xuān chéng jiàn dùjuān huā AZALEELE DIN ORAŞUL XUAN

Cum ciripeau *zigui* la mine-n ţara Shu,
Aici în Xuan azaleele-nfloare îmi sunt atu.
Un ciripit, un regret şi un sfârşit, cândva!
Trei primăveri şi luna a treia îmi amintesc de cele trei Ba.

Note: Poezia este cumpusă în Xuancheng (azi provincia Anhui), în ultimii ani de viaţă ai poetului. Pasărea Zigui şi azalea sunt simboluri ale dorului de casă. Amintirea anilor tineri. Azalea înfloreşte la sfârşitul anotimpului primăverii, asociată cu pasărea din locurile natale. Pasărea zigui, cu sunete stridente, induce nostalgia, numele ei popular fiind pasărea Maţe Rupte (de tristeţe şi deznădejde)! Poetul evidenţiază cifrele unu şi trei, cumva în opoziţie. Cifra unu e asociată cu pierderea, iar cifra trei cu aducerea aminte care-i încălzeşte inima celui plecat de acasă.

Shu, denumirea veche a actualei provincii Sichuan, locul de origine al poetului Li Bai. Cele trei Ba, sunt trei districte, trei unităţi administrative din vremea copilăriei sale: Bajun, Badong, Baxi.

江上吟Jiāngshàng yín CÂNTEC PE FLUVIU

Pluteşte pe ape, vasul din lemn tare, cu vâsle de preţ,
Muzicanţii cântă din flaut, din *pipa*, în ritm săltăreţ.
Puntea o umplu o mie de butoaie cu vinuri de soi,
Copile dansează întruna, în armonie, vioi.
Nemuritorii-s gata să-ncalece cocorii să zboare în Nirvana,
Oaspeţii mării urmează pescăruşii şi-n silă le e goana.
Poezia lui Qu Yuan stă veşnic agăţată de soare şi de lună,
Colina cu terasa regelui din Chu e astăzi o păşună.
Cânt viguros, cu pana-mi, zguduie munţii din depărtări,
Iar când poemu-i gata, glasul meu răzbate peste mări.
Dacă faima, bogăţia şi onoarea ar fi daruri celeşti,
Râul Han ar curge probabil înapoi spre nord-vest.

Note: Li Bai înşiră în primele versuri cuvinte care semnifică răsfăţul celor avuţi: două specii de lemn preţios pentru corabie, pentru vâsle: shatang, 沙棠, şi mulan, 木兰. Instrumentele muzicale sunt din jad şi din aur. Băutura, numită meijiu, 美酒, alcool suprem, a fost adusă în o mie de butoaie, tinerele cântăreţe şi

dansatoare erau prostituate pline de farmec, ji, 妓. Corabia plutea în voie, înlesnind cheful. În fața Turnului Cocorul Galben, situat pe Muntele cu același nume, la vest de orașul Wuhan, provincia Hubei, orientat spre Fluviul Han, se amintește că, după unele mituri, un nemuritor, Zi An, a trecut pe aici călare pe cocor, de unde numele locului; un altul, Fei Wenyi, în drumul spre înalt, a făcut aici un popas. Cei care practică perfecționarea individuală pentru a atinge nemurirea trebuie să aștepte apariția cocorilor care îi pot duce în zbor printre nemuritori, pe când poetul se însoțește cu pescărușii pe mare, urmează legile naturii, inima sa nu înșeală pe nimeni, este liniștit, fericit, mult mai liber și mai împlinit decât nemuritorii. La atingerea acestui stadiu, faima și bogăția lumii, onoarea ori dizgrația sunt lipsite de sens. Minte deschisă, nereținută, nereținută și emoțională. Poetul Qu Yuan (340 – 27 iunie 278 îHr), renumit pentru patriotismul său și prin creația literară, era membru al familiei regale. principatul Chu. Învinuit pe nedrept, în baza unor intrigi de palat, a fost exilat de regele Huai. Distrus de starea deplorabilă a patriei sale și pentru a-și demonstra nevinovăția și a-și păstra principiile de viață, s-a aruncat în râul Miluo, cu o piatră în brațe, pentru a fi sigur că se va îneca. Omagiat de oamenii simpli, s-a instituit Festivalul bărcilor dragon, când, simbolic, se aruncă în râu găluște din orez pentru a-l hrăni și se duc bărci până în mijlocul apei, pentru a-l salva. Regii și împărații Chinei construiau palate și terase în marmoră, prevăzute cu turnuri și pavilioane, etalându-și puterea, luxul. În Chu, mai erau renumite terasele Capitol Magnific a regelui Ling sau terasa Pescuitului a regelui Zhuang. În text, Cei cinci munți, Muntele Tai în est, Muntele Hua în vest, Muntele Heng în sud, Muntele Heng în nord și Muntele Song semnifică lanțul muntos în general. Rîul Han curge spre sud-est, iar la Hankou se unește cu Fluviul Albastru. Oaspeții mării se referă la o fabulă a filozofului Lie Zi: În vremurile străvechi, un copil care trăia lângă mare iubea foarte mult pescărușii și păsările. În fiecare dimineață, el mergea la malul mării, iar pescărușii albi zburau în jurul lui. Odată, tatăl bărbatului i-a spus să prindă un pescăruș cu care să se joace. De atunci, când se ducea la mare, pescărușii nu mai veneau la el.

Cântec pe fluviu, poezie cu șapte caractere în vers, scrisă în anul 743, în timpul unei călătorii în sudul Chinei, de-a lungul Fluviului Han, exprimă dezinteresul poetului Li Bai pentru realitatea imediată și aspirația spre libertate și o viață bună. Începutul este o descriere frumoasă a unei hoinăreli pe fluviu care atinge transcendența, pentru ca spre final tonul să fie critic și disprețuitor la adresa celor interesați numai de bogăție și faimă. El ia în răspăr bogăția, plăcerile amplificate cu vin, petrecerile cu femei, opulența – flaut placat cu aur etc. Poezia exprimă pe deplin arta și gândirea umanistă proprii poetului, îl reprezintă din punct de vedere ideologic și artistic. El contrapune două modele de viață: poetul patriot Qu Yuan, care avea să sfârșească înecat, dar care este nemuritor prin creația sa și regele principatului Chu, înapoiat, care pleacă urechea la intrigi, în urma căruia nu rămâne nimic. Negarea vieții nedemne este amplificată printro metaforă a imposibilului:

„De faima, bogăția și onoarea ar fi daruri cerești,
Râul Han ar curge probabil înapoi spre nord-vest”.

Cele douăsprezece versuri sunt strălucitoare, vii, emoționante, îndrăznețe și întregesc miracolul, vraja caracteristice lui Li Bai. Lumea-i ridicolă și închistată,

ne transmite poetul peste ere şi spaţii.

《山中与幽人对酌》Shānzhōng yǔ yōu rén duìzhuó BEAU CU TINE PE MUNTE

Printre florile muntelui bem, eu şi-un vecin,
O ulcică, altă ulcică şi încă una.
Sunt beat şi vreau să dorm, tu poţi pleca, de-acuma,
Vino mâine dimineaţă, c-un *qin*.

Note: O poezie a vieţii lipsite de constrângeri. Poetul este pe munte, în mediul drag, înconjurat de flori şi are pe cineva cu care poate să bea. Cel mai probabil un ermit din munţi. Repetarea nenecesară a cuvântului ulcea exprimă nu cantitatea, ci bucuria inocenţei. *Qin,* instrument muzical.

Versiunea română, prezentare şi note: **Constantin LUPEANU**

POEZIE FRANCEZĂ

Yves BONNEFOY

În nada cuvintelor

Și aș putea
Chiar acum, la începutul bruștei treziri,
Să spun ori să încerc a spune tumultul
Ghearelor și al râsetelor ce se ciocnesc
Cu lăcomia fără de bucurie a vieților primare,
La dezagregata margine a cuvântului.
Aș putea striga că oriunde în lume
Injustiția și nenorocirea au distrus înțelesul
Pe care mintea visase să îl dea lumii,
Pe scurt, amintindu-mi de ceea ce este
A fi fost numai luciditate care disperă
Și că deși răsucită
În crengile din grădina Armidei, himera,
Ce-a amăgit rațiunea la fel de mult precum visul,
Renunțând la cuvintele ce-ar trebui tăiate,
Prin evidența materiei - proză,
Ofertă a frumuseții în adevăr,
Îmi pare și ea, de asemeni, reală
Numai în vocea ce speră, chiar dac-ar fi
Inconștientă de legile care o neagă.
Real e numai fiorul mâinii care atinge
Promisiunea alteia, reale sunt numai
Acele bariere împinse seara,
În amurg, pe drumul de la întoarcere.
Știu tot ce trebuie șters din carte,
Totuși, un singur cuvânt rămâne să-mi ardă buzele.
O, poezie,
Nu pot să nu te chem

Pe numele tău ce nu mai place astăzi
Celor rătăcitori prin ruinele limbii.
Eu îndrăznesc chiar ție direct să mă adresez,
Așa după cum în elocvența veacurilor
Se așezau, în ajunul zilelor de sărbătoare,
În partea de sus a coloanelor sălilor,

ghirlande de frunze şi roade.
O fac, încrezător că memoria o să-i înveţe,
Pe cei căutând, cuvintele sale simple,
Dându-le sensul, în pofida enigmei,
Făcându-i să descifreze, în marile sale pagini,
Numele tău, al tău şi al multora, acolo unde
Vor arde în tăcere, într-un foc limpede,
Crengile îndoielilor şi ale spaimelor lor.
„Uite, va spune ea, în singura carte
Scrisă de-a lungul secolelor, vedeţi cum cresc
Semnele în imagini. Şi munţii
În depărtări albăstrindu-se, ca să fii tu un pământ.
Ascultaţi melodia care elucidează
Din învăţatul său flaut până la coama lucrurilor
Sunetul culorii în ceea ce este."
O, poezie,
Ştiu că eşti disprețuită şi renegată.
Că te consideră teatru, chiar o minciună,
Că te încarcă cu toate păcatele limbii,
Că spun celor care totuşi ar vrea să bea
Că apa pe care-o tu le-o aduci este rea
Şi, dezamăgiţi, să se depărteze, spre moarte.
E-adevărat că noaptea umflă cuvintele,
Că vântul le întoarce foile, şi că flăcările
Aduc fiarele lor îngrozite chiar sub ai noştri paşi.
Crezusem noi oare că ne va duce departe
Drumul care se pierde în realitate,
Nu, imaginile se ciocnesc cu apa în creştere,
Sintaxa le este incoerentă, şi e cenuşă,
Şi în curând, chiar n-au să mai fie imagini,
N-au să mai fie nici cărţi, nici trupul mare şi cald al lumii
Să strângă în braţe dorinţa noastră.
Dar ştiu la fel de bine că nu e o altă stea
Care, misterios şi augural, să se mişte,
Pe cerul iluzoriu al stelelor fixe,
Că barca ta totdeauna-i întunecată, dar acolo umbrele
Se adună în arc, şi de asemeni chiar cântă
Ca altădată noii veniţi, pe când crescuse
În faţa lor, la capătul lungii călătorii,
Pământul în spumă, şi strălucise farul.
Iar dac-ar rămâne ceva -
În afară de vânt, de stâncă, de mare - atunci

Știu că tu o să fii, chiar și noaptea,
Ancora aruncată, pașii tremurători pe nisip,
Lemnul pe care l-am strâns, și scânteia
Sub umede ramuri și, în așteptarea
Îngrijorată a flăcării care ezită,
Dintâiul cuvânt după lunga tăcere,
Dintâiul foc aprins la capătul lumii moarte.

Fie ca lumea să dăinuie

I
Îndrept o ramură
Care s-a rupt. Frunzele
Îi sunt grele de apă și umbră
Precum și cerul acesta, de încă
Înainte de ziuă. O, pământule,
Semne dezacordate, împrăștiate drumuri,
Dar frumusețe, frumusețe absolută,
O frumusețe de fluviu,
Fie ca lumea să dăinuie,
În ciuda morții!
Să se strângă de ramură
Măslina verde.

II
Fie ca lumea să dăinuie,
Ca frunza perfectă
Să țină mereu în arbore
Iminența fructului!
Iar pupăza, când cerul
Zorilor se deschide,
Să zboare întruna, de sub ulucile
Hambarului gol,
Apoi aștearnă-se
În legendă,
Nemișcat să rămână totul
Încă o oră.

III
Fie ca lumea să dăinuie!
Absența și cuvântul
Să fie mereu doar unul,
În lucrul simplu.

Să-şi fie unul altuia
Culoarea – umbrei,
Aurul rodului copt în aurul
Uscatei frunze.
Numai în moarte
Să se despartă,
Cum strălucire şi apă cad de pe mână
Când se topeşte neaua.

IV
O, fie ca atâtea dovezi
Să nu se oprească
Precum cerul stingându-se
În balta seacă,
Fie ca lumea să dăinuie
Ca în seara asta,
Să ne culeagă alţii
La nesfârşit, ca roade.
Fie ca lumea să dăinuie,
Să intre, întruna,
Praf din lumina serii de vară
În sala goală,
Să susure întruna
Pe drum
În lumină
Apa din ora de ploaie.

V
Fie ca lumea să dăinuie,
Cuvintele niciodată
Să nu devină oasele
Cenuşii, ciugulite
De păsări, ţipând,
Revendicând,
Şi risipind noaptea noastră
În strălucire.
Fie ca lumea să dăinuie
Cum se opreşte vremea
Când se curăţă rana
Copilului care plânge,
Iar când ne întoarcem
În întunericul camerei

Vedem că doarme în pace,
E noapte, dar e lumină.

VI
Să bei, spusese cea care
Se aplecase,
Când, încrezător, el plângea
După căderea sa.
Să bei, mâna ta să-mi desfacă
Rochia roșie,
Gura ta să primească
Febra sa bună.
Din răul tău, aproape
Nimic să nu te mai ardă,
Să bei din apa ce este
Spiritul care visează.

Din antologia de poezie străină în traducere românească, *Casa splendorii*, în curs de apariție

Traduceri de **Kathy FRÂNCU**

POEZIE DIN INDIA

ABHAY K.
(India)

Poet, traducător, artist, diplomat, editor al revistei „India Perspectives", editată în 17 limbi, Abhay este autorul unui număr considerabil de antologii (*Seducția din Delhi, Domnul cu opt ochi din Kathmandu*, *Profeția din Brasilia, Alfabetele Americii Latine, Magia Madagascarului, Muson, Dragoste enigmatică, Rămășițe, Culorile sufletului, Frunzele căzute ale toamnei* etc.), și editorul unor volume de poezie: *MAJUSCULE, 100 de poeme indiene celebre, Noi poezii braziliene*. Lui i se datorează traducerile din cele două opere ale lui Kalidassa, *Meghaduta* și *Ritusamhara*, pentru care a primit premiul „Cartea de poezie a anului" Kalinga Literary Festival 2020-2021. Poemele lui sunt publicate în reviste din țară și străinătate: *Literary St. Petersburg, Nevsky Almanac, Severnaya Aurora, Sphinx, Okno, Indian Literature, Kritya*, și în cîteva antologii colective din Rusia, Regatul Unit și SUA. *Alfabetele Americii Latine* este un corn al abundenței de încîntări, poetul dedicîndu-și timpul și atenția studierii, înregistrării, și surprinderii experiențelor locului. Cartea este dedicată marilor poeți-diplomați ai trecutului, pe care Abhay îi urmează îndeaproape. (Zoe BRIGLEY THOMPSON, Ohio State University).

Să-nfloreşti precum Ipe Amarelo[1]

I
Să înfloreşti mereu
precum Ipe Amarelo!

Muză, înger, rază de soare,
cum oare ar trebui să îţi spun?

Să iubeşti
este act de credinţă în lipsa luminii.

Ne aparţinem unul altuia dacă petrecem
o oră la o cafea?

Ne aparţinem unul altuia dacă petrecem
împreună o viaţă întreagă?

Poţi să aparţii vreodată cuiva?

II

[1] **ipê amarelo:** *copacul cu floarea în formă de trompetă aurie.*

Să te-ndrăgostești chiar și pentru o clipă
este binecuvîntare

O clipă cu persoana iubită
    înseamnă mai mult decît orice altceva

Să fii îndrăgostit înseamnă să trăiești clipa,
acum, imediat, eternul acum.

Fiecare vrea să-i aparţii
de-a pururi

Să-ndrăznesc să te cer timpului
pentru o seară?

Știind asta,
știi totul.

III

Cît farmec mistic ai,
doar cu prezența ta
luminezi totul

fața îți strălucește
precum în noapte Calea Lactee
pe cerul Atacama

IV
Dacă spun te iubesc
n-ai să mă mai vezi
niciodată

așadar am să te iubesc
scriind poeme
în tăcere

Traduceri: **Olimpia Iacob**

POEZIE JAPONEZĂ CONTEMPORANĂ

Takashi ARIMA

Takashi Arima (1931-2022) s-a născut în Kyoto, Japonia, a absolvit Doshisha University. A fost poet, scriitor, critic. În ultimii ani opera sa poetică complete a apărut în 25 de volume.

Creații ale sale au fost traduse în peste de 30 de limbi. A fost membru în mai multe asociații de profil, între care Asociația Scriitorilor Japonezi, Asociația poeților din Kansai (membru în comitetul director), a fost membru fondator al JUNPA (Japan Universal Poets Association). A participat la diverse festivaluri în diverse țări ale lumii, primind mai multe premii. La începutul lui octombrie a decedat.

L-am întîlnit la Kyoto, într-o sală dintr-o clădire (aflată nu departe de vechiul Palat Imperial din mijlocul unui parc îngrijit așa cum doar japonezii știu să facă) în care a fost o întâlnire JUNPA. Ne-am prezentat, am stat puțin de vorbă... Mi-l amintesc tăcut, elegant dar atent la ce se discuta, iar când avea ceva de spus i se aprindeau ochii. O prezență discretă și agreabilă. Prin amabilitatea doamnei Mariko Sumikura am primit un scurt grupaj de poeme pe care îl oferim cititorilor revistei Poezia, în memoria sa.

Stăpânii tuturor creaturilor

De obicei mergem pe două picioare având un cap mare
Dar nu știm când vom muri
Acesta e un caz de Covid-19
Mergem înapoi și înainte
Mai departe... nu știm când vom cădea

Hey, „poartă o mască" sau evită „apropierea", „aproape"
Experții vorbesc despre asta astfel
Până și politicieni, care trebuie să vorbească despre tot,
Se uită mereu și mereu în jur
Ei se întreabă ce se petrece

Doar tinerii au fost frustrați
Spun „ne întoarcem la viața normală repede"
Sau „Nu, nu va fi așa devreme"
Oricum, de vreme ce purtăm o mască
Situația va trebui cumva să se rezolve

Cât despre vaccinare,
Răspunsurile lor sunt mereu ambigui
Nu e limpede în cât timp își vor atinge scopul

Deci am fost mai bine în situaţia asta
„Mănâncă umeboshi1 acre dimineaţa şi seara
Şi linge o pastilă de gât”
Motivul pentru care noi suntem stăpânii tuturor creaturilor

(din recentul volum *Mai multă lumină*)

Un arbore de camfor în Hiroşima

Sunt un arbore de camfor observat cu greu de tine.
Sunt în colţul Parcului Memorial Hiroşima.
O fată tânără sporovăieşte la celularul pe care-l ţine la urechea ei.
Un tânăr îşi îndreaptă camera digitală spre rămăşiţele istorice.
Un bătrând şi soţia sa pleacă târându-şi bagajele pe toţi.
Şi în spatele diverselor voci ale multor altora
Respir tăcut.

Când am suferit o mizerabilă înfrângere în război,
Întâi am stat pe partea dreaptă
Pe malul estic al râului Motoyasu2.
Nu a permis radioactivitatea vreunui copac sau plantelor să crească?
Privind mareele
Am crescut mirosind în aer algele plutitoare.
După câţiva ani am realizat
Că am fost mutat în locul de lângă epicentru.
Porumbiţele m-au văzut plecând.
Apoi amintirile voastre despre mine au început să se şteargă
Acum nimeni nu-mi mai dă atenţie.

Unde e vagabondul,
Cel scund cu părul vopsit castaniu?
Un timp în urmă nebăgându-mă în seamă
El a aruncat atent un muc de ţigară departe.
Apoi a traversat podul peste râul Motoyasu.
A dispărut lângă centrul de informare turistică
“Koko e hokasicha - iken!”3

---

1 Fructe murate.
2 Râu care curge pe lângă Memorial Păcii de la Hiroşima.
3 “Koko e hokasicha - iken!” – Nu îl arunca aici (în dialectul vorbit în Hiroşima. (despre lucruri).

Frunzele mele verzi aşa de speriate,
Atacate de focul nicotinei sale,
Au eliberat un firav fum de camfor.

Sunt un arbore de camfor observat cu greu de tine acum,
Dar vezi tu
Deşi expus în toate zilele la gazele de eşapament de pe Strada Aioi
Deşi sunt lovit uneori de poli acide,
Fără să mă ofilesc, continui să fiu aici.

Prezentare, versiunea română și note: **Marius Chelaru**

POEZIE AMERICANĂ

Edgar Allan POE

Deşi mai cunoscut datorită povestirilor sale, marele poet şi prozator romantic american Edgar Allan Poe (1809-1849) reuşeşte, în poemele sale, să creeze metafore din a căror forţă imagistică ia naştere un amestec unic de gânduri şi trăiri intensificate de muzicalitatea specială a versurilor. Printre cele mai cunoscute poeme ale sale se numără *The Raven*, *Annabel Lee* şi *Ulalume*. Aceeaşi înzestrare se observă însă şi în poemul *Alone*, pe care Edgar Allan Poe l-a scris la vârsta de numai 21 de ani şi care a fost publicat abia în anul 1875, la mai bine de un sfert de secol de la moartea autorului. Poeziile traduse aici, *The Raven* şi *Alone*, sunt o mărturie a impresionantei sale forţe creatoare.

Corbul

Într-o noapte fără stele, când în gândurile mele
Zăboveau poveşti uitate ce demult s-au plămădit
Şi-aproape furat de vise, o bătaie se-auzise,
Parcă-n dosul uşii-nchise cineva dorea primit.
„E un oaspete", mi-am spus, „ce aşteapt-a fi primit –
Doar atât, mai mult nimic."

Am în gânduri încă viu cel decembrie pustiu,
Iară ochii-mi încă ştiu fiece duh de tăciune –
Doream răsăritul doar, căutasem în zadar
Leac în dorul meu amar către cea ce nu-i în lume,
Leonora pentru îngeri, cea care aici, în lume,
Nu mai are niciun nume.

Şi foşnetul de mătase, de perdele neguroase,
În suflet îmi cuibărise spaime cum n-am mai simţit;
Inimii spre-astâmpărare, spuneam, dar, fără-ncetare:
Negreşit că la intrare-un oaspete vrea găzduit –
Oaspete în noapte-adâncă, ce doreşte găzduit;
Doar atât, mai mult nimic.

Mi-am venit atunci în fire şi fără vreo şovăire,
„Domnule", am spus, „sau doamnă, tocmai ce am aţipit.
Trebuie să-mi cer iertare, dar cum n-aţi bătut prea tare,
Am crezut că doar îmi pare şi, atunci, am şovăit."
Şi m-am îndreptat spre uşă, tot cu gândul şovăit –
Beznă doar, mai mult nimic.

Și într-însa căutând, cu-ntrebări și frici în gând,
Am visat închipuiri cum nimeni n-a îndrăznit;
Dar tăcerea – nicio șoaptă, nemișcarea – nicio faptă,
Doar o vorbă murmurată: „Leonora”-ncet, șoptit,
Iar ecoul repetă numele, încet, șoptit –
Doar atât, mai mult nimic.

Înăuntru-napoiat, cu sufletu-nflăcărat,
Auzit-am înc-o dată ciocănind, mai hotărât.
„Cert”, mi-am spus, „că ce-auzeam e doar o bătaie-n geam,
Și-n zadar mă-nspăimântam, voi afla numaidecât
Inima să-mi tacă numai, și-afla-voi numaidecât -
E doar vântul și atât.”

Și prin geamul larg deschis, venind parcă dintr-un vis,
Păși înăuntru corbul, semeț și nezdruncinat,
Fără să dea ascultare, fără semne de-ncetare,
Ci zburând plin de grandoare chiar pe bustul cel sculptat –
Al mândrei zeițe Pallas, chiar pe bustul ei sculptat,
Atât numai și a stat.

Apoi astă zburătoare, prefăcu amăgitoare,
Cu înfățișarea-i aspră, în zâmbet mâhnirea-mi toată -
„Chiar de-ai creasta tunsă, rasă”, am spus, „nu-mi pari spăimoasă,
Pasăre întunecoasă, de pe coasta-nnegurată,
Cum anume ți se spune-n lumea ta înnegurată?”
Corbul spuse „Niciodată”.
Mult și-adânc m-a uluit graiul lui cel lămurit,
Deși n-avea prea mult sens întâmplarea asta toată;
Întrucât, nedezmințit, niciun om care-a trăit
Niciodată n-a găsit, în odaie cocoțată,
Pasăre sau lighioană, în odaie cocoțată,
Să se cheme „Niciodată”.

Însă corbul, depărtat, stând pe bust netulburat,
Nu mai spuse un cuvânt, nicio pană scuturată,
Parcă-n scurta-i cuvântare-și dădu ultima suflare–
„În zori se va pierde-n zare, ca speranțele de-alt’dată”,
„Chiar din zori”, așa mi-am spus, „ca speranțele de-alt’dată”.
Corbul zise „Niciodată”.

Năucit de calmul frânt de-aşa deslușit cuvânt,
Mi-am spus „trebuie să fie doar o vorbă învăţată
De la omul prea mâhnit lângă care a trăit,
De năpastă urmărit, până cazna-n el purtată,
Până bocetul speranţei, ca pe un necaz purtată,
Fu atâta – niciodată.

Corbul îndulcindu-mi încă întristarea cea adâncă,
Am adus în faţa uşii scaun moale de îndată;
Şi-afundat în el întreg, început-am ca să leg
Gândurile, să-nţeleg ce-a-nsemnat vorba-i ciudată,
Ce-a vrut pasărea sinistră, fioroasă şi ciudată
Să însemne „niciodată".

Şi am stat ca să ghicesc - fără ca să glăsuiesc
Vreun cuvânt de orice fel spre acea înaripată -
Un răspuns la întrebare şi-altor taine dezlegare,
Pe mătasea ceea care în lumini era-mbrăcată,
Unde n-o să-şi mai cufunde, în lumină îmbrăcată,
Dânsa capul niciodată.
Şi-o cădelniţă ţinută într-o mână nevăzută
Parfumă atunci văzduhul, de un heruvim purtată.
Mi-am spus „Ţie, care sângeri, Dumnezeu, prin aceşti îngeri
Ţi-a dat leacuri pentru plângeri către dragostea-ţi plecată,
Soarbe dară leacul ăsta, uită-ţi dragostea plecată"
Corbul zise „Niciodată".

„Proorocule", am spus, „de furtună poate-adus,
Sau trimis de necurat, de eşti drac sau 'naripată,
Corbule rătăcitor, pustiit, netemător,
Profeţeşte, te implor, proroceşte de îndată
Mai există alinare? Spune-mi, dară, de îndată",
Corbul spuse „Niciodată".

„Proorocule", am zis, „vietate din abis,
Spune-mi, dar, profetule, diavol sau înaripată,
Pentru cerul astăzi greu, pentru bunul Dumnezeu,
Spune sufletului meu dacă-n lumea-ndepărtată
Va afla pe Leonora, sus, în lumea-ndepărtată,
Corbul spuse „Niciodată".

„Fie, dar, a ta vorbire un salut de despărţire,"

Ridicându-m-am strigat, „Diavol sau înaripată!”,
„Pleacă-n volbura furtunii, jos, în lumea-ntinăciunii,
Nu lăsa, semn al minciunii, pana ta întunecată,
Scoate-mi ciocul tău din suflet, pleacă-n lumea-ntunecată!”
Corbul spuse „Niciodată”.

Astfel corbul, neclintit, tot pe bustul gălbejit,
Străjuieşte şi veghează, ca o piatră, ca o pată,
Iar acolo, la intrare, ochiul său cărbune pare,
Cuprins de înflăcărare, şi fiinţa-mi dărâmată
Pe podea, în a lui umbră, nu mai poate, dărâmată,
Să se-nalţe niciodată.

Traducere şi prezentare: **Claudiu-Ilie Bujdei**

Bill WOLAK

Lumina leagă fiecare vis
Lumina leagă fiecare vis
cultivînd stimularea ca o salcie pletoasă,
adunînd rîndunelele la amiază.

Deşi trecătoare ca bancul de nisip netezit
sub valurile însufleţite ale fluxului,
lumina leagă, totuşi, fiecare vis.

Doar el, extazul
face ca univerul uimit
să dispară în goliciunea ta.

Numai extazul îţi dăruieşte
strălucirea de neînţeles
a unirii desăvîrşite.

Vise sub criptarea luminii
to Gellu Naum
Doar poezia rezistă
la verva scînteilor.
Aşadar mă slobozesc în ţipăt,
dragii mei,cuvintele sunt joc cu bile de sticlă
explodînd în foc cu toată

grația halucinantă
a unei lebede cînd albul
devine poveste.

Oricare silabă care nu-ți arde
buzele pierdută e
cînd liniștea-i un geamantan
burdușit cu limbi de ceas
chemînd cu parfumul secret
al cutiilor de pălării nedeschise
încă pline
doar cu scrisori de dragoste lăsate fără răspuns.

Doar poezia aruncă ultima privire
în oglinda de spital deja rece
ca un cîrlig de agățat carnea.
și misterioasă ca visele sub criptarea luminii.

Sol către Zalmoxis
Cînd tracii antici
doreau sau aveau nevoie de ceva,
atunci trimiteau un sol
la zeul lor, Zalmoxis.
Solul se alegea
la întîmplare și i se spunea exact
ce doreau oamenii.
Apoi solul
era aruncat în aer,
în sulițele războinicilor care așteptau.
Dacă solul murea,
însemna că Zalmoxis primise
mesajul, urmînd
să îi ajute.
Dar dacă solul nu murea,
atunci acesta cădea în dizgrație
pentru tot restul vieții,
urmînd să se aleagă un alt sol.

Sfatul lui Siduri
Brusc eroul Ghilgameș,
deja devotat unei misiuni imposibile —
revenirea la Uruk cu secretul tinereții veșnice—

auzise ceva cu totul neașteptat,
ceva ce nu putea nici să ignore, nici să accepte.
Pe cînd ea îi servea un vin aromat,
vocea distinctă a lui Siduri l-a îndepărtat
de călătorie cu aceste vorbe înspăimîntătoare:
„N-ai să afli niciodată ce cauți,
zeii ne-au creat doar spre a ne chinui
prin boală, bătrînețe, și moarte hidoasă,
viața veșnică au păstrat-o pentru ei.
Încearcă să fii fericit, bucură-te de masa gustoasă,
păstrează în suflet mîna copilului căutînd-o pe a ta,
Și bucură-te de îmbrățișarea plină de dorință a iubitei.
Iată singurele daruri care ni se oferă cît trăim. ”

Traduceri : **Olimpia IACOB**

POEZIE IRLANDEZĂ CONTEMPORANĂ

Gabriel ROSENSTOCK

HAIKU

oraş cenuşiu
rochie roşie...
singurătate

*

paşi în întuneric...
miros de whiskey
dinspre bodegă

*

nu privi înapoi...
călătoria nu are
sfîrşit

*

semne
vizibile vor fi pe cer...
fără sens

*

nu eşti singur,
cineva urmăreşte...
mereu

*

ochi,
ferestre ale sufletului...
nu se ştie cîte

*

lume antică...
da, da, noaptea însă e
încă tînără

*

Suflet înşelător...
şoaptă neauzită
între trestii

*

lume subterană
cînd înăuntru, cînd afară
... şi iar înăuntru

*

Iarnă...
pescăruș cu picioare negre
rămas fără glas.
*
Leda
nu a scăpat niciodată de el...
parfum de lebădă
*
inimă grea...
clădiri înalte
gata să cadă
*
apus de soare...
măcănit de rață
în trestii
*
trezindu-se
sunt tot acolo...
gîștele din vis
*
aduși de gîște
apoi revărsați...
zorii zilei !
*
oraș mereu treaz...
stelele se-neacă
în rigolă
*
rendez-vous
cu o umbră...
cafea dulce-amară.

(Gabriel Rosenstock, *A Scent Of Loneliness*. Published by Cross-Cultural Communications, USA, 2022)

Traduceri: **Olimpia Iacob**

POEZIE DIN ȚARA GALILOR

Peter THABIT JONES

VIS

verișoarei mele, Denise Inger

În ziua cînd am auzit că ea plecase dintre noi,
Noaptea am visat o pasăre neagră și uriașă,
Oprindu-se din zbor pe pajiștea mea.
Aripile-i lungi cît ale avionului
Erau întinse peste verdele nestingherit.
M-am întors și am strigat:
Vino să vezi ! Iute ! Iute!
Dar nimeni nu a venit, eram singur cuc.
Și cînd m-am întors spre fereastră,
Pasărea dispăruse, și iarba toată
Era arsă, arsă și neagră,
Neagră cum sunt hainele
cernite la înmormîntare;
Și omul care semăna cu mine
S-a așezat pe pămînt și a început să plîngă.

VÎRSTNICELE, CARDIFF, ȚARA GALILOR

Un grup de vîrstnice
Din Marks și Spencer, Cardiff,
Se bucură de ceaiurile și cafelele lor,
Ciugulind prăjiturele gustoase.

Rîd în timp ce își împart fotografii.
Una vorbește despre un fiu, locuind în Londra,
În timp ce alta spune că noii vecini sunt gălăgioși
și grădina lor e năpădită de buruieni.

Una admiră ondulațiile permanente ale alteia
Și îi spune că nu arată de optzeci de ani.
Două se confesează că s-au îngrășat.
O doamnă slabă recunoaște că într-o noapte și-a făcut plinul de coniac,

O mască cu make-up îi ascunde ridurile.
Amintirile ies la suprafață ca peștii zglobii din baltă.

Sporovăind ele trece de la una la alta,
Folosind cînd un limbaj cenuşiu, cînd însorit.

Zece femei galeze în oraş dimineaţa.
Niciuna nu aduce vorba despre soţ:să fie văduve ?
Mi le închipui plecînd de acasă devreme,
Închizînd uşile, răsucind cheile,

Închizîndu-se în singurătate pînă se întorc.

FOC, BIG SUR, CALIFORNIA
Elicopterele au huruit tot weekendul,
Cabina trepidînd la apropierea lor,

Focul din Big Sur înaintează iute, ameninţător
Undeva, dincolo de lanţul muntos ,

Un paradis izolat ispitit de Pacific.
Zgomotul se roteşte şi el milităreşte.

Cuvîntul evacuare deja a fost rostit,
Prăpădul se simte pretutindeni,

Acolo unde tancuri zburătoare îşi lasă ignifurul,
Explozia rozalie devine o dîră.

Încerc, totuşi, să scriu la noul roman,
Aburii ceaiul se ridică din ceaşcă

Şi de la fereastră urmăresc elicopterul plutind
Ca o imensă albină metalică

Deasupra meditaţiei cenuşii a apei.

Plimbările mele : BIG SUR, CALIFORNIA
În plimbările mele,
Caut poeme.
Ele se ascund în tufişuri,
Iau forma păsărilor
Din copaci,
Se întrec în ceremonialul
Durerilor

Peste murmurul nisipului.
În plimbările mele
Caut poeme.
Ele sunt grele ca stîncile
Împodobind litoralul meditînd,
Și ușoare precum fragila cochilie
În somn.
Ele zboară iute din floare
În floare,
Împrumutîndu-le energia.
Sunt însetate
Ca praful potecilor aspre din stînci
Și ude ca hainele spălate
atîrnînd în ceață.
Sunt hotărîte
Ca vulturii
Scrutînd muntele,
Și timide ca șopîrlele
Căutînd iute să se ascundă.
În plimbările mele,
Caut poeme,
Cu gînduri aprinse
Ca valurile și vîntul.

Traduceri: **Olimpia Iacob**

POEZIE GERMANĂ

Friedrich NIETZSCHE
(1844-1900)

14 . Cumintele
Mai bine din tot lemnul o duşmănie
Decât lipită cu clei o prietenie,

16. În sus
„Cum ajung cel mai bine pe munte, sus?“
Nu te gândi la asta ci urcă în sus!

Prieteniei
Slavă ţie, prietenie!
Cea mai înaltă speranţă a mea
Prima auroră
O, fără afârşit
Îmi par adesea drumul şi noaptea,
Toată viaţa
Fără scop şi nesuferită!
De două ori vreau să trăiesc,
Deci privesc în ochii tăi
Strălucire şi victorie,
Tu, cea mai iubită zeiţă!

104
Vânătoarea noastră după adevăr-
este ea o vânătoare după fericire?

107
“Iubeşte-ţi duşmanul,
lasă-te furat de hoţi“:
femeia aude şi – o face.

Traducere din limba germană: **Mircea M. POP**

POEZIE ITALIANĂ CONTEMPORANĂ

Serena ROSSI

Serena Rossi s-a născut la Milano în 1972, este licențiată în Farmacie și este artist vizual și poet. Lucrările ei de artă au fost prezente în expoziții italiene și internaționale iar unele fac parte din colecții private și publice. Primul volum de poezie, intitulat *Nel divenire calmo dell'infinito*, a fost publicat în 2012 iar cel mai recent este din 2020. Poezia ei este prezentă în numeroase antologii și a primit premii și recunoaștere.

Aşezaţi
mângâiem idila
unei alte după-amiezi
întinse la soare
suspendată aproape
păsări flămânde
în căutarea lui Dumnezeu

*

Albastru moale
şi briza
briză uşoară
calmează vara
dinspre mare
livid
un strigăt

*

Uşoară agitaţie
geme plăcerea
are chef
se aşază la soare
am dispărut ca valurile
dar singuri
fără nici un alt cuvânt
care să ne înveseleacă seara
suflete de pământ

*

Desfac mandarina
îi înlătur coaja acră

seara s-a impregnat
cu melancolia mea
sunt umbră și prag

*

Încolăcește-ți temerile
acoperă-te cu cenușă
fie-ți milă de ironia mea
nu cer decât o trecere
un țipăt se răsucește în mine
imaginea ta
sunt bătrână
și fragilă.

*

Măștile umblă
prin oraș
lumi oculte în talk-show-uri
amare ca soarta

măști care nu sunt ale mele
măști pentru poftă
pentru spaime
măști de unică folosință

*

Suntem înalți
ca niște butoaie de stele
și lenți ca pietrele de la frontiere
nu avem alibiuri
avem certitudini și singurătăți

Traducere și prezentare de **Alexandru Macadan**

POEZIE CONTEMPORANĂ TURCĂ

Metin TURAN

Metin TURAN s-a născut la 10 ianuarie 1966, în districtul Kağîzman, provincia Kars, Turcia. În 1988 a absolvit Facultatea de Inginerie din cadrul Universităţii Trakya (Edirne). În 1995 a absolvit Facultatea de Ştiinţe Economice (Universitatea din Ankara). A debutat literar în 1981. Poetul şi-a concentrat activitatea pe domeniul literaturii populare, cu predilecţie pe folclorul turc. Concomitent cu activitatea literară şi artistică, Metin Turan îşi desfăşoară o intensă activitate ştiinţifică atât pe plan naţional cât şi pe cel internaţional. Poemele lui au fost traduse şi publicate în treisprezece limbi. Autorul a publicat douăsprezece volume de studii şi eseuri, volume la care se adaugă cele de poezie. Din volumele de poezie publicate: *Mecnun, cel ce mută apele din loc* (2003); *Ţări, Oraşe, Străzi* (2007), *August mi-a aflat secretele* (2013); *Călătorie şi circumstanţă* (2015, antologie).

SINGURĂTATEA DIN INIMA MEA

femeie, ţi-ai rotit privirea şi ai fluierat în faţa mea
prinzându-ţi părul cu agrafa
ţi-ai ridicat mâinile spre soare
odată cu bătaia din uşă
ai pus capăt singurătăţii mele

mi-a plăcut aroma ceaiului
o plăcere asemenea rezolvării unei ecuaţii –
sunt un pescar amator ce se agită
privindu-ţi liniile din palmă
inima mea tremură înainte de sfârşitul cuvintelor
sper ca ziua să nu se termine
nici soarele să nu se îndepărteze de fereastra mea
altfel, în Ankara ar fi o noapte mută

când aud paşii tăi
pământul meu îmbrăţişează ploaia
sub întunericul ce poartă conversaţii cu lumina
într-o astfel de alcătuire
cuvântul meu îşi pierde puterea

dacă numai aşa aş putea să-ţi spun: nu pleca!
rămânând lângă mine înconjurându-mă cu braţele
trebuie să ştii că dragostea este o singurătate pustiitoare
pe care doar ochii tăi o pot alunga

DEPARTE

în viaţa mea
noiembrie este o după-amiază prematură
o după-amiază pe care o duc pe străzi

singurătatea îmi înmulţeşte rănile
durerea îşi lasă urmele pe adresă
toate rămăşiţele copilăriei
se năruiesc într-un spaţiu zgomotos
aşa cum cineva ar arunca cu pietre în răni
Istanbulul este copleşit de viclenie –
frica mea vine de undeva de sus
de acolo unde cresc zgârie-norii

asta nu este viaţă
odată cu sunetele ambulanţelor
odată cu noi reţele de bancomate am uitat
de vânzătoarele de flori
de mirosul castanelor coapte –
ştiu că nu există un motiv de îndepărtare a durerii
nu am de gând să-mi ascund adresa
nici pentru sosiri nici pentru plecări

nu spun că nu ar trebui să existe despărţiri
dar ca viaţa nimic altceva nu este mai bun

respiraţia caldă şi mireasma feţei tale asiatice
le-ai lăsat în urmă şi ai plecat
nu ai ajuns prea departe uitând
de schimbarea orelor de zbor şi a terminalelor
uitând de traseul antiaerienelor
nu ştiu dacă ajută pe cineva cuvintele
cuvintele se pot citi în ochii copiilor sirieni

chiar dacă ţărâna poartă urme de pumnal
pe acest pământ rudele lui Dumnezeu
din naştere sunt amicii gazalieni
şi turcul rănit în munţii Tunceli

odată cu divizarea ţării natale

pe lume nu este tihnă: alergi între nord şi sud
între est şi vest

mă apropii de cincizeci de ani
în cele din urmă aflu că mintea
nu este mai fragilă decât sufletul
omenirea se afundă într-un iad cu trandafiri

moştenirea ta pentru mine este Istanbulul-
narcisiştii şi-au amânat sinuciderile
sirenele ambulanţelor au tăcut
sub stropii ploii păcătoşii din Istanbul
aglomerează băncile

lumea se simte atât de mică:
pe terasa casei noastre niciodată
nu am băut ceai
casa noastră devenită hotel
este mai departe şi mai la est –
în pasajul Cicek un violonist cântă
“ochi măslinii, de ce nu mă cuceriţi ?” -
pribegia nu cunoaşte miresmele părului tău
fumul ţigării se destramă
în pieptul îndoliat se rostogoleşte
un abis

micuţelor năsucuri
le place pervazul ferestrei mele
uneori privim la aceeaşi fereastră –
tu, din depărtarea estului
eu, trăgând uşa după mine
somnul nu va acoperi privirile
când bulevardul în ruine
va fi mângâiat de maree

dragostea este doar ceea ce este posibil
iar copilăria de care mi-e dor
este moartea mea

W.B. Bayrîl

W.B. Bayrîl, poet și eseist, s-a născut într-o familie de origine albaneză la 14 aprilie 1962 în Manisa. A absolvit Facultatea de Istorie a Artei din cadrul Universității Mimar Sinan (1986). În perioada 1985-2010 a coordonat revista literară *ŞiirAtı* (Pegasus). Autorul este un poet reprezentativ al generației 1980, volumele sale fiind răsplătite cu importante premii literare precum „Behçet Necatigil" (1992) și premiul Sindicatului Scriitorilor din Turcia (2000). Din opera poetică: *A trecut un înger*, 1992; *Obiecte nefaste*, 2000; *Dorințe neîmplinite*, 2009; *Diamantul îndurării*, 2016; *Rosa Das Rosas*, 2017; *Iubita prietenului*, 2017. Eseistică: *Totdeauna Poet*, 2017.

Babilon

Gata, deasupra inimii mele
a coborât cerul!

Dragostea vine ca focul. Vino și tu!
Lasă-ți fusta să fluture spre celălalt,
cu hainele tale îmbracă-mă!

Timpul, timpul,
lasă-mă singur, timpule!

Un aer greu de respirat acoperă grădina,
trandafirii se văd ca prin ceață.

Ah, suferință!
Ah, suferință!

Calul meu s-a trezit cu pene de aur în jurul lui.
Ridică perdeaua,
rupe sigiliul!

Deasupra Babilonului, noaptea trecută
au coborât doi îngeri luminoși.
Taci și privește, Suflete!
Totul se ia de la capăt!

Ah, suferință!
Ah, suferință!

Prezentări și versiunea română de **Niculina Oprea**

POEZIE CONTEMPORANĂ BRAZILIANĂ

Narlan MATOS

Narlan Matos – Itaquara, Brazilia, 1975. Autor a 7 cărți de poezie în portugheză și unul dintre poeții latino-americani cei mai traduși în lume, poemele sale fiind publicate în 14 limbi, în volume sau în reviste literare. Actualmente, este profesor de literatură braziliană la "Universitatea George Washington". A debutat la 21 de ani cu volumul *Senhores e senhoras*: *o amanhecer,* publicat de Fundația Casa de Jorge Amado și a câștigat Premiul Copene al Literaturii (actualmente Braskem) în 1997. A doua carte a sa, *No acampamento das sombras*, i-a adus primul său premiu național, în anul 2000. Din acest moment începe evoluția sa internațională, fiind invitat pentru a reprezenta Brazilia la diferite festivaluri internationale, în SUA și în Europa. Recent, la 20 de ani de literatură, i-au fost publicate patru antologii poetice cu opera sa completă în Slovenia, Japonia, Italia și Spania, urmate de ample comentarii critice. În 2021 a devenit primul poet brazilian omagiat de Biblioteca Națională din Moscova de către importanți critici literari iar o pictoriță apreciată a realizat o expoziție cu picturi inspirate din versurile acestui poet. În 2022, Narlan Matos celebrează 25 de ani de prezență în poezia braziliană și în literatura universală, "vigoarea, generozitatea și înțelepciunea poeziei sale conferindu-i categoria de poet universal." (JUNPA books, Kyoto, Japonia).

odă prietenilor mei morți

grupuri din cei mai buni prieteni ai mei
au plecat deja din această lume
dragi camarazi cu care
am traversat perioade din existența mea pe Tera
cu care am împărțit harfa și soarele
lacrima și rondurile cu camelii
oamenii sunt păsări fragile cu scurte momente
morții rămân ín obiecte, în tava de argint
unde fructele putrezesc în tăcere
dintr-o dată mă asaltează amintiri și doruri
și mi se pare ciudat când îmi dau seama că niciodată
nu vom mai sta de vorbă. Îmi dau seama
că totul are timpul și durata exactă:
sărut, iubite, stele, cântecul vieții
într-o zi tace în lucruri...
mi se spusese că moartea există
dar acum i-am strâns mâna rece...
conversând cu memoria: căutam ploaia
în timpul verii, sărutam soarele
dar ce să mă fac cu această imensă masă pustie
și plină de absențe?

cu aceste scaune goale unde muștele
așează și înalță un zbor inutil?
existența e un insuportabil nimic dacă
nu avem camarazi pentru drum lung
încet, încet, apare un nor de martori
în jurul nostru precum că moartea există și vin
cu craniile lor ascuțite în drumul nostru…
înconjurat de camarazii mei morți
umblu solitar prin străzi și grădini
prin zilele de ieri, fără zile de mâine
bând singur vinul vieții ce înveninează și pedepsește
oamenii solitari sunt cimitire care
umblă, dar nu știu încotro merg
o grădină de melancolii abundând în alte
zile invadează cu noaptea trează
și simt atâta totul epuizându-se în atâta nimic
excavez poezia fiecărei zile cu unghiile
mele și cu carnea mea rece și cu dinții mei putrezi
ar trebui să fiu un gaz ușor ca să continui drumul
e imensă toată această moarte din mine
trăiesc dar ca și cum totul s-a pierdut
niciodată din nou, pentru eternitate, adio!
evoé[1], prieteni morți, adio pentru totdeauna!
Inimile voastre moarte bat acum în inima mea!

Din volumul *Eu e tu, caminheiros dessa vida.* Guaratingueta. 2019.

civilizații agrafe
eu scriu
pentru că în 476 d.C.
otomanii au cucerit Constantinopolul
terminând cu Imperiul Roman
și pentru că Ciuma Neagră aproape i-a exterminat pe europeni
și pentru că râul Misisipi e același râu care curge pe unde m-am născut
și pentru că Egiptul e un dar al Nilului.

eu scriu
pentru că Abraham Lincoln și Tupac Amaru au existat
și am dovezi clare pentru acest lucru
și pentru că Bartolomeu Dias a ajuns la Capul Bunei Speranțe

[1] Strigăt festiv cu care se evoca Bachus în timpul orgiilor

pentru ca Portugalia să fie fericită
şi pentru că Vasco de Gama i-a dat o scrisoare de la D. Manuel I de Portugalia
lui Samorim de Calcuta explicând totul
şi pentru că în 1492 a fost descoperită America
şi, înainte de toate, pentru că omul a inventat scrierea şi alfabetul latin

eu scriu
pentru că Dylan Thomas cânta psalmii săi pentru om
la fel cum Marele Rege Solomon
îi cânta pe-ai săi lui Dumnezeu
pentru că atunci când m-am născut
nu exista ceva de sărbătorit
cu excepția zilei precedente când a căzut Bastilia
şi pentru că Ciad este inima moartă a Africii
şi pentru că Dumnezeu l-a inventat pe Einstein
pentru ca Einstein să-l inventeze pe Dumnezeu

eu scriu pentru că arabii au colonizat
o Europă arogantă şi mizerabilă
păgână ca flăcările Sfintei Inchiziții
şi pentru că Sfântul Augustin era virtuos
şi pentru că Mauricio de Nassau l-a adus pe Frans Post pentru Noua Olandă
iar Nicolas Poussin a pictat un tablou numit
Ciuma din Ashdod în anul 1630
şi pentru că au fost aduşi mii de sclavi
din Africa în lanțuri pe navele comerciale
şi pentru că Alves Castro a scris Voci ale Africii în limba portugheză

eu scriu
pentru că azi e luni
iar mâine o voi întâlni din nou
şi-i voi vedea surâsul mai frumos decât chipul primăverii prin lunci
şi de aceea, ea va sta mereu cu mine cu cerul verde din ochii ei
şi pentru că am descoperit că o parte din ea e adevărată
iar pe alta am scris-o eu însumi
şi pentru că vreau să vizitez Bolivia şi Venezuela
şi pentru că indienii pe continental american sunt în pericol de extincție

eu scriu
ca să mă răzbun pentru Tratatul de la Tordesillas şi de la Malta

al celor patru sute de surghiuniți
și pentru a răspunde Cartei Descoperirilor
și jurnalelor lui Hernan Cortéz, Francisco Pizarro e Cabeza de Vaca
și pentru că Cristofor Columb a ajuns până aici
și pentru că Adam și Eva au fost expulzați din Eden - ca mine
eu scriu
pentru că sfârșitul cuvântului este sfârșitul lumii

din vol. *Elegia ao Novo Mundo e outros poemas,* 2012, Rio de Janeiro

Traduceri și prezentare de **Ana Vrăjitoru**

POEZIE ŞI INFINIT

Diana Dobrița BÎLEA

„Ierihonul" infinitului personal

Termenul „infinit" vine din limba latină, *infinitus*, şi înseamnă nemărginit, fără sfîrşit. Acest concept apare în filosofie, în matematică, în teologie, dar şi în literatură ori în limbajul cotidian.

Setea de infinit a omului se manifestă prin nenumăratele sale încercări de a atinge şi altceva, de a ajunge şi altundeva, de a trăi şi altcum, de a descifra tainele nepătrunsului şi de a le putea utiliza în lumea reală, de a afla sensurile mai adînci ale existenţei etc., fără ca aceste deziderate, odată îndeplinite, să-i întrerupă vreodată şirul năzuinţelor. Este caracteristic fiinţei umane să nu-şi găsească liniştea/satisfacţia/fericirea deplină oricît de mult i-ar fi dat să obţină de-a lungul vieţii, pentru că există şi un infinit personal, alimentat nu atît cu nevoi, cît mai ales cu patimi. Infinitul personal situează centrul lumii în sinele omului. Despătimirea pentru care pledează diversele religii presupune repunerea, de către fiecare om, a centrului lumii la locul său, adică în infinitul reprezentat de Creatorul tuturor văzutelor şi nevăzutelor. Cînd din infinitul personal face parte şi dragostea pentru instanţa divină, omul are credinţa că este un element consubstanţial infinitului, că participă la fiinţarea acestuia. Omul religios asociază infinitul cu divinitatea – crezînd că sensul existenţei poate fi căutat doar în infinitatea divină şi exprimînd ideea că scopul vieţii trebuie să fie acela de a ajunge infinit şi veşnic. Părintele Stăniloae observa caracterul „nedefinit" al subiectului creat ca o reflectare a caracterului nemărginit al Creatorului, în virtutea căreia omul are capacitatea de a experimenta infinitul, dar şi faptul că fiinţa umană nu poate fi infinită prin ea însăşi: „Omul, fără să fie el însuşi infinit, nu numai că este capabil, dar este şi însetat de infinit şi tocmai de aceea este capabil şi însetat de Dumnezeu, adevăratul şi singurul infinit (homo capax divini). Este capabil şi însetat de infinit nu în sensul că ar fi în stare să-l dobîndească, să-l absoarbă în fiinţa lui – căci atunci însăşi fiinţa umană ar deveni infinită, sau ar fi virtual infinită –, ci în sensul că poate şi trebuie să se alimenteze spiritual din infinit şi la infinit"[1]. Este ceea ce scria Nichita Stănescu: „repet întruna infinitul/ neinfinitului ce mi s-a dat". În gîndirea părintelui Stăniloae, infinitatea dumnezeirii consistă în caracterul întreit al Creatorului lumii: „Supraesenţa divină este izvorul infinităţii. Iar esenţa divină este ipostaziată în mod treimic. Astfel, infinitatea ei ţine de acest caracter întreit personal al esenţei divine. Comuniunea treimică nu s-ar

putea împlini printr-un caracter limitat al conținutului ei". Teologii Augustin, Origene, Toma d'Aquino susțin ideea că doar Dumnezeu poate fi infinit. După Origene, Tatăl reprezintă principiul (arche), originea sau cauza (aitios) și sursa Trinității. Creația este *ex nihilo*, adică ar rezulta „din nimic". În concepția lui, Dumnezeu era absolut singur înainte să creeze lumea și nu exista o materie primă din care s-o iște. Spre deosebire de Origene, Platon credea că a existat materie (și forme) din care Dumnezeu a putut să-și realizeze creația. Părintele Iustinian Chira impresionează, printre altele, cu pledoaria sa privind întîlnirea cu infinitul înțeles ca viață veșnică după moartea fizică: „Nefericită ar fi viața noastră de ființă cugetătoare, care aspiră, care gîndește, care iubește, dacă viața s-ar reduce doar la atît cît ne dă pămîntul, dacă nu ne-ar aștepta cerul, infinitul, nesfîrșitul, strălucitul locaș plin de lumină, de slavă și de frumusețe negrăită. Privesc uimit în adîncul eternității, în adîncul vieții veșnice care-mi stă în față. Acest adînc m-ar înfiora, m-ar înspăimînta, dacă nu aș cunoaște că Dumnezeu este Stăpînul, că Iisus Hristos este Domn peste Cer și pămînt, peste timp și eternitate"[2].

Unii gînditori au analizat infinitul doar ca pe un concept filosofic, fără valoare practică în lumea concretă. Aristotel, care identifica patru categorii de infinit (intensiv, extensiv, potențial și actual) și admitea infinitatea timpului, numărul infinit, diviziunea fără limite a mărimilor, continua generare și distrugere, imposibilitatea reprezentării infinitului spațial și cantitativ ș.a., nu credea în posibilitatea măsurării fizice a infinitului pe motiv că acesta este mai mare decît tot ceea ce îl înconjoară. Pentru Heraclit, totul are loc prin conflict și necesitate, iar focul, care este principiul universului, ar fi inepuizabil tocmai datorită acestor tensiuni dinamice. Universul, neavînd nici început, nici sfîrșit, este infinit și etern. Democrit credea că natura este formată din substanțe mici prezente într-un gol etern și infinit, care, prin mișcarea lor, devin corpuri vizibile. În timp ce Giordano Bruno susținea ideea infinității universului și a unui număr infinit de sisteme solare într-un spațiu infinit, Johannes Kepler este în dezacord cu acesta. Leibniz, Kant, Hegel, Spinoza, John Locke, Blaise Pascal, Descartes, Nicolas Oresme, Thomas Bradwardine, Newton, Einstein și alții au avut, de asemenea, opinii dintre cele mai interesante pe tema infinitului.

Cunoscutele paradoxuri ale lui Zenon vin în sprijinul doctrinei lui Parmenide, în care se susține că „toate sunt una", că mișcarea este doar o iluzie, că simțurile omului sunt înșelătoare, că nu trebuie să credem nici în pluralitate, nici în schimbare. Aceste paradoxuri au servit metodei de demonstrație prin reducere la absurd. Este cunoscut, în acest sens, exemplul cursei dintre Ahile și broasca țestoasă, cîștigată de reptila foarte lentă. Creatorul teoriei mulțimilor, matematicianul Georg Cantor, a stabilit

importanţa corespondenţelor unu-la-unu între elementele a două mulţimi, a definit mulţimile infinite şi pe cele bine ordonate şi a demonstrat că numerele reale sunt mai multe decît numerele naturale. Metoda de demonstraţie pe care se bazează această teoremă presupune existenţa unui „infinit de infinituri".

Poetul William Blake spunea că dacă uşile percepţiei ar fi curăţate, omul ar vedea totul aşa cum este, adică infinit. Primele versuri ale poeziei sale *Augurii inocenţei* vin în întîmpinarea acestei idei: „Ca să vezi o lume într-un grăunte de nisip/ Şi un rai într-o floare sălbatică/ Ia infinitul în palmă/ Şi eternitatea în curgerea unei ore"[3].

Pentru scriitoarea italiană Alda Merini, dimensiuni nemăsurabile, infinite, pot avea doar dragostea, poezia şi infernul din spitalul de psihiatrie. Alda Merini nu a avut deloc o viaţă simplă sau uşoară. S-a născut la 21 martie 1931, în Milano, şi s-a stins la 1 noiembrie 2009. În notele autobiografice prilejuite de cea de-a doua ediţie a *Antologiei* lui Spagnoletti, se autoportretiza astfel: „o fată sensibilă, cu un caracter melancolic, destul de izolată şi puţin înţeleasă de părinţi, dar foarte bună la cursurile elementare". Cu un tată afectuos şi iubitor de cultură şi cu o mamă pragmatică, severă, care i-a interzis să citească din multele cărţi aflate în casă pe considerentul că nu trebuie să ajungă altceva decît soţie şi mamă, Alda debutează totuşi la 15 ani, apoi, în 1953, scoate întîiul volum de versuri, *Prezenţa lui Orfeu*. Semnele de boală apar în 1947, cînd s-a întîlnit cu „primele umbre ale minţii"[4] sale, ceea ce a dus la internarea ei, timp de o lună, în clinica Villa Turro din Milano, unde a fost diagnosticată cu tulburare bipolară. Între reacutizările bolii, care necesită de fiecare dată internarea în ospiciu, Alda continuă să scrie şi să publice aproape constant, ajungînd una dintre cele mai apreciate şi iubite scriitoare din Italia. Se căsătoreşte de două ori, iar în cea de a doua căsnicie aduce pe lume patru fiice, pe care le adoră, dar de care trebuie să se despartă mereu din cauza tulburărilor sale psihice. Ceea ce se petrece în Spitalul de psihiatrie Paolo Pini din Milano este atît de traumatizant, încît poeta ne mărturiseşte: „Pentru mine a fost un miracol să ies vie de acolo. Am văzut murind mulţi tineri. M-a salvat soţul meu, care venea să mă vadă, pentru că aceia care nu aveau pe nimeni dispăreau pe neaşteptate în neant"[5]. Iată cum descrie în versuri acea cumplită experienţă: „Am cunoscut Ierihonul,/ am avut şi eu Palestina mea,/ zidurile ospiciului/ erau zidurile Ierihonului/ şi o mlaştină cu apă spurcată/ ne-a botezat pe toţi./ Acolo înăuntru eram evrei/ iar Fariseii stăteau sus,/ era acolo şi Mesia/ amestecat în mulţime:/ un nebun care-şi urla către Cer/ toată iubirea pentru Dumnezeu.// Eram un stol de asceţi/ eram ca nişte păsări/ şi cîteodată o plasă/ întunecată ne înhăţa/ dar noi mergeam spre recoltă,/ recolta Domnului nostru/ Hristos, Mîntuitorul.// Am fost spălaţi şi îngropaţi,/ miroseam a tămîie./ Pe urmă,

cînd iubeam,/ ne făceau electroşocuri/ căci un nebun, spuneau,/ nu poate să iubească pe nimeni.//Dar într-o zi din mormînt/ şi eu m-am deşteptat/ şi eu precum Iisus/ am avut învierea mea,/ dar nu m-am ridicat la cer/ ci am coborît în infern,/ de unde privesc iară cu uimire/ zidurile Ierihonului antic"; „Vine dimineaţa albastră/ în pavilionul nostru:/ pe băncile de lemn aspru/ scăldate în soare/ stau înşiraţi bolnavii,/ nu au nimic de spus,/ au căpătat şi ei miros de lemn,/ nu au nici oase, nici viaţă,/ doar zac acolo, cu mîinile/ înţepenite în poală/ şi ochii pironiţi în pămînt" (din *Ţara Sfîntă*)[6]. Iată o altă mărturisire extrem de dureroasă privind trauma dintre zidurile ospiciului: „Eram nebună în mijlocul nebunilor. Nebunii erau profund nebuni, alţii foarte inteligenţi. Acolo s-au născut cele mai frumoase prietenii ale mele. Nebunii sunt simpatici, nu ca demenţii, care sunt, cu toţii, afară, în lume. Am întîlnit demenţii după, cînd am ieşit"[7].

Poezia a fost infinitul în care Alda Merini şi-a găsit alinarea, trăirea paralelă specială, ce i-a dat putere să meargă mai departe prin viaţă. Portretul poetului este zugrăvit în tuşe precise, din perspectiva trăirilor personale, dar şi cu linii dulci, fine, pentru a evidenţia forţa lui mentală, spirituală şi emoţională. Sensibilitatea şi luciditatea sunt duse la extrem, tocmai pentru a accentua caracterul singular al poetului, care, deşi cu aptitudini asemănătoare Creatorului, îşi face treaba cu discreţie şi chiar cu modestie, la adăpostul întunericului, respectînd inclusiv o imaginară linie roşie dincolo de care nu poate fiinţa/acţiona decît Dumnezeu: „Poeţii lucrează noaptea/ cînd timpul nu-i apasă,/ cînd amuţeşte zgomotul mulţimii/ şi ia sfîrşit linşajul orelor./ Poeţii lucrează pe-ntuneric/ ca şoimii nocturni sau ca privighetorile/ în cînt duios/ cu teama de a nu-l jigni pe Dumnezeu./ Dar în tăcerea lor, poeţii/ fac mai mult zgomot/ decît o cupolă aurie de stele" (din *Ţara Sfîntă*)[8]. Crede că poezia este purificatoare şi mîntuitoare. Autoportretul din cunoscuta sa poezie *Am nevoie de sentimente* surprinde mai ales acele trăsături ce ţin de fiinţa şi de frămîntările sale poetice: „Am nevoie de poezie,/ această magie care arde greutatea cuvintelor/ şi trezeşte emoţiile, dîndu-le culori noi.// Poezia mea pîrjoleşte ca focul/ o trec printre degete ca pe o mătanie/ Nu mă rog, pentru că sunt o poetă a nenorocirii/ care, uneori, tace ore în şir, în chinurile facerii,/ sunt poeta care strigă şi care se joacă cu strigătele ei/ sunt poeta care cîntă şi nu-şi găseşte cuvintele/ sunt spicele uscate pe care sunetul le culcă la pămînt/ sunt cîntecul de leagăn care îi face pe copii să plîngă/ sunt slava deşartă care se clatină şi cade,/ mantia de metal a unei lungi rugăciuni/ a durerii din trecut, care nu mai vede lumina"[9]. Iubirea este una dintre temele ei preferate, fiind văzută ca un sentiment cu valenţele infinitului, care poate îmbrăţişa şi converti totul în bine, cu doza de iertare aferentă, în ciuda tuturor suferinţelor: „Iubire, dacă mi s-ar spune să te distrug/ pentru că ai fi un ghimpe uriaş/ ce face rău inimii

mele/ l-aș ruga pe Dumnezeu să-mi dea timp./ Să simt răul pe care mi-l faci în fiecare zi/ să te visez și să nu te văd înseamnă/ cea mai atroce dintre cruci/ […]/ Și în fiecare zi îmi oferi/ o sută de cupe de otravă./ Totuși nu mor./ Îl întreb pe Dumnezeu/ ce minune e asta./ Și în timp ce tu îmi întorci spatele/ violonistul plînge/ văzîndu-și astfel cel mai bun prieten/ ce face să plîngă un munte" (*Violonistul plînge*)[10]; „Am cunoscut în tine minunile/ minuni de iubire și de taine/ ce-mi păreau niște cochilii/ în care miroseam marea și plajele pustii curgătoare/ acolo în interiorul iubirii/ m-am rătăcit ca într-o furtună/ ținînd mereu în frîu această inimă/ care (știam bine) iubea o himeră" (*Am cunoscut minunile din tine*)[11].

Cîtă complexitate și cîtă profunzime caracterizează infinitul personal al Aldei Merini, avînd în vedere faima, dar și suferința cauzată de tulburările sale psihice, iubirea dăruită de ea oamenilor și poeziei, dar și nepăsarea și disprețul primite din partea multor semeni? Cu siguranță drumul ei prin viață, plin de suferințe, a făcut-o mai puternică și mai înțeleaptă. Dovadă stă această uimitoare confesiune din jurnalul său, o lecție pentru noi, toți ceilalți, care aspirăm la o înțelegere elevată a lumii, a adevăratelor noastre limite și la găsirea unei căi de a le transcende: „Odată, o bolnavă mi-a tras o palmă grea peste ceafă. Prima reacție a fost să-i trag și eu una. Dar apoi am luat mîna aceea bătrînă și am sărutat-o. Bătrîna a început să plîngă. «Tu ești fiica mea», mi-a spus. Atunci am înțeles ce a fost cu acel gest de violență. De fapt, nu există nebunie fără justificare și fiecare gest considerat nebun de lumea obișnuită implică misterul unei suferințe fără precedent care nu a fost înțeles de oameni"[12].

Bibliografie:

1. Calinic Berger, *Teognosia - sinteza dogmatică și duhovnicească a părintelui Dumitru Stăniloae*, Ed. Deisis, Sibiu, 2014;

2. Iustinian Chira, *Cuvintele Părintelui – un ghid al frumuseții lăuntrice*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2009;

3. https://www.poetryfoundation.org/poems/43650/auguries-of-innocence;

4. Maria Corti, *Introduzione di Vuoto d'amore*, Ed. Einaudi, Torino, 1991;

5. Alda Merini, Sito ufficiale, http://www.aldamerini.it/?page_id=8#1513806848988-e8fa5e55-760b;

6. http://www.orizonturiculturale.ro/ro_poezie_Alda-Merini-3.html;

7. https://angolifuoridaltempo.com/ex-manicomio-di-volterra-immagini-e-follia-raccontata-nei-versi-di-alda-merini/;

8. Ibidem;

9. https://www.libriantichionline.com/divagazioni/alda_merini_non_ho_bisogno _di_denaro_2003;

10. https://www.aldamerini.it/?page_id=10576;

11. https://www.poesiedautore.it/alda-merini/ho-conosciuto-in-te-le-meraviglie;
12. Alda Merini, *L'altra verità. Diario di una diversa*, Ed. Rizzoli, Milano, 1997.

Cristina RUSU

„Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον" - că Maica Ta înveşmântată cu soarele urcă spre veşnicie

Pe tot cuprinsul teologiei, în tâlcuirea Sfinţilor Părinţi găsim mii de pagini scrise şi închinate Maicii Domnului, poeme, imnuri, cîntări, laude, toate exprimînd măreţia celei ce are mai multe nume în credinţa ortodoxă, Doamnă, Fecioară, Preasfîntă Născătoare de Dumnezeu, Maica Luminii, Împărăteasa cerurilor, Stăpînă, Preacurată, Maică Sfîntă, Maria maica lui Dumnezeu.

Sfinţitul Cosma, alături de melozii Andrei Criteanul şi Ioan Damaschin, au lăudat în versurile şi imnurile lor viaţa Maicii Domnului şi tainicul moment al adormii ca un miracol sacru spre infinit. „Pe neadormita întru rugăciuni Născătoare de Dumnezeu şi nădejde întru ajutor, mormîntul şi moartea nu au stăpînit-o, ci, ca Maică a vieţii, a fost mutată la viaţă de Cel ce S-a sălăşluit în pîntecele pururi fecioresc".

Două canoane de cîntare ale sfinţilor Cosma şi Ioan Damaschinul ne oferă elemente despre adormirea şi mutarea la cer a Maicii Domnului. Sfîntul Nicodim Aghioritul, în comentariile sale, face referire numai la „mutare" şi „adormire", în contradicţie totală cu „înviere" şi „înălţare", termeni folosiţi de catolici.

Nicăieri în Sfintele Scripturi nu se găsesc dovezi despre o înălţare a Maicii Domnului la cer, aşa cum găsim despre învierea şi înălţarea lui Hristos. Mutarea din loc este de fapt o înviere şi o înălţare, acest termen fiind folosit pentru a arăta întregul proces ca un tot unitar. Sfîntul Grigorie Palama scrie că: „numai ea are sălaş împreună cu preamăritul de Dumnezeu trup al ei… cum oare să nu se înalţe de pe pămînt la cer, Cel mai înainte de veci şi unul născut Fiu al lui Dumnezeu, izvorul neîncetat al darului şi trupul care L-a născut pe El?".

Cuvintele „adormire", „neadormită", „mutare" sunt specificate în Vechiul Testament, majoritatea profeţilor au proorocit venirea Mîntuitorului prin Fecioara Maria, ea fiind „…şi iată plină de slavă era casa Domnului" (Iezechiel, 43, 5), iar în Noul Testament Sfîntul Apostol Pavel scrie despre mutarea Născătoarei de Dumnezeu „nu a intrat într-o Sfîntă a

Sfintelor făcută de mîini, ci în acest cer, ca să se înfăţişeze înaintea lui Dumnezeu" (Evrei, 9, 24). „Cetele nematerialnice au petrecut în Sion dumnezeiescul tău trup cel mergător la Cer, şi de îndată adunîndu-se de la margini mulţimea apostolilor, a stat înaintea Născătoarei de Dumnezeu, cu care, Preacurată Fecioară, cinstită pomenirea ta slăvim" (întîiul canon al praznicului Adormirii Maicii Domnului).

Observăm exprimarea poetică a cîntăreţului melod, el aduce o notă aparte în transpunerea versurilor şi preia de la Homer tehnica împodobirii cuvintelor cu sunete noi, din afară, deosebite prin lungimea vocalelor şi consoanelor folosite în limbaj propriu; „au petrecut" îl găsim aici în forma poetică „άμφεπονειτο", adică au avut grijă, „au supravegheat" „επιμελειτο", construit din prepoziţia „de jur împrejur/ de pretutindeni" „άμφί" şi alături s-a aşezat verbul „mă îngrijesc de ceva/ mă străduiesc" „πονω". Sfinţitul Cosma continuă „….cetele cereşti ale nematerialnicilor îngeri supravegheau şi aveau grijă de dumnezeiescul tău trup în cetatea Sionului, cînd ţi-ai dat preasfinţitul tău suflet în mîinile preaiubitului tău Fiu".

Această adormire a Maicii Domnului este deosebită pentru că, după scrierile Sfinţilor Apostoli şi ale Sfîntului Nicodim Aghioritul şi Ioan Damaschin, toţi apostolii au fost strînşi pe nori: „Ca pe un nor adunarea apostolilor, Fecioară, purtată fiind, s-a adunat în Sion de la margini, să slujească ţie norului celui uşor; din care Dumnezeu cel preaînalt, celor din întuneric şi din umbră, al dreptăţii a răsărit Soare" (întîiul canon de prăznuire al adormirii Maicii Domnului). Versul „s-a adunat în Sion de la margini" este poetic, tenta metaforică cuprinde un spaţiu larg de desfăşurare al întregului vers, i se dă amploare, în sensul, de la depărtare mare din depărtate margini către nemărginita Fecioară; norii mai grei, textul din greacă traduce ca fiind „păcătoşii/ αμαρτωλος", vin la norul uşor, adică fără de păcat. Prepoziţia „ca όπως" de la începutul versului arată clar că norii pe care au venit apostolii erau asemănători dar nu erau nori formaţi din atmosferă şi vapori ci erau nori alcătuiţi supranatural. Cuvîntul nor este la singular şi nu la plural, asta ne explică diferenţa versificată dintre versul cu norul apostolilor şi cel care era Maica Domnului.

Vedem această transfigurare, norul uşor era însăşi Maica Domnului cea fără de păcat. Versurile sunt clar diferenţiate, cuvintele „nor/ δεν" şi „nori/ σύννεφα" sunt deosebit traduse, ele au semnificaţii diferite.

Ambele canoane au versurile în opoziţie. Se vorbeşte şi de viaţă, dar în special de trecerea spre nefiinţă, adormirea în sine, plecare misterioasă în infinitul Creaţiei şi prea puţin înţeleasă de oamenii obişnuiţi. Dacă urmăm traiectoria versurilor, chiar de la începutul canoanelor observăm că au un ton de urcare şi unul de coborîre, fără să fie aşezate pe note. Consoanele puternice sparg versul, dîndu-i înţelegerea înfricoşată, adică

citirea cuvintelor în forma lor de măreție și teamă la un loc, apoi vocalele din cuvintele scurte limpezesc și liniștesc sufletul care intră cu adevărat în starea de meditație profundă.

Versuri, cîntări, laude, doxologii, toate dăruite Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și adormirii ei, taină încă neîncăpută de mintea omenească. Imnografii au pus mult suflet în versurile lor și au încercat să redea această emoție pe care ei au trăit-o cu adevărat ridicîndu-se chiar pînă la starea de contemplație.

„Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον": traducere din greacă, „Mărește suflete al meu pe Domnul"

Note:

Biblia, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 2001
Biblia comentată, Poezia Vechiului Testament, Editura Institutului biblic și de misiune al B.O.R., 2000
Monah Teoclit Dionisiatul, *Maica Domnului în teologia și imnografia Sfinților Părinți*, Editura Bizantină, București, 2002
Pr. Michel-Philippe Laroche, *Theotokos. Maica Domnului în trăirea duhovnicească a Bisericii Ortodoxe*, traducere din limba franceza de Dora Mezdrea, Editura Sophia, București, 2004
Maica Domnului. O introducere în teotokologia ortodoxă, Pr. Conf. Dr. Ștefan Buchiu, Editura Sigma, București, 2006

ESEU

Traian D. LAZĂR

TITLUL LUPTEI – „LUPTA" CU TITLUL

George Cuvier (1769-1832), promotorul fixismului în zoologie şi paleontologie, considera că ar putea reconstitui scheletul unui animal preistoric pornind de la câteva rămăşiţe osoase.

Transferând ideea pe terenul literaturii, cititorul ori criticul literar ar avea posibilitatea să-şi formeze o imagine generală asupra unei scrieri pe baza unuia ori unor elemente ale acesteia. Avem în vedere, în această privinţă, un element însemnat al unei cărţi, un „os" important al scheletului acesteia, care este titlul.

Unii autori de cronici literare chiar au izbutit acest lucru.

Astfel, Nicolae Oprea scrie că „titlul volumului de debut" (*Despre arta poetică*, n.n.) al lui Marian Drăghici „sugera preocupări de meta-poetică". (*România literară*, nr 24/17 iunie 2022)

Titlul primei poezii şi al volumului *Dumnezeul poeţilor*, autor Gabriel Chifu, grafica Mircea Bochiş, „e o metaforă a forţei divine ce dă poetului putinţa de a pluti, ca şi cum ar merge, dar nu pe ape, ca Iisus, ci prin aer, deasupra unui oraş trist şi bolnav, în care recunoaştem Bucureştiul", apreciază Florin Toma. (*Viaţa românească*, nr 6/2022, p.90)

Livia Iacob consideră că titlul microromanului *Năluca* al Caliopiei Tocală, „este o ipostaziere la feminin a uneia dintre temele probabil cele mai „vânate", deci şi greu practicabile din literatura română postdecembristă, anume dezrădăcinarea forţaţă a intelectualităţii în perioada regimului comunist prin transbordarea ei de la sat la oraş şi, evident de la oraş înapoi la sat, prin cunoscuta practică a repartiţiilor". (*Convorbiri literare*, nr 4/ 2022, p.95)

În ceea ce mă priveşte - şi vă dezvălui cu acest prilej o slăbiciune a mea – nu pot fi atât de precis în interpretarea titlului unei cărţi, ori a unei poezii. Din punctul meu de vedere, tâlcuirea titlului unei cărţi este destul de relativă din cauza caracterului ambiguu al creaţiei literare, împletirii realului cu ficţiunea, a interesului autorilor de a se impune atenţiei, din orgolii auctoriale ori din interese comerciale recurgând la expresii şocante.

A prezice conţinutul ori a contura fizionomia unei scrieri e un proces aleatoriu, hazardant. Am dedus aceasta „luptându-mă" cu titlul cărţii lui Ioan Vintilă Fintiş, *Lupta cu umbra*, Editura TipoMoldova, 2022.

Ca orice adept al clasicismului, consider că titlul unei cărţi ar trebui să traseze linia orizontului de aşteptare al cititorului, să-i oglindească, să-i exprime, sumar, conţinutul, orientându-l corect pe cititor.

Aşadar, când am citit titlul cărţii respective, m-am aşteptat, şi gândul m-a dus instantaneu la celebrul personaj biblic, Iacob, ce s-a luptat cu Umbra înţeleasă ca simbol al Răului. („un om" scrie în *Facerea 32, 25-30*, dar unul care se temea de „revărsatul zorilor", de Lumină). Şi am căutat să aflu, din carte, cu ce Rău sau Rele s-a luptat I.V.F? Sau cu ce derivate ale negativului estetic (urâtul, diformul...), etic (necinstea, nedreptatea, corupţia...), intelectual (prostia, neînţelegerea...). Am găsit, mai ales în domeniul esteticului, că autorul promovează cu asiduitate şi perseverenţă noul, modernismul, postmodernismul şi, dacă Dumnezeu i-o da zile, şi postpostmodernismul ori neopostmodernismul. Întra-devăr, după cum scrie Ştefan Ion Ghilimescu într-o cronică din 2017 şi după cum atestă poeziile din antologie, I.V.F. scria, la începuturile carierei sale poetice „piese în stil clasic, distribuite în strofe, cu ritm, rimă şi literă mare la început de rând" (vers! N.n.), iar apoi „poezii în vers alb, fără titlu (unele, n.n.) şi cu literă mică la început de rând (vers, n.n)". Iniţial, punea unde trebuie, punct, virgulă şi celelalte semne gramaticale, apoi s-a debarasat de ele, considerându-le, nu inutile, ci neconforme modei şi modernismului. E bine? E rău? Când a luptat, prietenul meu, împotriva Răului estetic, atunci, la debut/începuturile carierei scriitoriceşti, sau acum, în ultimele volume? Ţinând seama de relativitatea unui răspuns corect la această întrebare, date fiind şi relaţiile mele prieteneşti cu autorul, prefer să nu mă pronunţ, mai ales că nu sunt sigur că titlul i-a fost sugerat de interpretarea biblică, ce i-am dat-o. Dacă tâlcuirea titlului, linia orizontului de aşteptare este trasată pe altă direcţie?

Poate că, în interpretarea titlului şi a conţinutului aferent, accentul trebuie să cadă pe termenul „luptă". Un termen la modă în ultima vreme, în rândul creatorilor şi comentatorilor literari. Recent, am citit în revista *Ramuri*, nr 5/2022, p.4, articolul lui Cătălin Pavel, intitulat *Lupta cu cartea*. Fiind profesor, ştiam că, de obicei, elevii se luptă cu cartea, dar se vede că fac asta şi unii creatori.

Subiectul tratat de Cătălin Pavel se referă la lupta sculptorului Kiefer cu obiectul creaţiilor sale, cartea, pe care o reprezintă în 40 de ipostaze (pasăre, bibliotecă etc) de plumb! E posibil ca, bietul sculptor, să se fi chinuit în realizarea sculpturilor sale, deşi plumbul e un material mai moale decât marmora lui Michelangelo. Pe de altă parte, după opinia curentă, creaţia nu presupune luptă, sacrificii, chinuri, ci plăcere. Îndrăznesc să spun, luîndu-mi drept scut de apărare proverbul latin *Naturalia non turpia* (Cele naturale nu sunt de ruşine), că facerea, conceperea unui prunc, reprezintă o plăcere, o acţiune plăcută pentru

„artiștii" implicați. Conceperea unui copil ca și crearea unei opere de artă sunt un chin doar pentru cei sterili. Majoritatea bărbaților și femeilor îndeplinesc cu plăcere porunca biblică *Înmulțiți-vă și umpleți Pământul*! O fac cu un asemenea zel încât, după opinia unora s-a ajuns la supraproducție, ceea ce a generat planuri, uneori cu tentă criminală, de diminuare a creșterii, (creării?) populației!

Revenind la subiectul nostru, nu cred că prietenul meu, I.V.F., ar fi steril, nici în demografie, nici în poezie. A publicat deja 17 volume de poezie și câteva antologii. Gândindu-mă la fiul său, care trăiește în Anglia, și la traducerile poeziei sale în limbi străine, aș putea zice că versurile și copii săi au umplut Pământul!

Dovedindu-se fără temei, renunț și la această tâlcuire a titlului, dar, pe firul aceluiași termen, „lupta", îmi amintesc de cartea în șase volume a scriitorului norvegian Karl Ove Knausgard intitulată *Lupta mea*, în care autorul a relatat lupta sa cu viața. A făcut-o cu măiestrie artistică, dar și cu sinceritate absolută asupra vieții intime, sinceritate datorită căreia soția a căzut într-o depresie profundă, iar copiii au întrerupt orice legătură cu el. Impresionată de această dramă familială, Simona Modreanu, în *Convorbiri literare*, nr 9/2021, p. 144, a tras concluzia că procedurile literare ale lui Knausgard te învață „cum să nu mai fii scriitor".

Cercetând prin această prismă *Lupta cu umbra* a lui I.V.F., m-am lămurit că, mai delicat și prevenitor, prietenul meu nu pomenește nimic despre soție și copii.

– Da, însă el este poet, nu prozator, șoptește insidios alter egoul meu.

– Și ce, îl scapă asta de orice primejdie? îi replic eu.

– Dimpotrivă, a șoptit cu răutate alter egoul. Nu știi că un împricinat, Adrian Alui Gheorghe a scris că: „pe mulți, treaba asta numită poezie/ i-a mutilat pe viață". (*Ramuri*, nr 5/2022, p.12) Și a continuat să citeze: „...Citește poezie, trăiește-o în plenitudinea emoției și a cuvântului și nu cerceta". O asemenea aserțiune m-a umplut de spaimă, întrucât eu sunt istoric și critic literar, de poezie îndeosebi! Mi-am revenit rapid însă, lecturând continuarea citatului: „În pericol este, (ar putea să fie) poetul neîndemânatic, cel care se avântă pe un teren necunoscut, atras de glasul amăgitor al sirenelor poeziei". Am răsuflat ușurat, nu era vorba de mine! Totuși o umbră de îngrijorare a persistat întrucât prietenul meu I.V.f. este inginer petrolist, iar în poeziile sale nu se găsește nici mirozna, nici strop de petrol! Cine știe pe ce meleaguri periculoase l-or fi momit sirenele poeziei! Am procedat, deci, la cercetarea spațiunui poetic din *Lupta cu umbra* constatând că autorul peregrinează prin spații onirice și suprarealiste unde, ca și în spațiile biblice, nu există îngrijorare și întristare, ci numai tinerețe fără bătrânețe, verde și veșnică! Liniștit că

Lupta cu umbra nu o va deranja pe soția, copiii și prietenii prietenului meu, am renunțat și la această ipoteză de interpretare a titlului cărții.

În timp ce eu formulam și studiam aceste ipoteze abracadabrante, aflu, întâmplător, că titlul volumului i-a fost sugerat autorului de poetul Nicolae Stanciu. Chestionat, acesta a mărturisit că sursa sugestiei a fost asemănarea acțiunii și creației poetice cu una dintre formele de antrenament ale boxerilor, lupta cu umbra. Imediat ce am văzut traseul clar al liniei, orizontul meu de așteptare s-a luminat. Am găsit în carte numeroase dovezi că I.V.F. nu este un poet neîndemânatic, ci unul bine antrenat, performant, îndreptățind aserțiunea criticului literar Ioan Holban că Editura TipoMoldova promovează opera „unui poet de pe primul raft al literaturii noastre de azi".

CRONICI ŞI RECENZII

Marius CHELARU

Biblioteca de poezie

Primim la redacţie multe cărţi de poezie de diverse facturi. Şi, cum de multe fie timpul fie spaţiul alocat ori specificul rubricilor nu ne permite să facem acest lucru aşa cum s-ar cuveni nici în „Convorbiri literare", nici în „Poezia", ne dorim ca în *Biblioteca de poezie* să semnalăm, pe scurt, cât mai multe dintre acestea se va putea. Cum am mai spus, la unele vom reveni, poate, fie aici, fie în „Convorbiri". Poate, şi astfel, aceste cărţi vor atrage atenţia cititorilor, dar şi confraţilor şi vor beneficia şi de alte comentarii. Din motive de spaţiu, pentru că primim multe titluri la redacţie, unele le vom menţiona doar, eventual cu o scurtă remarcă, din respect pentru autorii care nu le-au trimis, şi pentru a sublinia că sunt în atenţia noastră, şi, în măsura posibilităţilor, la parte dintre ele vom reveni mai pe larg fie aici, fie în „Convorbiri literare", după caz.

Halil Ibrahim Özcan, *Zarul spart*, traducere şi prefaţă de Niculina Oprea, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2020, 76 p.

Nu este prima dată când mă întâlnesc cu poezia lui Halil Ibrahim Özcan, o dată şi în versiunea română semnată tot de Niculina Oprea, într-o antologie de poezia contemporană turcă[1]. De data aceasta este un volum personal al Halil Ibrahim Özcan, poet, prozator, eseist născut în 1957 în Talas, un orăşel cu o istorie străveche (începând de prin 1500 î.Hr.) din provincia central anatoliană Kayseri, dar a locuit o vreme şi în Siria, Liban. Pentru *Zarul spart* a primit în ţara sa premiul Orhon Murat Arıburnu[2], în 1977. Apoi a fost arestat. Deţinut politic fiind timp de 10 ani (1981 – 1991), a alcătuit o *Antologie a poeziei din închisoare* (poeme scrise între 1980 – 1981) care a fost confiscată. A început să fie publicat şi în reviste, jurnale după eliberare. Din 2009 este vicepreşedinte al PEN Club Turcia, preşedinte al Comitetului Scriitorilor din Închisori ş.a. În România poeme ale sale au fost publicate, până la apariţia acestui volum, a apărut în mai multe reviste.

În interviul cu Niculina Oprea poetul spune: viaţa este serioasă. Poezia vorbeşte despre viaţă, viaţa curge, se schimbă fără încetare. Ceea ce

[1] *Înserare pe Bosfor*, antologie de poezie contemporană turcă, selecţie, traducere, prefaţă şi note: Niculina Oprea, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2015, 160 p. – semnalată în „Convorbiri literare", mai 2016.

[2] Orhon Murat Arıburnu (1916 – 1989) Poet, scenarist, dramaturg, producător de teatru şi film turc, pictor.

rămâne în urmă, restul, constituie uneori o problemă de stil sau de formă pe care le laşi deoparte sau le atragi în cuvinte". Pe de altă parte, în viziunea sa, „poetul este omul epocii în care trăieşte, (...), este patriot" şi „ar trebui să fie în fruntea timpurilor tulburi ale societăţii". Cu toate acestea preponderent poezia lui este despre frumuseţea vieţii, despre iubire, despre condiţia umană, despre solitudine, despre... dar toate îmbrăcate, e drept, în voaluri adesea de umbre, care vin din profunzimea rănilor nevindecate pe care le poartă cu sine („durerea din adâncul sufletului mă ustură"), ştiind că „viaţa trece prin pustietăţi învechite" de multe ori. Alteori, „sărmana putere de imaginaţie/ este o carafă cu gâtul subţire" în care nu încap toate cele pe care le lasă „o dată cu pulberea minutelor/ timpul mucegăit". De multe ori, scrie poetul, simţi că „memoria este bună înainte de a-şi lua/ rămas bund e la îndoieli", poate şi pentru că „urma de cuţit rămâne/ ca o rană deschisă". Şi, totuşi... în ultimul volum... „primăvara acoperă totul în jur".

Halil Ibrahim Özcan este un poet care scrie despre viaţă, despre puterea de a trăi cu toate umbrele care pot să îţi iasă în cale, dar şi cu ceva „dragoste cu puţin *te iubesc*". Aşadar, prin intermediul versiunii române a Niculinei Oprea, graţie căreia mai mulţi poeţi turci contemporani au apărut în limba română, avem acum la îndemână şi acest volum al unui poet cunoscut al Turciei.

Fabio Scotto, *În dragoste*, ediţie bilingvă română – italiană, versiunea română: Simona Stancu, Editura Anomis, Iaşi, 2020, 248 p.

Între poeţii italieni care ne-au vizitat ţara (ajungând şi în Iaşi) este şi Fabio Scotto, născut în La Spezia în 1959. Interesat de literatura franceză, despre care a scris şi din care a tradus, este autorul a mai multor volume de volume de versuri, eseuri şi proză. De altfel, o prezentare mai amplă a activităţii literare şi un grupaj de poeme ale sale se regăsesc în acest număr al revistei noastre.

În selecţia aceasta poemele sunt aşezate în două secţiuni, *În dragoste* şi, după trei texte separate, mai ample (*Trandafirul dimineţii*, *Acum mai mult decât oricând şi Bocet pentru Aylan Kurdi trei ani, sirian*), *Altele, mai departe*. Fabio Scoto construieşte un univers liric interesant, în care frame-uri de urban („şi-au făcut din asfalt vertebre spinoase", „erai frumoasă (...) gonind în Fiatul 500 roşu", „mergi cu motocicleta/ sexi şi puţin masculină (...)/ perlă neagră care alunecă/ pe asfaltul din Saint-Germain" se alătură unora care dau senzaţia unui colţ de natură depărtat (cu lincşi care „pândesc în spatele ferestrei", „fii mereu apa aceasta proaspătă/ blândă (...) pasul furişat al puiului de cerb/ pe zăpadă", în care, ca într-un tablou, se „petrec" toate.

Alteori, totul pare o lume doar pentru doi oameni care se iubesc şi visele şi dorinţele lor, undeva „în nemişcarea feroce a zorilor" sau în vreo noapte când el, aidoma lui Ulise, s-a reîntors la ea... Ori în vreo zi din acelea în doi în care „ştiu că mă priveşti/ lung/ intens/ ceaşca aşezată pe buze...".

Dacă în prima parte lirismul învăluie totul în lumina iubirii, iar prevestirea „trandafirului dimineţii" (ca să ne îndreptăm cu gândul spre cele trei poeme „intermezzo" între cicluri) e în aşteptarea unei alte zile de iubire sau de vis despre iubire, aşteptarea iubirii, gânduri despre ce a fost, ce ar fi... etc., începând cu cele trei poeme inter-cicluri regăsim şi alt tip de tematică. Astfel, citim despre drama refugiaţilor fugiţi de iadul războiului ca să moară înecaţi în mare, diverse „momente" despre locuri mai mult sau mai puţin depărtate (când „Inter pierde o finală cu Celtic/ într-o seară la Lisabona", un western cu muzica lui Sergio Leone, un terminal din Barcelona, „căldura culorii" cu gândul la Africa), dar şi despre un an de iubire cu Dana Dalba, un poem dedicat lui Claudio Pozzani – alt poet care a ajuns şi în oraşul nostru –, Kavafis, Alexandria, Porto ori câinii din Sagesta ş.a.

Aşadar, succint, câteva gânduri despre acest volum dens al unui poet, cu o carte de vizită pe plan internaţional, care ştie cum să construiască un univers intim, uneori cu accente de un lirism de profundă senzualitate, dar şi să dezvolte teme ample, fie din cotidian, fie din realitate ori din gândurile sale despre tatăl care nu mai este, despre locuri şi întâmplări care vin din viaţa noastră cotidiană compunând într-un registru liric variat. Figurile de stil sunt folosite cu dărnicie, dar nu în exces, însă precumpăneşte ceea ce vrea să transmită.

Încheiem, remarcând şi fluenţa versiunii române semnată de Simona Stancu, cu un fragment din *Veverița lui Kavafis (un vis)*: „Tu stai pe ultima treaptă/ privirea dulce sub rotundul lentilelor/ vezi Grecia agăţată de picioare/ în interiorul unui cilindru de oţel/ ca o fiară la abator/ chipul unei femei care sângerează/ la pământ/ în frigul dimineţii/ Şi din Alexandria/ simţi cerul prăbuşindu-se/ sub paşii/ fiecărei Itaca moartă".

Vasile Mandric, *Sonete crepusculare*, prefaţă şi cuvânt pe coperta a IV-a: Emilian Marcu, editura Pim, Iaşi, 2020, 230 p.; *Căderea între silabe*, InfoEst, Siliştea, judeţul Brăila, 2021, 140 p.

Născut la Hărmăneşti, judeţul Iaşi, sonetistul brăilean (provenit dintr-o familie despre care spune că îşi trage rădăcinile din Boemia sau sud-estul Germaniei, ajunsă cu viaţa în Maramureş, apoi Moldova... – la finalul *Sonetelor crepusculare* povesteşte desper viaţa sa, una presărată de tot felul de întâmplări, într-un interviu amplu acordat Corneliei Vîju), autor al mai multor volume de gen, spune că poate cea mai „importantă muză" sa a fost dragostea. Deşi mărturiseşte, cu dorinţa de a nu „molipsi"

pe nimeni, că a fost și este un nefericit. Poate și din acest mod de a vedea lumea au ieșit așa cum se vede poemele sale, căci, spune într-unul dintre acestea, „Iubirea mea și azi în gând mă doare".

De ce sonet? Autorul ne spune: „Sonetu-i îmbrăcat în versul dulce". Scrie, așadar, și poezie „șugubeață" („Că supărarea chiar că n-are rost,/ Cât pot să scriu poezie... șugubeață"), și „despre iubiri nebune din trecut" și despre frumusețea vieții, a lumii, a pământului, a fiecărei zile („Și ziua, Doamne, atâta-i de frumoasă"). Toate astea în haină de sonet, deși... „sonetul meu e puiul de himeră"... Unele texte sunt dedicate unor oameni (femei, bărbați) pe care i-a cunoscut, și nu puțini. Altele poeziei, altele pur și simplu vieții, într-o formă sau alta.

Vasile Mandric este un autor dedicat sonetului (deși nu s-a oprit numai la el – de pildă și la epigramă, fapt care se vede în unele secvențe și în aceste volume), gen practicat de atâtea nume mari ale literaturii universale și române. Din colbul timpului care trece peste fiecare dintre muritori el își dorește să caute rima cea mai potrivită, versul cel mai frumos izvorât din inima sa pentru a scrie, căci, din ce spune, asta și-a dorit mereu, să păşească printre silabele de vers.

Încheiem cu două strofe dintr-un sonet (pe una din temele frecvente ale sale, timpul – despre care mărturisește că nu i-a fost niciodată prieten – și curgerea lui fără istov) al lui Vasile Mandric, un autor care, din ce se vede, caută cu osârdie cuvântul potrivit (căci, spune el, „metafora mă ceartă din privire"), din dorința de a-i da cea mai potrivită haină în poemele sale, *Fereşte-te*: „Fereşte-te, căci Timpul te striveşte,/ Nu s-a creat maşină să-l doboare,/ Pe unde trece-n urmă totul moare,/ Doar amintirea ce mai dăinuieşte.// Dacă-ai lăsat un vers într-o scrisoare,/ Ori un sonet ce-n muzică plutește,/ Se află un suflet drag ce-ți amintește/ Chemându-ți versu-n dor și alinare".

Corneliu Zeană, *epigrame virusate,* prefață (*Umorul cel de* trebuință) de George Corbu, Editura Betta, București, 2021, 90 p.

Înainte de această carte citisem o alta a lui Corneliu Zeană, un incitant jurnal de călătorie în China, *Trezirea dragonului*, prezentată și la târgul de carte de la Beijing, în 2019, unde l-am întâlnit, de altfel. Știam că este medic, cu o activitate publicistică/ științifică/ publicistică în domeniu de remarcat. Am aflat însă că este la al patrulea volum de epigrame, acesta fiind primul pe care l-am răsfoit, și asupra căruia mă pot pronunța.

Temele cotidiene (fie că este vorba despre covid – cu tot „arsenalul", parlament, diverse personaje politice ș.a.) sunt cele dominante, dar nu lipsesc nici „blonda sau bruna", concursurile de poezie, libertatea presei („Clamata presei libertate/ E o iluzie ca toate./ E-un

cadru nou, după război:/ Învinşii nu pot fi eroi."), poluarea, , limba română sau ce-ar fi zis Anton Pann după alegeri...

Încheiem succinta semnalare a acestei cărţi a lui Corneliu Zeană, una în care umorul fin e îngemănat cu mai ascuţitul spin al satirei ori meditaţia satirică, cu două epigrame, în spiritul zilelor pe care le trăim: *Tentative legislative*: „Legile clocite-n parlamentul/ Ce insultă raţiunea/ Şi răstoarnă fundamentul/ Ce suportă naţiunea"; *Blondă sau brună*: „Da, mâţa blondă zgârie rău,/ Iar vorba nu e desuetă,/ Eu, mai bătut de Dumnezeu,/ Păţit-o am şi c-o brunetă".

Constantin Boca Costiacob, *...umblatul în neumblat*, Prefaţă (*Identitatea unui poet cu forţă literară*) de Lilioara Macovei, cuvânt de deschidere (*...Constantin Boca-Costiacob, poetul care plugăreşte în neumblatele adâncuri...*) de Constantin Cătană, Editura Timpul, Iaşi, 2022, 274 p.

În primăvara acestui an scriam în aceeaşi rubrică despre alte cărţi semnate de Constantin Boca Costiacob, anume *Semnul de dincolo*, prefaţă (*Seninul de dincolo – o carte cu primire maiestuoasă*) de Lilioara Macovei, în loc de postfaţă (*A nu te mai încăpea* cuvântul) de Ioan Dănilă, Editura Egal, Bacău, 2007, 182 p., *Au murit odată cu învierea*, prefaţă: Lilioara Macovei, Editura Angel's, Bacău, 2016, 182 p., *Risipirea totului în risipire*, prefaţă (*Hemografia lui Constantin Boca – Costiacob sau Foaie verde de poet din „caierul nefirii"*) de Pere Isachi, Editura Egal, Bacău, 2019, 170 p.

Acesta este cel mai consistent volum al său, cel puţin ca număr de pagini, şi este deschis de cuvintele Lilioarei Macovei şi ale părintelui Constantin Cătană, de la mănăstirea Văratec. De altfel, un cuvânt de deschidere al autorului (în care citim că acesta „este ultimul prunc în versuri" al său) este scris, citim, tot la Văratec.

În esenţă, şi la această lectură spunem, ca şi atunci, că autorul este unul dintre oamenii care simt că, ajunşi pe un prag al vremii care le este dată, pot povesti şi altfel ceea ce le-a fost dat să simtă, să trăiască, să viseze, să creadă şi să îşi amintească uneori cu nostalgie, alteori cu dor ori cu umor, cu ironie. Şi, desigur, cu propria înţelegere asupra condiţiei sale de om, a vremurilor, care trec „stând în şesul gândului", scriind: „Doamne, cât mai sunt ca huma" ori despre „umbra gândului din dor". Dincolo de asemănările de scriitură, de fel de a se mărturisi în haină de vers, aceste pagini scrise şi în „socotul nevăzutelor" sunt apăsat sub semnul marii treceri care, scrie autorul, „în geana-noptatului", când „lumânarea mă zoreşte", o simte că se apropie. Şi scrie într-un poem intitulat *Adăpatul apelor*: „Sunt a fum dar îs şi-a lut,/ Dedeasupra-i, dedesupt./ Îs a vine, sunt şi-a duc,/ Sunt a treaz, dar îs şi-a culc".

Și în aceste pagini, ca și în celelalte volume, a ales în genere (dar nu totdeauna) versul rimat, fără a căuta tiparul unei forme fixe cunoscute, și tot, uneori, în ton care aduce a poem popular. Astfel, și-a creat un fel al său de a scrie, cu expresii poetice care poartă amprenta sa („vremile care dopsesc", „sărut săgetat", „humă vatră de opaiț", „zeama iernatului", „pâcla brumatului" ș.a.).

Plecând de la cele spuse într-un alt volum, amintit deja, poate că a pornit de la gândul de a aduce „întrebări/ pentru a putea să trezesc/ răspunsuri dinlăuntrul lor". Iar acum, cu profunzimea celui care a sorbit îndelung din paharul vieții și are de acum înțelegerea și răspunsurile sale și despre lume, și despre dragoste, pierdere și așteptare, cu gândul la „nevăzutele maluri", scrie aste pagini simțind timpul când ajunge aproape de a fi „umbra umbrei". Încheiem semnalarea acestei cărți a unui autor care a căutat să descuie cât de mult i-a fost datul lacătele cunoașterii de sine și de lume cu un fragment din *Plămăditul gândurilor*: „Vieți apuse în răsaruri,/ lacrimi făr-de lăcrimar./ Ape seci pripoane-n valuri,/ Scânteit de vechi amnar.// caier vechi, nouă urzeală,/ Asta-i vama din pământuri./ Unde țărna ne strecoară,/ Plămăditul pus în gânduri."

Constantin Bejenaru-Beco, *Antologia gândului*, note de lectură, prefață (*Arta întoarcerii în trecut*): Marcel Petcu, coperta: foto de Tănase Caraşca, editura PIM, Iași, 2019, 166 p.

L-am întâlnit pe autorul acestei cărți la Isaccea, apoi Tulcea, iar cartea de față, una compozită, și cu poeme ale autorului, gânduri/ notații pe diverse teme (de la Biblie, istorie la varii aspecte actuale), o prezentăm cititorilor revistei în ideea că se face vorbire în aceste pagini despre diverși autori (și) de poezie de pe meleagurile dobrogene, inclusiv din regiunea amintită. De altfel, și prefațatorul coordonează o asociație, „Aegyssus", a scriitorilor din județul Tulcea.

Astfel, citim (și citățm din carte) despre autori care fie s-au născut, fie au activat acolo, ca: Valentin Șerbu, Panait Cerna, regele traco-odriz Cotys, din Aegysssu (Tulcea, „primul poet al Tulcei", „marele și bunul prieten al lui Publius Ovidius Naso", Tănase Caraşca, Nicolae Rădulescu, Gheorghe Bucur, Olimpiu Vladimirov, Mircea Marcel Petcu, Marian Dopcea, Iosif Colcer, Ion Tutunea-Hercinicul, Raul Gheba, Ion Staicu, Victor H. Baumann, Elena Netcu, Gabriel Sandu-Constantin, Carol Feldman, Gheorghe Șeitan, Aurel Enică, Vasile Florică Valahu, Gheorghe Băisan, Angela Dumbravă, Ioan Gheorghiță, Mihai Milian.

Sunt confrați despre creații ale cărora a scris, așadar, în aceste pagini Constantin Bejenaru-Beco, un lector generos cu timpul său în acest sens, pe care le prezentăm cititorilor revistei noastre, unii deja „trecuți" prin paginile acesteia (Marian Dopcea, Elena Netcu, de exemplu), iar

despre alţii poate vom mai avea prilejul să vorbim la „Biblioteca de poezie" pentru a ne apropia şi mai mult de poezia din regiunea Dobrogei. Ca, de altfel, şi despre Constantin Bejenaru-Beco, autorul cărţii pe care am semnalat-o succint acum.

Petruş Andrei, *Lecturi empatice basarabene*, Editura Sfera, Bârlad, 2019, 190 p.

„Cartea de faţă este doar o parte din datoria mea faţă de Moldova", scrie, în *Argument*, autorul acestei cărţi în care sunt, în majoritate, texte despre creatori din cealaltă parte a Prutului, unul despre Vasile Tărâţeanu, dar şi unele despre volumele Linei şi ale lui Theodor Codreanu. Astfel, Petruş Andrei scrie despre Theodor Codreanu şi cărţile sale pe diverse teme, de la Eminescu, mai ales, la alţi autori, între care, de pildă, Victor Teleucă, apoi şi despre proza Linei Codreanu, cărţile sale despre proza românească ori eseistica literară ş.a.. Pe de altă parte, citim despre eminescianismul lui Grigore Vieru, volumul lui Constantin Bostan, *Poezia populară românească în spaţiul Carpato-Nistrean*, mai multe texte despre poetul Efim Tarpalan, *Istoria expansionistă a Rusiei*, de Ion Iachim, din nou despre poetul Victor Teleucă, apoi Valeriu Matei şi Traian Vasilcău.

Semnalăm acest efort al lui Petruş Andrei, cum facem cu multe dintre cărţile de acest fel ale celor care îşi dăruiesc din timpul lor pentru a face cunoscută opera colegilor. Petruş Andrei aduce la cunoştinţa cititorilor aspecte legate de activitatea interesantă, bogată a confraţilor săi, cu diverse detalii despre cărţile celor din dincolo de Prut, care, cum ştim, adesea ajung mai greu la îndemâna cititorului „obişnuit", dar şi despre cele nu mai puţin interesante ale lui Theodor şi Linei Codreanu, care sunt şi colaboratori constanţi ai „Convorbirilor literare" şi „Poeziei".

Violeta Craiu, *La masa lui Fernando*, jurnal portughez imaginar, prefaţă: a.g. secară halil, cuvinte pe coperte: Marius Chelaru, Valentin Popa, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2022, 150 p.

În numărul din iarna anului 2021 semnalam o carte a Violetei Craiu, *Luz quente, vinho verde/ Inima vinului verde*, subintitulată „jurnal portughez imaginar", apărută la editura ieşeană Sympoesium.

Autoarea a decis să publice într-un volum separat versiunea în limba română a acestei călătorii într-o Portugalia „re-construită" în aceste poeme cu inima, dar, desigur, urmare şi a documentării. Astfel, de pildă, în locuri care cu numele există şi în realitate, „se întâmplă" poemele Violetei Craiu despre fado, despre Amália Rodrigues, despre „armonii de cântece şi culoare", despre „muze nebune" care „recită un poem nemaiauzit", librării imense pline de cărţi. Sau „vedem" în vers „o caravelă pe fluviul Tejo", străbatem mări şi oceane cu marinarii portughezi de odinioară ori...

Sau, cum notam în semnalarea ediției bilingve, citim și despre orașe dintr-o Portugalie de vis, ori despre oameni frumoși și iubiri care ar fi fost fie cu un amant imaginar, fie cu un bărbat „bolnav de un viitor incert". Detalii multe, colorate, vii ale acestui „jurnal" de călătorie în timp (citim și despre cavaleri medievali, istorii de altădată...) și spațiu într-o lume visată, dorită, printr-o țară cu orașe cu „străzi largi, aerisite, pastelate". Poemele ne poartă prin „lumi neștiute, pline de secrete", în care „verdeața din pădurile tropicale se mișcă amețitor" și...

Atunci când a fost scris volumul se puteau, din cauza pandemiei, face doar „călătorii imaginare", cum și acesta este „un jurnal portughez imaginar", despre zile la fel de imaginare, într-o Portugalie ivită din închipuirea autoarei. Poate că acum, când a ales să publice și ediția aceasta va putea ajunge într-un viitor apropiat, după ce va vedea cum „amintirile se-ngrămădesc într-o poveste,/ o croazieră de neuitat", să soarbă undeva în țara visată, nu doar în poem, un vinho verde, și să vadă aievea „spectacolele cu artiști, piscinele, sălile de jocuri,/ prieteniile ocazionale" cum, toate, din nou, și-„au deschis ferestre spre lume". Și, desigur, să stea „la masa poetului", „în fața cafenelei *A Brasileira, Chiado* în Lisboa" unde statuia lui Fernando Pessoa o așteaptă.

Cristina Chiprian, *Cartea parabolelor*, cuvânt pe coperta a IV-a: Nicolae Panaite, Editura Timpul, Iași, 2021, 64 p.

Cristina Chiprian propune (după cum ne spune într-un scurt *Prolog*), într-o formulă personală, un „exercițiu de admirație în fața unor creații artistice ale lumii contemporane", fie ele din domeniul literaturii (*Morometții* – Marin Preda, *Iona* și *Matca*, ale lui Marin Sorescu, *Rinocerii* și *Cântăreața cheală*, ale lui Eugen Ionescu, apoi creații ale lui Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu, Nichita Stănescu) sau al cinematografiei (*Călăuza* lui Tarkovski, *Regele pescar* – Tery Gillian, *Cei mai frumoși ani* – Sidney Pollak, *E.T. extraterestrul* – Steven Spielberg). Astfel, autoarea și-a așezat parabolele în câteva secțiuni (după *Prolog*): *Parabole cinematografice*, *Parabolele genului epic*, *Parabolele genului dramatic, Parabola genului liric*, și, în final, un Epilog – *Parabola esențelor*.

Acestea fiind spuse, putem citi această carte ca pe o re-lectură (sau re-vizionare, după caz), o manieră de înțelegere personală a acestor opere, o versiune proprie a demersului de a le decodifica/ interpreta și de a le oferi „hainele" unor parabole poetice prin care autoarea exprimă toate acestea. Fiecare parabolă poate fi privită, în afară de cele spuse mai sus, și ca un exercițiu lăuntric, o călătorie interioară dar și una lirică, de reconstrucție a operei avute în vedere după arhitectura spirituală a autoarei. Astfel, de pildă, relativ la *Morometții* (acestui roman îi dedică întreaga secțiune a *Parabolelor genului epic*) – în *Parabola ascendenței*,

interpretarea Cristinei Chiprian, pune față către față „frații dostoievskieni", care „s-au desprins de tatăl pentru a lărgi condiția umană/ pe care pământul ar părea apt a o cuprinde", și pe cei „moromețieni", care „au ajuns în preajma Tatălui fără a fi urmat vreo chemare/ a Ideii ultime".

Parabola călăuzei, care deschidea și secțiunea *Parabolelor cinematografice* și asta m-a dus, imediat, cu gândul la volumul celor doi frați, Arkadi și Boris Strugațki, *Picnic la marginea drumului*. Cuvintele din cartea celor doi frați au păşit alături de cele din „parabolele" autoarei și s-au așternut alături de câteva cadre din *Călăuza* lui Tarkovski, pătrunzând împreună cu Redrick în „Zonă". Iar Cristina Chiprian spune: „Călăuza nu deschide drumurile,/ nu detaliază/ nu explică efectele" (...)/ nu poate risca totul, pentru că iluzia trebuie să meargă-nainte", pe când „scriitorul știe prea mult adevăr, ratând intrarea în ficțiune".

Într-una din cele două texte dedicate lui Blaga și poeziei sale, *parabola paradisului*, citim: „dacă îi mai cheamă uneori fascinația dumnezeirii/ pe aceia care au născuit prea multă vreme/ ei o transformă în metaforă/ și o adaugă în cântece/ aceasta pentru că s-au născut, în fapt, cu o închipuire prea vie/ prea de tot omenească".

Se înțelege că fiecare dintre noi când citește o operă, ascultă muzică, când vede un film, o piesă de teatru le trece prin propria grilă de înțelegere, căutând (și) propriile înțelesuri, funcție de atâția și atâția factori, de atâtea altele care ne definesc, ne fac să fim așa cum suntem. Cristina Chiprian a găsit această formă de a (re)scrie înțelesurile pe care le-a deprins din operele despre care a povestit la început. Poate că, și la ea, aidoma celor pe care le descrie în *Parabola esențelor*, poezia care a locuit în mintea sa atâta vreme a pornit de la aceste opere și „a învățat să se scrie singură". Și, poate că, așa cum a scris în *Poemul arghezian – parabola cititorului*, „cititorul va primi toate cuvintele înscrise în cartea aceasta/ și legăturile dintre ele, și imaginile care plutesc deasupra lor", deoarece „o carte scrisă este, în cele din urmă, o carte citită, un drum refăcut".

Marius MANTA

Diana Iepure – „În rest, viața e frumoasă"

Întâlnirea cu poezia Dianei Iepure e o experiență dintre cele mai aparte, întrucât versul ei coboară dintr-o geometrie a ființei pe care alții au uitat-o undeva în urmă, prea grăbiți fiind de modele mai mult sau mai puțin literare. Apărut la Casa de Editură Max Blecher, volumul în discuție mărturisește o sensibilitate *in house*. ce completează fericit datele literare

ale unei autoare ce s-a impus deja în literatura contemporană. Născută la Chișinău, Diana Iepure a absolvit Facultatea de Istorie din cadrul Universității de Stat (Chișinău). A publicat poezie – „Liliuța" (2004) și „O sută cincizeci de mii la peluze" (2011), a tradus din literatura rusă Boris Akunin, Alexei Salnikov, Serghei Timofeev, s-a ocupat de editarea a două antologii din clasici ai literaturii ruse („Iarnă rusească", 2013 și „Pagini alese din literatura rusă a secolului XIX, 2017).

„În rest, viața e frumoasă", apărut în 2021, surprinde prin maniera directă de a da formă unui spațiu plin de emoție; versurile de față ocolesc artificialul și nu au timp de jocuri intelectuale gratuite, ci coboară printre amintiri către un loc al tainei, un loc al rodului. Asezonate cu experiențe olfactive, tactile, gustative, flash-backurile lirice dezvoltă structuri sinestezice proiective care lărgesc în progresie geometrică posibilitățile de interpretare. A nu se suspiciona însă cumva o lipsă de suflu, de energie – dimpotrivă: coborând adesea printre „rafturile" ce adăpostesc aduceri-aminte minunate, dinspre „patria borcanelor" autoarea revine puternic motivată să supraviețuiască în urma distanțării față de tot ceea ce va fi însemnat odată *acasă*. Așa cum se întâmplă la marii autori, și scrisul poetei de față e fără doar și poate interesat de soluția unei *orientări* valide. Experiențele prin care a trecut sau va trece nu sunt prezentate gratuit ci sunt formatoare, purtând într-însele sensuri ce caută a fi re-descoperite. Cel puțin la început, eul liric se află prins între *casa părintească* de care își amintește cu nostalgie și un *nou* mai degrabă deformat, sub forma metropolei care generează mai degrabă temeri: „cu cât mă îndepărtez mai mult de București/ gustul salamului din punga auchan pălește/ e-urile devin parcă mai accentuate/ iar mirosul mâncării de-acasă/ își face încet, încet loc/ în creierul meu" („spații"). În această economie a apropierilor și îndepărtărilor, ar trebui respectate câteva principii clare, printre care și acela de „a mânca sănătos" citit, evident, metaforic. Mâncarea este un element-cheie și acompaniază viața ca o sărbătoare; în același timp este motiv de întâlnire și de celebrare: „a ieșit nesperat de frumoasă/ am postat imediat o poză pe FB/ rumenă, bine crescută/ m-am străduit cu proporțiile/ am cumpărat cea mai scumpă făină/ am zis tatăl nostru la frământat/ am avut grijă să-mi fie inima împăcată// se vede că ai avut cuptor bun/ m-a lăudat mama" („prima mea pască"). Pe de altă parte, e cunoscut faptul că în liturgicul bisericii creștine, pâinea (alături de grâu și colivă) are un rol deosebit de important, contribuind practic la statutul identitar al celui care se roagă. Și în jurul ei a gravitat înțelegerea practică a adevăratei teologii. Am putea considera că este unul dintre exemplele cele mai concrete pentru năzuința omului de a fi mântuit. Fără a forța comparația, așa cum în Sfânta Scriptură există un așa-zis metalimbaj, în sensul că anumite cuvinte au o dublă dimensiune, materială-spirituală, și

în plinătatea ideilor-imagine ale Dianei Iepure există o nouă semantică care se cere a fi înțeleasă existențial. Astfel, „o lume se duce" vehiculează simboluri străvechi dar capacitează și motivații pentru călătoria ce se întrevede la orizont: „...și când ții minte cum altădată mergeai sâmbătă seara/ pe amurgite/ pe cărări șerpuite/ și ba dintr-o curte, ba din alta/ venea câte un miros de plăcinte/ de pâine proaspătă, un miros de viață, căci pâinea/ a însemnat mereu aici viață, și căldură și continuitate/ acum această lume rurală de care am visat mereu să scap / se duce, se destrămă, ca pulovărele vechi, ca cenușa în vânt". Mereu cu un pas în clipa ce-a fost, „printre aburi", inima poartă cu ea nădejdea iubirii – în fapt, tot acest festin - pe care autoarea ni-l propune în special în „patria borcanelor" - e o agapă, trimite la înțelesuri depline duhovnicești. Fără a avea vreun rol neapărat sacramental, agapele (ἀγάπαι – în Noul Testament anume la plural: Iuda 1:12 – de la ἀγάπη = iubire, dragoste) erau mesele frățești, cu scop filantropic (social), care au însoțit Liturghia primară. Preaplinul versurilor acestui volum poartă în a lor menire gândul că orice paradox/ diformitate dispare în prezența iubirii împărtășite.

„Odecolon" e cartea a doua a volumului, un spațiu al „familiei", ceva mai „deschis" în raport cu realitatea imediată: „în manualul de rusă de prin a cincea era un text/ în care se vorbea despre/ ce tablou minunat ni s-ar întâmpla dacă/ pereții caselor ar fi transparenți/ am vedea atunci cum/ milioane de oameni sovietici/ pregătindu-se de o nouă și frumoasă zi de muncă/ fac înviorarea de dimineață/ cu sârg și elan/ și m-am gândit imediat îngrozită/ ce bine că nu e așa/ și că minunata harababură matinală/ din casa noastră/ o vedem doar noi" („înviorare"). În acest al doilea capitol, poemul de forță este fără doar și poate „tomato saga", o micro-istorie contextualizată a propriei deveniri – „am crescut într-un loc pitoresc/ cu oameni harnici, veseli, gospodari și, nu în ultimul rând, talentați/ așa scriam în compuneri, așa îl prezentau jurnaliștii la radio, TV..." Sigur, de sesizat și ironicul-glumeț care se insinuează, începutul de satiră, un soi de rezultat al nevoii de sinceritate. La urma urmelor, nu uităm că lumea e cu bune și cu rele, când „cu o existență cât de cât îmbelșugată", cu „o oarecare împlinire financiară", când cu tâlhari, pedofili... dar toate aceste personaje „făceau și ele parte din/ satul frumos, cu oameni gospodari,/ situat între două orașe/ și foarte mândru de această așezare a sa". De neocolit „să-ți iubești dușmanul", e textul ce își aduce cititorul în bolgiile pământului, e una din posibilele exemplificări ale răului absolut. „Resemnare" face trecerea către cea de-a treia secvență a cărții – „Recital de plâns"; de aici, semnalez în special „suntem mai mult decât o firmă de servicii funerare": „lunganul de la pompe funebre/ nu se pricepea ca lumea nici la spălat nici la îmbălsămat/ înainte era clovn/ organiza petreceri pentru copii/ din banii adunați a cumpărat cinci sicrie/

a făcut toate actele/ alb ca varul/ privea spre primul lui mort şi/ îi venea să plângă". E oglinda unei lumi în alb şi negru, în tonuri post-bacoviene, în care subzistă această figură tragică a clovnului total însingurat.

„În rest, viaţa e frumoasă" şi da... mai sarcastic, mai aproape de Benigni, bucuria începe să prindă iar contur, sensurile îşi găsesc straie noi, ochiul se deschide şi dinspre un crochiu al împăcării cu sinele („să nu-mi perturbe liniştea/ nicio bucată/ care se revarsă peste margini/ piele întinsă pe scalp/ corp filiform/ şi buci ascuţite/ nu pot să-mi doresc mai mult" – „nu îmi trebuie ţăţe, nu îmi trebuie cur"), ajungem la aceeaşi nevoie de iubire şi comuniune nou-testamentară: „îi lipseşte solidaritatea/ solidaritatea angajaţilor/ atunci când unul lucrează pentru trei concediaţi/ solidaritatea ţărilor mici în faţa marilor imperii/ solidaritatea oamenilor iubiţi/ mereu asediaţi de cei neiubiţi/ gata oricând să le înşface jumătatea" („acestei lumi de oropsiţi").

În volum, asemenea trăiri înmagazinate liric refac harta neputinţelor şi victoriilor personale în registre diferite, dar aflate cu siguranţă în proporţii potrivite. Precum Maşa aflată în bârlogul ursului, alter-ego-ul Dianei Iepure înţelege că propria-i menire e aceea de a înfrumuseţa lumea, de a o aduce către rosturile ei dintâi, ca o promisiune acum-împlinită a unor năzuinţe de demult. Dinspre o asemenea „lectură", reţin pentru final „roboţeii" – aici e alfa şi omega: „doarme ghemuit/ învelit în pijamaua lui preferată/ cu roboţei/ s-a lungit mult astă vară/ roboţeii au devenit mai mici şi mai amuzanţi/ sforăie abia auzit/ iar mie îmi place să inspir mirosul abia perceptibil/ de transpiraţie/ pe care l-aş depozita într-o bancă/ aşa cum se depozitează acum/ celulele salvatoare stem".

Simion BOGDĂNESCU

Un poem de poeme

Motto:
Această poveste citită de tine este o carte care curge.

Lansarea unei cărţi, nu contează de care (beletristică, ştiinţifico-tehnică, fantastică), dar, mai ales, de poezie, are singulară semnificaţie şi echivalează cu trimiterea unei sonde spre infinit.

Nu târzie vreme am conştientizat acest lucru, încercând să prezint cartea de versuri, „SEPTETE", a poetului Mihai Apostu din Dodeşti, de unde a răsărit dramaturgul, romancierul, poetul, omul universal de tradiţie renascentistă, Victor Ion Popa.

Sunt unul dintre naşii (trei la număr) care au ajutat la intrarea în USR a lui Mihai Apostu şi constat, la trecerea iremediabilă, că n-am greşit, pentru că autorul a confirmat şi a instituit opera eului său creator prin următoarele volume : „Atentat la poezie" (1995), „Vocile" (1997), „A cincea stare" (2000), „Dialoguri perpendiculare" (2001), „Poemele auguste" (2010), „Lumina vine din interior"(2012), „Poezii" (2013), „Planeta între noi doi"(2016). Şi în 2021 opul „SEPTETE", apărut la Editura Sfera, Bârlad, generat de îndemnul revoluţionar al lui Vladimir Maiakovski, preluat şi de Mihai Apostu: „Poezia trebuie să fie liberă,/şi pentru aceasta trebuie readusă în piaţă!".

Cum sunt asaltat şi bombardat de o sumedenie de apariţii editoriale şi, nemaiavând agilitatea spirituală a tinereţii şi a maturităţii, am fost silit să pun cartea pe raft în aşteptare ca o pasăre. Mută sau... cântătoare. Până când acum, când m-a aflat într-un moment de răsuflu şi m-a invitat să-i prezint noul volum.

Am mai scris despre „Poemele auguste", antologie remarcabilă, şi observam că multe texte lirice (în „Fabrica de poeme") devin *poezie de poezie.* Am remarcat şi ipostaza sa de poet-patriot, astăzi când toţi românii (aproape) îşi părăsesc ţara : „Atâta suferinţă şi-atâta dor mă cheamă,/am devenit nostalgic fără să vreau şi cred/că sâmburele ţării încet mi se destramă/şi tot patriotismul încep, încet, să-l pierd..."

SEPTETE – într-o prezentare grafică de gală, cu imaginea tridimensională a galaxiei noastre „Calea Lactee", pe care cine ştie ce Dumnezeu o mulge (!) – se deschide cu o prefaţă meritorie –„Invitaţie pentru *opera aperta*" – a scriitoarei Lina Codreanu de la Huşi, soţia criticului literar Theodor Codreanu, care lămureşte şi dezleagă, în mare parte, mai ales ideatic, misterele poematice şi structura integrală interioară a cărţii şi o înscrie, pe drept, în neoexpresionism : „Atitudinea *neoexpresionistă* de percepţie a lumii se reflectă în *ilimitare*."

Semnificaţia titlului – SEPTETE – („ansamblu de şapte voci sau şapte instrumente", muzica compusă pentru un astfel de ansamblu, strofă de şapte versuri – cele mai multe aici versete cu amintire biblică din Psalmii lui David, ai lui Asaf şi fiilor lui Core) o dă chiar poetul în interiorul primei părţi – *Visul.* Poetul Mihai Apostu este ca un Profet ce predică în pustia cosmică denumită Calea Lactee : „Magia cifrei şapte va rezona până vei descoperi / incantaţia cu care poţi transcende în altă dimensiune /şi nu întâmplător vei reveni la ecuaţia primordială !/Codul evoluţiei este şi codul perpetuării/ şi vei descoperi că cele patru elemente sunt şapte/că stările de agregare sunt şapte/ că minunile, că păcatele lumii, şi continentele... !// Septetele începute luni se vor termina duminică/ Vei urmări şapte pleiade şi vei descoperi şapte virtuţi/Vor fi şapte culori ale curcubeului care vor lumina/Şi atunci vei şti că am reuşit să modific

realitatea/ şi vei auzi melodia venind din şapte stele ale Carului Mare (Numai că, adaug, fiecare roată a Carului, la apropierea mărită de telescopul uriaş Hubble, arată că ascunde o altă constelaţie – fioros!) o melodie cântată pe şapte note de un cor format/ din cele şapte fiice ale lui Atlas. / Şi-ţi vei asuma septetul !/"

Aşadar, Septetul devine o metaforă semantică pentru magia poeziei lui Mihai Apostu ! El se conduce după dictonul celebru al romanticului german Novalis (curtat înainte de Eminescu !) : „Calea misterioasă duce către interior", instituind o cale utopică, dar şi după învăţămintele lui Iisus Hristos din Evanghelia lui Luca : „Împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul nostru".

La nivel macro, structura cărţii se organizează în şase părţi (1. Visul, 2. Iubirea, 3. Timpul, 4. Femeia, 5. Planeta, 6. Cetatea Atolia) ca un *poem epic* de tradiţie antică, precum în cunoscutul poem filosofic „De rerum natura" (care cuprinde şi el şase cărţi) al lui Titus Lucretius Carus ; la nivel micro, se fluidizează în poeme lirice, lirico-didactice cu o energie poetică expresionistă *în rostogolire*, instituind o cale utopică pentru a ajunge în Atolia, ca prinţul (emirul) macedonskian din „Noaptea de decemvrie". Şi astfel creează un *poem de poeme*. În cazul de faţă, Mihai Apostu se alătură poeţilor Viorel Dinescu („Zeii de lut") şi Ion Gh. Pricop (observaţia este a prefaţatoarei Lina Codreanu) cu „Balada Vîrstelor", 2004 şi „Cartea celor cinci semne", 2016. Mihai Apostu transformă (ca şi aceştia) epicul, *imperfectul narativ* în imperfect liric: „Într-o seară ai uitat mantra şi te-ai trezit cu mine/ dedublat şi astral îţi *dictam* pe silabe/în alfabetul genetic cuvintele pe care tu/ *nu ţi* le mai *aminteai*...şi ne-am rostogolit / Şi, în altă parte, spre final : ...am văzut cum eu/ *nu* mai *eram* eu, eram doar un număr rostogolit,/ un număr între miliardele de numere."

Autorul, de la început şi până la sfârşit, pune întrebări grave, fundamentale, ontologice, gnoseologice, cosmogonice, aşteptând răspunsurile noastre. Dar de cele mai multe ori îşi răspunde tot el. Propune definiţii poetice şi utopii lirice. Mai puţin cunoscute dar discutate de gânditorii şi filosofii lumii. Precum : „*Timpul nu* există...Timpul este un sentiment ce ţine de propria existenţă." Aici e curat *bergsonian* şi *proustian*. Sau vine în răspăr cu Horaţiu („Patria vieţii e numai prezentul"), cu Arthur Schopenhauer din „Lumea ca voinţă şi reprezentare", care susţine că viitor şi trecut nu există, există doar un prezent continuu), cu Eminescu – „Tot ce-a fost ori o să fie/În prezent le-avem pe toate – „Glossă"). Mihai Apostu declară apodictic: „Prezentul nu este timp..."

Stilistic, acest amplu poem epic de interioare poeme lirice oscilează între expresia discursivă/ denotativă (specifică stilului ştiinţific) şi aceea figurată/conotativă (specifică stilului beletristic/artistic), între dictonul apodictic, filosofic şi polisemantica emotivă, artistică.

O discursivitate înaltă, oratorică se dezvoltă din ipostaza inflexibilă, condusă după principiul *coincidentia oppositorum* (Yin – Yang) urmată de Mircea Eliade, negând vehement arhicunoscutul dicton al învăţăturii tradiţionale mecanice – *repetitio mater studiorum est*: „Unde este contribuţia ta dacă tu doar repeţi// Atunci ai născut Universitatea Ego."

Cetatea Atolia este conturată precar, nu-i Meka macedonskiană. De altfel, autorul a plasat-o doar ca un punct pentru împlinirea idealului, care, de fapt şi de drept, nu se atinge niciodată.

Echilibrul atât de mult dorit şi realizat şi în combinarea reuşită ştiinţific/literar este în măsură să determine spiritul nostru să accepte că volumul „Septete", un *poem de poeme*, reprezintă încă o victorie a poetului Mihai Apostu.

Delian MUNTEAN

Cântecul din rană

„Aripile îşi au rădăcina în durere şi suferinţă".

Iată aserţiunea care vesteşte întâiul poem din *Îngerul Ionduh,* volum ce încheie trilogia iniţiată cu aproape un deceniu în urmă de autorul sibian Ioan Gligor Stopiţa[1]. Mottoul, a cărui dimensiune programatică ar putea fi extinsă pentru întreaga operă, completează conotaţiile avansate de subtitlul *Cartea transparenţei mele*, propunând împreună lectorului o suită de spovedanii, menite a configura un anume portret auctorial: acela pe care scriitorul doreşte, de fapt, să îl lase testamentar urmaşilor, implicit celor care îi vor parcurge poemele.

Având caracter public, confesiunea – altfel spus: dez*văl*uirea/ expunerea celor mai intime trăiri şi gânduri –, echivalează cu o eliberare prin jertfă de sine. Efectul cathartic presupune mobilizarea întregii fiinţe întru împărtăşire („– Ce-ar fi poemul nefermentat în **Eu**?.../ – Biserică cu oameni, dar fără Dumnezeu" – *Când sufletul vrea să fie cuvânt*), implică operaţiuni de fragmentare-dezmembrare, adică: vulnerabilizare. *Supunere înaintea priceperii, a convingerilor şi a cumpănirii Celuilalt.* E un risc pe care scriitorul şi-l asumă. El ştie că recunoaşterea spaimelor şi a

[1] *Îngerul Ionduh. Cartea transparenţei mele,* prefaţă („*Îngerul Ionduh" sau lirica „dublului" somato-psihic*) de Mihai Posada, postfaţă (*Cuvântul construind un univers de plumb*) de Mihai Batog-Bujeniţă, Bucureşti: Editura Eikon, 2021.
Din triptic mai fac parte volumele: *Solilocviile eului*, *Prefaţă* de Silviu Guga, Sibiu: Editura Cenaclul de la Păltiniş, 2013 şi *Puii veşniciei au mustăţi,* Cluj-Napoca: Editura Eikon, 2014.

angoaselor proprii îl întăreşte, îl îndeamnă să-şi reconsidere marginile: „În mărturisirea fiinţei.// Prin suspin umblând,/ sufletu-n viscol/ spre marginile răbdării.// Îmi iubesc toate eşecurile.// Sufletul frânt, dar neînfrânt.// Ochi larg deschişi/ peste hotarele vieţii.// Revizuirea limitelor" (*Mărturisirea fiinţei*). Mai ştie că durerea, indiferent de ipostazele în care e camuflată şi de forţa cu care invadează universul său lăuntric, îi pune la încercare tocmai capacitatea de a se redresa, de a-şi exploata resursele întru noi alcătuiri ale spiritului, mai puţin perisabile: „Ca orice fiară, cu răbdare şi iubire/ o poţi îmblânzi, o poţi face animalul tău/ de suflet, cel mai iubit, nedespărţit,/ ce te apără şi nu te lasă să rătăceşti prin locuri/ fără miez şi substanţă" (*Iluminare de gând*); sau: „Când ai destulă-n tine/ nu cerşi lumină...,/ poate-un manual de folosinţă" (*Ai fost la naşterea mea?*).

Poate de aici se nasc şi voluptatea pătimirii, şi perseverenţa cu care eul se risipeşte pe sine în cutele verbului („Câtă plăcere să arzi în cuvinte/ pe care doar tu le înţelegi!...// Să te desfaci, fărâmă cu fărâmă,/ până la nefiinţă, să te cauţi,/ să te refaci de o mie de ori.// Şi de câte ori te-ai găsit/ să te mărturiseşti în poezie" – *Plâns*). Scrisul capătă astfel, la Ioan Gligor Stopiţa, valoare soteriologică: topirea în text conferă nu doar autenticitate şi miez demersului propriu („Rupt şi sfărâmat, treci/ în cuvintele unor poeme adevărate" – *Iluminare de gând*), ci, în egală măsură, vindecă fiinţa, o mântuie.

Cu toate paradoxurile sale, metamorfoza aceasta e vitală pentru creator, poemul întrupându-se într-un „oftat prelung după epuizarea limitelor,/ un examen de conştiinţă cu solilocvic discurs" (*Cei care au trecut prin moarte*). La nivel textual, ea se reflectă, printre altele, în imaginea fluturelui atras obsedant de lumina lămpii, reprezentare ce însoţeşte eul liric chiar de la primul tom al trilogiei: „ioan gligor stopiţa n-are biografie,/ ioan gligor stopiţa n-are istorie,/ a trecut prin ea necunoscut/ ca un misionar realizat tragic/ prin găuri de cârtiţe plângând/ după cuvântul smălţuit/ care să poarte conştiinţa arderii de sine/ care i-a macerat întreaga existenţă/ de flutur ce palpită-n azur/ ameţit de parfumul îngheţat/ de floare înflorită de agav,/ atras de lumina lămpilor incandescente/ într-un orgasm luminos/ de sinucidere perpetuă..." (*curriculum vitae*). În volumul de acum, o identificăm în poezia cu titlul *În clipa Nirvanei*, precum şi – reutilizată intenţionat – ca final al piesei *În adâncul din mine* („Ca un flutur/ din preajma lămpii/ incandescente/ alunec în cuvântul/ străfulgerat/ de o idee-n mirare.// Şi mă topesc în clipa Nirvanei/ spasmodic// în extaz// în visare"). Conotaţii asemănătoare ar putea căpăta şi ciocârlia „înjunghiată de ascuţitul ei tril" din poema *Azi, clona zilei de ieri*.

Arderea, etapă obligatorie în procesul alchimic („din apele minții mele/ cuvinte am scos,/ le-am forjat în jarul ființei smerite,/ le-am pus în poeme de suflet/ jos, cât mai jos,/ ca fiecare s-ajungă să fie citite!" – *Eul smuls din sânge...*) se dovedește în culegerea de față nu doar condiție a desăvârșirii interioare – prin transformarea trupului în spirit –, ci și a împlinirii pe plan artistic („Izbânda va fi a celor care pot/ să exprime/ prin cuvinte trăirile, arderile.// Atunci poemul scris va avea/ țipătul sângelui,/ urletul ființei dornice/ de iubire, ca o celulă vie/ ce urcă până în miezul/ de burete-al meningelui,/ în inimă/ și în mâna tremurândă ce scrie" – *Cei ce nu vor glorie*; sau: „E târziu... e frig... e noapte.../ neantul se târâie-n genunchi/ și coate,/ trupul meu analfabet, întins/ pe spate,/ pe lespedea cuvântului,/ e învăluit în lumină/ pe buza mormântului..." – *La marginea trupului meu*).

Suferința însoțește așadar întregul destin auctorial („De durere am devenit transparent./ Coloana vertebrală a căpătat/ forma literei **S**.// Efigie pe trupul cu numele Stopița.// Eul smuls din sânge,/ odată cu ultima scânteie de sălbăticie,/ știe că nu poți blestema adevărul" – *Eul smuls din sânge*), demersul creator reiterând sacrificiul cristic („numai la ceas de rugăciune/ înmugurește misterios în melancolie/ croșetând litere de mătase/ până ce se-mbracă în barocul cuvintelor/ bătute în patru muchii/ din care să-și facă bârnele să-și facă/ crucea lui mare și grea,/ să se poată răstigni" – *curriculum vitae*, vol. *Solilocviile eului*).

Emoționează demnitatea cu care omul-poet își poartă crucea (împovărată și de moartea timpurie a fratelui), cu atât mai mult determinarea și forța de a-și preface osânda în hrană pentru ceilalți. Precum „bobul de grâu/ ce știa să moară în pâinea cea de toate zilele/ întreținând viața..." (*Ghemuiți în suflet*).

E relevant, din aceeași perspectivă, poemul *Cuvinte bătucite de gând* (cu versurile de început evidențiate grafic prin cursive: „*Osteneala mea, colind de lerui-ler/ Rupere din suflet, frângere de cer*"). Realizat sub forma unui monolog interior, în care, inițial, poetul pare a-și legitima sieși propria condiție și imposibilitatea de a o ignora („Nu umbra mă face/ să știu că am corp.// Soarele însă aleargă/ spre marginile pământului/ ca să răsară din nou.// Nu poți fugi mult de umbră"), textul propune convertirea a ceea ce îi este dat și a tot ce caută să-l strivească („Pământul îmi urcă până la glezne, până la brâu/ până la frunte și peste") în prilej de stârnire a imaginarului artistic, de plăsmuire a unui univers reparatoriu, mai puțin fals și mai plin de substanță decât realitatea propriu-zisă („Umbra a primit un contur închegat – greu de deslușit,/ o diafanie a ființei din clarobscurul jilăvit.// Îi simțeam inima cum bate, îi captam privirea vie.// [...] Și-am băut împreună și umbra nu mai era umbră.// Și era vie, mult mai vie ca mine!// Și mi-a spus lucruri pe care nu le-a spus nimănui,/ lucruri ce se

pot spune şi pune doar într-un poem...// Acest poem e un palimpsest"). Acolo, în sâmburele fiinţei lui, clipa nu cunoaşte hotare, *nu e hotărâtă*, iar trupul capătă şansa „despământirii" (*Vise fluide*).

Ioan Gligor Stopiţa îşi rânduieşte noua lume conform unor legi strict subiective, izvodite după chipul şi asemănarea lui. Este o modalitate, să zicem, de a-şi marca spaţiul poetic, de a lăsa urmaşilor o operă care să îl reprezinte. Pentru care *să poată da seama cu toate ale lui*. Vom întâlni, de aceea, îndeosebi în partea a doua a volumului, compoziţii lirice ale căror funcţii sunt menite a lămuri viziunea sa aparte asupra scrisului. Printre altele, poetul sibian respinge cosmetizarea excesivă a ideii, convertirea ei în „ibovnică de emir", optând pentru registrul rafinat, dar lipsit de preţiozitate („O singură metaforă ar fi fost de-ajuns,/ una cât o frunză de smochin, din grădina raiului..." – *Muza poetului darnic...*).

Identificăm şi câteva nondefiniţii ale poeziei, cum sunt acelea avansate de îngerul Ionduh, instanţă lirică ce concurează pe alocuri cu vocea auctorială sau o călăuzeşte în pelerinajul către sine: „Poezia nu-i o justiţie metaforică – îmi zice.// Nici cântec de bici sau de clopot dogit/ [...]/ Nici cantilenă trasă pe nară/ urmată de gesturi teatrale./ Nici nevroză isterică, aiurită marasmă,/ purgaţie cu văzduh schelălăind indecent.// [...]/ Nici altar de erezii ale suferinţelor/ de erotism valpurgic freudian.// Nici etern orgasm suspinând/ în cuiburi de cuci" (*Ce-i poezia?*).

Îngerul fratelui este cel care, prin visele şi tăcerile lui (*Murmur de rugăciune*), îi mână hipnotic pana de scris (*Când sufletul devine cuvânt*). Reprezintă „mugurul" şi „fulgerul" ce dau naştere, din blestem şi durere, cântecului (*Aripa înmuiată în lumină, Când sufletul vrea să fie cuvânt*). E *dublu, alter ego, Celălalt, umbră* – tot atâţia interlocutori ai poetului însuşi, tot atâtea surse de problematizare a datelor existentului (*Dincolo de noi*), de stimulare a energiilor interioare.

Alteori, femeia este cea care provoacă apetitul liric, ispita care, bulversându-i „fiindul", îl sileşte să-şi trăiască mai pătimaş nu doar viaţa, ci şi scrisul („poetul neîndrăgostit, mort e chiar/ de n-o murit" – *murmur de clopot*, vol. *Solilocviile eului*; sau: „Să fiu devorat / de haitele cuvintelor/ mulate pe suflet,/ ca între sânii femeii iubite/ dornici să alăpteze/ pruncul poemelor/ adevărate" – *Sânul galben al unui palimpsest*). Iubita şi poezia se confundă în unele creaţii; amândouă râvnesc supremaţia, fiecare cearcă a exploata sevele celeilalte şi ale poetului însuşi întru nemurirea ei: „De azi stau aplecat peste invizibila frumuseţe,/ peste trupul alb gata să primească haina cu semnele/ alfabetului.// O, perplexitate! O, foaie albă dornică să fii întinată/ cu tuş şi cerneală!// Va trebui să fiu tandru şi răbdător,/ plin de tact, şi, mai ales, de neuitat!// Taina din sâmburele neîngropat –/ veşnicie nedescoperită" – *În colţul zidirii mele*).

Din această aventură erotico-lirică se nasc adesea poeme izbutite, semne evidente ale unui imaginar artistic complex, trecut prin lecturi de calitate şi ale unei disponibilităţi lingvistice care mixează ingenios registrele. „Poezia-durere" de care vorbeam la început nu torturează aşadar irevocabil destinul scribului, ea mai îngăduie şi momente de respiraţie, de reîncărcare energetică menite a deturna sminteala. Iată, de pildă, piesa intitulată *mă lunec în cântec să gem* (vol. *Solilocviile eului*), parte spovedanie, parte ritual magic, unde ispăşirile eului se dovedesc mai degrabă *convocate*, dorite. Metamorfozele, deşi (pe)trecute cu patimă, ca şi cum fiecare s-ar dovedi cea de pe urmă, *construiesc*, *eliberează*, *asigură* (cu urme nichitastănesciene) *surplus de fiinţă*: „mă cânt păcătos, mă urlu sacru,/ mă fac rai şi înger, iad şi drac,/ în conturul tău de femeie mă mut,/ mă ard, mă destram preţ de-un sărut/ şi mă înfăşor cu fulger acru...// […] mă deochi în fructe de ploaie, rotund/ mă pic pe glezna femeii bolund/ mă scântei galben, în pat mă-nspic/ spre coapsa ei în vânt mă ridic/ şi-i sărut carnea albă, idolatră,/ cu gust de prescură coaptă pe vatră/ mă fac candelă albastră, durut,/ în scobitura călcâiului făcută în lut...".

Momentele de prăbuşire alternează cu dansul peste genuni (*câteva ridicări din căderi*, vol. *Solilocviile eului*; *Şoapte,* vol. *Îngerul Ionduh*), iar descinderile în abis, cheltuitoare pentru fiinţă, pot deveni fertile (*În mine sapă îngerul fântâni, Acel individ din vitrină sunt eu*). „Foarte suie mintea ca pe nişte stepene/ la adâncimea cea naltă a adâncului înţelesului" – este lecţia pe care o învaţă încă de la Dosoftei Mitropolitul (aşezată strategic ca motto pentru poemul *Numinosul conceptual*).

Viaţa şi moartea – în universul artistic al acestui poet din Sibiu – se hrănesc una pe alta (*Numai tu, Duhule, ştii*), cei care s-au dus amprentează karma succesorilor (*Morţii vii şi viii morţi*), cuiul din palmă pregăteşte învierea (*Vis răstignit*). Scrisul, ca efort şi suferinţă, şlefuieşte sinele, îl ajută să-şi conştientizeze menirea şi îl împlineşte. Ni se pare inspirată analogia cu vitele de povară care, în aşteptarea primăverii şi a muncilor câmpului, zăbovesc ritualic lângă unealta ce va tăia brazdele (cu evidentă trimitere la etimologia cuvântului „vers"): „Poate se rugau...// Cu limba lor lungă şi aspră ca o gresie,// lingeau lama plugului, încât strălucea ca o oglindă/ şi intrau în grajd/ începând să rumege fericiţi" (*Plugul şi boii*).

Ioan Gligor Stopiţa e scribul care scoate din rană lumină. Şi cântec.

Mircea M. POP

Şaptezeci de ani şi tot atâtea poeme

Poetul şi traducătorul Christian W. Schenk a publicat recent un nou volum de versuri, intitulat *Omul cu firmituri*[1].

În prefaţa ei la carte, poeta Niculina Oprea scrie, printre altele: *"Cartea de faţă este un volum străbătut de amintiri şi de premoniţii, în care multe întrebări pe care ni le mai punem încă, îşi găsesc răspunsuri uneori direct, alteori grijuliu împachetate în metafore subtile"* (p.10).

Iată o posibilă ipostază a creaţiei, oferită de acest poet: *"Ajung doar gesturi spre a ne-nţelege/ În lumea dispărutelor cuvinte;/ Poeţii scriu fără cuvinte/ Compozitorii-s fără note/ Iar pictorii orbiţi de ne-nţelegeri/ Pictează gri şi ne-nţeleşi de ceilalţi"* ("Masa sinucigaşă", p.17).

Cu versul *"Ah, penibilul tăcerii..."* (p.19), se încheie un alt poem, intitulat chiar "Penibil".

Sesizăm faptul că o notă nostalgică traversează ca un fir roşu majoritatea acestor poeme.

Trecerea timpului este redată în metrică populară: *"Lume-lume, soro lume/ n-ai ştiut de rele...bune/ ţi-au fost clipele în care/ noi zburdam pe o cărare/ făr a şti că ele trec/ şi-n vacanţă ne petrec dând amurgului bineţe/ până când , la bătrăneţe..."* ("Am uitat", p. 28).

Oximoronul, care bântuie poezia sa anterioară, îl găsim şi aici, cu o frecvenţă mai rară: *"Frunze-n alb şi frunze-n negru..."* ("Pe cărări immaculate", p. 30).

Frumos este spus: *"Adevărul este un copac desfrunzit"*. Aşa e, adevărul e mai simplu, minciuna e mai complicată…

Iată o constatare memorabilă: *„La poamele de sus ajung/ Doar cei ce-s mari, fără ruşine;/ Cei de sub pom şi mici ca tine,/ Culeg ce-i jos şi nu se plâng"* („La poamele înalte" , p. 56).

Poetul Christian W. Schenk dedică o poezie („Un altoi") lui Vasile-Copilu Cheatră şi o alta, intitulată sugestiv "Testamentul", lui Tudor Arghezi, ambii fiindu-i mentori în tinereţe.

Câteva rondeluri ne amintesc de Macedonski („Tu, frate, ce îmi eşti duşman", "Atât cât se găsesc cuvinte", „Dorinţa sfintelor cuvinte").

Reţinem, de asemenea, câteva epitete memorabile: *„androgine străzi", „mări fragile", „lacrimă pelină", „negre amintiri uitate", „ascensoare canibale", "lungi handicapate umbre".*

---

[1] Christian W. Schenk: *Omul cu firimituri***.** Prefaţă: Niculina Oprea, Postfaţă: Ioan Lazăr, Dionysos, Boppard am Rhein, 2022, 136 p.

Desprindem și o comparație personificată: *"Ca un copil netrebnic/ – vântul"* ("E toamnă-n mine", p.80) cu un final memorabil: *"E toamnă-n mine și-n cuvinte…"*

Blagian, la un moment, dat afirmă: *„Aud cum frunzele se ofilesc…"* („Ceasuri de toamnă", p.107), pentru a încheia aproape simetric: *"Aud cum soarele/ pendulând se ofilește..."* (p.108).

Poetul, adesea se adresează unui posibil interlocutor, probabil cititorul...

Postfața la carte, semnată de Ioan Lazăr, poartă titlul "Eugen Simion despre Christian W. Schenk" și autorul ei glosează pe marginea amplului studio semnat de profesorul Eugen Simion.

Beneficiind de o tematică considerabil lărgită, volumul de față se înscrie, în linii mari, pe coordonata originală a liricii lui Christian W. Schenk.

Raluca FARAON

Maria Grădinaru și cactusul ei de la etajul doi

Volumul cel mai recent al Mariei Grădinaru, poetă ieșeancă, se numește *Cactusul de la etajul doi* și a apărut anul acesta, în 2022, la Editura *Neuma* din Cluj. Figurativ, titlul sugerează un tablou minimalist, de admirabilă austeritate. Nici poezia cu același nume nu aduce prea multe lămuriri. Un decor simplificat până la ambiguitate, o sugestie a asperității vegetalului, dar și a fragilității sale imperiale. Un cactus „urban", domesticit în intimitatea unei camere, ascuns vederii, dar și expus prin detaliul etajului doi, la înălțime și încarcerat, singur, însă vulnerabil prin faptul că i se cunoaște locația… Cam așa este și individualitatea poetică ce se configurează prin versurile din carte. Se ascunde, se dezvăluie, vrea să fie cunoscută, vrea să i se șteargă orice urmă. Fără paradox, fără contradicții, o partitură armonioasă care topește în tonurile blânde și furtuni posibile: *maria uraganul* care devine noaptea pe care iubitul vrea să o doarmă.

Cea mai sensibilă și definitorie mărturisire poetică din volum se numește *ars poetica*, dar ar putea, la fel de bine, să se numească *artă de a fi*. E o declarație percutantă a trei direcții existențiale care dau mărturie despre ființa celei care trăiește și transmite emoție în dialogul poet-cititor: singurătatea, cu amenințarea nihilismului sau acediei („zeci de ani/ am pribegit/ prin siberia asta de suflet// n-am găsit nimic/ să mă bucure//"); legătura cu Dumnezeu și intuiția salvării: „numai lumânarea/ pe care Dumnezeu/ o ține aprinsă în mână/ când se plimbă/ prin inima mea de copil//"; scrisul sub semnul

lehamitei, dar oferit celuilalt, singurul cu credit asupra naturii poeziei: „ea și câteva sclipiri/ pe care tu le numești versuri”.

De altfel, o anumită îndoială studiată planează în tot volumul asupra scrisului poetic, fără a da impresia de nesiguranță, dimpotrivă. Chiar poemul cu care debutează *Cactusul de la etajul doi* se numește, oarecum ludic, *poem pentru derutat cititorul*. Iată: „poezia e mai mult decât poți citi/ și mai presus decât ceea ce crezi că înțelegi”. Promisiunea unui înțeles care nu se lasă înțeles prefigurată de titlu devine aici amenințare de-a dreptul! „Când citești nu știi ce citești”. Pentru ca povara să nu stea doar pe umerii cititorului, poetul devine împăciuitor: „când scriu nu știu ce scriu// […] dar e bine/ plutim pe aceleași ape”. Deși definitive, sentințele Mariei privind poezia sunt deschideri spre întrebări esențiale, iar aceasta se înfățișează cum ar trebui să fie pentru orice creator: o provocare în a trăi, a iubi, a lua în considerare moartea, divinitatea, creația, arta. Dar asta nu o împiedică să mențină îndoiala până la autoflagelare: „câteodată/ simt o zbatere/ un tremur/ apoi nimic// totul tace// am senzația/ că nu știu/ niciodată să scriu” (*dicteu*). Spaima că poezia înlocuiește căutarea lui Dumnezeu e o poezie în sine: „am ratat cel mai bun poem/ da Doamne/ te-am ratat/ pe Tine” (*psalm*). După care, absolut firesc, speranța: „într-o zi/ cuvintele mă vor uita/ iar poezia/ care/ în tot acest timp/ mi-a fost acasă/ se va transforma/ în altceva/ mai presus de înțelegere/ și poate/ că abia atunci/ voi afla/ dacă am trăit în rai/ sau raiul/ m-a trăit/ pe mine (*fine*).

Ascuns după versurile Mariei este firescul de a trăi intens, în intimitatea conștiinței care contemplă și observă. Poeziile sale sunt scrise cu o naturalețe dezarmantă, în vorbe simple, curate, fără zorzoane stilistice, ca un ecou al gânguritului unui fetus precoce. Un copil nenăscut încă, dar care ȘTIE. Maria nu îi spune lumii ăsteia în care locuiesc poeții decât bulă de săpun: „în bula mea de săpun/ e liniște// o liniște stranie”. Dar mie îmi pare bula aceasta un uter ocrotitor, transparent, din care se vede lumea, strania ei agonie, zbaterea ei colosală. Nimicnicia și apocalipsa ei cronicizată. Alteori, bula se sparge și devine *siberie*: un pustiu generalizat. Deși profunde, observațiile legate de lume, de pandemie, de alienarea celor care locuiesc la oraș nu sunt niciodată tragice. Sunt amare, dar nu ating exasperarea. Sunt reflecții ale unei conștiințe lucide, dar empatice. Și conving.

În rest, Maria scrie poezie ca și cum ar vorbi discret, în șoaptă, fără victimizare, despre tot ce vede și simte: de la ambientul prozaic al apartamentului de bloc la migrenele sâcâitoare și sentimentele contradictorii ale unei femei sensibile, îndrăgostite de viață, de poezie, de cel care o provoacă să scrie poezie… Îi stă mai bine înveșmântată în versul alb, nu în cel cu cadență. Limbajul liric e dezarmant prin tonalitatea tihnită, esențializată, repetitivă. Cuvinte ca o maramă curată, ca apa unui izvor, ca somnul unui copil. Cuvintele de dragoste, mai ales, sunt de o naturalețe rar întâlnită. Îmi par o ciută speriată, dar și o leoaică gata să sară la atac. Ceva din imprevizibilul naturii primare. Fără metafore. Fără erotism pasional. Cuvinte care păstrează parcă emoția unei prime și ultime întâlniri cu un personaj inedit: „în timpul

liber reparai cărți/ la biblioteca din oraș// lumea vorbește/ că ai fi cel mai trist anotimp/ din poezia mea/ dar pentru mine/ tu ești fericitul administrator/ al azilului de păsări"

Poezie de stare, reflexivă și meditativă, cu un stil simplu și perfect asumat, fără afiliere la tendințele actuale, *Cactusul de la etajul doi* al Mariei Grădinaru este o încântare. Și îmi doresc să fie receptat ca atare.

Marian BARBU

Lanțul strămoșesc al poeziei nu se curmă

Există în panoplia literară a scriitorului Ștefan Amariței evidențe identificabile, prin creații de poezie, proză și teatru, multe dintre acestea reperabile dincolo de apariția lor la edituri naționale ale Iașului. Toate fac parte din zestrea culturală a vechii capitale de țară.

Ultima tipăritură ieșită pe piața cărții este de poeme, toate de o modernitate stringentă, singulară în peisajul liric românesc. Nu numai prin abordarea tematică de ordin filosofic – *„Între lucruri, timpul"*, 2021, Ed. Timpul, 80 de pagini – cât și prin scriitura în vers liber, mereu gânditor de la un vers la altul.

Impresionează, în mod aparte, insolitul asociațiilor suprarealiste, provocatoare de idei și cultură, toate coborând, unele dintre ele, până la mituri și formulări din diverse etape ale dezvoltării țărilor, în special ale celor din Europa. Scriitorul nu se exclude pe sine, ba, dimpotrivă, se include cu acel „sine" kantian, în poemul epic, intitulat *„Între lucruri, timpul"*. În fond, autorul își convoacă dublul, pornind de la o situație concretă – vizita într-o seară, într-o locantă, unde zgomotul se întreține cu luminiscențele alternante ale unui grup de tineri, veniți ca să se relaxeze. Distracția pentru tineri a fost suportul moral, chipurile, să suporte mai ușor pandemia. Nu știu de ce mă duce gândul la nemuritoarele versuri eminesciene din „Scrisoarea III" – *„La Paris, în lupanare de cinisme și de lene/ Cu femeile-i pierdute și-n orgiile-i obscene,/ Acolo v-ați pus averea, tinerețele la stos.../ Ce a scos din voi Apusul când nimic nu e de scos?".*

Nu analizez, cu atât mai mult, să și comentez subiectivitatea autorului, verosimilitatea sau nu, prin veracitatea impresiilor, ci doar constat existența lor. În concluzie, poetul contemporan cu asemenea evenimente nu rămâne indiferent, ci se implică și deschide ochii tuturor contemporanilor săi. Unul dintre ei este consacratul poet Nichita Danilov. Acesta constata cândva aplicarea expresiei lui Ștefan Amariței spre generalizare și concret, aproape aforistic. Cred, în acest sens, că stăpânind foarte bine limba română, cu înțelesurile și subtilitățile ei, în cadrul limbajului poetic, Ștefan Amariței o

răspândește cu bună știință dincolo de cursurile de la Universitatea „Petre Andrei", fie în forma ei tradițională, cât și în cea modernă. Deci, propria-i creație rămâne un mijloc principal de cultură și răspândire a limbii române. Actuala „carte" este împânzită de metafore, de mai puține epitete, dar mai ales de o sintaxă postmodernă, demnă de a fi pusă în studiul unui institut de cercetare, cum este acela din localitate, „A. Philippide".

Vreau să semnalez două poeme, ieșite din pagină, prin veracitatea fiecăruia în parte. Primul se intitulează: „*O bucată de cer învelită în poleială*".

Modernitatea, aș zice după părerea lui Matei Călinescu, „*înlocuitorul ca imagine parțială*", se desprinde la poetul ieșean din formulări precum acestea: „*împarte proverbe cu vocea tremurândă*"; „*împletește în minte gânduri de viitor*"; „*poveștile... să le punem în fiecare zi pe pernă/în semn de recunoaștere"*.

În singurătatea-i proverbială, ca omulețul lui Gopo, poetul își imaginează nașterea altei omeniri a la poetul à la poetul Al. Philippide, elogiind, indirect, existența cuplului, bărbat/femeie, ca într-o sculptură brâncușiană, ori ca a modernului Peter Iacobi „*într-o singură ființă*". (poemul **ÎNTRE LUCRURI, TIMPUL (1)).**

Următoarea formulare ne trimite la un specific al limbajului kantian: *„Nu-mi tresare nimic în minte/ Pierise totul în sine.../ Mă trec fiori,/ Simt cum degete/ De neființă îmi umblă prin creier,/ Mai stăruie în ceafă atingerea lor./ Acum știi cine este străinul:/ Numai să vreau și-l pot simți iarăși în mine,/ Oricând..."* **(ÎNTRE LUCRURI, TIMPUL (1))**

Am vrut doar să semnalez maturitatea vizibilă a poetului Ștefan Amariței – cu acest ultim volum, oricând citabil, când vine vorba de creația modernă, în exprimarea ei epică, în așezarea sa de specific național. Doar de aceea încă mai există critică literară.

Livia CIUPERCĂ

Fascinație

Schimbul de *Scrisori* (din perioada 1966-1980) dintre „cântărețul orfic" Ioan Alexandru și înaltpreasfințitul Iustinian Chira (Editura „Lumina Credinței", București, 2021) alcătuiesc o carte din care transpar fiori de adorație euharistică. Epistolele ce compun acest volum conturează dimensiunea sacră a două personalități care înfloresc în vârtejul anilor marilor prefaceri.

Pe de o parte, gândim la zvârcolirile de-o viață ale poetului care a „ars", „precum candela, până ce uleiul s-a terminat", lăsând în urmă-i imnuri scrise cu „mâna curată de înger preacurat"; iar pe de altă parte, emoția conturării portretului aceluia care este numit de creștini, drept „voievodul ortodoxiei".

Prețuirea dintre cei doi iubitori de cultură s-a dovedit a fi reciprocă. Și nu întâmplător, ascetul și poetul au putut deveni „frați de cruce". I-a unit o frățească prietenie, bazată pe sinceritate și nevoie de confesiune; iar mai presus de orice, îmbrățișarea liniștii într-un loc sacru, precum Mănăstirea Rohia.

Ioan Alexandru descoperă la Părintele Iustinian un monah – cu nume predestinat (Chira, cu rădăcină în neogrecescul „kyr"/ „kyrios", care se traduce „domn") care „deșteaptă bucurie în cei solitari și lucrători întru ale scrisului" (Paris, 24 sept. 1970).

Prin sfințenia sa, viitorul arhiepiscop al Maramureșului și Sătmarului reprezenta, conform aprecierii exprimate de Ioan Alexandru, „umbra limbii acestui clopot resurecțional ca monah și păstor al Daciei libere acolo, prin pădurile acelea blânde de fagi și stejari fulgerate de slăvită lumină a lumii dăruită pământului în zilele dintâi" (București, 23 iulie 1972).

Liniștea cea „adâncă și curată" sunt atributele sihastrului. Chilia sa este cel mai pur castel din lume. Doar de acolo aude tăcerile și suspinele lumii; doar de acolo înțelege sclipirea stelelor și vâjâitul straniu din nopțile profunde. De la fereastra chiliei sale, „cerul plumburiu picură în suflet o liniște odihnitoare" (Rohia, 3 decembrie 1969).

Și ceea ce impresionează este simplitatea și modestia călugărului: „În dumbrăvile sacre de la Rohia, un nemernic întreține nestins jarul pe un altar pentru tot pământul" (9 iunie 1970). În adevăr, dacă nu ar fi aceşti rugători, nu ştim ce s-ar fi întâmplat cu noi… de mult…

Descoperim în epistolele pe care le semnează Ioan Alexandru gânduri demne de un „vizionar", pentru care actul de creație devine „facere", dăruire și responsabilitate.

Poetul cu rădăcini genetice în satul Topa, comuna Sânpaul, județul Cluj, în inima străvechiului pământ dacic, se simte vădit atașat sufletește de atmosfera Mănăstirii Rohia, nu doar din dorința de a-i „sorbi" din luminile și frumusețile ei, ci pentru că-l vedea ca pe un „lăcaș miraculos", de pe „culmea" căreia „se deschide" universul imaginației sale. Și avea dreptate. În acel „cuib însingurat", poetul recompunea „vatra patriei române transilvane", iar clopotul mănăstirii – însăși inima Țării Ardealului (N. Bălcescu), „tărâm al luptătorilor martiri" (22 iulie 1975).

În inima-i plină de evlavie divină, Mănăstirea însăși devine raiul inspirator, „centrul spiritual" al Imnurilor sale (20 nov. 1971). Poate de aceea își dorea, cu vădită emoție, să revină în acel loc, împreună cu familia, pentru a se reculege, „în jurul focului sacru al candelei și al stejarului" (26 sept. 1976).

În perioada studiilor sale postuniversitare (fie în Franța, fie în Germania), poetul tânjește, precum monahii transilvani, pentru a „redeștepta străvechile curățenii și asceze și lumini în iubire ale părinților noștri"; pentru a „descoperi rădăcinile și adâncul" (23 martie 1970).

Şi-n focul studiilor sale, al efortului intelectual depus, simte nevoia de încurajare („Tare te-aş bucura, iubite frate, dacă în rugile tale la altar te-ai gândi şi la mine, păcătosul şi înstrăinatul", Paris, 10 martie 1969).

Firește, Părintele Arhimandrit şi stareţ al Mănăstirii Rohia, îşi cunoşte menirea. Are cugetul mereu treaz către prietenul său de departe: „acolo unde un genunchi s-a aplecat spre contemplare", răsare „o vatră de lumină, un cântec, o floare", ce luminează viaţa semenilor întru aceeaşi credinţă (7 ian. 1970).

Chiar şi în absenţă, călcându-i pragul casei, Părintele Iustinian îl vede aevea, „cu fruntea plecată" peste foaia de hârtie, „îmbrăcat în hlamida gândurilor" care-l frământa, mereu (7 ian. 1970), înaintând tot mai mult pe Via Dolorosa a poeziei, a creaţiei, a smulgerii din nefiinţă a unor lumini de care mulţimea are nevoie pe drumurile ei (22 aprilie 1970).

În fapt, Părintele Iustinian s-a dovedit un duhovnic „bolnav de milă de oameni", cu un profund respect pentru intelectualii ţării. În viziunea sfinţiei sale, poetul este un „unicat" (22 aprilie 1970), un „profet al timpurilor moderne" (9 iunie 1970), un adevărat „ambasador spiritual" (16 oct. 1970), iar poezia, rodul celor mai adânci frământări ale spiritului uman; lamura inimii omeneşti; hrana cea mai aleasă, fără de care neamul omenesc n-ar putea trăi (11 febr. 1971).

Şi nu întâmplător, îi va adresa invitaţia de a-l vizita în străinătate. Firește, cererea nu a fost acceptată de oficialităţile timpului. Suspiciunile erau uriaşe, deşi Ioan Alexandru era nu doar un falnic patriot, ci un om de cuvânt. Întruna dintre scrisori, chiar va aduce câteva completări (firește, pentru urechile cenzurii): „întrucât foarte mulţi neisprăviţi rămân pe aici şi se pierd în alte neamuri" (Paris, 9 sept. 1970). Şi, aş mai adăuga (cu durere), mai şi vorbesc urât de Ţara lor, ca şi cum Ea ar fi vinovată de starea actuală.

Frazarea următoare (formulată, în septembrie 1970), se potriveşte perfect şi-n acest tulburător „prezent") s-ar cuveni încrustată (ca iluminare) la toate vămile României: „Dumnezeu ne-a dat la fiecare o vatră pe care trebuie s-o limpezim cu suferinţa şi răbdarea şi rămâne a noastră orice ar fi şi cum ar fi. Dar se vede că nu toţi putem purta acest jug greu şi ne risipim".

În fapt, Părintele a preţuit mult mai mult locurile naşterii sale. „Nu s-a simţit atras de străinătăţi". O spune limpede: „Mă simt tot mai mult legat de acest pământ, de trecutul lui, de prezentul şi de viitorul său" (13 febr. 1978). În toată viaţa sa s-a dorit – şi a fost – cu aleasă vrednicie, „stâlp de lumină" pentru pentru cei care au călcat pragul mănăstirii Rohia. De aceea, nici nu pare afectat de faptul că autorităţile timpului sunt sceptici în a acorda viză pentru R.D.G., pentru a-şi vizita prietenul.

În anii frumoasei tinereţi, poetul se arată fascinat de „măreţia" Maramureşului, de „sacra lui vieţuire ancorată în veşnicie la modul exemplar" (14 iunie 1970).

Şi-atunci, nu ne vom mira, defel, de ce Maramureşul („fiu al cuvântului") devine în viziunea sa, „cununa României", „osul domnesc al sufletului nostru,

ochiul voievodului căruia îi datorăm înainte de toate împărtăşirea cuvântului românesc (…) peste toată românitatea", Moldova – „fiica ochiului românesc", iar Ţara Românească – „fiica sufletului mistriei Meşterului Manole" (12 sept. 1977). Deopotrivă, Dobrogea – „tărâmul de legendă, plămânul cosmic al Patriei prin care am primit Duhul Sfânt prin Apostolul Andrei şi martirii primelor veacuri" (10 august 1977).

Ioan Alexandru îi dezvăluie părintelui toate frământările sale: „Am destule griji şi necazuri în iadul ce-l port zilnic sub soare. N-am încotro – datoria mea e să rămân demn unde sunt şi să fac ce se poate. Am multe să vă povestesc şi să ne sfătuim prin tăcere mai mult", 27

Dar este conştient că tuturor acestor „griji şi necazuri" trebuie să le facă faţă, cu „bărbăţie". Şi ele vor curge, în valuri successive, în toată viaţa sa.

Avea conştiinţa menirii sale de intelectual:

„Noi, intelectualii, adică cei care nu producem efectiv, nu scăpăm de osândă dacă munca noastră nu-i în spiritul şi întru luminaria şi păstrarea credinţei şi curăţiei poporului. Este o lege de foc. Cine nu ţine seama de ea se arde" (17 martie 1973).

„Toţi cei care lucră, în via cuvântului suntem datori să vorbim despre sfinţii trecutului nostrum, despre ctitoriile lor, despre sora natură care ne hrăneşte şi ne umple de bucurie cu frumuseţea ei nepieritoare…". P. 140

„Avem datoria sfântă de a dovedi prin fapta credinţei creatoare că suntem acasă aici de când sunt veacurile" 142

Iustinian Chira intuieşte traiectul vieţii marelui poet creştin-patriot: „sufletul D-Tale are ceva de spus lumii". La fel ca pe marele Pavel, şi pe D-ta „un spin te chinuieşte mereu, un vultur ca pe Prometeu".

Se adevereşte adevărul că „aleşii îşi capătă bucuria prin suferinţă" (R. Rolland).

Generaţie „tragică, eroică, zbuciumată", „generaţie sfântă care sfarmă tipare învechite, dărâmă idoli şi derege pe Dumnezeu nu în forme şi în dogme, ci adânc în taina lucrurilor şi dincolo de acestea, în misterul nedezlegat al existenţei".

Are credinţa că respectiva generaţie de intelectuali români, prin „zbuciumul", „setea de lumină" şi de „descătuşare", „înalţă cel mai curat imn de slavă Celui nenumit". 166

O generaţie cu sufletul „nealterat" şi „plin de imperială nobleţe de daci" 169

O generaţie în „lupta neîmpăcată împotriva platitudinii, împotriva banalului" 194

Încărcătura metaforică, prin comparaţie: pivniţele necesităţilor noastre banal cotidiene (plăceri deşarte) în faţa revelaţiei ce ţi-o sădeşte-n suflet „Pivniţele Vaticanului" (18 sept. 1970)

Primele, deşi necesităţi firești, rămân plăceri deşarte în comparaţie cu „pivniţele Vaticanului", prin bogăţia arhivistică, ce „te-mbată de lumina lină a nemuririi", 201

Părintele Iustinian are harul stilatelor comparaţiuni. Şi nu întru preamărire, ci întru reflcție logică şi realist.

Dacă poetul este un „chinuit al nemuririi" (Victor Papilian) care se „zbate până ce-şi dă sufletul" (18 sept. 1970), pustnicii sunt „chemaţi" să se lepede de sine şi să slujească „harului" ce li s-a dat. 202

Părintelui îi place să comenteze nu doar cronicile dedicate „fratelui Ioan", dar şi versurile lecturate, recunoscând în acestea „plânsul şi râsul lucrurilor" (Rohia, 3 martie 1971), „slujitor al luminii, martor printre stele" (8 ian. 1972).

Ochiul său critic este pătrunzător: „În poezia lui Ioan Alexandru se aud impresionant, uneori, universul teluric al materiei, ţipătul neliniştit şi ascuţit al spiritului, glasul domol al lacrimii, suspinul misterioso al visului…" (4 aprilie 1974).

Recunoaşte în rândurile ce-i sunt adresate aceleaşi concepţii sănătoase de viaţă, „dragoste de muncă, în cinste, în omenie" (20 ian. 1972). Părintele Iustinian, ridicat, la acel moment, în gradul de arhiereu, om de cultură şi mare evlavie, are încredinţare că „savantul, artistul şi sacerdotul", doar „înfrăţiţi", vor reuşi să cânte „cântec de triumf vieţii, luminând cărările omenirii" (18 sept. 1972).

Şi Poetul, şi marele Ierarh, au slujit Cuvântul dătător de Lumină, binecuvântându-l. Rămân în memoria noastră afectivă, „mugur de lumină" arzând, in aeternum, în inimile noastre.

Ion POPESCU-BRĂDICENI

Cele două antologii de poezie ale lui Spiridon Popescu

1. Acea egoitate evident transmodernistă

Columnistul vechi (vorbesc de întemeietor, alături de Aurel Antonie, Adrian Frăţilă, Ion Cepoi, Gelu Birău, Alex Gregora, Lazăr Popescu, Spiridon Popescu mi-a oferit spre comentare criticohermeneutică două antologii selective, comentate, oarecum, la apariţie: *Diavol cu coarne de melc* şi *Ferice de cel orb* în termeni favorabili.

Antologia *Diavol cu coarne de melc* conţine câteva cicluri de poezii transpuse de diverşi traducători în limbile franceză (de Paula Romanescu), engleză (de Sean Cotter şi Dorina Cioplea), germană (de Mircea M.Pop), italiană (de Mirela Tingire), spaniolă (de Carmen Bulzan) şi în greceşte.

Firește, eu voi relectura, în acord direct cu poetica lui Matei Călinescu doar poemele care încă beneficiază de aportul extraordinarei limbi române, ale cărei baze lirice le-au pus Alecsandri, Eminescu şi Macedonski. Şi mă refer, în acest context, la o anumită transretorică fundamentală, la o specificitate

metaforologică, ba chiar la reflectarea altfel, într-o oglindă, evidamente narcisistă, a afectului de parabolă şi alegorie.

Poeticitatea, una originală, a lui Spiridon Popescu se bucură de o receptare în conformitate cu plierile orizontului de aşteptare. Adică, o masă de cititori preferă acest stil de adresabilitate (auto)referenţială dar şi, cu motivat orgoliu auctorial, directitudinală, în sensul că poetul recurge cu o renaturalizată dezinvoltură a apelului la cele şapte-opt funcţii „clasice" ale limbajului.

Cum comentariu-mi presupune că eu însumi mizez pe o plajă de cititori aprioric scontaţi (şi măcar minimal abilitaţi), nu-mi cobor articolul până la nivelul explicaţiilor metaterminologice. Prin urmare, din start, depistez în *Diavol cu coarne de melc* acea „bântuire de stafia oralităţii" (Ion Cepoi) şi frăţietate paradigmatică cu Villon şi Stelaru; dar mai ales acea egoitate categoric transmodernistă în virtutea căreia EU sunt de fapt Eu, iar ceilalţi există doar în funcţie de Mine, însuşi Dumnezeu în calitate de Creator, fiind egalul său („blasfemia" e pentru poet o marcă de identitate şi de mereu „straniu" altruism).

Spiridon Popescu e în desubtul eului său un utopic şi cred că nu exagerez deloc atunci când îl reaşez într-o grupare a poeţilor care îşi descoperă individualitatea scriind (Crăciun, 2017, p.376) ca un autentic homo logocentricus, care focalizează totul pe limbaj, cum de altfel se întâmplă în poezia unor Pound, Mallarmé, Valéry, Ponge, Muşina, O'Hara, Dinescu ş.a.

2. Dincolo de orice oximoronică revelaţie

În locul oralităţii (de tip Panor, Bolintineanu, Caragiale) (să-i zic, mai exact, retorism inaugural – n.m.), eu aş avansa o altă categorie estetică, cea a paradoxului şi a oximoronului autoironic.

Făcându-i-se propunerea să se nască pasăre, spre a fi frate cu iarba, poetomul optează pentru „nenorocitul stihuitor" însă nu unul chiar de rând ci precum un Meşter Manole care, în plin postmodernism, îşi ridică Turnul de Fildeş, dar fără a-şi îngropa iubita în zid căci – vorba au(c)torului „ar lua, ca popa, douăzeci de ani de puşcărie/ pentru crimă cu premeditare".

Cu aceste bifurcări inteligente ale discursului său preponderent antifrastic, Spiridon Popescu reuşeşte să topească „aisbergul poeziei moderne" ca să obţină acel happening existenţial, rechemând în conjuncţie misterul şi magia dicţiunii, deodată cu adevărul personal şi adevărul poemului obligate să coabiteze, kairotic, într-o viziune de ansamblu similar ontoficţiunii de ordin al naturalităţii rostirii în flux aproape complet, unde spontaneitatea şi expresia idiomatică (in extremis „columnistă" – n.m.) se lasă turnate în aceeaşi matcă rafinată (dar totodată tranzitivă, căci trădează o poeticitate autobiografică şi deci de tip «action painting», proiectiv-respiratorie.

Astfel, Spiridon Popescu se reclamă, firește, din greierul lui Platon, însă doar pentru a se reancora într-un transromantism reînfrăgezit, încă patronat de hyperionismul unor Hölderlin şi Eminescu. Scriitura lui – cum ar confirma Hugo Friedrich – ne indică/ trădează o autoreferenţialitate oarecum

expandată, ostentativ antimetafizică, şi vizează, provocatoare, recuperarea realului în nonseparaţie cu facultatea imaginativă, pendinte ambele de eliotismul existenţialismului imediat.

Motiv, temă, topos, ilegitimitate mitocondrială, legumire a culturii poetice de sorginte, uneori orientală, toate lasă a izbucnire „oda bucuriei" (Popescu, 2017, p.14), tratată, totuşi, cu o speranţă întrevăzută dincolo de orice oximoronică revelaţie.

3. Privirea Vasiliscului

Aşa cum se autocaracterizează el însuşi într-un interviu pe care i l-a luat Robert Şerban în *Banatul, azi* (anul 6/nr.258, joi, 25 noiembrie 2021, p.11), Spiridon Popescu se exprimă în vers clasic, întrucât nu contează forma în care e turnată poezia ci doar talentul celui care îi dă poieinul. Ca şi Barbu şi Bacovia, poetul din *Diavol cu coarne de melc* (2017) crede că valoarea unei poezii o dă felul în care eşti vizitat de muză, atunci, evident, când te afli la masa de scris şi când ea vine călare pe legendarul/ mitologicul Pegas.

Şi, într-adevăr, poezia lui Spiridon Popescu are umor/ haz; el scrie despre moarte jucăuş; el reproşează poeziei române contemporane că ar fi confundând poezia cu proza, şi eu îi dau dreptate; cât îl priveşte, înclin să-i creditez autodefinirea conform căreia „poezia este oglinda care mă (îl – n.m.) apără zilnic de privirea ucigătoarea a vasiliscului".

Pentru el poezia e un limbaj motivat fonetic şi morfologic, e – cum ar rezice Ezra Pound – muzică şi dans pe muchie de tăiş de sabie de Toledo ori Samarkand. E, cum afirmă însuşi Spiridon Popescu, într-un „Dialog peste Gard" (publicat recent în Gorjeanul şi Miracol de Brădiceni) cu mine însumi: „salvatoarea umanităţii de mâine". Are toate atuurile, toate calităţile pozitive şi toate virtualităţile necesare acestei sacre şi verticale misiuni. Poezia e mai puternică şi decât… bomba atomică; şi dacă am trăi într-o lume normală ar trebui să nu se mai vorbească despre rachetele nucleare ci despre „bazele militare înarmate cu versuri de dragoste". Recent, s-a descoperit „particula lui Dumnezeu", adică aceea ce dă origine materiei din care suntem alcătuiţi ca formă distinctă. Or, Dumnezeu a fost poet când a „scris" lumea cu condeiul său înmuiat în Lumina Primordială, ca s-o populeze pe urmă cu animale şi fiare sălbatice, cu mări de corali şi reptile înfiorătoare, care să inducă în basm o nouă ordine… mondială, eticoestetică. Poetul, asemenea lui Dumnezeu, e un Creator de universuri, e adică tot un demiurg care dibuie particula ce-ar da naştere materiei înseşi cu al său geniu evident nemuritor. Identifică, în propriul sine, poetul care ar putea să se tragă chiar din această particulă redenumită: poezia primordială. Dar să-l citez direct pe Spiridon Popescu din convorbirea mea cu el („De vorbă cu Spiridon Popescu despre Şcoala de Literatură de la Târgu-Jiu" – n.m., I.P.B.): „Un poem reuşit este însuşi îngerul păzitor al lui Dumnezeu. Dumnezeu, în măreţia Lui, are nevoie de poeme mai mult decât noi, oamenii. Închipuie-ţi câtă plictiseală ar fi în cerurile sale unde Viaţa e veşnică, dacă nu ar exista această posibilitate de-a-şi mai pierde din când în când vremea conspectând din poemele noastre"

Ei, desigur, am consimţit la „deducţiile" lui Spiridon Popescu. Cărţile, însele, grăiesc că în lume nu există numai Dumnezeu pe care-l ştiu ei, îngerii, ci mai există şi aceşti „zei" („dumnezei") care-s poeţii, precum Dante, Shakespeare, Montale, Esenin. N-ar fi exclus ca, ajungând la această «aflare» îngerii să păcătuiască, desigur, pe deplin conştienţi, tocmai pentru a fi azvârliţi pe pământ (Terra incognita), adică, precizez, ingenuu, în cerul celorlalţi „dumnezei", care-s poeţii (poezia fiind, cum altfel?, cerul lor inspirator/ protector).

4. O „aplicaţie" a Eului

Dintre elementele necesare unui poet actual şi autentic, cel mai important îmi pare a fi libertatea, căci, altfel, poezia ne rămâne închisă undeva într-o cuşcă de fier; şi chiar dacă, prin absurd, reuşeşti să faci parte din Parlamentul Universal al Poeziei, ea tot nu se va putea arăta cititorilor săi decât printre gratii. Concluzia e dură/ aspră: nu poţi fi poet admirabil dacă nu-ţi asumi libertatea de a interpreta istoria în variantă proprie şi de a scrie, eventual, despre «urât» frumos.

Reancorându-se în „columnism" (e vorba de Cercului de Literatură de la Târgu-Jiu – n.m., I.P.B.) Spiridon Popescu crede că pe scriitorii columnişti îi caracterizează o vână argheziană pe de o parte şi o vână brâncuşiană pe de cealaltă parte. Adică – subliniez eu, la rându-mi, poetul gorjean (fie el Spiridon Popescu, Artur Bădiţa, Nicolae Diaconu, Victor Barbu, George Drăghescu, Silviu Doinaş Popescu) e un Brâncuşi cu o coloană vertebrală veşnic(ă) în picioare. Deşi varii motive au încercat s-o culce la pământ, n-au reuşit; şi am convingerea, şi eu, cel care redactez acest eseu literar, că n-or să reuşească vreodată, spre gloria Gorjului, care, deşi e un judeţ mic, iată e, azi, mare prin valoroşii săi scriitori, cu o proeminentă promontorială afirmare/ confirmare transteritorială.

Diavol cu coarne de melc, scoasă de Editura Timpul de la Iaşi, în 2017, cu Vasile Spiridon în postură de lector, şi cu Ion Cepoi ca autor de prefaţă, e o antologie de impecabilă ţinută care grăieşte sponte sua totul despre poetul român Spiridon Popescu:

- se revendică din G. Bacovia şi din C. Baudelaire;

- poetica şi metapoetica lui e „o aplicaţie" a eului neoromantic şi a metaeului din oglindă, care contemplă sinele prăbuşit sub grinda propriei sorţi;

- când va fi pustiirea apocaliptică, pe crucea lui se va aşeza „o pasăre, mai grea ca luna" (splendidă metaforă-alegorie – n.m., I.P.B.);

- echivalând scuturarea filamentului poeziei cu o decuplare de stea, poetul ştie să se replieze în folclor de unde-şi preia miturile, temele, motivele, toposurile cele mai frecventate de poeţii români, de la Dosoftei până la Cezar Ivănescu;

- visător, tandru, inventiv, paradoxal, contrazice sistematic orizontul de aşteptare al cititorilor;

- posedă arta compoziției pe spații scurte și resuscitează banalul din degradarea-i semantopragmatică;

- se menține într-o tonalitate originală, autentică, emoțională, enigmatică în cele din urmă;

- iar poezia lui are prospețimea ingeniozității, imprevizibilitatea istețimii și impetuozitatea nativității subtile.

S-au ocupat critic de opera sa lirică Gheorghe Grigurcu, Alex Ștefănescu, Geo Vasile, Ion Hirghiduș, Mircea Moisa, Al. Florin Țene, Paul Aretzu, Ion Arieșanu, Darie Novăceanu, Nicolae Dragoș, Eugen Evu, Ion Pachia Tatomirescu, Adrian Dinu Rachieru, Valeria Manta-Tăicuțu, Valentin Tașcu, Aureliu Goci, Mircea Bârsilă, Virgil Dumitrescu, Toma Grigorie, Constantin Dumitrache, Emilia Dabu, Lazăr Popescu, Mihai Duțescu, Lucian Gruia, Mihaela Meravei, Alexandru Sfârlea, Daniel Mariș, Monica Grosu, Ion Roșioru, Adrian Alui Gheorghe, Daniela Micu, Ion Trancău ș.a.

Bibliografie:

Spiridon Popescu: *Diavol cu coarne de melc*; Editura Timpul, Iași, 2017

Hugo Friedrich: *Structura liricii moderne de la mijlocul secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului XX-lea*; în românește de Dieter Fuhman, prefață de Mircea Martin; Editura Univers, București, 1998

Ion Popescu-Brădiceni: *O foarte succintă introducere în poezia română contemporană*; Editura Limes, Florești-Cluj, 2021

Ion Popescu-Brădiceni: *Reinventarea capodoperei. Arca Metanoia*; Editura TipoMoldova, Iași, 2016

Gheorghe Crăciun: *Aisbergul poeziei moderne*; Editura Polirom, Iași, 2017

*

5. Frumusețea transfigurativă a versurilor lui Spiridon Popescu

Transretorica lui Spiridon Popescu din cealaltă antologie „Ferice de cel orb” (la Editura PIM, Iași, 2021), descinde totuși din figurile interlocutorilor. Interlocutorii și sateliții lor (dragul de cititor, distinsa Doamnă, Moartea, Dumnezeu, cel din oglindă, vânătorul contrazicătoriu, nenorocitul stihuitor, iubita (cărei îi dă întâlnire în fața bibliotecii din Alexandria), Omul simplu, frații, cei doi locatari (între ei stă poetul ca Iisus pe cruce între cei doi „tâlhari”: Dumnezeu și Diavolul), bunul prieten ș.a.) nu apar în mesaj decât prin cuvinte și prin relațiile dintre ele. Funcția expresivă și funcția conativă coexistă programatic prin vocativul constant implicat în gramatica textelor.

Apoi figurile narațiunii literaturizează ficțional-dicțional fiecare poem în parte. Povestirea în versuri, de regulă scurtă și economicoasă în detalii, care de regulă sunt esențiale, constituie fără îndoială un teritoriu privilegiat. Adică – simt nevoia a preciza – semnul narativ este constituit de raportul între micropovestirea care povestește și po(v)estea po(v)estită: discurs și po(v)estire = suport și substanță. Grație câmpului fonic, un text de-al lui Spiridon Popescu poate fi spus, cântat, filmat, scenografiat, teatralizat.

Dar cartea, o dată tipărită, reunește într-un întreg semnificant, sintagmaticoparadigmatic, scriitura cu imaginea, reprezentarea fonică cu cea vizuală (Grupul μ, 1974, pp. 239-258). Dar poetul, ilustru protagonist al Cercului de Literatură de la Târgu-Jiu, știe să treacă la nivelul superior. Decizând să substituie o modalitate a substanței alteia, e cel mai adesea pentru a face din ea o valoare formală în discursul său. Substanța de actualizare semantică acceptă, deloc în dezavantaj, tirania formei: „Inima mea-i bătută-n nestemate,/ dar nu mai are pentru cine bate" (Distih pe verticală, p. 160); „O, dragii mei prieteni, vă implor,/ Nu-mi ridicați statuie pân'nu mor –/ Mă știu prea bine: zău, n-aș rezista/ Să nu mă sinucid, când aș vedea/ Cum urinează javrele pe ea." (Rugăminte, p. 172).

6. Coagularea „regnurilor"

O lectură pe textul liric al lui Spiridon Popescu vizează în permanență transumanizarea și febricitatea extactică cu care colaționează mostre de „frumusețe transfigurativă", „ziceri Definitive", „anecdote abisale" (Pound, 2019, p. 19). Citez doar unele dintre ele: „Ferice de cel orb, distinsă Doamnă,/ Că nu-și zărește frunza niciodată" (Ferice de cel orb, p. 6); „Vai de nenorocitul stihuitor/ dacă n-o să poată face dovada/ că stelelor li s-au atârnat felinare de gât/". „Astăzi dacă ți-ai îngropa iubita în zid/ ai lua, ca popa, douăzeci de ani de pușcărie/ pentru crimă cu premeditare" (Fragment dintr-o scrisoare pierdută, p. 21); poeții „sunt singurele insecte din lume/ care se pricep să facă polenizarea îngerilor" (Apelul bătrânului naturalist, p. 24).

Apelarea la rime kairotice conectează în mod arhaicsubtil gravitația de metafizică, iar treaba poetului mi(s)tic este doar să se exprime ca într-un „cantos testamentar". În orice caz rimele-subiect din scrisul lui Spiridon Popescu joacă rolul de a coagula cât mai multe „regnuri" de existență estetică/ calofilă/ paradiziacoinfernală. Astfel „lăuntrul" său e asemenea unui lac ciudat alcătuit din ploaia de suspine „mai jos decât lăuntrurile-nvecinate"; „Acheronul și-a ieșit din maluri/ și-i mai furios ca niciodată"; Dar poetul se-avântă-n râul infernal. „Îndrăgostită foc, de poezie –/ Cum nici un cititor n-o să mai fie/ Moartea, plângând, îl roagă pe poet/ Să treacă Acheronul mai încet// Poetul, însă, om ciudat din fire,/ Nu-i ia în seamă roua din privire, (aici „roua din privire" e metafora lacrimei – n.m., I.P.B.)/ Ci, ispitit de malul celălalt, (care-i ori paradisul ori infernul – n.m.)/ Se-avântă-n râu și-l trece dintr-un salt." (Se-avântă-n râu, p. 9).

7. Când alegoria devine parabolă

Dobândirea unui stil presupune o cunoaștere a cuvintelor într-o asemenea măsură încât joncțiunea dintre acestea și muzică să țintească spre punctul unic și indivizibil care e vortexul: maturitatea intensă; căci doar maturitatea unui poet e fecunditate.

Acest atestat și l-a apropriat azi Spiridon Popescu. El e hotărât să transleze limbajul poetic înspre o poetică a limbajului. Adică să-l involueze înspre propria sa formă pură: „Aflai de la zăpezi că nemurirea/ Vine de undeva din albul lor,/ Și-mi ridicai atunci o casă-n munte,/ Să-mi ningă mai tot anul în

pridvor." (Popescu, 2021, p. 105). Își asumă curajos mai vechea versificație, apoi aspectul predicației (adică al pertinenței epitetelor: „foamete mare", „lăuntrurile-nvecinate", „semn dumnezeiesc", „om ciudat", „ursitoare rea", „măritul soare", „armăsarilor negri", „nenorocitul stihuitor", „flacără vie", „Omul simplu", „crengii uscate", „cel mai înfocat luptător", „anotimp mereu ploios", „necrolog frumos" (care-i un oximoron), etc.). Aceste epitete fie ele pertinente fie ele „impertinente" reflectează/ marchează o sinestezie, o calitate, o însușire, un context, o hiperbolizare voită, un defect major, o divinizare, o circumspecție etc. Cât privește redundanța/ determinarea acestor epitete, acest test trebuie și el considerat trecut de „columnistul" Spiridon Popescu; iată mărci descriptive ale corpusului său poetic dar semnalez și inversiunea/ antepunerea epitetelor: „iarba ochilor tăi verzi" (alegorizarea e promptă și de efect); „o pasăre mai grea ca luna" (metafora glisează iarăși spre alegorie, dar nu naturistă, ca mai înainte, ci cosmică), „un lung turneu", „un fioros dulău", „aiuritul ăla de gâde" etc.

Dar și comparația îi e constant la îndemână și ea scoate în relief cuvinte = temă ori cuvinte-cheie, însărcinate, dimpotrivă, cu o reducere a devierii, întru schimbarea de sens, căci „devierea poetică se definește prin reductibilitatea sa" (adică prin conotativitate afectivă, ci nu prin denotativul intelectual). Adevărul afectiv operează corectarea erorii noționale, iar, în poezia lui Spiridon Popescu, semantismul, rimei uneori, al ritmului alteori (când poezia se prozaizează anume) este metaforic, spiritul de contestație eliberator din chingile „formelor fixe", când alegoria devine parabolă.

Oricum, am sesizat în scriitura ca atare mereu același cult narcisic al Eului, o elogiere doctrinară a Poetului. Când poemul devine „Poveste", reușita e antologică, întrucât resuscitează mai multe mituri simultane: cel manolic, cel homeric, cel ferestral, cel al orbirii: „Mi-am zidit o cas-albastră/ Și-am pus ochii lui Homer/ Fereastră./ Iară eu m-am pus perdea/ Și cum stam la geam, așa,/ M-am trezit – ce-o să vă mire! –/ Vindecat pe veci de-orbire." (Popescu, 2021, p. 72).

Bibliografie

Grupul μ (Jacques Dubois, Francis Edeline, Jean-Marie Klinkenberg, Philippe Minguet, François Pire, Hadelin Trinon): *Retorică generală*; introducere: Silvian Iosifescu; traducere și note: Antonia Constantinescu și Ileana Littera; Editura Univers, București, 1974.

Ezra Pound: *Opere II* (ABC-ul lecturii/ Ghid spre Kulthură); traducerea din engleză, prefață și note de Radu Vancu; ediție de Horia-Roman Patapievici; Editura Humanitas, București, 2019.

Spiridon Popescu: *Ferice de cel orb*; Editura Pim, Iași, 2021.

Ottilia ARDELEANU

POEZIE CU ÎNGERI

Înger în derivă este al şaselea volum de poezii al Danielei Oatu şi a apărut la Iaşi, editura Timpul, 2021.

"Un poet cu totul remarcabil", după cum susține criticul Ioan Holban în cuvântul său de întâmpinare, Daniela Oatu consideră că are un înger de poezie care i-a dat această putere a scrisului. Să fie oare îngerul ei într-o plutire de aură deasupra capului său? Îşi pune destule întrebări în privinţa acestuia, când bate "*cuie în cer*" şi, mai ales, îl întreabă retoric despre aproapele său: "*De ce strângerea de mână de astăzi/ nu e decât strângerea de gât de mâine?*". Însă, poate că poeta ar trebui să găsească mai întâi "*cuiul potrivit*" ca să poată primi răspunsul dorit.

Poezia Danielei Oatu este o construcţie durabilă, încă neterminată. "*Cerul e descuiat*". Poemele sunt încăperi decomandate. "*În cel din stânga încă pâlpâie focul*". În curte poate fi găsit şi "*restul de iad*". Uneori, nici îngerul său nu mai crede în minuni, deşi "*se spune că îngerii ştiu/ câte-n lună şi-n stele...*".

Îngerul său de nădejde îi duce sacul de griji la tomberon. Lipsa lui este asemenea unei toamne reci, înceţoşate. Iar prezenţa lui este boemă. Pe aripa îngerului, care se mai odihneşte din când în când, copilăria neuitată revine cu momente înduioşătoare, ludice, de un farmec irezistibil, cu poveşti din "*câmpul greu de pălămidă*", cum e şi cea a şlapului aruncat, la întrecere, cât mai departe. Câteodată, când autoarea are o zi dotată cu o "*insuportabilă durere de cap*", poezia dă în foc, ca un contrariu aflat în "*flacăra ochiului mare*". În opinia sa, Daniela Oatu este încredinţată că "*poeţii prind cerul în stele,/ îşi duc zilele de pe-o filă pe alta/ atât de fragile/ încât mai rămân o zi neînaripaţi/ de teamă/ să nu le cadă îngerilor în plasă.*".

Dincolo de îngeri, în viaţa de zi cu zi, iubirea stă de paza sufletului poetei. Iubirea trece de barierele cotidianului, de amestecul dintre bine şi rău, de obişnuinţa, de rutina zilnică. Dacă viaţa îi pare zdrenţuită, e clar că şi îngerul cuvenit, aşezat la datorie de ani buni, este găsit în zdrenţele vetustului. Poeta nu este deloc "*slabă de înger*"! Ea deţine în cont destulă fericire cât să-şi hrănească visele şi să nu îi fie suflate toate speranţele. Devine îngăduitoare cu mediul înconjurător. Vrea să înţeleagă de ce i se întâmplă astfel şi atunci dă dovadă de comprehensibilitate: "*Poate cerul acesta însângerat/ a avut o lună grea*". Să scrie sau să nu scrie, aceasta-i întrebarea, atâta vreme cât i se face milă de tăietorii de lemne care rănesc din zori copacii şi poate că nu e bună atâta risipă de sânge spre a atinge

adevărata fericire, câtă vreme "*fericirea poemului stă în cuvântul nescris*". În fond, fericirea nu are definiție, ea este însuși firul de veșnicie "*gata să se rupă*". În fond, poemul e făcut "*să frângă inimi*".

Poeziile Danielei Oatu se confundă vizibil cu fericirea din sufletul acesteia, sensibil și discret așezat pe paginile cărților. Îngerul păzitor vine către ea și șchiopătând, nu o scapă din priviri. Uneori, poeta se întreabă dacă acesta se simte bine în pielea ei. Și găsește "*să nu mai toarne lacrimi/ la rădăcina îngerului de pe pământ alungat*". Numai poezia "*strecurată/ îngerului sub ușă*" ține locul tuturor năzuințelor poetei, face iad și rai, este oxigenul vieții. Câteodată, o zguduire bună spulberă nedumeriri, risipește frici, dărâmă ziduri de oprelişte. Poeta încă învață zborul cu genunchii la gură! Realitatea este ca o pungă de semințe pe care le spargi și le scuipi cu indiferență, este liniștea ieșită din teacă tocmai gata să atace, este culoarea ruginie din paharul dat la repezeală peste gât. Realitatea poetei este adesea o melancolie zăbovitoare și "*neprobată*".

Poeta este dedicată scrisului. Nu numai că înflorește, dar chiar se mântuiește. Cu fiecare poezie se simte răstignită pe muntele coalei de hârtie. Fiecare cui înfipt cu măiestrie face ca sângele creației să curgă pentru posteritate. "*Între pagini nescrise/ de câte răstigniri avem parte*"! Fericirea invocată obsesiv pare să aibă două tăișuri "*cine știe pentru câte vieți/ între aproape demon și îngerul din mine/ steguleţul alb rămâne în bernă*".

Într-un continuu contradictoriu cu sinele, poeta răzbate prin îngerul protector. Există mereu o salvare: prin întoarcerea la poezie!

Elisabeta BOGĂȚAN

Jurnalul ca poiesis la Eugen Dorcescu

Ochiul obișnuit să vadă prin vălul Mayei latentele, ascunse esențe, a căror întrezărire se condensa în minunate, uimitoare poeme, sau se încifra în feerice basme pentru cei mici și cei mari, nu a rămas străin de zbaterile umanului în Samsara. Anume aceste zbateri sunt reflectate în recentul jurnal, „**Îngerul adâncului. Pagini de jurnal (1991-1998**)", Editura Mirton, Timişoara, 2020, Ediție îngrijită, Selecție de texte, Prefață și Note de Mirela-Ioana Dorcescu, Redactor de carte: Mirela-Ioana Dorcescu.

În *Prefața: Opera totală* Mirela-Ioana Dorcescu subliniază : „ *Îngerul Adâncului* (2020), împreună cu *Nirvana. Cea mai frumoasă poezie* (2015),

constituie *opera totală*, cea la care a râvnit Eugen Dorcescu: „exhaustivă, rotundă, impenetrabilă pentru comentarii, definitivă". Validându-i calitatea de operă literară, ea notează : „ În ceea ce priveşte realizarea artistică: niciun loc comun. Nici semantic, nici stilistic, nici semiotic. Dimpotrivă: bogăţie sinonimică, varietate lexicală, polisemie subliminală, subtilităţi simbolice memorabile." Validare importantă, în contextul amplelor discuţii despre valoarea literară a jurnalului intim.

În ampla sa lucrare dedicată jurnalului intim, *(Ficţiunea jurnalului intim*, *1. Există o poetică a jurnalului, 2. Intimismul european , 3. Diarismul românesc*), Eugen Simion considera jurnalul intim „un semn de maturitate a culturii, şi mai mult decât atât […] gradul de dezvoltare a societăţii şi a conştiinţei personalităţii umane. Jurnalul european apare atunci când individul ia act de prezenţa lui în lume şi de caracterul unic şi irepetabil al persoanei sale." (apud L.L. Ciucă, *Eugen Simion între teorie, trăire şi mărturisire,* „Philologica Jassyensia", An X, Nr. 1 (19), 2014, Supliment, p. 193-202.) De asemenea, L.L. Ciucă remarcă: „O altă idee importantă pe care Eugen Simion o aduce în discuţie constă în existenţa în scriitura intimă a celui de-al „doilea glas", termen preluat de la diaristul polonez Gombrowicz. Astfel, dacă jurnalul intim ar putea fi definit drept un „gen al sinelui în care eul profund şi eul biografic se suprapun perfect", al „doilea glas" ar fi eul critic ce comentează celălalt eu, adică „eul aflat în expansiune" (Gombrowicz)" (idem, p. 194). Astfel apare ceea ce Eugen Simion a numit „ficţiunea nonficţiunii", prin intervenţia în curgerea neselectivă a realităţii. Or, în momentul afirmării ficţiunii intrăm pe teritoriul artei.

Se evidenţiază deci faptul că acest jurnal apare într-un context european favorabil literaturii memorialistice. Mai mult, redactorul cărţii, Mirela-Ioana Dorcescu, a precizat în *Prefață* drept criteriu de selecţie din materialul vast „ Cel de natură estetică. Am observat că paginile cel mai bine scrise tratează şi temele cele mai grave. Am sentimentul că va fi o capodoperă a genului. E un veritabil *Jurnal* de scriitor. În mod sigur, acesta va fi capodopera ta în proză." De asemenea, tot ea face referiri la titlu : „ Cartea avea să se cheme *Îngerul Adâncului. Pagini de jurnal (1991-1998)*. Titlul i-a fost sugerat autorului de arhitema *Jurnalului* său: *nimicirea*. Un titlu bun, puternic. Romantic. Ca şi personajul central: antitetic."

Poemul *Templierul*, pus ca motto al jurnalului , dă o grilă de lectură : trimis într-o lume haotică, dezechilibrată şi dezechilibrantă, poetul îşi asumă ca misiune apărarea dreptei credinţe întru Hristos. Această grilă este necesară şi pentru decodarea corectă a titlului volumului : ***Îngerul adâncului***. Această numire, *Îngerul adâncului, Abaddon*, are decodări polare. Astfel, în „Apocalipsa după Ioan", Abaddon este un înger pustiitor din adâncuri. Şi în Cartea Revelaţiei 9.11 Îngerul adâncului, Abaddon, este

descris ca „Distrugătorul ", Îngerul morţii. Dar, apare aici un detaliu semnificativ : el îi străpunge şi-i umple de venin pe cei care nu au pecetea lui Dumnezeu pe frunte. Această înclinare a balanţei către Dumnezeu este şi mai puternică în alte credinţe, de exemplu Martorii lui Iehova îl consideră pe Abaddon un înger care are cheile abisului, fiind un reprezentant al lui Dumnezeu. Mai mult, consideră că ar fi un alt nume al lui Isus, după învierea sa din morţi.

Când şi când, în cuprinsul jurnalului, autorul mai face câte-o referire la Abaddon: „De aceea, poate, chiar lumina mi se pare sumbră, de aceea insanitatea mediului (uman, urbanistic) mi se pare şi mai atroce. Sunt reziduurile lumii vechi, pe care Îngerul nimicitor, Îngerul Adâncului le împinge spre neant " (p.290-291).

Cartea este structurată în trei părţi, cu denumirile date în ebraica veche: 1. ***Moth Tamuth***, (în ebraică) : „*Murind, vei muri*"; 2. ***Abaddon,*** (în ebraică) : „*Îngerul adâncului*" şi 3. ***Havel Havalim***, (în ebraică) : „*Deşertăciunea deşertăciunilor*".

Moth Tamuth începe cu un citat din Regi, 14.14 : „*Noi vom muri şi vom fi ca apa vărsată pe pământ, care nu se mai poate aduna. Dumnezeu însă nu voieşte să piardă sufletul..."* (p. 23). Iarăşi se impune grila de lectură dată de poemul-motto, *Templierul* : Acest templier fiind revelat ca un avatar al poetului, luptând în „armata lui Hristos" cu mult timp în urmă, avem afirmată o perenitate a sufletului, trimis pe pământ sub diferite reîntrupări, dar cu aceeaşi misiune : de a apăra credinţa în Dumnezeu, în Isus Hristos, misiune pe care, implicit, poetul şi-o asumă ca actuală. Căci, indiferent ce trăiri interioare sau fapte de viaţă consemnează, autorul raportează totul la năzuinţa necesară a omului către divinitate, către Autorul lumii. Iar sursa răului din om şi din lume este văzută în îndepărtarea de divinitate, ceea ce accentuează şi suferinţa.

Această puternică propensiune spirituală constituie nota distinctivă a *Jurnalului* lui Eugen Dorcescu şi ea îşi subsumează întregul material, din care izvorăşte intensitatea trăirii faptelor interioare şi exterioare. Intensitatea acestei trăiri reprezintă o adevărată coordonată lirică, poetică, a jurnalului.

Validarea *Jurnalului* ca lucrare literară este susţinută şi de numeroasele şi sugestivele portretizări, prin intermediul cărora autorul îşi transmite sentimentele generate de raportarea sa la lume, de vieţuirea sa în lume. Procedeele de portretizare sunt cele clasice. Între aceste portretizări întâlnim autoportretizările, portretizări ale persoanelor din mediul social ambiant, portrete colective. Specificăm aici că, dacă portretizările persoanelor din mediul social ambiant au caracter conjunctural, fiind izvorâte din relaţii sociale întâmplătoare,

autoportretizările şi portretele colective au şi valoare de document socio-cultural.

Aceste portretizări introduc în scenă, ca o scriere în proză, adevărate personaje, principale sau episodice. Şi tot ca într-un anumit tip de proză, eul auctorial, identificat fiind cu eul-personaj, este omniscient.

1. *Autoportretizările*, rezultat al unei fine introspecţii, oglindesc mereu raportarea sinelui la mediul socio-cultural, raportare izvorâtoare de tensiuni interioare care explică şi ajustează manifestarea sinelui. Dar, într-un plan mai profund, această raportare este în principal eludată, căci scriitorul se simte, în fapt, raportat numai la esenţă, la divinitate. Acest joc de planuri este izvorâtor de tensiune şi se înscrie în tragismul condiţiei umane.

Scriitorul îşi autoconturează personalitatea de *om între oameni* ca fiind structurată pe două coordonate majore: iubirea şi poezia, scrisul. Orice altceva este aleatoriu, insignifiant.

Întâlnim scurte reflecţii ale lui Eugen Dorcescu asupra sa ca poet : „Sâmbătă, 12 martie 1994. Cum spuneam şi la Casa Studenţilor, spre a limpezi confuzia atotstăpânitoare, repet: Eu sunt *poeta genuinus* şi *poeta doctus*, prea puţin *poeta artifex*. Eu sunt poet, nu acrobat. Şi, deasupra tuturor distincţiilor, pentru a defini, cât de cât clar, fondul *Cronicii*, nu sunt poet religios" (p. 253). Sau asupra unor perioade de creaţie: „Cândva (prin 1986, până prin 1988-1989), remediul la drama existenţială au fost basmul şi povestirile feerice. *Epistolele* au întărit, liric, zbaterile lăuntrice. (p.254). Şi : „*Psalmii în versuri* şi *Cronică* m-au ajutat să comunic cu mine însumi. O umbră sunt, o himeră, o algă în genunea mării, o incertitudine, sub singura certitudine: Yah Elohim" (p. 254). Autorul face o succintă caracterizare a acestor volume, cu ocazia premierii lor: „*Luni, 25 iulie 1994.* Azi, comisia desemnată să delibereze şi să decerneze premiile pe 1993 ale Filialei a premiat (la poezie) *Psalmii în versuri* – cartea fericirii mele în laudă şi umilinţă, cartea Paradisului meu; şi *Cronică* – volum al fericirii mele în disperare şi suferinţă, carte a Infernului meu." (p.310). Alteori întâlnim consideraţii mai generale : „poezia românească a fost dominată, mereu, de o tendinţă idilizantă, mămoasă, sau de una moralizatoare. În câteva cazuri, s-a recurs la viziuni filosofice (cosmogonice), dar perspectiva metafizică asupra fiinţei umane e foarte rară... Or, exact în această perspectivă metafizică se edifică poezia mea, asemănătoare, în acest punct (cum s-a observat), cu cea a lui Baudelaire. Ştiu, simt, că felul meu de a gândi şi a scrie diferă de al celorlalţi. (…) Nu ştiu dacă sunt sau nu un poet important. Ştiu însă că exprim maturitatea poeziei române (inclusiv în ceea ce înseamnă propria-i conştiinţă de sine şi eliberarea de prejudecăţile umanismului dulceag şi păgubos)" (p. 386). Scriitorul îşi analizează minuţios structura de literat : „eu nu sunt calofil, pe mine viaţa

și moartea mă obsedează, trupul și duhul, lumea și Dumnezeu. Ce-mi pasă mie de clasicism și de modernism? Pentru mine scrisul, poemul sunt un mod de a fi (de a supraviețui), nu unul de comunicare. Tema mea este ființa, nu literatura" (p. 387).

Sau câteva referiri la propria poezie : „Știu și eu că, în felul lor, sunt texte crude, mizantrope chiar (lucru pe care poate îl și regret), dar eu (potrivit harului ce mi s-a dat) zugrăvesc lumea Răului, spre a îndemna, indirect, la Bine. N-o fac deliberat, ci firesc, natural, spontan, după cum îmi dictează talentul. Căci lumea aceasta e dominată de Cel Rău" (p. 255-256).

Uneori întâlnim interesante analize ale procesului interior de creație: „Iată cum se înfăptuiește individuația. Eul îmi era tulburat și neliniștit. Inserția în existență amenințată. Brusc Sinele (*Ça*) a intrat în acțiune, trezind în Eu dorința de a scrie, formulând proiectul (deocamdată vag) al unui text pe care să-l concep în concediu. Din acea clipă, absurditatea vieții a dispărut. Personalitatea s-a reintegrat, lumea a redevenit suportabilă. E vorba de *Ça*? Doar de *Ça*?" (p. 284). Sau : „Scriu când nu eu, ci harul vorbește. Scriu inspirat! Am mai spus, am mai spus-o și în public: eu sunt, da, un *poeta doctus*, dar, în primul rând, *poeta genuinus*, abia apoi, *poeta doctus* și, eventual, *poeta faber.* Elaborarea e lăuntrică, lentă, într-un anume fel anterioară scrierii propriu-zise. Când momentul expresiei a sosit, scriu, scriu mult, zilnic, chiar 2-3 texte pe zi, scriu o vreme – o lună, două, trei –, până simt că izvorul secătuiește, că îmi vin în minte nu „peisaje" noi, ci poemele așternute pe hârtie cu o zi-două înainte. Atunci mă opresc. Și, după un timp, selectez, din mulțimea poemelor, câteva, cele mai izbutite, față de care celelalte sunt un fel de variante. Urmează cizelarea, definitivarea poeziilor reținute și publicarea lor. Apoi – așteptarea unui nou moment creator" (p.297). Și, făcând o retrospectivă, la un moment dat : „Mă bucur că Dumnezeu mi-a dat har și putere să stihuiesc *Psalmii* (Tehillim), *Ecclesiastul* (Qoheleth) și *Pildele* (Mishle). Mi-am împlinit, astfel, rostul și i-am dat vieții mele sens, zbor, țel, lumină, spiritualitate, conținut. Dumnezeu-Tatăl (Iahve), Fiul (Jeshua Hanozri Wumelech Haiehudim) și Duhul (Ruah, Pneuma), Ființa Supremă, unică, în trei ipostasuri, să vegheze cu bunăvoință asupra noastră, acum și de acum înainte!" (p. 511). Și: „*Psalmii în versuri* sunt cartea Paradisului meu lăuntric. *Cronică* și *Abaddon* – cărțile Infernului meu interior. *Ecclesiastul în versuri* e concluzia existențial-artistică la care am ajuns. Dar *Pildele în versuri* ce reprezintă? (…) Ele sunt dreptarul meu în această vale, în acest provizorat, acceptabil adesea, frumos uneori, insuportabil mai totdeauna" (p. 511).

Observăm că în autoportretizările prin care se raportează la scris, la poezie, Eugen Dorcescu împletește mereu elemente de artă poetică.

Dar, de fapt, *drumul* său prin lume e cel *interior* : În portretizarea sa interioară, poetul se străduieşte nu atât să-şi precizeze determinările, cât comuniunea sa cu marele tot: „Mă simt întreg, nerisipit, încercând o comunicare cu esenţa. O, Doamne, Tu eşti prezent oricând şi oriunde, dar noi te descoperim numai atunci când ne dăruieşti pacea. *Duhul lui Dumnezeu umple lumea, El cuprinde toate şi ştie orice şoaptă*3. Cea mai mare fericire a zilei, a vieţii, aceasta trebuie să fie: comuniunea cu totul. Singurătatea omului metafizic e comuniunea cu Divinitatea. Solitudinea lui e, de fapt, libertate." (p. 26). De asemenea : „Şi am rămas singur. Singur şi neclintit pe convingerea mea dintotdeauna: primatul Duhului asupra tuturor şi a toate." (p. 310).

Multiple revelaţii îi întăresc convingerea că numai acesta poate fi Drumul : „E drept, ceea ce s-a întâmplat acum trei luni şi mai bine, boala lui Oli, m-a zdrobit. Dar vindecarea ei, prin miraculosul Cuvânt al lui Dumnezeu, m-a ridicat, treptat, de la pământ şi mi-a întărit gleznele. A fost, este, o experienţă, o încercare crucială, care mi-a relevat, odată cu infinita putere şi îndurare, tema, unică de-acum, a scrierilor mele: relaţia individului uman cu Creatorul său. O, de-aş putea-o trata aşa cum se cuvine!" (p. 161). Mai mult, afirmă scriitorul cu convingere, „Nu există artă mare în afara sentimentului metafizic." (p.391).

În acest context autorul face unele precizări : „Am încercat, la o întâlnire de la Universitate, să fac distincţia dintre poezia religioasă şi cea mistică. Prima prelucrează prozodico-stilistic teme şi motive scripturistice. Cealaltă asimilează existenţial mesajul Duhului. Eu cred că valoarea oricărei poezii e în funcţie de altitudinea trăirii mistice. Astfel, va absorbi şi structurile realului (acest miraj senzorial-imagistic) şi se va înălţa, simultan, spre absolut. (…) Valoarea unei opere de artă (literatură, artă plastică, muzică) e dată de cantitatea de fiinţă pe care acea operă o conţine; fiinţă ce-a conştientizat că aparţine Fiinţei" (p. 413-414).

Scriitorul arată că drumul său către *Civitas Dei* a început prin „refuzul realităţii imediate. Acest refuz s-a rezolvat în mai multe feluri de-a lungul timpului: refugiul în fantasma clasicizantă (*Pax Magna*), în cea medievală, în spaţii libere, metafizicizate (marea, codrul), în alterităţi totemice, eterate, simbolice (lupul, cavalerul, trubadurul), în sentimente ireale, imposibile (proiecţii an-istorice ale iubirii) etc. Aşadar, o poezie a unei aspiraţii nedesluşite, aspiraţie exprimată însă foarte plastic, foarte convingător, cred, din punct de vedere senzorial. Introspecţia, explorarea abisalităţii interioare... A urmat fixarea obiectivului, descoperirea, revelaţia. Ceea ce căutam era, într-adevăr, *Civitas Dei*" (p. 399).

Portretul interior al autorului ne relevă sursa unor interesante motive poetice personale, precum totemismul lupului : „Corespondentul meu (într-un himeric paralelism totemic) e lupul. Singuratic, unicul animal

ce nu poate fi dresat, unicul animal sălbatic ce nu atacă omul „decât dacă e turbat sau rănit" (Vitali Bianchi). Admiţând că o atare corespondenţă (poetică, desigur) ascunde, în sine, cât de cât adevăr, atunci nu cumva lupul din mine este cel care simte primăvara (un dram de primăvară) şi tresare acolo, în solitudinea lui, suficientă sieşi?" (p. 398).

2. *Portretele colective* sunt, în general, în tuşe negative. De exemplu, autorul prezintă, oripilat, un portret colectiv al oamenilor implicaţi în mişcarea teatrală postrevoluţionară: „„Am fost aseară la Teatru, la *O noapte furtunoasă*. Ce batjocură! Un adevărat scandal! Am plecat la pauză. Numai obscenităţi. Nu mă mir de regizor, probabil un veleitar, un nenorocit ce vrea să pară interesant. Mă nedumereşte că s-au găsit actori care să accepte o asemenea ruşine." (p.43). Şi „Oricum ai privi lucrurile, e un sabotaj. Poate inconştient, poate neintenţionat, poate doar pervers, poate generat de prostie sau de tembelism, dar, ca efecte, tot sabotaj rămâne." (p.44) . Autorul jurnalului, urmărind reacţiile în sală, rămâne consternat de ecoul mediatic al piesei: „Am întâlnit privirea consternată a lui Vladimir Jurăscu. În spate, cunoscutul Profesor şi om de cultură Erich Pfaff comenta, revoltat, în picioare, cu voce tare, gesticulând, trivialitatea, grobianismul acestei interpretări scenice. O interpretare genito-urinară şi fecaloidă. O infamie, exact în selectul, aristocraticul Teatru timişorean... Iar azi-dimineaţă aud la Radio Timişoara că a fost un mare succes! Bravo nouă! Aşa ne trebuie, bată-ne norocul de faliţi!" (p. 44).

Sau tabloul social postrevoluţionar, care i se pare dezolant : „ Evenimentele din 1989 au dat deoparte, fără menajamente, cortina, au smuls măştile. Şi iată: scena e plină de chipuri hidoase. Fiinţele umane s-au esenţializat, s-au stilizat: X figurează sperjurul, Y lăcomia, Z ura, A paranoia, B prostia crasă ş.a.m.d. Bun moment pentru moralişti" (p. 54). „Vacarm, certuri, înjurături, negoţ, haimanale peste tot..." (p. 29). „Interminabilele agitaţii din stradă, neorânduiala, haosul ne pot târî iar spre un regim autoritar (sau chiar totalitar)" (p. 31). „Şi iată, tuturor le iese, acum, pe chip, imaginea şobolanului lăuntric. De altfel, oraşul întreg, pieţele, parcurile, ca să nu mai vorbim de subsoluri, foşgăie de şobolani. O lume demenţială, rapace, nemernică, hoaţă, bârfitoare, nulă. Ce va rămâne după noi?" (p.32). „Se instalează, pare-se, democraţia celor plini de bani. Se conturează un capitalism primitiv, sălbatic, o lume de dughene şi cerşetori. O lume fără idealuri, fără omenie, *bellum omnium contra omnes*" (p. 33). Şi : „Lume oribilă, lipsită de orice omenie, de orice farmec. Numai ură. Cine trăieşte în ură... trăieşte în Infern. Infernul, ca şi Paradisul (Nirvana) sunt stări de spirit. Acum, stăpâneşte Infernul... Adică, o exacerbare a Samsarei. Conştiinţa samsarică în ebuliţie." (p. 118).

Epoca post-decembristă este conturată iar şi iar prin numeroase portrete colective: „Depresia e cvasi-generală, mai ales în rândul

oamenilor de bun simţ. Ticăloşii, agresivii, parveniţii s-au îngrăşat, le priește, prosperă. Cei care au suferit înainte suferă şi acum, căci răutatea omenească nu are vindecare. Eu îmi dau seama care e drama lui Oli: ea nu poate înţelege minciuna, lipsa de principii." (p. 40). Şi iarăşi, din alt unghi : „Privesc în jur, cu durere, cum cetatea alunecă de la nevroză la psihoză. Treptat, în psihologia colectivă, se instalează, autarhic, o seamă de alternative maligne la realitate: delirul politicianist, mania persecuţiei, thanatofobia. Aceasta din urmă e potenţată acum imens de cutremurele ce-au avut loc" (p. 59)

Mai mult, scriitorul face chiar un portret de suflet al oraşului său drag, Timişoara, ca topos în care se regăseşte: „Timişoara mea frumoasă, Timişoara mea minunată, Timişoara mea, atât de veche, atât de nouă, atât de fără seamăn!..." (p. 291) şi „Frumos oraş, oraş ambiguu, oraş tragic, oraş iubit cu disperare (şi greaţă, uneori), oraş din care vrei să fugi, oraş din care nu eşti în stare să fugi. Ce mult am iubit cetatea aceasta! Ce mult o iubesc! Trăiesc aici din 1961, unde să mai plec, ce-aş mai căuta şi ce-aş mai găsi în altă parte?" (p. 301). Mai mult, pentru el Timişoara înseamnă şi imnul românesc : „Ascult imnul românesc. Nu are egal imnul românesc! E cel mai impresionant dintre toate, interzis cum a fost, exprimându-ne, timp de decenii, atât de bine. Imnul nostru eroic şi tragic" (p. 292).

Caracterul profund meditativ al Jurnalului reprezintă una din liniile sale de forţă. Motivele *panta rhei*, *vanitas vanitatum* sunt cvasi omniprezente : „Condiţia tragică a omului de lut (*ha'adham*), deteriorarea lui fizică şi psihică, palma teribilă ce ne apasă, forţa care ne ţine legaţi de ţărână, otgonul gravitaţiei cum să le ignori?" (p. 461). Uneori li se alătură şi *motivul viaţa ca vis* : „Ceea ce se numeşte, în general, realitate nu are nicio realitate. Ne închipuim doar că ar avea. Este o simplă ameţeală, un vertij, o iluzie, un vis" (p. 460-461).

Observăm, deci, că *Jurnalul* lui Eugen Dorcescu se înalţă mult deasupra unei consemnări periodice a evenimentelor, prin arta scrierii, prin caracterul meditativ, prin lirismul trăirii, integrabil unei adevărate poetici. Prin faptul că, pentru a relua cuvintele autorului, e multă fiinţă în această scriere. Calităţi care vor aşeza, cu siguranţă, acest jurnal între scrierile durabile ale acestui loc şi ale acestor vremuri. Cu ecou larg în spaţiu şi timp.

Marius CHELARU

Stadionul tuturor sfinţilor. Romanul unui bibliofil

Despre Dan Norea am scris cu precădere referitor la scrierile sale de lirică de sorginte niponă. Însă m-am referit şi la scrierile sale umoristice într-un articol mai amplu, despre autori constănţeni (autorul făcând parte din Clubul Umoriştilor Constănţeni" sau „CUC", cum îi spun membrii), publicat cu ani în urmă.

Autorul notează, în cuvântul său de deschidere, că primul poem pe care l-a publicat a fost unul scris prin anii 1973, *Facerea lumii*, şi... de aici ajunge pas cu pas la a explica de ce şi cum a ajuns să scrie aceste pagini. Dacă atunci nu citise încă Biblia, ulterior, a mai „atins" subiecte biblice în proze scurte, epigrame. Aşa s-a gândit să le adune pe toate şi să mai scrie şi altele pentru a „încropi" acest volum, citind şi Biblia (cu plăcere, chiar, din diverse motive, de unde şi titlul *romanul unui bibliofil*). Dar, deşi ştie de *Biblia hazlie*, gândurile cu care a pornit la drum/ scris (dat fiind că textele au fost scrise în timp, conştient şi că nu va fi un volum omogen din mai multe puncte de vedere) au fost altele, încercând să demonstreze, în felul său, „că Biblia e o carte care merită neapărat citită". După o concluzie („sper pentru noi toţi că secolul în care ne aflăm deja va fi şi religios şi umoristic" şi cartea sa va fi citită nu cu încrâncenare, ci „cu zâmbetul pe buze"), a structurat paginile acestea în capitolele: 1. Facerea, 2. Îngerii, 3. Raiul şi Iadul, 4. Patriarhii, 5. Fraţii, 6. Uciderea pruncilor, 7. Poruncile, 8. Regii, 9. Profeţii, 10. Femei ad-mirabile, 11. Femei care te fac să devii misogin, 12. Minunile, 13. Cina cea de taină, 14. Stadionul Tuturor Sfinţilor, 15. Universuri paralele.

Umorul ori, după caz, „urzica" textelor, fie ele epigrame ori altceva, nu este îndreptat(ă) spre personajele biblice, spre Dumnezeu ş.a., ci mai curând spre sine/ felul său de a le vedea sau spre defectele umane. Exemplele pot fi destule, dar fiind mai complicat din motive de spaţiu să citãm în mod comprehensiv prozele, ne oprim la epigrame. De pildă, la *Poruncile*, prima epigramă, 1. *Eu sunt Domnul Dumnezeul Tău; să nu ai alţi dumnezei afară de Mine* – „Chiar aceasta este drama/ Şi-acesta-i defectul meu,/ Căci, la mine, epigrama/ N-are niciun Dumnezeu!". Sau în *Raiul şi Iadul*, scrie despre cum îşi închipuia raiul în tinereţe, şi exemplifică cu o epigramă, *Rugă* – „Privind-o cu un lung fior,/ Încet la Domnul mă rugai: *Nu aş putea ajunge-n rai/ fără să mor*?".

E un volum într-adevăr mai puţin omogen, dat fiind că textele, după cum se vede şi fără mărturisirea autorului, sunt scrise în perioade diferite, cu un bagaj de înţelegere diferit. Sunt versuri (ne neapărat epigrame) şi

proze în care autorul, plecând de la nume sau secvenţe biblice propune „explicaţiile”/ „sensul” în care înţelege el, cu umor (uneori mai spumos, alteori mai... „direct” ori cu tendinţă mai... „didacticistă” – cum este cazul cu „incestul”) toate acestea. Sigur, reacţiile lectorilor pot fi diferite, fiecare înţelegând în felul său să reacţioneze când este vorba despre Biblie, dar aici riscul, spune autorul, este asumat, iar intenţia declarată nu este de a lua în bătaie de joc. Dan Norea este un umorist cunoscut şi apreciat, cu texte de gen publicate în reviste, în antologii ș.a. . Cât anume reuşeşte să transmită „doza” de umor (dat fiind, cum spuneam, şi faptul că textele sunt „alipite”, scrise în perioade diferite ale vieţii autorului ș.a.) depinde de fiecare potenţial cititor în parte. Dar cert este că Dan Norea şi-a propus ca „nota de umor” să aibă doar „rolul de a spori atracţia faţă de un text, altfel foarte serios”. Dar să încheiem tot cu o epigramă, *Drăcoaica* (care are un „preambul”: „Dacă dracii, consideraţi îngeri decăzuţi, nu au sex, de unde a apărut termenul „drăcoaică”?): „Cine poate să-mi ateste,/ Fie soţi, fie burlaci:/ Oare dracii au neveste/ Sau nevestele au draci?”.

Dan Norea, *Stadionul tuturor sfinţilor. Romanul unui bibliofil*, Editura Ex-Ponto, Constanţa, 2021, 186 p.

CRONICĂ la CARTE STRĂINĂ

Elisabeta BOGĂȚAN

Reflexe intuitiste în poezia lui Michel Bénard

O întâlnire deosebită cu poezia lui Michel Bénard este prilejuită de apariția cărții *Les soies de l'imaginaire/ Mătăsurile imaginarului***,** apărută în excelente condiții grafice la Editura Artpress, Timișoara, 2020, bilingv, franceză-română, traducerea în limba română aparținând poetei Manolita Dragomir-Filimonescu. Volumul are o structură aparte, poeziile devenind părți ale unui imens poem dedicat iubirii, naturii, sacrului, vieții, oficiat cu o voce poetică inconfundabilă, în templul poeziei.

În timp ce rezemarea pe teme și motive de forță dă o anumită clasicitate poeziei lui Michel Bénard, maniera de tratare a lor îl înscrie în curentul contemporan al intuitismului.

Conform manifestului lui Eric Sivry și Sylvie Biriouk din *Pentru o Artă a intuiției,(Ed*. Anagrammes, Perros-Guirec, 2003), arta intuitistă este „Căutare a tuturor formelor de intuiții primare, de sensibilitate și de imaginație intuitive, care vorbesc la artist în momentul când creează.(…) Arta intuiției se hrănește cu îndoială și nu cu certitudine. Ea o exprimă fără intenție, mergând la esențial (…) Libertate înainte de orice, dar o anumită libertate, cea care se naște dintr-o reflexie profundă asupra artei și limbajului poetic". Sunt trăsături pe care le regăsim și în poezia lui Michel Bénard.

1.Tablouri pe mătăsurile imaginarului. Dorind să fixeze „Pe fractura cotidianului/ Pudra de aur a visului/ În mătăsurile imaginarului", (p.820, Michel Bénard își începe demersul poetic prin a circumscrie un teritoriu liric cu limite evanescente, marcate de prietenii durabile, în lumina cărora percepe mai intens sufletul și vraja locurilor spre care este chemat : „Să mă reîntorc la Joal,/ Să-mi reașez pașii în aceia/ Ai copilului acelor locuri,/ Al cărui suflet se mai reflectă încă/ Pe oglinda liniștită a lagunelor/ de la Siné Saloum", spune poetul evocând spiritul lui Léopold Sédar Senghor. Mai mult, dedicând lui Jeannine Dion-Guérin textul în care face această evocare, poetul afirmă mai multe spirite titulare ale locurilor care l-au vrăjit: „La umbra baobabului tău,/ Pentru că te-am auzit,/ Pentru că te-am citit,/ Am fost învăluit, vrăjit". Sunt locuri în care sunt vii lecții despre o umanitate văzută ca o frumoasă totalitate: „Amestecă sufletele morților/ Creștini și musulmani,/ Tot conjugând negrul și albul" , locuri în care vechi tradiții revarsă încă vrajă și mister, purtând încă un puternic *spiritus loci*: „În noapte urcă deja/ Această rumoare îndepărtată/ Cântece ale marilor

tradiții/ Și rostogolirea tamburinelor,/ la umbra baobabului tău,/ Am fost învăluit, vrăjit". (p.22).

Iar faptul că poetul își deschide cartea de poeme cu un mesaj de prietenie poetică, de valorizare a resurselor de mister și poeticitate aflate în tradițiile izvorâte dintr-un *spiritus loci* cu cât mai depărtat, cu atât mai special și mai pitoresc, îl arată ca o conștiință poetică trează la problemele contemporaneității.

Dar reveria poetică, stimulată de evocări de prieteni, de personalități, întinde în timp și spațiu „mătăsurile imaginarului", absorbind atenția poetului, căruia i se deschid viziuni aparte. Astfel, în poemul dedicat „În memoria lui Boris Khomenko" poetul evocă istorii din ținuturile stepelor, transmițând cu delicatețe imaginea unui cronotop agitat: „Ea poartă în adâncul ochilor/ Luciri diafane/ Din amintirea stepelor, / Lumina aurită a clopotnițelor cu bulbi./ Șalul colorat fragmentează/ Istoria veche a neamului ei,/ În care fiecare notă nuanțată/ Trezește strigătele mulțimii". (p.60). Pe mătăsurile imaginarului se imprimă uneori tablouri în care general-umanul și particularul se întrețes, în hățișurile istoriei: „Timpul s-a suspendat/ lăsând pe dinafară memoria/ Unui popor încă amestecat/ Cu misterul deșertului./ Orga își hărțuia notele/ Spre cupola unui cer înstelat,/ Muzica străpunse inima/ Eliberă spiritul, ridică sufletul/ Era o melodie ca o rugăciune,/ Bocetul sfâșietor al kaddish-ului,/ O litanie pentru oamenii rătăciți/ Pe drumurile întâmplătoare ale vieții." (p.78).

Într-un „text dedicat pianistei Carine Gutlerner" poetul, căutând un superlativ pentru muzica ei, găsește corespondențe în sferele religiosului, transcendentului: „Magia timpului se suspendă/ (…) Când Brahms îi curge din degete,/ Ea rivalizează cu un concert de îngeri/ (…) Totul nu mai este decât transcendență". (p.80). Uneori, poetul prinde pe „mătasea imaginarului" și tablouri de umbră ale existenței în social-istoric: „Ce să crezi despre o lume/ În care se mutilează statui,/ În care se frânge roata eternității./(…)/ Când tunurile au tăcut,/ Pacea brodată/ Pe vălurile văduvelor,/ Pacea această iluzie,/ Dormind sub milioane/ De cruci albe și negre,/ Pacea suspendată de sârma ghimpată/ Cu aripile lipite,/ Pacea ca o catedrală". (p.150). 1. *Sacrul ubicuu*. „Michel Bénard e convins că *reîntoarcerea către sacru* ar fi salvarea; adică neostoita căutare a rădăcinilor, a reliiosului, prin aflarea «altarului celest», ascultând «nerostitul» lumii" afirmă Adrian Dinu Rachieru în prefața cărții. Și într-adevăr, poetul caută și intuiește pretutindeni sacrul. Uneori i se revelează la orele întâlnirii incerte a luminii cu întunericul: „La nașterea/ Orei din amurg,/ Aripa unui înger se-aprinde/ În inima tăcerii/ În ținutul umbrelor,/ Prin misterul/ Unui cântec sfânt/ Care-atinge eternitatea." (p. 24). Alteori îl intuiește „În afara timpului, În afara lumii", privind

„Blândeţea unui parc din Orient,/ O oază în inima deşertului,/ Jocul razelor de soare,/ Enigma unei flori necunoscute/ Hrănite cu sângele pământului." (p.26). Percepţia poetică îi redă tabloul unei păduri în care „Pacea unei stranii/ Tăceri s-a instalat,/ Ca o respiraţie de înger,/ Un vis cristalizat/ Pe care alunecă timpul." (p.48), şi îi dă certitudinea coborârii sacrului între oameni: „Confruntată cu cuvântul, / Având drept unic martor/ Invizibilul,/ Compania îngerilor/ care ne ascultă liniştea inimii". (p.58). Poetul percepe tablouri infuzate de sacru: „Străluciri stranii,/ Ambianţe unice,/ În care se decupează posibile/ Profiluri de îngeri" (p. 126). Sau: „O chitară-şi înşiră gamele/ Şi arpegiile încununate de lumină./ Ca unici tovarăşi de cor/ Ele au stolul îngerilor" (p. 170).

2. *Timp şi eternitate*. Reveria poetică este calea care îi permite lui Michel Bénard să străbată timpul, chemat ca de un miraj de „cântecele eternului": „Să treci de porţile atemporale, / Şi să vezi apărând deodată/ Un port de lumină/ Unde mirajul devine realitate./ Se exhumează de uitare/ Codurile de origine,/ Cântecele eternului,/ Gravate în abisurile/ Grotelor cu urme parietale/ Veghind la memoria lumii" (p. 32). Visul se arată a fi darul poetic care înalţă spre eternitatea celestă: „Este vremea unui cer transparent, / În care Poeţii cu capul spre spate/ Călăresc oglinzile visului" (p. 42). Căci „Intensa sensibilitate a poetului/ Duce către muzica sferelor,/ Dintr-o privire iniţiată el descifrează/ Scrisul la scara visului" (p. 44). Reîntoarcerea spre origini, în lumina iubirii, reprezintă pentru poet o infuzie de energie şi de timp: „Recompunând din memorie/ Verbul a iubi captator de adevăr,/ Apoi, când nu mai rămâne/ Nimic de zis,/ Este ca o întoarcere/ În ţinuturile natale/ În care izvorul redevine originar" (p. 58). Ideea reîntoarcerii la izvoare este reiterată: „În acest naufragiu tumultuos/ Singura speranţă rămâne/ Prin preludiul absenţei,/Adâncul unei reîntoarceri/ La izvoarele pământurilor natale." (p.62).

Arta este afirmată drept calea prin care se poate atinge eternitatea: „Să captezi ceea ce se voalează la privire,/ Să-l fixezi, să-l perenizezi,/ Într-o fracţiune de secundă,/ Clipa unui declic,/ Să atingi eternitatea!" (p.157). Atent să prindă reflexele celeste poetul contemplă lumea ca o adevărată catedrală: „Sub acest deget de tăcere/ Care contemplă îngerii,/ Cartea mării este deschisă./ Pe altarul din piatră de calcar,/ Farmecul este straniu/ La izvoarele nedefinitului" (p. 160). O altă cale către atingerea eternităţii este iubirea: „Prin buzele tale în formă de inimă/ Care mărturisesc tăcerea,/ Există undeva în tine/ Această notă de etern" (p. 196).

3. *Iubirea, reflex celest*. Poetul simte că numai iubirea are puterea să-i înalţe pe vieţuitorii în profan către marile armonii celeste: „Sufletele noastre se-amestecă-n armonii,/ Se-nlănţuie-ntr-un elan de extaz,/ Se-

mbracă-n nuanţe intime/ în care clipa se vrea-nviere./ Iubirea ta în plină transparenţă/ Ne-nalţă spaţiul fără timp" (p. 34). Iubita este integrată sacrului: „Un vis depune peste tine/ Aripile-i de arhanghel,/ Eu te privesc uimit/ ca pe inaccesibila,/ Inefabila frumuseţe/ A unei icoane preţioase,/ Până la sublimare." (p.112). Şi de asemenea: „Când îţi aud vocea/ Ea mă duce la originile lumii,/ La izvoarele vibrante ale muzicii,/ Tu eşti îngerul pe care-l aşez/ Pe scara lui Jacob" (p. 130).

4. *Poezie picturală şi sinestezie.* Fiind poet şi pictor deopotrivă, la Michel Bénard, în descrierea peisajelor mai mult sau mai puţin exotice, ochiul pictorului completează percepţia poetică, transcriind astfel revelatoare „peisaje-stări de suflet", care uneori devin uimitoare sinestezii: „Spaţiul se preface-n note/ Portocalii, mov purpurii,/ Albastrul se face regal/ Pentru a deveni marin,/ În penumbra ce avansează/ Se ridică ritmul tobelor". (p.36). Uneori întâlnim adevărate „tablouri statice", unde întâlnim iarăşi revelatoare sinestezii, care completează picturalitatea: „Iată primăvara revenind,/ Pământul este în fierbere,/ Toţi arbuştii nu mai sunt/ Decât o explozie colorată/ În roz, în alb, în mov, O strălucire parfumată/ De esenţe uşoare şi de seve./ Pe vârful înalt al unui platan,/ În miezul frunzişurilor tinere,/ O mierlă îşi fluieră refrenul" (p. 188).

5. În oglinda artei. Poezia lui Michel Bénard are o eleganţă şi o solemnitate bine dozate, ea respiră un olimpian *carpe diem*, astfel încât sub fermecata lui baghetă poetică totul să respire lumină, culoare, muzică, sacralitate. Poetul aruncă neaşteptate punţi de iubire între timpurile originare şi timpurile ce vor veni, între teluric şi celest, între sine şi ceilalţi, între vizibil şi invizibil, ca un adevărat *poeta vates*.

Daniela ANDRONACHE

Umanitate şi divinitate în opera poetului mistic persan Jalal ud-Din Rumi

Născut în 1207 în Afghanistan-ul de astăzi, Jalal ud-Din Rumi este considerat o personalitate complexă a literaturii universale: poet mistic persan, jurist, teolog al islamului şi fondator al ordinului religios Mevlevi – „ordin al dervişilor rotitori". Acest poet mistic a fost şi un mare umanist care a iubit deopotrivă oamenii şi pe Dumnezeu şi care, prin opera şi viaţa sa, a marcat şi influenţat nu numai poezia mistică orientală ci şi gîndirea religioasă de sorginte islamică.

Supranumit „prinţul poeţilor sufi”, Jalal ud-Din Rumi a elogiat iubirea divină în toate cărţile sale şi a considerat relaţia de iubire făptură omenească-divinitate ca fiind esenţa vieţii omului. Dedicat trup şi suflet acestei relaţii, poetul persan îl percepe pe Dumnezeu ca fiind un ocean infinit de iubire, iar scopul ordinului religios întemeiat de el – „al dervişilor rotitori”, este contopirea omului cu divinitatea prin muzică şi dans. Dervişii rotitori sunt călugări musulmani care prin dansul lor ritualic constând din rotiri neîncetate şi mişcări în cerc sugerează dansul îngerilor din paradis. În concepţia poetului mistic persan, acest dans face posibilă primirea şi răspândirea binecuvântării lui Dumnezeu, iar muzica, special concepută în acest sens, îndeamnă mintea credincioşilor la meditaţie asupra iubirii lui Dumnezeu pentru oameni. Poetul însuşi, fiind un om al sfinţeniei şi un gânditor mistic prin excelenţă, şi-a închinat viaţa descoperirii spiritualităţii profunde a existenţei şi meditaţiei asupra iubirii infinite a lui Dumnezeu.

În volumul *Cântecele iubirii*, Jalal ud-Din Rumi vorbeşte despre dragostea infinită pe care şi-o imaginează sub forma unui „ocean fără graniţe şi ţărmuri”: „În orice religie există iubire, dar dragostea nu are religie./ Dragostea e un ocean fără graniţe şi ţărmuri/ În care mulţi se îneacă, însă nu se-aud (în largul lui)/ nici gemete de regret, nici strigăte către Dumnezeu.”[1]

Pentru fiinţa umană- limitată în simţirile şi capacităţile sale, dragostea infinită e copleşitoare, de aceea nu toţi oamenii trec proba iubirii. Infinitul nu încape în datele umanităţii după cum oceanul nu încape într-o groapă de nisip. Infinitul nu e măsurabil după nicio măsură omenească. Acesta aparţine doar divinităţii. Dumnezeu însuşi reprezintă iubirea, inteligenţa şi înţelepciunea infinite, nemărginite, nesfârşite şi eterne. Prin iubire, poetul persan se conectează la divinitate ca la un izvor infinit de iubire şi energie, lăsându-se inundat de puterea atributelor dumnezeieşti: „Ochii mei sunt inundaţi de chipul Celui Preaiubit./ Sunt mulţumit de vedere, pentru că-L văd pe Cel Preaiubit./ Nu-i nicio diferenţă între vedere şi Cel Preaiubit./ Ori cel Preaiubit este vederea, ori vederea-i Cel Preaiubit.”[2] Deşi infinitul este inaccesibil omului din cauza limitărilor despre care am vorbit, totuşi iubirea îl metamorfozează pe om integrându-l armonios în relaţia sa cu divinitatea. Judecînd după ultimele două versuri citate, am putea spune că sufletul poetului se contopeşte cu „Cel Preaiubit”, preia din atribuţiile divinităţii şi astfel limitările sale înăscute îi sunt anulate.

---

[1] Rumi, *Cântecele iubirii*, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2020, traducerea Răzvan Andrei, p. 23

[2] Ibidem, p. 26

În poezia lui Rumi infinitul capătă diverse forme şi vizează diverse aspecte ale realităţii vizibile, perceptibile cât şi ale realităţii noumenale. În versurile următoare infinitul se manifestă în plan ontologic: iubirea pe care făptura omenească o trăieşte în relaţia cu divinitatea îi conferă acesteia nemurirea: „În dragoste nu există nimic în afară de a sorbi/ din vinul veşniciei./ Nu e niciun rost în a trăi în afară de a-ţi da viaţa./ Am spus: «Mai întâi să te cunosc, apoi mor.»/ Mi-a răspuns: «Pentru cel ce mă cunoaşte, nu există moarte!»"[1] Experienţa comunicării directe cu Dumnezeu e relevantă pentru gradul de sfinţenie, de evoluţie spirituală pe care poetul a reuşit să îl atingă. La acest nivel de evoluţie, iubirea şi dăruirea totală în relaţia cu divinitatea sunt singurele lucruri care îl mai preocupă pe poet.

În volumul *The Soul of Rumi/Sufletul lui Rumi*, poetul persan abordează din nou tema dragostei şi a cunoaşterii infinite: „Mărgeaua translucidă din centru/ schimbă totul./ Nu există/ graniţe ale iubirii mele acum./ Ai auzit vorbindu-se/ despre fereastra pe care o minte o deschide/ către altă minte, dar întrucât/ peretele lipseşte/ nu e nevoie să mai pui fereastra or zăvorul."[2] Spaţiul imaginat de poet în aceste versuri este unul fără elemente care îngrădesc sau delimitează, prin urmare, aluzia la cunoaşterea infinită este evidentă. „Fereastra" sugerează deschiderea poetului către meditaţie, cunoaştere şi desăvârşire. Ca şi iubirea, nici aceste procese nu cunosc limite. Evoluţia spirituală continuă şi după moarte- acest prag de trecere către o altă dimensiune a existenţei noastre. Sfinţii sau cei ce păşesc pe acest drum al spiritualităţii îşi continuă evoluţia către desăvârşire chiar şi după ce părăsesc această lume. Trecând pragul morţii şi aflându-se în comuniune deplină cu „Cel Preaiubit", aceştia au acces la infinit.

Volumul *Mathnawi,* culegere de poeme, parabole şi învăţături sufite, este unul dintre cele mai citite şi traduse lucrări ale lui Jalal ud-Din Rumi, o capodoperă a literaturii universale. *Mathnawi* este un vast poem de 25000 de versuri, împărţit în şase cărţi. Printre numeroasele subiecte tratate- de o varietate impresionantă- istorisiri, fabule, parabole, legende şi texte coranice, poetul persan abordează şi tema raţiunii pe care şi-o imaginează, probabil prin analogie cu iubirea, ca pe un „ocean nesfârşit": „Câte lumi îmbrăţişează principiul Raţiunii!/ Cât de-adânc e oceanul

[1] Ibidem, p. 28

[2] Coleman Barks, *The Soul of Rumi: A New Collection of Ecstatic Poems,*Harper Collins Publishers, New York, 2001, traducerea din lb. engleză Daniela Andronache, p. 53

nesfârşit al Raţiunii!/ Într-adevăr, a omului Raţiune e o întinsă mare.O, soare, oceanul te cheamă în el să te afunzi."[1]

Dumnezeu este „oceanul nesfârşit al raţiunii" care dăruieşte din atributele sale omului- creaţia Lui cea mai de preţ. Dar, deşi înzestrat cu puterea de a raţiona, omul nu poate pătrunde cu mintea sa raţiunile divine care pentru el rămân „sub pecetea tainei": „Pe-acest măreţ ocean formele omeneşti/ Plutesc rătăcitoare, asemeni bulelor ce ies la suprafaţă;/ Da, asemeni cupelor ce stau la suprafaţă până ce-s umplute;/ Şi când sunt pline, aceste cupe se scufundă-n apă./ Oceanul Raţiunii nu poate fi văzut nicicând;/ Văzuţi sunt numai oamenii care-s dotaţi cu raţiune;/ Sub orice chip oceanul s-ar înfăţişa,/ El va trimite-n larg miile de stropi care-l compun."[2] Omul, ca fiinţă limitată ce se află, nu poate primi decât un „strop" din cunoaşterea infinită şi nu poate cunoaşte decât „în parte" după cum spune Eclesiastul.

Şi totuşi, la fel ca în *Cântecele* iubirii, în poemul „Cântăreţul din harpă", Rumi vorbeşte despre contopirea omului cu divinitatea prin iubire, adorare şi extaz mistic: „Inima cântăreţului din harpă s-a înnoit pe dată./ Asemeni unui suflet, scăpat a fost de plânset şi de veselie,/ Viaţa lui cea veche a murit, iar el s-a primenit./ Şi mai apoi căzu el într-o uimire-adâncă,/ Căci mai presus se-afla de cer şi de pământ,/ O înălţare a inimii ce mai presus era de toate înălţările;/ Eu nu pot s-o descriu; de ştii tu cum, grăieşte!/ Extaz şi slove dincolo de toate vorbele extazului;/ Afundare în slava Stăpânitorului slavei!/ Contopire din care nu mai există scăpare,/ De parcă ar fi devenit una cu Oceanul Însuşi!"[3]

Poemul „Descrierea unui sfânt a cărui voinţă s-a identificat cu voinţa lui Dumnezeu" este o reprezentare literară a unui sfânt plin de har şi de înţelepciune care are puterea de a se detaşa de toate bogaţiile lumii acesteia pentru a dobândi bogăţia eternă – comuniunea cu divinitatea: „Despre Daquqi se spune că avea o înfăţişare plăcută,/ Ca un iubitor de Dumnezeu şi făptuitor de minuni./ El semăna cu Luna din cer coborâtă pe pământ,/ Şi era ca o lumină pentru cei ce călătoreau în beznă./ Rareori zăbovea într-un loc, fie oraş sau sat./ El spunea: «De zăbovesc două zile într-o casă,/ Ataşamentul pentru ea se va schimba în patimă./ Eu mă feresc să ajung a îndrăgi o singură casă./ Sus, suflete! Porneşte în căutarea bogăţiei eterne. / Înclinaţia inimii mele casele n-o pot împlini,/ Şi pentru mine, ele sunt doar locuri de ispită."»[4]

---

[1] Rumi, *Mathnawi*, Editura Herald, Bucureşti, 2020, traducerea din lb. engleză Walter Fotescu, p. 42
[2] Ibidem
[3] Ibidem, p. 58
[4] Ibidem, p. 198

În versurile următoare Rumi prezintă ciclurile de creştere şi de dezvoltare ale naturii care se repetă la infinit: „În aparenţă, ramura este cauza fructului,/ Dar, în fapt, ramura există datorită fructului./ De n-ar fi fost mânat de dorinţa pentru fruct,/ Grădinarul nicicând n-ar fi plantat copacul./ În realitate copacul este născut din fruct,/ Deşi, aparent, fructul se naşte din copac."[1]

Poemul „Dragostea face judecata să tacă" reia tema raţiunii şi a cunoaşterii abordată în poemele anterioare din volumul *Mathnawi* şi întăreşte ideea că omul se poate învrednici de cunoaşterea aprofundată prin iubirea şi milostivirea lui Dumnezeu: „În afar' de legile gândirii există şi-alte legi de preţ/ Şi de lumină pline, dezvăluite doar de-a Domnului iubire./ Pe lângă judecata ta, şi alte judecăţi mai are Domnul/ Ce hrană îţi vor aduce din cerul fără de hotar."[2] Ultimul vers dă mărturie despre nemărginirea creaţiei divine, dar şi despre adevărul propovăduit şi de creştinism conform căruia „omul nu va trăi doar cu pâine, ci şi cu cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu".

În ceea ce priveşte tipurile de cunoaştere, versurile „În afar'de legile gândirii există şi-alte legi de preţ/ Şi de lumină pline, dezvăluite doar de-a Domnului iubire" fac referire la cunoaşterea revelată care se oferă omului ca un dar divin, în comparaţie cu tipul de cunoaştere dobândit de către acesta prin efortul de cercetare, explorare şi studiu.

Despre mărinimia şi despre puterea infinită a lui Dumnezeu de a revărsa binecuvântările Sale asupra credincioşilor, se vorbeşte în Cartea a cincea a poemului *Mathnawi,* în finalul Poveştii VI- „Discipolul care l-a imitat orbeşte pe Şeicul său": „În continuare urmează o poveste despre un om evlavios din Zarwan, care şi-a făcut un titlu de glorie din a dărui săracilor de patru ori mai multe pomeni din recoltele sale decât se cuvenea după lege (...). Drept răsplată pentru pietatea sa, Dumnezeu i-a binecuvântat grădina şi a făcut-o să rodească din belşug. Dar fiii săi, care erau orbi în cele ale spiritului, nu au văzut aici decât o risipă inutilă, nu şi binecuvântarea divină pogorâtă asupra grădinii datorită mărinimiei lui, şi de aceea şi-au dojenit tatăl. Mărinimia divină nu are limite, fiindcă puterea lui Dumnezeu de a dărui, spre deosebire de cea omenească, este nesfârşită."[3]

Fie ca noi toţi să ne învrednicim de mărinimia divină care „nu are limite" şi să devenim locuitori ai Împărăţiei nesfârşite a lui Dumnezeu. Între umanitate şi divinitate este uneori doar un pas, alteori, o distanţă de la cer la pământ. Iubirea este cea care ne trece pragul şi care face diferenţa.

---

[1] Ibidem, p. 247
[2] Ibidem, p.346
[3] Ibidem, p.323

Elena ARMENESCU

Lirica de reflecţie în opera lui Sorin Cerin

Ajuns în deplinătatea creaţiei poetice deopotrivă cu a celei filozofice, Sorin Cerin se bucură deja de notorietatea pe care o merită. În ultima vreme, prin scrierile sale a atras atenţia mai multor critici literari (la care mă voi referi mai jos) mai cu seamă prin faptul că a devenit membru al Societăţii Poeţilor Francezi (*Membre Sociétaire de la Société des Poètes Français),* mulţumită editării în limba franceză a volumului său intitulat *Le non-sens de l'existence et de l'éternité*, apărut în Editura Stellamaris (Édition Stellamaris) 2021 Brest, France. Acest volum a rezultat din reunirea a doua volume anterioare de poezie care au fost traduse din limba română in limba franceză şi anume: *Nonsensul existenţei: poezii de meditaţie*, Bucuresti Romania, editura Paco, 2015 şi *Am Crezut in Nemarginirea Iubirii*: Poezii filozofice, Statele Unite, 2019.

Consider că opera poetică a lui Sorin Cerin nu poate fi înţeleasă pe deplin, fără şă ştim din Universul său, din lumea sa interioară, măcar cât luminează un fascicol de raze care face să se vadă o parte. Partea aceea pe care ar trebui să cadă lumina razelor ca un reflector să nu fie numai din Univesul său de Cunoaştere - pentru că acesta este cât se poate de vast - cât mai cu seamă din cel al Convingerilor, ca pol interior spre care converg Aspiraţiile sale de Puritate şi Desăvârşire pe care autorul le vede căi de parcurs, de practicat pentru a ajunge la adevărata Iubire care îşi are sălaşul în Adevărul Absolut, pe care unii îl numesc Dumnezeu, alţii Alah... Dar nu un *Dumnezeu al Nimănui* – adică unul surd şi nevăzător, depărtat, indiferent la viermuiala de jos, de pe Pământ, citez *nu am ştiut vreodată,/ că încă dinainte de a ne naşte,/ eram îmbălsămaţi,/ de către Suferinţă,/ în Non-Sensurile Existenţei,/ unui Dumnezeu al Nimănui./ Strig surd,/ întrebând, /- De ce plâng Îngerii Iubirii?,/ la ferestrele Paradisului,/ deşi ar trebui să fie mai fericiţi,/ decât este Adevărul,/ pe care l-am pierdut,/ la zarurile roase ale unui Viitor,/ care a uitat să ne împartă şi nouă,/ numerele câştigătoare,/ pe care a mizat, Iubirea,* El crede într-un Dumnezeu Adevărat, Tatăl Luminii şi al întregii creaţii izvodită din IUBIRE. În acest sens voi cita câteva Aforisme (care îi aparţin lui Sorin Cerin) dedicate Luminii Divine a Înţelepciunii:

Sfânt este numele Tău, Lumină Divină, fiindcă eşti Conştiinţă, Nemărginit, eşti Adevăr Absolut, Dumnezeu şi Cunoaştere.

Din Tine, Lumină Divină, pornesc toate câte sunt, au fost şi vor mai fi.

Sfânt este timpul Tău Lumină Divină, fiindcă este Eternitatea care se află în tot și în toate.

Sfânt este Gândul Tău Lumină Divină, fiindcă el a clădit Nemurirea, fiind IUBIRE.

Cum nu poate exista Adevăr fără Cunoaștere, și nici Moarte fără de Viață, tot astfel nu poate fi Fericire fără Durere și Toate câte sunt fără de Adevăr.

Desigur aceste enunțuri ni se par cunoscute fie din Cartea Sfântă, fie din Tăbliţele de Smarald, din scrierile atribuite lui Hermes Trismegistos, și alte scrieri sincretice care dacă ar fi respectate, și oar conduce la remodelarea ființei umane care și-ar regăsi starea paradisiacă, cea de dinainte de căderea adamică, demnă de a restabili o legătură cu Dumnezeul Adevărului, cu Adevărul Absolut. De altfel și calea Tao și cea arătată de Buda (Gautama Siddhartha) au aceeași țintă, pentru că urmăresc aceeași finalitate, fiindcă Adevărul Absolut este Unic tot așa cum Creatorul este Unic.

Am scris mai sus cu majuscule anumite cuvinte cheie, subliniindu-le astfel, pentru că așa le scrie și autorul. Prin personificare, ele devin întrupări ușor identificabile, cu care se poate chiar dialoga, le poți certa, le poți acuza, ori dimpotrivă, le poți adora.

De ce Puritate și Desăvârșire? Pentru a se pune capăt stării jalnice în care ne aflăm cu toții, ca specie, când:

Catedrale de trupuri păşesc în mocirla Societății de Consum a Moralei/adăugând cât mai multă/țărână la hectar de sufletele pentru a ridica murii reci și impersonali ai Zidirii

de lăcașuri de culte ale Deșertăciunii ce vor pune cât mai sus cruce Purității și Desăvârșirii.

Ce se întâmplă oare în acest context cu visurile, cu aspirațiile cu optimismul, cu starea de bucuria dată de binecuvântarea de a fi împreună cu cineva drag? Cine iese câștigător dacă pariezi pe Fericire? Răspunsul este cutremurător: *„Am crezut în/ Nemărginirea Iubirii,/ pariind pe ruleta Fericirii,/ despre care nu știam că este măsluită,/de un Dumnezeu al Absurdului,/ ce face de fiecare dată în așa fel,/ încât să iasă câștigătoare,* ***doar Moartea***".

Îmbinând maturitatea poetică deplină folosindu-se de simboluri și metafore care sporesc gradul tensionat al înțelegerii, metabolizând verismul, poetul se avântă în Existențialismul neorealist. generator de depresii care te condamnă la Singurătate unde mai poți servi „o cană de pustiu":

Frunzele Viselor,/ și-au ruginit întreaga căldură,/ a Ochilor de Cer,/ ai Iubirii,/ pe care Depresiile Absurdului Carismatic / al Iluziilor Non-Sensurilor Existenței,/ ne-a alungat-o,/ în abisurile fără/ adresă,/ ale

Singurătății,/ care ne așteaptă,/ în Zorii nedefiniți ai Durerii,/ să servim câte o cană de pustiu,/ din Lacrimile de Vânt, ale Speranțelor deșarte.

A fost poetul dintotdeauna neîncrezător, s-a îndoit de Nemărginirea iubirii? Nicidecum! Aflăm tot din propria-i mărturisire: *Am crezut în Nemărginirea Iubirii,/ cu toate că eram sufocați,/ de valurile Compromisurilor,/ care ne loveau fără milă,/ Privirile căzute la tălpile unei Lumi,/ care ne obliga,/ să fim sclavii, unor Non-Sensuri ale Existenței.*

Cu riscul de a mi se reproșa că uzez de prea multe citate, consider că este oportun ca cineva care nu a citit încă opera lui Sorin Cerin să cunoască profunzimea problemelor existențiale pe care le abordează poate și în numele acelui DOR de a respira în atmosfera Purității: *ce ni se scurgea prin venele Dorului ancestral,/ de a rămâne mereu împreună,/ chiar dacă știam,/ cât de alunecoasă poate fi bolta Promisiunilor*, *de pe care cad stelele căzătoare ale Ființei* sau a îndurerării căutătorului pătruns de dragostea și dorința de a fi ascultat, căruia nu I se răspunde, ori I se răspunde cu indiferență *: Am crezut în Nemărginirea Iubirii,/ deși am căzut în Urma adâncă a Durerii,/ lăsată de Pașii indiferenței Tale Doamne.*

Limbajul uneori virulent, adevărate săgeți otrăvite, dar poetice, împodobite cu metafore, săgeți aruncate împotriva decăderii nu numai în societate dar și în zona politicului, ne duce cu gândul la o revoltă de tip nihilist, la nihilismul lui Emil Cioran, care în acest context dobândește rang de principiu scris cu sufletul tânjind intuitiv după absolut, pe „culmile disperării" cum găsim în poezia „Jocul de-a Viața cu Moartea" sugestivă în acest sens: „*grădina Societății de Consum Foamete,/ drept mari atleți ai tăierilor de venituri./ Cântarele false și isterice ale Politicii,/ ne drămuiesc cu parcimonie fiecare Clipă…*".

Lumea actuală și-a pierdut simțul orientării, simte, știe că trebuie să fie ajutată de o forță superioară, dar alege să se alieze (cu sau fără știință) forțelor malefice. Poetul se întreabă cu disperare: „*Încotro,/ să te chem,/ Iubire?/ într-o Lume a unui Dumnezeu surd?/ care ți-a lăsat Îngerii tăi,/ de izbelițe,/ pe străzile Blestemelor,/ adorate de către Creatorul,/ Destinele noastre,/ întunecate,/ învățate să facă vrăji și farmece, negre*".

Unde se ascund oare frumusețile Primăverii dătătoare de speranțe, de revigorare a energiilor vieții de optimism și dragoste ? Aflăm că ea, Primăvara care ar trebui să fie în sufletele oamenilor, și-a găsit sălaș în ochii Durerii: „*E-atâta Primăvară,/ în ochii Durerii,/ prin a căror sclipire,/ se observă razele de gheață,/ ale Non-Sensurilor Existenței,/ care ne despart,/ de Orizonturile fierbinți,/ ale Viselor*".

Neajutorați, rătăciți pe căi pierdute, înstrăinați de sinele nostru autentic, original, orfani de Dumnezeu, somnambuli, hrăniți cu deșertăciuni cauzatoare de boală, de depresie: „*Zidim,/ pereții Identităților fără adăpost,/cu Clipe tot mai bolnave,/ce par a nu se mai vindeca*

vreodată,/ de răceala Infidelităţilor Absurdului,/ în braţele căruia,suntem nevoiţi, să ducem pe umerii Neputinţei,/ Traiul,/ atâtor Deşertăciuni" în condiţiile în care suntem luminaţi „*doar de stelele căzătoare,/ ale Viselor,// în căutarea unui Timp,/ atât de străin de noi,/ încât doar Moartea,/ ar mai reuşi să ne împace,/ cu Viitorul*".

Se pune întrebarea: se poate trăi, supravieţui într-un astfel de Univers disperat, sfâşiat de lăcomia după bunurile materiale? Ei, bine, da! După câte se vede, se poate ... chiar spera. Poetul a descoperit un lucru simplu, dar raţional: dacă am căzut din graţia divină şi suntem robii unui *Subconştient Străin* de natura noastră iniţială, atunci se cere parcurgerea căii în sens invers, înspre recuperarea acelui Subconştient* capabil să se pună în armonie cu Absolutul prin interiorizarea Iubirii şi conştientizarea că ea este singura cale spre Desăvârşire: *Atunci am înţeles,/ că ne-am născut din dorul de a muri împreună,/ mai vii cu fiecare zâmbet ce ne unea mâinile,/ încatuşate în speranţa/ de a fi una şi aceeasi clipă/ a nemuririi, fiindcă,/ în paradisul de dincolo de noi/ până şi îngerii noştri se iubesc....*

Doar aşa, putem părăsi, ieşi din Roata samsarei, din ciclurile Suferinţei. Acest principiu îl întâlnim în Gnoza care consideră că din substanţa Iubirii – asemeni seminţelor – împrăştiată pe "ogorul" lui Dumnezeu, adică în oameni, în întreaga Creaţie, se extrage esenţa mântuirii, pregătirea transfigurării pentru a accede la reîntâlnirea cu Sursa, adică Dumnezeul Adevărului. Prin acest fapt, Sorin Cerin îşi dovedeşte altruismul, disponibilitatea de a împărţi cu alţii descoperirea sa, conştientizând că rostul poetului este de a găsi soluţii de a le scrie, pentru a le face accesibile şi celor din jur, de a găsi sensuri, surse de energie eliberatoare, de a sădi Iubirea în suflete, poate singura cale pentru a se putea întoarce către Absolut.

Spre deosebire de alţi poeţi influenţaţi de filozofi, Sorin Cerin ca filozof, a creat un sistem propriu la care se raportează şi anume Coaxialismul ** care în esenţă se referă la faptul că Adevărul Absolut nu poate fi cunoscut de Om, deoarece este prins în Maya, în Iluzie, ca într-o vrajă din care nu poate ieşi (concept filozofic oriental) existenţa acestuia bazându-se pe Iluzia vieţii.

Unul din filozofii care a influenţat nu numai gândirea multor filozofi, dar şi creaţia literară a unor poeţi, şi chiar a unui celebru fizician a fost Spinoza***. Bănuit de ateism, Einstein (pentru că despre el este vorba) când a fost întrebat dacă crede în Dumnezeu, a răspuns lapidar : „cred în Dumnezeul lui Spinoza".

Poeţii în a căror operă întâlnim infuenţa aceluiaşi filozof sunt: J.W.Goethe (1749-1832) William Wordsworth (1770-1850) şi Percy Bysshe Shelley *(1792-1822)* din a cărui scrieri redau poezia: ***Filosofia iubirii***: „*Fântânile se amestecă cu râul,/ Şi râurile cu oceanul;/ Vânturile*

cerului se amestecă pentru totdeauna,/Cu o emoție dulce;/Nimic în lume nu este unic/ Toate lucrurile prin legea divină/ Se completează reciproc:/De ce nu ar trebui să fac asta cu tine?/ Vedeți munții sărutând cerul înalt/ Și valurile mângâie pe mal; Nicio floare nu ar fi frumoasă".

Pentru a înțelege mai bine spiritul epocii am extras un fragment din poezia lui Wordsworth: „Înțelepciune și Spirit al universului": „*Suflet care ești veșnicia gândului!/ Ce dai formelor și imaginilor o respirație/ Și o mișcare veșnică! Nu în zadar,/ Cu ziua sau cu lumina stelelor, astfel, din primul meu răsărit/ De copilărie ai împletit pentru mine/ Pasiunile care clădesc Sufletul nostru omenesc,/ Nu cu operele meschine și vulgare ale Omului,/Dar cu obiecte înalte, cu lucruri durabile,/Cu viața și natura, purificând astfel Elementele sentimentelor și ale gândirii*".

Desigur, influente găsim și la Sorin Cerin din acești poeți care au scris acum două sute de ani, cu mențiunea că azi problemele sociale, politice, decăderea, criza morală, crizele de sistem inclusiv a sistemelor religioase, sunt acutizate, așa cum apar și în versurile lui Sorin Cerin. El urmează parcă pas cu pas programul literar al Existențialismului francez, curent literar format în jurul lucrărilor filozofului Soren Kierkegaard, dezvoltat și devenit faimos prin lucrările lui Jean Paul Sartre în special, care au exaltat intelectualitatea de elită și cele ale lui Gabriel Marcel, lucrări care cuprind deopotrivă un sistem ideatic, o doctrină de acțiune, bazată pe o morală adevărată – așa cum a fost definită de antici- grup de gândire prin excelență care preconizează un om total, „total angajat și total liber", pentru ca în orice circumstanță el să poată alege viața, angajarea, responsabilitatea. Poate de aceea nu am fost deloc surprinsă de faptul că Sorin Cerin după ce a fost recunoscut, a fost primit în rândul distinsei asociații franceze: *Société des Poètes Français* și onorat cu acordarea Premiului Mompezat: Iată ce a rostit printre altele doamna Véronique Flabat-Piot Vicepreședinte și șef al Premiilor pentru Poezie ale Societății Poeților Francezi: „nu totul este perfect în poezia franceză a lui Sorin CÉRIN, dar ce profunzime de gândire ascunde, totuși! Și ce prolixitate, dacă vă spun că *Le Non-Sense de l'Existence et de l'Éternité*, culegere depusă la concursurile noastre, are nu mai puțin de 154 de poezii! Deci da ! Sorin CÉRIN merită în mare măsură un loc în centrul listei noastre de premii 2021. Și dacă este un premiu al Fundației, Premiul Mompezat, pe care îl acordăm lui Sorin CÉRIN – o recompensă care, desigur, nu își pierde misiunea de a fi un «încurajare» - sprijinul pe care S.P.F. dorește să-l aducă pe Sorin CÉRIN, este mai presus de toate să-i spun să-și continue eforturile de reflecții existențialiste profunde și să ni le ofere în continuare". Domnia sa încheie discursul cu poemul: „**Unde nu vom mai merge niciodată**/ *Flăcările amintirilor pierdut/ arde suspinele, zâmbete înghețat/ sub lespezile mormintelor unor speranțe,/ în cimitirele cuvintelor/ pe care ne-*

am spus unul altuia/ ultima oară..../ pe drumurile anumitor vise/ unde nu vom mai merge niciodată".

(În „Non-sensul existenței și al eternității", Ediţiile Stellamaris)

Da! cimitirele cuvintelor! Pentru că, Doamne, câte cuvinte golite de înțeles ori toxice sau injurioase se mai rostesc ori se scriu, cuvinte care țin specia umană pe o vibrație joasă a dinților încleștați, a urii, minciunii, desfrâului, violenței!

Despre volumul *Non-Sensul Existenței* au scris mai multi critici literari precum Alexandru Cistelecan, în revista *Familia*, din Decembrie 2015, subliniind că Sorin Cerin, a reușit să scrie o poezie filosofică, care îmbină imaginarul cu conceptual, deși o astfel de poezie, este atât de greu de realizat, subliniind că poeziile lui Sorin Cerin, se angajează brusc în marile și definitive ecuații existențiale și nu pierd timpul în mărturisiri domestice, sau Elvira Sorohan, în revista *Convorbiri literare* din Septembrie 2015, care, la rândul ei, vede poezia lui Sorin Cerin din Non-Sensul Existenței, și ca o continuare a mișcării existențialiste a secolul XXI, unde evidențiază la Sorin Cerin o operă poetică influențată de precursorii existențialismului din secolele XIX și XX, precum Jean Paul Sartre, Gabriel Marcel sau Soren Kierkegaard, sau chiar Eclesiastul biblic, apreciind că Sorin Cerin a reconfigurat existențialismul prezentului, chiar dacă existențialismul se credea până atunci epuizat, amintind că vocabularul poeziei existențialiste universale, ușor de recunoscut, este acum redistribuit într-o altă temă, ceea ce duce la combinații surprinzător de noi, unele îndrăznețe, sau teribil de dure, precum cele care vizează biserica.

Alții, precum Stefan Borbely, în *Contemporanul* din Octombrie 2020, asociază poezia lui Sorin Cerin, din volumul *Le non-sens de l'existence et de l'éternité*, cu influențe specifice din maniheism, maya (religiile) hinduismului sau precreștinismului, caracteristici care apar în fiecare poezie sau culegere de poezii, scrisă până atunci. După cum subliniază Borbely, „în recenzia sa, unde reunește opera poetică a lui Sorin Cerin cu nume precum Toma d'Aquino și Giovanni Battista Piranesi, pentru a clarifica caracterul filozofic și religios al operei sale poetice, apreciind că poetul construiește, cu fervoare și pricepere sintactică, o anti- lume, lumea cimitirelor cuvintelor, a semnificațiilor înghețate, lumea așchiilor ascuțite și a Absurdului".

Deși sunt încă multe de spus, prefer să închei aceasta succintă prezentare în mod optimist, cu spusele poetului aflate într-un fragment dătător de speranță, din care se înțelege că nu este totul piedut: *„Credință,/ ești tot ce mi-ai mai rămas,/ de la Pleoapele Eternității,/ pe care am ținut-o de mâna/ Speranței,/ implorând-o să nu te lase,/ din brațele Adevărului ei*

Absolut,/ pe valurile căruia mi-aș fi dorit,/ atât de mult,/ să navigăm împreună, traversând Lumile Existențelor".

_____

*S**ubconștientul** este un depozit de informații o parte a conștiinței care nu se află în atenția conștientă a oamenilor. Cuvântul „subconștient" reprezintă o versiune românizată a cuvântului francez *subconscient* inventat de psihologul Pierre Janet (1859-1947), care a susținut că sub straturile minții conștiente zace o puternică conștiință pe care el a numit-o minte subconștientă.

Carl Gustav Jung a spus că, din moment ce există o limită a ceea ce se poate afla în atenția conștientă a indivizilor, este necesar un depozit alternativ format din cunoștințele și experiența anterioară ale cuiva, dar nu numai ca individ ci și ale antecesorilor.

** Coaxialismul – un nou sistem filozofic creat de Sorin Cerin. Principiile ei sunt: „1. Singura filozofie adevărată este aceea care acceptă că Omul nu cunoaște nici Adevărul, și implicit, nici filosofia. 2. Omul nu va cunoaște niciodată nici Adevărul Absolut, nici Cunoașterea Absolută, deoarece întreaga lui existență se bazează pe Iluzia Vieții. 3. Orice sistem filozofic sau filosof care va pretinde că spune că Adevărul este mincinos. 4. Coaxialismul este, prin excelență, filosofia care NU pretinde că spune Adevărul, dar care acceptă aplicații care susțin raportarea Iluziei Vieții la Adevăr. 5. Esența Adevărului constă în reflectarea ei la Elementele apărute înaintea lui, precum și cele ale Cunoașterii Deschise care provin din Starea de Fapte. 6. Coaxialismul acceptă operarea cu contrariile contrariilor Existenței, cu sau fără a fi necesară raportarea la acesta, determinând Coaxiologia. 7. Fiecare Opus are la Infinit un alt Opus identic cu el. 8. Cu ca, un Opus, este mai departe, deci, între el și Elementul opozabil se inserează un număr mai mare de contrarii, cu așa asemănările dintre ele vor fi mai pronunțate" etc

***Conform doctrinei lui Spinoza, „Dumnezeu sau substanța alcătuită din atribute diferite infinite, fiecare exprimând o esență infinită și eternă, există cu necesitate. (…) Nu poate fi conceput cu adevărat nici un atribut al substanței din care să rezulte că substanța s-ar putea diviza. (…) Substanța absolut infinită este inepuizabilă…"

ÎNSEMNĂRI

Florentina NIȚĂ

POEZIA DIASPOREI (XXIV)
Mesaje poetice de departe

În lunile angoasante ale anilor 2020-2021, în care pandemia abia izbucnise şi măsurile pentru a evita răspândirea ei ameninţau să paralizeze orice activitate, Lucia Ileana Pop trimitea mesaje, adunate mai apoi într-o carte, rodul unei interceptări, emotive şi afective, a problemelor stringente cu care se confrunta lumea înconjurătoare. Ele porneau din Ardea, o localitate de pe litoralul Mării Tireniene, din provincia Roma, şi ajungeau în pagini de jurnale şi reviste din România (*Graiul Maramureşului* şi *stiripesurse.ro*), Italia (*Orizonturi culturale italo-române* şi *Repere de istorie şi cultură românească în Italia*) sau Belgia (*Timpul*), încercând să fie nu doar ecoul unor preocupări şi acţiuni de larg interes, ci şi liant de comunicaţie în lipsa unor legături, temporar întrerupte, cu lumea de acasă. Le regăsim, într-o selecţie a autoarei, publicate în volumul *Jurnal de departe în timp de pandemie*, Editura Eikon 2022, în a cărui prefaţă mărturiseşte: „Aşadar, am început să scriu, pentru că nu puteam să fac nimic mai util atunci şi asta a devenit pentru mine nu doar o eliberare, ci şi cel mai potrivit mod în care puteam să mă simt şi eu într-un fel utilă şi legată de România în acele momente."

Pe alte căi, mai bătute sau necunoscute, din peninsula italică, alte mesaje lirice ale sale începuseră să călătorească mai dinainte, ajungând la Milano, la Editura Rediviva, pentru a se aşeza riguroase în paginile unor cărţi de poezie bilingve: *Scântei de suflet/ Scintille dell'animo* (2020) şi *Umbre şi lumini/ Ombre e luci* (2022), precum şi în Anuarul Centrului Cultural Italo-Român (2021). Şi nu ar fi surprinzător ca între timp, până la publicarea articolului de faţă, alte titluri să se adauge în listă.

Lucia Ileana Pop se afirmă pe plan literar cu tot mai multă insistenţă în ultimul timp, profitând şi de unele conjuncturi favorabile, cu o voce tânără, proaspătă, temerară. Poezia ei zboară uşoară în lumea largă, scrisă sau declamată, se face cunocută prin pagini de revistă tipărită ori navighează online până în Belgia (pe portalul revistei „Timpul"), se lasă ascultată la Veneţia la Festivalul „Palabra en el mundo" şi face apoi un salt mai înalt, poposind pe meleagurile maramureşene. Pentru ca acolo să triumfe şi, la Festivalul Internaţional de Poezie de la Sighetul Marmaţiei, să primească premiul cel mare din partea revistei „Marmaţia literară".

O bucurie venită de acasă, pe care o păstrează laolaltă cu albume de fotografii, în care o putem admira în straiul popular cel străbun, la hora şi

pe uliţele satului natal Deseşti, pe sub porţi sculptate în lemn masiv, ori ilustrând activităţile desfăşurate cu clasele de copii români din zona unde locuieşte, pe care îi învaţă şi îi îndrumă neîntrerupt începând din anul 2014 la cursurile de limbă, cultură şi civilizaţie românească organizate de Institutul Limbii Române din Bucureşti în Italia. Aşa îi vin tinerei profesoare noi bucurii de la aceşti copii, în activităţile de zi cu zi, ori de câte ori obţin premii la concursuri sau când prezintă spectacole cu tradiţii româneşti.

Se mândreşte, pe drept cuvânt, că face parte dintr-o categorie de activişti pe tărâm social şi cultural importantă pentru viaţa comunităţilor româneşti din străinătate, alături de biserică, centre culturale, asociaţii. A fi profesor de limbă şi cultură românească pentru copiii din străinătate este, mai mult decât o ocupaţie, o misiune nobilă şi frumoasă, plină de răspundere, dar şi de satisfacţii. Scrie într-un eseu, pe blogul său de pe portalul Timpul, cu titlul *Mereu în căutarea rădăcinilor*: „Noi, cei care trăim departe de locul în care ne-am născut, suntem prinşi într-un etern joc în care căutăm să ne mulţumim mintea şi sufletul, două părţi ale noastre care par să fie certate încontinuu, imposibil deci de împăcat. [...] Fiecare încearcă să-şi reconstruiască acea casă pierdută aşa cum poate, din amintiri şi imagini preţioase, din obiecte simbolice, din întâlniri cu alţi români." Poate să sune uşor patetic, dacă e privit superficial şi rupt din contextul cotidianităţii sale, dar pentru una ca ea, nevoită să penduleze încontinuu între două lumi şi să construiască punţi de legătură, constituie reperele fundamentale pe care se sprijină în viaţă şi în activitate şi reprezintă, cel puţin în ceea ce a scris până acum, filonul principal de inspiraţie şi de meditaţie.

Cele două cărţi de poezie publicate până în prezent au apărut în versiune bilingvă româno-italiană iar în sumar sunt evidenţiate, cu o nuanţă de orgoliu cumpătat, cele câteva care au fost scrise direct în limba italiană. Dar, fără îndoială, fiorul liric străbate şi este mai autentic atunci când se exprimă în limba maternă. Traducerea bilingvă aparţine în totalitate autoarei şi este cât se poate de fidelă, graţie şi pregătirii lingvistice pe care o are. Este absolventă a Facultăţii de Litere cu specializarea Română-Etnologie la Universitatea de Nord din Baia Mare. După patru ani de predare a limbii române în învăţământul gimnazial, în anul 2014 s-a transferat în Italia, urmând aici Facultatea de Ştiinţe ale Formării cu specializarea în Ştiinţele Educaţiei de la Universitatea Roma Tre din Roma, precum şi un curs de specializare în Didactica limbii italiene ca limbă secundară la Universitatea din Perugia (Italia). Această calificare i-a permis să se avânte cu mai mult curaj în câmpul traducerilor, pe această linie înscriindu-se realizarea traducerii în italiană a două cărţi de poezie ale poeţilor de origine română Daniela Marchetti şi Darie Ducan,

precum şi a altor texte în cadrul colaborărilor cu reviste din România, Italia şi Belgia. Tot ea a realizat un program cu patruzeci de lecţii de limba română pentru televiziunea Romit TV din Roma intitulat „Ora deschisă".

Scântei de suflet / Scintille dell'animo se intitulează placheta de debut, conţinând patruzeci de poezii. Cu o prefaţă de Eugenia Serafini, artistă multimedială de renume internaţional născută în Italia, jurnalistă, poetă, scriitoare şi profesor universitar, care îi apreciază „frumuseţea transparentă a cuvintelor" şi, de asemenea, completată cu o postfaţă scrisă de la Paris de tânărul dramaturg, poet şi critic literar Darie Ducan, care asociază limbajul său unui proces de „întoarcere dinspre modernitate spre originea literarităţii românei", cu obârşiile la Mănăstirea Peri din Maramureş, autoarea şi-a asigurat referinţe prestigioase.

Lirica ei curge într-o albie delimitată de maluri înalte, care îi oferă privirii prea puţine pespective, şi acelea îndepărtate sau doar imaginare, fiind uneori învolburată la suprafaţă, ca apa unui pârâu de munte, întrebându-se retoric, fără a da răspunsuri convingătoare la astfel de mari întrebări, „Ce este fericirea?", „Ce e iubirea?", „Sensul existenţei", alteori domoală şi gânditoare ca un râu ce ştie încotro se îndreaptă: „În afara timpului doar timpul este./ În afara cuvintelor nu stau necuvintele,/ ci, uneori, gândurile./ Ele stau şi în afara vederii şi a cunoaşterii, deseori." (*Greşim uneori...*)

Un corolar al trăirilor şi amintirilor nostalgice evocate în întregul volum o reprezintă imaginea satului natal în poemul *Eu vin de la Deseşti*, în care poeta îşi reafirmă cu mândrie originile, dintr-o necesitate organică de a-şi defini prezenţa şi a-şi motiva influenţa formativă datorată tradiţiilor maramureşene. Deseşti este un leagăn de poveşti, descris în stil folcloristic („tărâm de vis") dar şi cu influenţe dantesti („un paradis ce-i doar al meu"):

„Vin din satul în care vara se mai simte încă mirosul
de iarbă abia cosită şi de busuioc
ce fetele-l mai pun sub pernă ca ursitul să şi-l afle,
de unde se mai aud colinde şi strigături la joc."

Tot astfel, poeta se identifică spiritual cu limba maternă, în poezia "Limba mea":

„Ea, limba română, e limba-n care
de fiecare dată eu visez,
iar când nu sunt cu ea şi gândul doare,
tot în ea gândurile îmi veghez.
În ea mă rog şi-n ea-mi ascund suspinul,
cu ea mă mângâi şi cu ea mai cânt,
nu pot fără de ea să-mi trăiesc viaţa,
nu pot fără de ea să plâng."

În cel de-al doilea volum de versuri publicat, *Umbre şi lumini / Ombre e luci*, atenţia ne este atrasă de frânturile de gânduri, unele pline de speranţe, altele mai pesimiste, ce se reflectă şi se alternează, pe rând, în

panorama lumii. Uneori sunt rodul unor observaţii pe marginea unor drame umane sau probleme sociale, formulate sintetic şi elocvent, al căror titlu spune totul, amintind teme din articole mai laborioase publicate în presa vremii: „Rezistăm", „În faţă cu viaţa, în faţă cu moartea...", „Eram fericiţi şi nu ştiam", „Închişi în colivie", „Ne va salva iubirea", „Paştele departe de ai mei", etc. Eseurile sale cel mai adesea pleacă de la o tristă realitate la care asistă, pe care o relatează şi pe care o confruntă cu alte aspecte cunoscute din ţară, încheindu-se într-o notă moralizatoare personală, ce denotă participarea afectivă dar care nu lasă loc la interpretări, ce se răsfrânge în poeziile la care au concurat, sau din care s-au inspirat, într-un perfect acord. Alteori versurile par a fi adnotaţii pe marginea unor desene la temă, colorate de elevi la atelier, în care gânduri fugare nasc, zăbovind în cuvinte atât timp cât retina poate rămâne impresionată de culoare: „M-am simţit copil pentru o zi/ şi m-am jucat cu culorile/ ca să fac lumea să zâmbească./ [...] Copiii, în puritatea lor,/ au fost aşa de bucuroşi să mă ajute,/ iar eu aşa de fericită de fericirea lor!" (*Jocul cu culorile*)

Ca o notă generală, privind ceea ce a scris şi pus la dispoziţie cu generozitate până în prezent, putem aprecia cu *Magna cum Laude* faptul că profesoara şi-a făcut de fiecare dată sârguincios temele pentru acasă, îngrijit şi corect, respectând toate regulile scrisului şi tradusului, dar şi să observăm că, din păcate, poeta a pierdut din vedere figurile de stil, fără de care scrierea poate transmite idei, dar nu şi emoţii. Aşa se face că versurile ei uneori mai mult spun decât să sugereze, duc lipsă de o vibraţie poetică intensă, iar sentimentele se diluează în relatări sau constatări, deşi înclinaţia autoarei spre lirism şi reflecţie este evidentă. De lucrat ar mai, spre a li se da consistenţă şi a li se îmbogăţi zestrea semantică, după o prealabilă modulare, tehnici ce va dobândi cu siguranţă cu timpul, silitoare cum e, prin ucenicie la clasici, spirit perseverent şi o severă autocenzură. Însă, se ştie, oricâte lecţii se pot da şi primi, de poezie, nu-i totuna cu a o scrie.

PAGINILE AFORISMULUI

Nicolae MAREȘ

Iorga cugetător

Moto: Roagă-te lui Dumnezeu prin
viața ta.
N. Iorga

Fie ca gândul de mai sus, exprimat în volumul de Cugetări, tipărit în urmă cu 110 ani, de cel mai de seamă istoric, literat, cărturar şi savant român de la Cantemir încoace, să ne călăuzească în anul în care România marchează 150 de ani de la naşterea acestui titan al culturii româneşti. Nicolae Iorga a fost considerat încă din timpul vieţii drept Dascăl al Neamului Românesc, îndemnându-i – cu slove de aur – pe contemporanii şi pe urmaşii săi la a c ţ i u n e. A propăvăduit: Nu scrie şi n u f ă n i m i c de care să-ţi poată fi ruşine însuţi. În condiţiile tulburi de azi, departe de a ne fi limpezit gândirea, când evenimentele şi p r e f a c e r i l e trag mai degrabă în jos societatea românească, aceasta are o nevoie stringentă, mai mare de cât oricând, de un asemenea patriot, de o minte atât de luminată. De aici şi evocarea şi prezentarea noastră la 150 de ani de la naşterea marelui gânditor prin prezentarea unora din cugetările de factură tolstoiană ale învăţatului nepereche de la Vălenii de Munte.

O nouă lectură a maximelor şi aforismelor istoricului ne arată că întocmai ca viaţa pe care a trăit-o la cea mai înaltă tensiune, acestea nu numai că îşi păstrează actualitatea dar au devenit lecţii de mare profunzime intelectuală, morală şi culturală lăsate moştenire de înfăptuitorul unei opere u n i c e în cultura românească şi universală, creaţie neîntrecută până azi în lume. Am în vedere cele peste 1.000 de cărţi şi cca 20.000 de studii, articole şi recenzii publicate timp de o jumătate de secol. E vorba de o întreagă bibliotecă, scrisă în câteva limbi, pe care savantul a lăsat-o moştenire posterităţii. Din scrierile sale atât de diversificate, nu exclud ca în viitor să se găsească exegetul, literatul care să extragă numeroase volume de g â n d u r i n e m u r i t o a r e ale cărturarului român, precum cele prezentate mai sus ori care vor urma tipărite de-a lungul activităţii sale de excepţie. Dar pentru aceasta, va fi nevoie de o altă viaţă de om, la fel de prodigioasă şi plină de dăruire ca a marelui cărturar. Mai ales că în cei 80 de ani scurşi de la trecerea sa în veşnicie un asemenea demers n-a fost făcut, probabil şi datorită faptului că încă nu s-a născut înfăptuitorul unui asemenea proiect. Pentru istorie şi pentru contemporani am ales câteva din zicerile sale, cugetări care nu se află în volumul de *Cugetări*, dar care merită din plin să fie cunoscute şi

înţelese de „europeniştii" noştri de toate etniile, plătiţi atât de mănos de contribuabilul român, şi care aparţin necunoscutului încă Iorga: „Suntem un stat de necesitate europeană – a spus Nicolae Iorga. Răzimată pe cetatea carpatică şi veghind asupra Gurilor Dunării, străjuind aici în numele şi interesul întregii Europe din spatele ei, ba încă şi mai departe, se cheamă că România noastră trăieşte şi vorbeşte aici nu numai pentru dânsa singură. Statul nostru este deci în atenţia estului şi vestului, nordului şi sudului deopotrivă şi în tot timpul"; „Statul român deţine, cum s-a spus, o poziţiune cheie, iar atenţia aceasta a altuia pentru tine poate fi grijă şi simpatie, poate fi ocrotire, dar poate fi şi apetit sau primejdie. Un stat cu o astfel de situaţie în care te urmează în tot locul vânturile valurile, dator este cel dintâi să cunoască această situaţie, să-şi dea permanent seama de toate, bune şi rele, câte se ascund într-însa". „Toţi membrii acestui stat şi în primul rând pătura lui conducătoare trebuie să-şi aibă gândul mereu aţintit la ele"; „Boala cea mai gravă, care macină societatea românească, este lipsa caracterelor"; „Independenţa nu este un dar pe care ni-l face Europa, ci o recunoaştere a drepturilor străbune ale românilor, în conformitate cu sacrificiile lor"; „În vecii vecilor, cât va mai dăinui suflarea românească pe acest pământ, să nu-i ierte Dumnezeu pe netrebnicii şi făcătorii de rele".

Trecând la volumul de *Cugetări* /327 p./, publicate de noi în format anastatic, amintesc că începuturile scrierilor aforistice ale istoricului, oratorului, bărbatului de stat, savantului şi scriitorului român, cuprinse în selecţia de faţă, sunt gândurile din volumul apărut în urmă cu o sută zece ani, în 1911, ieşit sub teascurile tipografiei sale de la Vălenii de Munte. Nicolae Iorga împlinea atunci 30 de ani, cunoscuseră multe ţări europene şi cultura acestora, studiaseră în Franţa şi în Germania, unde şi-a luat doctoratul cu învăţaţi de seamă ai acelor timpuri de a căror prietenie s-a bucurat toată viaţa.[1] Impresionantă rămâne până în zilele noastre perenitatea maximelor şi afirmaţiilor tânărului autor. Gânditorul român a considerat totdeauna cugetarea drept – o latură de adevăr care scânteie. Nu întâmplător a plecat în escursul său de la universal, deseori de la Scrierile biblice, pentru a ajunge la realităţi cotidiene, la îndemnuri concrete, cari încă ne pot călăuzi, pe fiecare în parte şi mai ales pe cei din fruntea obştei. Opusul de faţă conţine idiomuri, esenţialităţi, chintesenţe verbale unice, proaspete la acea vreme, dar şi azi, peste un secol de la apariţie, prin faptul că încă mai simţim în ele parfumul unic al sfârşitului de secol XIX şi început de secol XX, denumit prin extindere şi fin de siècle. Culegerea precede apariţia pe firmamentul culturii româneşti a unor artişti precum Arghezi, Blaga sau Brâncuşi, iar în politica internă a unui I.I.C. Brătianu sau I.G. Duca, iar în cea externă a lui Take Ionescu ori Nicolae Titulescu.

Amintim că prin scrierea de faţă Nicolae Iorga a dat o nouă dimensiune aforisticii româneşti, urmată fiind la scurt timp de opusul blagian: – Pietre pentru templul meu – tipărit imediat după Marea Unire, şi care s-a bucurat de o receptare mult mai largă. Dând Cezarului ce este al Cezarului, trebuie spus că primatul în promovarea gândirii aforistice la români o are Nicolae Iorga.[2] Maximele sale ne duc cu gândul la paremiologia românească în ansamblul ei, dar şi la marii cronicari Grigore Ureche şi Miron Costin. De ce nu, la părintele literaturii româneşti, la Dosoftei şi la Cantemir, domnitorul iluminist, sfetnicul lui Petru cel Mare, membru în timpul vieţii al Academiei de la Berlin. Nu întâmplător lui Iorga i s-a spus un Voltaire al românilor. Găsim în cugetările sale ecouri din creaţia lui Anton Pan şi mai ales ale Eminescului. O lucrare comparativă pe această temă ne lipseşte. În gândurile lui Iorga domină relativitatea şi simplitatea: „Viaţa nu e bună, nici rea, e cea ce este." Cât de drept constată neîntrecutul cugetător că fericirea prea multă nu strică, ci veştejeşte. Idiomul – cuvânt veştejit din această expresie ne aduce mai aproape de simţământul uman, de adevărul pe care îl întâlnim în plină stradă în fiecare toamnă. Constatăm şi azi că s-au perpetuat de-a lungul timpului o seamă de societăţi în care: pentru cei mulţi Dreptatea era o temniţă, iar pentru câţiva un templu. Îl citim/recitim pe Nicolae Iorga pentru a afla de la acest pisc al gândirii umane, cât se poate de clar, într-o singură frază, realităţi ale DNA-ului de azi, care – după cum ştim – s-a transformat într-o instituţie pusă pe fabricat de cele mai multe ori nedreptăţi nu dreptăţi pentru a fi pe placul unor lideri inculţi şi mincinoşi. De aceea, nu întâmplător, referirile la scrierile biblice abundă în aforistica istoricului semănătorist. Vrei să fi fericit? „Ia-ţi patul tău şi umblă!" şi, punându-şi întrebarea: dacă „Proprietatea e un furt"? Răspunde pozitiv – însă referindu-se la proprietatea nespornică, la proprietăţile însuşite de prinţi de mucava, speculându-se „găselniţe" avocăţeşti ale multor indivizi puşi pe căpătuială, ajunşi să dezmembreze o ţară. Şi nu doar scrierile biblice îl inspiră pe cugetător, ci în primul rând realităţile de zi cu zi, cotidianul omniprezent de sub ochii noştri: „Sînt oameni cari au nevoie de duşmani – politicieni am spune noi azi –, cari pentru ura lor se consumă astfel — când nu găsesc duşmani, ei îi creează". Precum în comediile lui Caragiale, scrise cu mai bine de o sută de ani în urmă, într-o cheie şi mai scânteietoare receptăm cugetările sale, de parcă ar fi scrise azi.

Nicolae Iorga, cel din 1911, devine pentru anul 2021 un clarvăzător, tranşant afirmând: „Societăţile au nevoie de guvernare, nu de guvern". /sublinierea mea: N.M/. Îl găsim pe autorul Istoriei Românilor cu ochii aţintiţi în patru nu doar spre Palatul Victoria, ci şi sus pe deal, la Cotroceni. „Sunt oameni, cari se hrănesc numai din jignirea altora. Şi ei sug sînge." Iorga defineşte a fi obrăznicie situaţia de a cere de la alţii mai mult decât ţi

se cuvine. Nu cumva aceste gânduri incendiare l-a pus pe gânditor la index? Şi culmea, îl mai ţine ţintuit acolo! Pentru că, nu-i aşa: „Înţelepciunea nu se împrumută cu carul, ci se câştigă cu bobul". De aceea, definiţia pe care o dă Iorga geniului i se potriveşte azi de minune lui însuşi: „Geniu e numele pe care oamenii de talent îl dau talentului lor". N. Iorga face partea din tagma celor cari îşi cruţă inteligenţa şi n'o aprinde decât la zile mari în odăile de gală, conştient că: Cine ţi-a făcut o nedreptate, nu rămâne cu o datorie faţă de tine, ci cu o pierdere faţă de el însuşi. Iar, mai departe, câtă generozitate întâlnim în zicerea: „Ai drept să dai, n'ai drept să ceri". Să se refere la unii care au azi nu ştiu câte case sau câte zeci de mii de hectare, munţi împăduriţi etc. etc.? Rezultă clar că, la fel ca Eminescu, Iorga n-a scris doar pentru vremurile sale, ci pentru urmaşii urmaşilor săi. Dreptatea e chipul prin care se înfăţişează în viaţa oamenilor l e g e a prin cari lumile /omenirea/ se ţin în fiinţă. Din acelaşi registru alte gânduri luminoase, drepte: Sunt popoare superioare legilor lor şi altele, inferioare. Cele d'intâi le calcă cu pietate, celelalte cu neruşinare; Unele legi sunt obiceiuri scrise, altele un program pentru a câştiga obiceiuri noi.

Publicistica şi aforismele neîntrecutului savant sunt un îndemn la muncă, la muncă neobosită şi cinstită. Ca megieş al Vălenilor de Munte, încă din copilărie îmi amintesc zicerea sa: Când chemi la muncă, să te văd cu sapa în mână, cugetare pe care o spuneau părinţi, rostită şi de învăţătorul meu, Ion Diniţă, pe care o regăsim în volum. N-am fost surprins, când în paginile opusului am citit aforismele: Lenea e fiica nedreptăţii; De ce odihna înainte de moarte, când te aşteaptă cea de după moarte? Sau – „Să nu fie moartea între două vieţi ca noaptea între două zile". Într-un limbaj în genere baroc pentru cititorul contemporan, ca un veritabil iluminist Iorga a reînviat paradoxul, genul literar pe care îl va ridica pe noi trepte, pentru a exprima şi mai clar adevăruri perene. „Cei ce ucid duşmanul fac aceasta pentru că nu pot ucide duşmănia în el": „Fug oamenii de cine sunt desprinşi să fugă, nu de cine-i poate bate"; „Cei ce merg toată viaţa lor în trăsura altora pentru a-şi cruţa picioarele, trebuie să şi plătească pentru aceasta"; „Nu întoarce totdeauna vorba înapoi, fiindcă se poate să te loveşti tu însuţi pe tine" etc. Spunând: „Porcul capătă laude numai pe farfurie" – Iorga apelează la proverbul românesc neaoş, fără să renunţe la sintagme pline de sensibilitate de genul: Pe morţi nu-i căutaţi la morminte, ci în inima voastră. Grăieşte aceasta panegiristul nepereche al literaturii române, la fel ca şi în aforismul: „Trăind, gândeşte-te la moarte, muncind, nu te gândi la viaţă", ori „Gândul morţii să-ţi slujească în orice clipă pentru a înţelege preţul vieţii".

Istoricul universal Nicolae Iorga constată – aviz Bruxelles-ului de azi – că: „Sunt popoare superioare legilor lor şi altele, inferioare. Cele d'intâi le calcă cu neruşinare, celelalte cu pietate".

Trecând la stilistica din aforistica sa, așa cum menționam la început, Iorga îi urmează pe Tolstoi, dar și pe Diderot și Swift, subliniind că pentru marele creator rus, scriitorul din Carpați, ca și Regina Elisabeta /Carmen Sylva/ avut o aprehensiune aparte.[3] Îndemnând la bună creștere, la compătimire sau milostenie, despre care azi mai vorbește numai Papa Francisc, Iorga constată că: Pâinea care te satură mai bine e aceia pe care ai dăruit-o. Iar „La sfârșitul fiecărei zile, socotește, nu ceia ce alții au făcut față de tine, ci ceea ce ai făcut tu față de dânșii". Cu viciile umane profesorul Iorga este nemilos: Toate tarele acestea sunt înfierate de el, în primul rând lăcomia și prostia: Prostul ambițios trebuie să fie rău, căci prostia singură nu dă notorietate. Și, îi avertizează pe cei avizi de putere: Faima se rugineşte dacă nu o cureți prin muncă în fiecare zi. Îi avertizează, totodată, pe cei care caută gloria cu orice preț, și câți veleitari de asemenea factură nu sunt pe lume: „Poți zbura pe aripile altuia, dar nu cu ele".

Marele orator, parlamentarul Iorga constată că „Există o disciplină a convingerilor, una a fricei și una a lăcomiei"; și „Nu e elocvent cine e totdeauna elocvent", pentru că „Accentele elocvente vin numai din inimă". Nu e lipsit de umor cugetătorul în aserțiunea: „Câinele, ca poet, să 'nchină lunii urlând". El transformă cu ușurință parabolele biblice în aforisme: „Viţelul cel gras a fost tăiat cînd s'a întors fiul pierdut. Erau doi vinovați: fiul pentru că fugise de-acasă și viţelul pentru că era gras". În afara antinomiei, omonimiei, polemistul folosește extrem de meșteșugit paradoxul, prin care dă forță neașteptată ironiei. Iată un gând despre poezie și poeți, nu e vorba de poeți bucătari. „Poesia? Uneori un cântăreț și o liră de cele mai multe ori o liră fără cântăreț. Se întâmplă să fie și un cântăreț fără liră". În legătură cu criticii, verbul istoricului este mai acid decât cel pe care l-am întâlnit la Stanislaw Jerzy Lec: Criticul e adesea strigoiul unui poet care n'a putut trăi. La fel de nemilos este enciclopedistul Nicolae Iorga cu polemiștii vremurilor sale, dar și cu cei de azi, care se autodenumesc a n a l i ș t i: Polemistul convins e un soldat, polemistul plătit un călău, polemistul diletant un pervers.

Viitorul prim ministru, dar și ministru al educației, dascălul N. Iorga constata, în 1911, că „Nenorocirea vremii e că din viață lipsește școala vieții și că din școală lipsește viața școlii". Oare numai atunci, nu cumva mai abitir azi? Când în fotoliul lui Spiru Haret sau al său au fost întronați semidocți notorii. Îmbătați de putere mulți politicieni nu realizează că „Revoluția e păretele ce se dărâmă asupra celor ce l-au clădit rău"

Sunt prea multe și arzătoare cugetările gânditorului Nicolae Iorga, din postura de „contemporan al nostru". Închei, amintind spusele sale cu privire la rolul și menirea Bărbaților de Stat. Iată-i, pe aceștia în peniţa cugetătorului, pe cei pe care îi cunoaștem de-o viață: „Bărbat de Stat, – spune Iorga – e unul care nu spune ce știe, până ce, la urmă, nu știe ce

spune". Dar poporul? „Un popor care sufere e un popor care n'a găsit încă în el puterea ce respinge suferința". Poporul român a respins-o cu mari jertfe în 1989. Ajută-ne, Doamne, ca răzvrătirea de atunci să nu se mai repete! N. Iorga se autodefinește în zicerea: Cugetător înseamnă acela care cugetă lucruri noi; înțelept acela care cugetă lucruri cuminți.

Citind scrierile și cugetările sale nu poți să nu fii de acord cu cronicarul, care în plin Evul Mediu spunea: Nasc și în România oameni! Printre aceşti m e t e o r i ţ i se numără şi cel de la Vălenii de Munte, Nicolae Iorga. S-a născut în urmă cu 150 de ani. E veșnic în Panteonul culturii românești prin scrierile sale, actual prin premoniţiile din cugetările lui patriotice.

_____

[1] N, Iorga – Orizonturile mele – O VIAȚĂ DE OM – așa cum a fost, ediție Valeriu și Sanda Râpeanu, Editura Minerva, București 1984

[2] Mai bine de un secol /110 ani/ Cugetările lui Iorga au mai fost tipărite doar o singură dată, de renumitul cărturar, Barbu Theodorescu, distinsul său biograf, aceasta prin anii 70 ai secolului trecut/anul tipăririi nu figurează/, la Editura Tineretului. Nu știu ce cultură își permite un tratament asemănător cu un florilegiu de asemenea factură.

[3] La moartea marelui scriitor rus, Nicolae Iorga a scris /15 iulie 1907/ că a fost unul dintre „cei mai mari oameni ai timpurilor de față", care „prin sufletul său de credință și bunătate, cum nu mai este altul nicăieri în timpurile noastre"./cf. N. Iorga, Oameni cari au fost, ediție Valeriu și Sanda Râpeanu, București, 2009, p. 149; cf. Nicolae Mareș, Corespondența inedită dintre Lev Nicolaevici Tolstoi și Regina Elisabeta a României, în Ară și literatură – Eseuri, Editura Funației România de Mâine, București 2019, pp. 100-105

MAXIME ŞI AFORISME

Nicolae MAREŞ

Când omul nu mai are-n el nimic demn – e semn că se află-n infern.
Când nu-ți cunoşti ţara ta, degeaba străbaţi în lung şi-n lat lumea.
De înfumurare poți scăpa, de urâţenie – ba!
Scepticul n-are habar că-şi pune o parte din viaţă pe jar.
Ce n-ai făcut azi, îndoielnic e că mâine ai s-o faci.
Fericirea nu-i doar căutare, ci şi rezultate palpabile, pune-n aplicare.
Spune-mi cine te-a crescut, ce şcoală-ai făcut, şi-ţi spun unde-ai s-ajungi.
Gându-i un f l u x energetic, pe care chiar dacă-l folosim, îl stăpânim foarte puţin.

Pentru Bărbatul adevărat, a bălti - înseamnă a muri.
O parte din cei care luptă la sfârşit din ceva se-nfruptă.
Dacă şi timpul ar adormi, oare ne-am mai trezi?
Din v i e ţ u i t o r faci uşor un temător.
De-ale vieţii. – *De mai iubeşti, înseamnă că mai poţi.*
Cel care a vânat dragostea, mai uşor e prins în plasă de ea.
Gâlceava dezbină, concordia întruna adună.
Cine nu crede azi în libertate e un păgân. Să crezi în libertate e deja ceva sfânt.
Zâmbetul a fost primul, care a descătuşat puterea de-a dialoga.
Împilare ai suportat? Deja eşti vinovat!
Ce a z i frige, mâine se poate stinge.
Învinşii n-au fost făcuţi pentru a birui; mulţi din ei au fost făcuţi pentru a li se plânge de milă.
Dacă lucrul ce-ţi doreşti, grabnic nu-l începi, greu ai să-l sfârşeşti.
Dacă n-ai ambiţia şi voinţa trează, în zadar te-apuci de treabă.
Nu toţi nebunii au fost nebuni. Unii din ei fost-au la începuturi buni.
Nu mai iubeşti? De viu te-ngropi.
Cum poţi să reuşeşti, când nu mai ai nicio speranţă? O singură cale ai în faţă: să crezi şi mai mult în speranţă.
Peste ruine, calcă fără să te apleci; ruinele încearcă să nu le vezi.
În linişte, doar în linişte se află, puterea cea adevărată.
La negocieri eşti plecat? Nervii acasă i-ai lăsat.
Nimic mai armonios decât gândul exprimat clar şi frumos.
În lume, limba nu-i doar nepreţuitul mijlocitor, ci şi neîndurătorul judecător.
Numai cel care a suferit a putut realiza că lacrima-i mai grea ca piatra.
Nonagenarul. – *Fericit aş fi să mai pot spune aşa: Ce n-aş da să mai pot avea 80 de ani!*
Râzi mult, trăieşti mult.
Nu oul, ci găina a fost prima. Citiţi B i b l i a.
Lupta de vrei s-o câştigi, iubeşte! Iubeşte până la sfârşit.
Jupuind după ce măcelăreşti, chirurg nu te numeşti.
Suflet care s-a dăruit e un suflet împlinit.
Legile sunt ocolite mai ales de cei care le cunosc bine.
Pe cel care moare, lipsa de bani nu-l mai doare.
La o întrebare proastă, răspunsul corect nu-ţi va fi pus uşor pe masă.
Iubirea – comoara diamantină a sufletului.

Religia cea mai bună de pe pământ? - *Religia care m-ajută să fiu cel mai bun.*
Ca să-şi transforme gândul în cuvinte, omul a trudit milenii multe.
Greşit au înţeles cei care crezut-au că subînţelesurile sunt pentru subingineri sau sublocotenenţi.
De la paradox la prejudecată calea-i destul de-ntortochiată.
Linguşitorul cu limba scurtă – muşcă.
Dragostea curată poate fi rănită, dar nu învinsă.
Doar nevastă bună îţi păstrează casa lună.
Să vrei să fi bogat într-o ţară săracă, înseamnă să ofensezi o naţie întreagă.
Sus capu'! A strigat satrapu'.
Partea leului – puţini se încumetă s-o împartă.
Reflexului întârziat nu-i vii uşor de hac.
Pretutindeni, porcu-i porc; doar cel mistreţ e mai semeţ.
Vântul nu bate unde-şi doreşte el, dar nici într-acolo unde ne-am dori noi.
Boscorodeală, boscorodeală.... primul semn că totul se transformă în aiureală.
Mai mult mă încălzeşte aprecierea unui om deştept decât laudele a sute de proşti.
Prin tăcere unii transformă ura în miere.
N-a fost suficient că a fost umilit, s-a lăsat şi păcălit.
Dacă încă n-ai murit, nu te da bătut.
Seniori dragi, nu vă impacientaţi. – *Bătrâneţea nu va ţine o veşnicie.*
Lumina a sufocat întotdeauna umbra.
Nesocotirea legilor morale e drumul cel mai scurt spre criză morală.
Rolul proptelelor: să îi ajute pe învârtiţi să nu cadă.
S-a izmenit la chip până s-a pocit.
Dăinuim numai din ceea ce oferim.
Izmeneala n-are rânduială şi nici sfârşeală.
Persistenţa înfrânge rezistenţa.
Piatra aruncată, greu mai poate fi recuperată: mai ales din baltă.
Indiferent cum l-ai rostit – tare sau încet –, cuvântul nu-l mai recuperezi.
Ce-a trecut e ca dus.
Nu martorii de la nuntă fac căsătoria fericită.
De dragoste poţi fi rănit, nu şi doborât.

PRIMA VERBA

Carmelia LEONTE

Edwiga VIV
Interesante versuri ne trimite o tânără autoare ce preferă să rămână deocamdată (aproape) necunoscută, din moment ce nu semnează cu numele real. În două vorbe, vă pot spune că avem de-a face cu poezia senzațiilor tari, ce și-a propus să epateze. Edwiga pendulează deocamdată indecis între cinism insipid și umor de un burlesc pe care, gustându-l, e posibil să prinzi drag de poezie, în caz că nu l-ai avut. S-ar părea că poeta detestă instalarea în mister și (falsă) ambiguitate, drept care devoalează, ba se poate spune că descărnează realitatea, așa cum o percepe ea, adică într-un mod exacerbat.
În loc să bat apa în piuă, prefer să citez copios de data asta. De ce? Pentru că merită. Avem două categorii distincte: așa da și așa nu.

Așa nu!
„Am fost la măcelărie și am cumpărat carne de o sută de lei./ Am mâncat și nu mi-a mai fost foame./ Am fost la bordel și am cumpărat carne de o sută de lei./ Am făcut sex și nu mi-a mai fost foame./ Banii sunt buni. Cu bani cumperi orice.// Sătul și plictisit de tot ce am cumpărat, aș vrea să fiu iubit./ Vreau să îmi zâmbească cineva și să se bucure că exist./ Știți cumva de unde pot să cumpăr iubire, de o sută de lei? (*Suta de lei*)

Așa da!
„Moartea, femeie fatală de fel,/ Avea un iubit pe nume Mortel/ Și, când se-ntorcea de la sinistrele-i treburi,/ Cu Mortel se juca în diverse feluri./ Își lepădau negrele țoale și făceau amor la ciolanele goale./ Scârțâiau de intense plăceri tembele,/ în zgomote sparte de oale și ulcele./ Se posedau în chip si fel/ Numai pe muzica de violoncel./ Dar, în general, ea era ocupată,/ Mortel, mult prea singur,/ A-nșelat-o c-o fată./ Fata era vie, Mortel nu era./ Rece și sinistru o adora./ Văzuse ce-s sânii/ pentru prima dată/ Simțise călduri lângă o fată/ care n-avea ciolane cu pori rotunzi,/ Avea trufandale, în care să pătrunzi./ Și pătrundea Mortel și se mistuia/ Iar Moartea-l iubea și nu-l bănuia./ Nu bănuia că el, o mumie,/ Ar da oasele ei pe carne vie./ De cum intra pe ușa, ea se dezbrăca,/ Lăsa coasa jos și se juca/ Îl prindea pe Mortel de coastele-i reci,/ îl făcea să scoată râsete seci./

Și, oricât punea Moartea preț pe joacă,/ Lui Mortel începuse să nu-i mai placă./ Ce jale pe el, când încerca/ Să o prindă de sâni și ea nu-i avea./ Nici ochi focoși, ca la copilă,/ Doar viermii-i jucau prin găvane, ce silă!/ Nici coapse suple si extrem de fierbinti,/ Intre care-l strângea, scoțându-l din minți./ și, ca să poată să o evite, săracu'/ Începu să se vaite că îl doare capu'./ Într-o seară, târziu, îi zise Mortel:/ "Da-mi si mie coasa, să mă joc nițel!"/ Și ea, îndrăgostită lulea,/ i-a dat coasa, să se joace cu ea./ Mortel a luat coasa, pe Moarte a lovit-o,/ Bucăți a făcut-o s-apoi a tulit-o./ Noroc cu Dumnezeu, Ce mare noroc/ C-a văzut toată scena și-a cusut-o la loc./ De Mortel nu se știe, dar vorbea lumea toată/ Că avea carne nouă și fugise c-o fată. (*Mortel*)

Vlad LEVITT

O poezie ce promite mult, în felul ei, ne trimite Vlad Levitt. Atrage atenția mai ales gândirea profund ancorată în starea de grație a poeziei, ce implică împotrivirea la realul obedient, prins în tipare deseori absurde. Este tocmai tipul de meditație ce transformă ficțiunea în realitate și denunță realitatea ca ficțiune. Inefabilul cade în derizoriu, Vlad Levitt este un torturat de întrebări ce caută răspunsuri. În mod evident, cititorului i se oferă un monolog interior, nu o convorbire. Autorul se dezvăluie ca fiind un solitar incurabil, fără așteptări. Să-i urăm, totuși, mult succes!

Iată o exemplificare: „Dezbracă-ți hainele negre, călugărițo!/ Îmbracă-te în verde,/ ia-i zborul. Devorează capete!/ Ai avut destul grijă de pitici,/ Albă ca Zăpada, înnegrește-te! Mușcă din măr,/ din mărul ce-are șerpi în loc de viermi./ Hai, mușcă din măr!// Spânul îngenunchează în fața lui Harap Alb/ într-o cameră ieftină de hotel/ de la marginea regatului// Cenușăreasa vinde pe piața neagră/ pilula care transformă bostanii în trăsuri,/ știe unde se țin toate balurile tari.// Scufița roșie jupoaie lupul/ cu un cuțit/ și-l poartă în jurul gâtului.// Nu vă lăsați mai prejos, ieșiți din tipar!/ Dacă nu, o să vă credem basme” (*Tipare*).

SARA PE DEAL

Sara pe deal buciumul sună cu jale,
TurMele-L urc, stele le scapără-n cale,
Apele plîng, clar izvorînd în fîntîne;
Sub un salcîm, dragă, m-aştepţi tu pe mine.

Luna pe cer trece-aşa sfîntă şi clară,
Ochii tăi mari caută-n frunza cea rară,
Stelele nasc umezi pe bolta senină,
Pieptul de dor, fruntea de gînduri ţi-e plină.

Nourii curg, raze-a lor şiruri despică,
Streşine vechi casele-n lună ridică,
Scîrţîie-n vînt cumpăna de la fîntînă,
Valea-i în fum, fluiere murmură-n stînă.

Şi osteniţi oameni cu coasa-n spinare
Vin de la cîmp; toaca răsună mai tare,
Clopotul vechi împle cu glasul lui sara,
Sufletul meu arde-n iubire ca para.

Ah! în curînd satul în vale-amuţeşte;
Ah! în curînd pasu-mi spre tine grăbeşte:
Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ţi-voi cît îmi eşti dragă.

Ne-om răzima capetele-unul de altul
Şi surîzînd vom adormi sub înaltul,
Vechiul salcîm. – Astfel de noapte bogată,
Cine pe ea n-ar da viaţa lui toată?

Mihai Eminescu, *Poezii*, Editura pentru literatură, 1965, p. 211